

GOETHE FAUST

ÎN TRADUCEREA LUI
LUCIAN BLAGA

book

HUMANITAS

Johann Wolfgang Goethe se naște la 28 august 1749 la Frankfurt pe Main. Tatăl său, Johann Kaspar Goethe, era consilier imperial, mama sa, Katharina Elisabeth, născută Textor, provenea dintr-o familie de patricieni. Alături de sora lui, Cornelia, duce o copilărie lipsită de griji și primește o educație aleasă, învățând preponderent cu preceptori. În 1765, pleacă la Leipzig pentru a studia dreptul, dar cade bolnav în 1768 și se întoarce în casa părintească. Își încheie studiile juridice la Strasbourg în anii 1770–1771, după care practică avocatura la Frankfurt și Wetzlar. Este însă mai preocupat de literatură. Poeziile sale din această perioadă aduc un stil nou în lirica germană. Drama istorică *Götz von Berlichingen* (1773) este primită cu entuziasm în Germania, iar romanul epistolar *Suferințele tânărului Werther* (1774) îl face celebru în întreaga Europă, devenind o carte-cult. Aceste succese îl transformă pe tânărul Goethe în cea mai proeminentă figură a noii mișcări literare „Sturm und Drang“, care opune raționalismului iluminist trăirea individului, sentimentul și fantezia. În 1775, ajunge la Weimar, unde va rămâne tot restul vieții. Aici, la curtea ducelui Karl August, ocupă diverse funcții, fiind responsabil cu finanțele, cu exploatarea minieră etc.; mai târziu, preia conducerea teatrului de curte din Weimar. În 1782 este înnobilit. Studiile pe care le desfășoară în domenii precum mineralogia, geologia, botanica sau osteologia se concretizează, în timp, prin descoperirea osului intermaxilar la om (1784) și prin apariția lucrărilor despre metamorfoza plantelor (1790) și despre teoria culorilor (1810). Între 1786 și 1788, Goethe zăbovește în Italia, călătorie pe care o resimte ca pe o adevărată „renaștere“. Puternic influențat de Antichitatea greco-romană, termină de scris tragedia clasică *Ifigenia în Taurida* (1787) și alte drame începute cu ani în urmă. Întors din Italia, o întâlnește pe Christiane Vulpius, o tânără de condiție modestă, care îi va dăruia un fiu, dar pe care o va lua de soție abia în 1806. Perioada cuprinsă între 1794 și 1805 este marcată de prietenia și colaborarea cu Friedrich Schiller: sunt anii de vârf a ceea ce ajunge să fie cunoscut în istoria literaturii drept „clasicismul de la Weimar“. Forma definitivă a romanului *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister* (1795/1796), precum și baladele scrise în 1797 („anul baladelor“) stau sub zodia schimbului spiritual cu Schiller. După moartea lui Schiller, Goethe reia lucrul la *Faust* și, în 1808, publică Partea întâi a tragediei. Scrie la autobiografia *Poezie și adevăr*, pe care nu va izbuti însă s-o ducă mai departe de anul 1775. Lectura poetului persan Hafiz, dar și dragostea târzie pentru

Marianne von Willemer, una dintre multele lui muze, îi inspiră poeziile reunite în *Divanul apusean-răsăritean* (tipărit în 1819 și, într-o ediție lărgită, în 1827). Cu zece luni înainte de moartea sa, survenită la 22 martie 1832, Goethe duce la bun sfârșit Partea a doua din *Faust*, destinând-o publicării postume. Primele două volume din *Convorbiri cu Goethe în ultimii ani ai vieții sale*, cuprinzând discuțiile poetului cu secretarul său Johann Peter Eckermann, apar în 1836, fiind urmate de un al treilea în 1848.

JOHANN WOLFGANG

GOETHE

FAUST

TRAGEDIE

Traducere de
LUCIAN BLAGA

Cu ilustrații de
FRANZ XAVER SIMM

Ediție îngrijită de
DAN FLONTA

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Co per ta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Johann Wolfgang Goethe
Faust. Eine Tragödie

© Hu ma ni tas, 2015, pentru prezenta ediție

ISBN 978-973-50-5001-6 (pdf)

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Tălmăcirea lui Lucian Blaga a apărut pentru prima oară în 1955 la Editura de Stat pentru Literatură și Artă. După moartea traducătorului, fiica sa, Dorli Blaga, a pregătit o a doua ediție, revăzând textul prin confruntare cu manuscrisul, introducând indicațiile de regie care lipseau și completând explicațiile și interpretările oferite la subsol de către tatăl său cu note referitoare la figuri mitologice. Această ediție revăzută și completată a apărut în 1962 la Editura pentru Literatură, în două volume, și a fost republicată aproape în aceeași formă în 1968, fiind semnalată abia la republicare ca „ediția a II-a“.

Volumul de față, îngrijit în redacția Editurii Humanitas, preia, cu mici modificări, textul din 1968 al celei de-a doua ediții. Grafia și punctuația au fost aduse la zi, conform normelor în vigoare, acolo unde astfel de intervenții nu aduceau atingere substanței textului și nu afectau ritmul versurilor. Scăpările și erorile tipografice au fost îndreptate tacit. Indicațiile scenice au fost scoase dintre paranteze, urmând opțiunea lui Goethe, consfințită prin edițiile germane princeps din 1808 (*Faust I*) și 1832 (*Faust II*). Notele de subsol, în care Lucian Blaga, autor interzis la acea vreme, a fost nevoit să strecoare unele clișee din jargonul ideologic al anilor '50, au fost curățate de formulări care erau străine scrisului său. Formele lexicale și flexiunile folosite de traducător au fost păstrate în integralitate.

Ilustrațiile prezentului volum, create de artistul austriac Franz Xaver Simm (1853–1918), provin din ediția germană a tragediei apărută în 1899 la Deutsche Verlags-Anstalt (Stuttgart, Leipzig). Aceasta cu prindea numeroase xilografuri executate în diverse

atelieri, dintre care s-au inclus în ediția de față cele 21 de ilustrații *pleine page* (inclusiv cele trei pagini de titlu), patru ilustrații de dimensiuni mai mici și vinieta de final. Textele care însoțesc ilustrațiile s-au adăugat în redacție.

Grupajul „Goethe despre *Faust*“ reunește o suită de remarci făcute de poet în contextul informal al epistolelor sau al convorbirilor cu Eckermann. Aceste fragmente revelatoare înlesnesc orientarea cititorului în ansamblul dramei și articulează totodată, într-o manieră intuitivă, idei centrale ale esteticii goetheene.

Textul din finalul ediției de față, în care Lucian Blaga vorbește despre experiența de a traduce o operă de o asemenea complexitate, are la origine o comunicare ținută în aprilie 1957, tipărită mai întâi sub titlul

„Cum am tradus pe *Faust*“ în revista *Steaua* (VIII, nr. 5, 1957) și apoi, într-o formă completată, intitulată „*Faust* și problema traducerilor“, în revista *Luceafărul* (VI, nr. 11, 1963). În 1957, Blaga a inclus articolul în rândul materialelor care urmau să alcătuiască volumul *Izvoade* (apărut abia în 1972 la Editura Minerva). Textul reprodus aici – ușor prescurtat pentru scopurile prezentei ediții – a fost preluat după ediția integrală, necenzurată, a volumului *Izvoade*, publicată de Humanitas după 1990 (2002, 2012).

Considerând că orice literatură națională trebuie să fie și „o oglindă a literaturii universale“, Lucian Blaga a dat culturii române tălmăciri care poartă tot atât de mult marca harului său ca și prolifica sa creație originală, beletristică și filozofică. Dintre acestea, cea mai cunoscută rămâne traducerea capodoperei lui Goethe, cel care, teoretizând pentru prima dată conceptul de „literatură universală“ (*Weltliteratur*), a constatat la începutul secolului al XIX-lea întrepătrunderea crescândă a literaturilor naționale.

GOETHE DESPRE *FAUST*

Goethe a lucrat la Faust, cu lungi pauze, de la începuturile carierei sale lite rare și până la adânci bătrâneți. Ani de zile, textul a stat în adormire, pentru a fi reluat iar și iar, modificat, dezvoltat, până la desăvârșirea întregului. O primă variantă fragmentară, așa-numitul Urfaust, care conține încă multe pasaje în proză, ia naștere în prima parte a anilor 1770, înainte ca poetul să se stabilească la Weimar. După 1785, Goethe revine asupra manuscrisului, prelucrându-l și completându-l, iar în 1790 publică Faust, ein Fragment, cu ocazia tipăririi unei ediții în opt volume a operele sale. Aceste două versiuni preliminare sunt punctul de plecare pentru elaborarea formei definitive a Părții întâi a tragediei, care apare sub titlul Faust. Eine Tragödie în anul 1808. Faust I conține deja celebrul „Prolog în cer“, cu discuția dintre Dumn ezeu și Mefistofel, care încă- dreează peripeziile lui Faust pe pământ și fixează orizontul întregii opere.

Referirile scrise ale autorului la Faust se înmulțesc în anii târzii. Ele sunt consemnate în scrisori, în convorbirile cu Eckermann și, mai laconic, în jurnalul lui Goethe, ba chiar în jurnalele unor contemporani. Sunt anii în care Goethe începe să se gândească serios la continuarea dramei, revăzând câteva scene disparate scrise până atunci. Între 1825 și 1831, dă la iveală, încetul cu încetul, Partea a doua. Se hotărăște însă să nu publice Faust II în timpul vieții, decizie pe care o motivează, cu cinci zile înainte de moarte, în ultima sa scrisoare, adresată lui Wilhelm von Humboldt. Faust. Der Tragödie zweiter Teil in fünf Akten vă apăsarea postum în 1832, la câteva luni după moartea lui Goethe.

Fragmentele reunite mai jos ne permit să aruncăm o privire în ate lierul creației și dau o idee despre modul în care înțelegea autorul ansamblul acestei*

* Majoritatea lor sunt reproduse într-o amplă anexă la ediția germană îngri- jită de Erich Trunz: Johann Wolfgang von Goethe, *Dramatische Dichtungen I: Faust I. Faust II. Urfaust*, hg. v. Erich Trunz, Deutscher Taschenbuch Verlag, München, 1998, reprezentând vol. 3 din seria *Operele* lui Goethe în 14 volume cunoscută ca „Hamburger Ausgabe“.

producții „incomensurabile“, dar oferă și explicații cu privire la Partea a doua, care, prin complexitatea și varietatea sa, solicită din plin cititorul. În puține cuvinte, Goethe ne spune cum ar trebui citit Faust și care au fost intențiile sale.

Din jurnalul lui Sulpiz Boisserée, 3 august 1815

Apoi aduce vorba despre *Faust*. Partea întâi, încheiată cu moartea lui Gretchen, cere acum, *par ricochet*, un nou început, iar întreprinde re-a aceasta ar fi tare anevoioasă, căci mâna pictorului, penelul său nu mai sunt aceleași; ceea ce ar produce acum nu s-ar potrivi cu cele dinainte. – Îi răspund că n-ar trebui să-și facă atâtea scrupule, că oa menii au capacitatea de a se transpune în altul, cu atât mai mult maestrul în creațiile sale mai vechi. – Goethe: „Recunosc bucuros, o mare parte-i deja isprăvită.“ – Mă interesez de sfârșit. – Goethe: „Despre sfârșit nu vorbesc, nu mi-e îngăduit să vorbesc, dar e de asemenea gata, a ieșit foarte bine, grandios, ca-n vremurile cele mai bune.“ – Îmi închi-pui, zic, că diavolul nu are câștig de cauză. – Goethe: „La început, Faust îi pune diavolului o condiție, de aici decurge tot restul.“

Goethe către Karl Ernst Schubarth, 3 noiembrie 1820

Ceea ce spuneți despre „Închinare“ și despre „Prolog“* e fără cusur. M-au mișcat însă conjecturile dumneavoastră despre Partea a doua a lui *Faust* și despre rezolvarea intrigii. Că lucrurile evoluează spre idea litate, pentru a-și găsi la urmă împlinirea pe acest fâgaș, ați intuit foarte corect; numai că tratarea mea trebuia să-și urmeze propriul curs, și mai sunt pe pământ câteva rătăcirii mărețe, reale și fantastice, care pot abate biata făptură omenească de o manieră mai nobilă, mai demnă și mai înaltă decât se întâmplă în desfășurarea comună a Părții întâi. Și prin acestea ar trebui să răzbată amicul nostru Faust. [...] Ați ghicit corect și deznodământul. Mefistofel nu

trebuie să câștige rămasăgul decât pe jumătate și, chiar dacă Faust rămâne cu jumătate din vină, numaidecât

* Goethe se referă la „Prologul în teatru“ (n.ed.).

intervine dreptul de grațiere al bătrânului senior, conducând spre cel mai senin final al întregului.

*„Elena“, interludiu la Faust. Anunț**

Caracterul lui Faust, la înălțimea la care l-a ridicat noua prelucrare a basmului popular vechi, brut, ne înfățișează un om care, simțindu-se neliniștit și inconfortabil în limitele obișnuite ale vieții pământești, găsește că posesiunea celei mai înalte științe, desfătarea cu cele mai încântătoare avuții nu sunt câtuși de puțin în măsură să-i satisfacă năzuințele, așadar un spirit care, îndreptându-și privirile în toate direcțiile, se întoarce de fiecare dată mai nefericit.

Această stare de spirit este atât de analogă celei moderne, încât mai multe minți agere s-au văzut îndemnate să purceadă la rezolvarea unei asemenea probleme. Felul în care m-am comportat cu această ocazie a avut parte de reacții aprobatoare; oameni plini de calitate au reflectat asupra chestiunii și mi-au comentat textul, lucru pe care l-am primit cu gratitudine. Dincolo de asta însă, m-am mirat că aceia care au procedat la continuarea și completarea fragmentului meu nu s-au gândit la un fapt aflat la îndemână, anume că Partea a doua ar trebui să se ridice deasupra lumii triste înfățișate până aici și să conducă un astfel de bărbat prin regiuni mai înalte, prin împrejurări mai demne [...].

Căci, așa cum ne spune vechea legendă, dar și jocul de păpuși, care prezintă scena cu pricina, Faust, în semeția-i debordantă, i-a cerut-o lui Mefistofel pe frumoasa Elena a Greciei, iar acesta, după oarecare împotrivire, i-a făcut pe plac. Am considerat că avem obligația să nu omitem în tratarea noastră un motiv de o asemenea însemnătate...

* Această schiță, dictată de Goethe în decembrie 1826 și publicată în anul următor, trebuia să-i pregătească pe cititori pentru publicarea separată a actului III din Partea a doua – act pe care poetul îl numea, simplu, „Elena“. În continuarea textului, neinclusă aici, este expusă pe larg acțiunea din actul II care precede intrarea în scenă a preafrumoasei Elena (n.ed.).

Convorbirile lui Eckermann cu Goethe, 6 mai 1827

„De altfel, germanii sunt oameni ciudați! Prin gândurile și ideile lor profunde, pe care le urmăresc și le răsădesc peste tot, își fac viața mai grea decât e cazul. Îndrăzniți odată și-odată să vă dăruiți impresiilor, să vă delectați, să vă lăsați mișcați, înălțați; găsiți în voi curajul de a vă lăsa învățați, de a vă lăsa înflăcărați și îmboldiți către ceva mareț – și nu socotiți mereu că tot ce nu-i cugetare și idee abstractă e deșertăciune!

Iată-i, vin la mine și mă întreabă ce idee am căutat să întruchiez în *Faust*. De parcă eu însumi aș ști lucrul acesta și aș putea să-l exprim! *Din cer prin lume până-n iad*, asta ar fi ceva, la nevoie; dar aici nu-i vorba de o idee, ci de mersul acțiunii. Apoi, că diavolul pierde rămașagul și că un om care, din grele rătăcirii, aspiră neîncetat spre mai bine poate fi *izbăvit* – acesta e un gând bun, productiv, care explică câte ceva, dar nu e o *idee* care să stea la temelia întregului și a fiecărei scene în parte. Mare minunăție ar mai fi ieșit, zău așa, dacă mi-aș fi propus să înșir pe firul sărăcăcios al unei singure idei generale o viață atât de bogată, de pestriță, de variată cum este aceea pe care am înfățișat-o în *Faust*!“

Goethe urmă: „În general, nu mi-a stat în fire, ca poet, să tind la întru chiparea unui ce *abstract*. Am găzduit în interiorul meu *impresii*, anume impresii senzuale, pline de viață, încântătoare, multicolore, nespuse de variate, așa cum mi le oferea o imaginație intensă; iar ca poet tot ce mi-a rămas de făcut a fost să rotunjesc și să modelez înlăuntrul meu aceste imagini și impresii în chip artistic și să le scot la iveală printr-o reprezentare vie, astfel încât și ceilalți să aibă parte de aceleași impresii când aud sau citesc cele înfățișate de mine.“

Goethe către K.J.L. Iken, 27 septembrie 1827

Îngăduiți-mi, înainte de toate, să-mi exprim bucuria pe care mi-ați făcut-o prin interesul ce l-ați arătat „Elenei“. [...] Nu m-am îndoit nici odată că cititorii pentru care am scris de fapt vor înțelege numaidecât sensul principal al acestei producții. E timpul ca dezbinarea pătimașă dintre clasici și romantici să se încheie odată și-odată cu o conciliere. Dezid eratul principal este acesta: să ne cultivăm; din ce surse ne cultivăm ar fi totuna, dacă nu ar trebui să ne temem că vom fi pervertiți prin modele false. Căci tocmai datorită unei perspective mai ample și mai clare înlăuntrul și asupra literaturii greco-romane ne-am eliberat de barbaria monahală în secolele al XV-lea și al XVI-lea. Oare nu aceste nobile izvoade ne învață să considerăm totul în adevărata sa valoare sensibil-estetică, de la ce-i mai vechi până la ce-i mai nou?

Nădăjduind la o asemenea participare plină de înțelegere, mi-am dat frâu liber în timpul elaborării „Elenei“, fără să mă gândesc la vreun public sau la vreun cititor anume, încredințat că cel care cuprinde și deslușește întregul va avea răbdarea și bunăvoința să-și însușească încetul cu încetul și elementele individuale. Pe de-o parte, filologul nu va rămâne cu nici o nelămurire, ci se va desfăta cu Antichitatea readusă la viață, care-i este deja cunoscută; pe de altă parte, cel înzestrat cu sensibilitate va pătrunde ceea ce se ascunde în tihnă ici și colo: „*Eleusis servat, quod ostendat revisentibus*“*. M-aș bucura dacă, și de astă dată, misterul îi va face pe prieteni să se întoarcă mai des la el.

Convorbirile lui Eckermann cu Goethe, 1 octombrie 1827

...M-am dus la Goethe, care mi-a citit scena a doua** din noul său *Faust*.

„În figura împăratului“, spuse el, „am căutat să înfățișez un suveran care are toate atributele posibile ca să-și piardă pământurile, lucru care-i și reușește mai târziu.

Binele împărăției și al supușilor săi nu-l frământă deloc; se gân dește numai la el și la cum să se amuze zi de zi cu ceva nou. Țara e vădu vită de lege și dreptate, judecătorul e complice și de partea răufăcătorilor, nimeni nu-i stingherește și nu-i pedepsește pe cei ce săvârșesc fărădelegi nemaiauzite. Oastea e în neorânduială, oștenii nu și-au primit solda și umblă alandala după jaf, luându-și singuri simbria și descurcându-se cum pot. Visteria statului e goală, ajutoarele bănești promise nu mai sosesc. Nici în gospodăria împăratului lucrurile nu stau mai bine: din

* „Eleusis păstrează lucruri pe care le arată celor ce se-ntorc“ (lat.) – Seneca, *Naturales quaestiones*, VII, 31, 6 (n.ed.).

** Scena „Palatul imperial. Sala tronului“; vezi pp. 205 *sqq.* (n.ed.).

bucătărie și pivniță lipsesc cele trebuincioase. Mareșalul palatului, care nu mai știe cum să se descurce de pe o zi pe alta, a încăput deja pe mâna cămătarilor, iar aceștia au pus zălog pe totul, astfel încât și la masa împăratului se mănâncă pe datorie.

Consiliul de stat vrea să-i ceară socoteală suveranului pentru toate aceste neajunsuri și să caute o cale de a îndrepta lucrurile. Numai că Înălțimea Sa nu este deloc dispusă să-și plece distinsa ureche la asemenea vorbe supărătoare. Gândul îi stă la amuzament. Aici, desigur, Mefistofel e în elementul său: numaidecât, îl înlătură pe măscăriciul de până acum și se insinuează pe lângă împărat în calitate de nou bufon și consilier.“

Convorbirile lui Eckermann cu Goethe, 13 februarie 1831

Cu Goethe la masă. Mi-a povestit că lucrează mai departe la actul al patrulea din *Faust* și că în sfârșit i-a ieșit începutul așa cum și-l dorise.

„Ce anume avea să se întâmple“, zise el, „era lămurit de mult, după cum știți. Dar *cum* aveau să se întâmple lucrurile, în privința asta nu eram pe deplin mulțumit, și-s bucuros că, iată, mi-au venit niște idei bune. Acum, am să-mi folosesc imaginația pentru a

umple tot golul acesta, de la «Elena» până la actul al cincilea, care-i isprăvit: am să pun pe hârtie o schemă amănunțită, ca să pot elabora apoi totul în tihnă și siguranță, lucrând la părțile care mă atrag pe moment. Actul acesta va avea, și el, un caracter propriu foarte bine conturat – aidoma unui microcosmos ce există pentru sine, nu se va amesteca cu restul și va fi legat de întreg doar prin trimiteri fine la ceea ce se petrece înainte și după.“

„Va fi, deci, în ton cu restul“, spusei eu. „Căci, în fond, Pivnița lui Auerbach, Bucătăria vrăjitoarei, Blocksbergul*, Consiliul de stat, Mas- carada, scena cu banii de hârtie, Laboratorul, Noaptea valpurgică clasică, Elena sunt tot atâtea mici lumi de sine stătătoare, care, închise în sine, se influențează reciproc, dar au puțin de-a face una cu alta. Poetul dorește să reprezinte un univers variat și folosește povestea unui erou

* „Muntele Nebun“, în transpunerea lui Lucian Blaga; cf. și explicațiile oferite de traducător la pp. 478–479 (n.ed.).

faimos ca pe un fir ce străbate întreaga operă, înșirând pe el ceea ce pofteste. La fel stau lucrurile cu *Odiseea* sau cu *Gil Blas*.“

„Aveți întru totul dreptate“, remarcă Goethe. „Ceea ce contează într-o asemenea compoziție este ca masele individuale să fie semnifi cative și clare, în timp ce întregul rămâne mereu incomensurabil și, tocmai prin faptul că se înfățișează ca o problemă nerezolvată, îi ademenește pe oameni să-l contemple iar și iar.“

Convorbirile lui Eckermann cu Goethe, 17 februarie 1831

L-am întrebat cum merge lucrul la *Faust*.

„*Faust* a pus acum complet stăpânire pe mine“, răspunse Goethe. „Nu trece zi fără să chibzuiesc și să nascocesc câte ceva la el. Am cerut să mi se broșeze întregul manuscris al Părții a doua, ca să-l am în fața ochilor în toată materialitatea lui. Locul în care va veni actul al patrulea, care lipsește încă, l-am umplut cu foi albe, și

nu încape discuție că bucățile isprăvite mă ademenesc și mă îndeamnă să desăvârșesc și restul. Lu crurile acestea care țin de simțuri au o însemnătate mai mare decât se crede, de aceea trebuie să venim în ajutorul spiritului cu tot felul de trucuri [...].

Partea întâi este aproape pe de-a-ntregul subiectivă. Totul a izvorât dintr-un individ mai stânjenit, mai pătimăș, dar și clarobscurul acesta poate fi prielnic oamenilor. Partea a doua nu mai are însă aproape nimic subiectiv, aici apare o lume mai înaltă, mai vastă, mai luminoasă, mai lipsită de patimi, iar cine nu a umblat nițel și nu a trăit câte ceva în viață nu va găsi că-i spune mare lucru.“

Convorbirile lui Eckermann cu Goethe, 21 februarie 1831

Cabirii lui Schelling ne-au făcut să luăm în discuție Noaptea valpurgică clasică și felul în care aceasta se deosebește de scenele de pe Brocken din Partea întâi.*

* Cf. pp. 165–179 și pp. 288–342 (n.ed.).

„Noaptea valpurgică de odinioară“, spuse Goethe, „are o ordine monarhică, prin faptul că diavolul este acolo șeful incontestabil, privit pretutindeni cu respect; cea clasică însă e decis republicană, căci aici toți au același rang, nici unul nu-l privește pe altul de sus, nimeni nu e subordonat și nu se sinchisește de celălalt.“

„De asemenea“, zisei eu, „în cea clasică, lumea se desface în indi vidualități clar conturate, pe când pe Blocksbergul german toate figurile se dizolvă într-o mare masă de vrăjitoare.“

„Tocmai de aceea“, interveni Goethe, „Mefistofel știe prea bine ce va să însemne când Homunculus îi vorbește de vrăjitoarele tesalice. Un bun cunoscător al Antichității se va gândi la anumite lucruri când aude de vrăjitoarele tesalice, în timp ce, pentru omul neinstruit, acestea rămân un simplu nume.“

„Cu siguranță, Antichitatea v-a fost foarte vie în minte“, observai eu, „altminteri n-ați fi izbutit să evocați toate acele figuri

cu atâta prospețime, să le mănuiți și să le tratați cu atâta dezinvoltură.“

„Dacă nu m-aș fi îndeletnicit toată viața cu artele plastice“, răs-punse Goethe, „nu aș fi putut înfăptui așa ceva. Cel mai dificil, însă, a fost să păstrez măsura în fața acestei abundențe și să las la o parte toate personajele care nu se potriveau întocmai cu intențiile mele. Așa se face că nu m-am folosit de Minotaur, de Harpii și de alți câțiva monștri.“

Goethe către Carl Friedrich Zelter, 1 iunie 1831

Trimite-mi în continuare, dragul meu, câte un mănunchi din bogata recoltă pe care o culegi în lumea din afară, în timp ce eu duc în grădina mea o viață monahală, închis într-o lume lăuntrică, ca să isprăvesc – o spun în puține cuvinte – Partea a doua din Faust. Nu-i puțin lucru să împlinești la optzeci și doi de ani ceea ce ai conceput la douăzeci și să îmbraci un schelet ce-i viu înăuntrul tău cu tendoane, carne și piele, ba să mai și înfășori cele gata potrivite în faldurile unei pelerine, pentru ca totul să rămână un secret deschis care să-i delecteze mereu pe oameni și să le dea de furcă.

Convorbirile lui Eckermann cu Goethe, 6 iunie 1831

„În actul al cincilea“, spuse Goethe, „eu mi l-am închipuit pe Faust la vârsta de o sută de ani, și mă întreb dacă nu ar fi bine să menționez undeva explicit acest lucru [...]“.

De altfel, veți admite că sfârșitul, unde sufletul izbăvit se înalță la ceruri, era foarte greu de realizat și că, tratând asemenea chestiuni transcendente, care abia pot fi intuite, aș fi putut lesne să mă pierd în vag dacă n-aș fi dat intențiilor mele poetice, prin figurile și reprezentările bine conturate ale Bisericii creștine, o formă și o soliditate care situează totul în anumite limite benefice.“

În următoarele săptămâni, Goethe a terminat și actul al patrulea, singurul care mai lipsea, astfel că în august toată Partea a doua era

gata și deja broșată. Goethe era nespus de fericit că-și atinsese țelul spre care năzuise atâta amar de vreme.

„De-acum“, zise el, „pot să privesc restul zilelor mele pur și simp lu ca pe un dar, și în fond n-are nici o importanță dacă am să mai creez ceva – și ce anume.“

Goethe către Wilhelm von Humboldt, 17 martie 1832

...Cu peste șaiszeci de ani în urmă, la vârsta tinereții, *Faust* era deja clar conturat în mintea mea, chiar dacă întreaga succesiune nu era încă dezvoltată în detaliu. Intenția aceasta m-a însoțit mereu, însă nu m-am grăbit și am elaborat doar scenele care m-au interesat cel mai mult pe moment, astfel că în Partea a doua au rămas goluri care cereau o preocupare pe măsură pentru a putea fi legate cu restul. Aici a apărut dificultatea de a îndeplini prin voință și caracter ceea ce ar fi trebuit să izvorască în mod natural dintr-o acțiune spontană. Dar ar fi fost regretabil dacă nu mi-aș fi atins țelul nici după o viață atât de lungă, petrecută în reflecții active, și nu mă sperie gândul că oamenii ar putea deosebi vechiul de nou, cele de mai devreme de cele de mai târziu. Să lăsăm dar chestiunea în seama viitorilor cititori, supunând-o aprecierii binevoitoare a acestora.

Fără îndoială, m-ar bucura nespus să pot dedica și împărtăși în timpul vieții aceste ghidușii cum nu se poate mai serioase onorurilor mele prieteni de pretutindeni, la care mă gândesc cu gratitudine, și să le aud reacțiile. Trăim însă într-o epocă atât de absurdă și de în curcată, încât m-am convins că strădaniile mele pe cât de îndelungate, pe atât de cinstite de a clădi acest ciudat edificiu vor fi prost răsplătite și, până una-alta, vor eşua pe țarm ca o epavă făcută bucăți, pentru a fi acoperite de dunele timpului. În lume domnește o învățătură confuză ce se însoțește cu o forfoteală confuză, și n-am nimic mai bun de făcut decât să dezvolt ceea ce mi s-a dat și mi-a rămas încă și să-mi rafinerez calitățile, așa cum procedați la rândul-vă, nobile prieten, în cetatea dumneavoastră [...].

Iertați întârzierea cu care vă răspund! În ciuda solitudinii mele, rareori se găsește un moment în care pot să-mi îndrept gândurile spre aceste mistere ale vieții.

Al dumneavoastră, devotat,
Weimar, 17 martie 1832
J.W.v. Goethe

(Traducere de Dan Flonta)

ÎNCHINARE

*V-apropiați din nou, figuri șovăitoare, Cari ochiului
de timpuriu s-au arătat.*

Să-ncerc a vă reține – acum – putea-voi oare?

*Mai este sufletul visării aplecat? Vă îmbulziți. Ei bine,
adăstați prin preajmă, Așa cum răsăriți din negură
deodat'. Adânc mișcat se simte pieptu-mi, tinerește, De
adierea vrăjii ce vă însoțește.*

*Icoane-aduceți voi din zile fericite, Prin față-mi trec
atâtea umbre dragi și vii. Asemeni unei vechi
legende-aproape stinse Apar întâile iubiri și prietenii.
Durerea-nvie, tânguirea mai repetă*

*Al vieții labirintic mers rătăcitor, Și pomenește de cei
buni, cari de norocuri Crunt înșelați, 'naintea mea s-au
stins de zor.*

*Cei duși nu mai aud cântările din urmă, Ei cari,
întâile, pierduți le-au ascultat. S-a risipit
înghesuiala prietenească, Pe rând ecoul cel dintâi s-
a destrămat. Azi neștiută e mulțimea ce aude
Durerea, cântecul ce-ncerc a spune. Cei ce cândva
de stihul meu se bucurară, Rătăcitori ei sunt, de mai
trăiesc pe lume.*

*Uitat de mult, mă prinde-un dor din cale-afară
De-acel tăcut și grav tărâm, unde s-adună Înalte duhuri,
și-n nehotărâte tonuri,
Asemeni harfei lui Eol, cântarea-mi sună.*

*Fiori mă iau, și lacrimi, lacrimi printre gânduri. Severa
inimă devine moale, blândă.*

*Ce e de față, vede-se ca-n depărtare,
Și ce-a pierit, aievea e ca o izbândă.*

PROLOG ÎN TEATRU

Directorul. Poetul teatrului. Actorul comic.

DIRECTORUL Voi doi, care de-atâtea ori în neajuns
Și la necaz alătura mi-ați stat,
Să-mi spuneți ce nădejdi legați
De-ncumetarea noastră. Dați-mi sfat, Ce-i
de făcut prin țările acestea.
Mulțimei vrem pe plac să-i fim,
Îndeosebi fiindcă ea trăiește Și în
același timp ne lasă să trăim Și noi.
Țărușii-s puși, e scena gata.
Și fiecare-o sărbătoare speră.
Iată-i pe toți acuma din sprâncene ridicând,
Cu nerăbdare un spectacol așteptând.
Știu ce-ar dori norodul să asculte:
Perplex ca astăzi însă n-am fost niciodat'!
Cu bunătați norodul n-a fost răsfățat, Dar a
citit grozav de multe.
Cum o aducem, ca mai nou oleacă
Să pară totul, plin de tâlc, dar să și placă?
E-nvederat că-mi face mare bucurie
Să văd mulțimea cum o ia către baracă,
Înghesuindu-se și dând din coate Să-și
taie drum prin poarta-ngustă.
E-nvederat că-mi face mare bucurie
Să văd că încă-n plină zi, la ora patru,

Mulțimea-și face loc spre casierie, Și că
se-ncaieră pentr-un bilet pe mâne Ca-n
timp de foamete pentru o pâne.

Cu gloata pestriță așa de-a dreptul Face
minuni numai poetul.

POETUL O, nu-mi vorbi de-acea mulțime!
Privind la ea, mă prinde doar sfială. Mă
apără, te rog, de a vedea învălmășeală Ce
fără voie ne atrage în vârtej!
Mă du, de poți, spre treptele celeste,
Acolo unde bucuria pură înflorește,
Unde iubirea, prietenia, ca-n poveste, Un
rod dau inimii, dumnezeiește.
Ah, ceea ce din profunzimi de piept răsare,
Ce buza doar sfios și-a murmurat, Ce
pare-a izbândi, e înghițit de-o clipă, De
forța ei sălbatică și mare. Și-ades, doar
după ce-a răzbit prin ani, Un rod
desăvârșit se vede. Ce strălucește e sortit
să țină-o clipă, Dar adevărul niciodată nu
se pierde.

ACTORUL COMIC Posteritatea! Vai, la ea-ți stă gândul? Să
presupunem că și mie azi
Posteritatea mi-ar umbla prin cap.
Cine atunci celor de față le-ar mai face haz?
Cred că o veselă persoană, un băiat de treabă
Pot să însemne, orișicum, și ei ceva. Ale
norodului capricii nu te-or supăra, Glumind
dacă te-arăți pe undeva.
Un mucalit dorește-un mare cerc Spre-a-l
zgudui cu-atât mai cert.
Fiți bravi și oameni cumsecade.
Dați drumul fanteziei,
Ale ei coruri, rațiune, pasiuni sălbatice, Să
fie auzite! Însă, rogu-mă,
Nu fără-ntorsături, zănatice!

DIRECTORUL Fă-ndeosebi să se întâmple multe.

Cei care vin, vin ca să vadă, negreșit.
Dacă se Țes, subt ochi, destule întâmplări,
Încât norodul năucit
Să caște gura, asta îți sporește vaza Și
repede devii un om iubit.
Căci masa o convingi numai prin masă.
Din toate își alege fiecare ce-i convine.
Cine dă mult, dă multora ceva. Așa e bine.
Și fiecare pleacă mulțumit acasă.
Când dai o piesă, dă-o-n piese.
Un astfel de ghiveci pe voie iese.
Încă nu-i gata, și le-o dai în seamă.
La ce folos să le prezinți un tot,
Când publicul, în ciudă, ți-l destramă?

POETUL Nu bănuți ce proastă e atare meserie, Cât de
nedemnă de-un artist adevărat! La dumneavoastră,
precum văd, e o maximă Să dai întreaga trudă
peste cap.

DIRECTORUL Mustrarea nu mă stingherește.
Un om, ce vrea cu trecere să fie, Își va
alege și unealta cea mai bună.
Priviți odat' cu gânduri treze Cine sunt
cei pentru cari scrieți.
Dacă acesta e mânat de plictiseală,
De la ospete alții vin sătui, agale,
Și, ceea ce e trist din cale-afară,
Ne vin atâți din cei care-și găsesc
Deplina desfătare rumegând jurnale.
La noi s-adună toți ca la un bal mascat.
Curiozitatea doar i-a-naripat. Cucoanele,
împodobite până-n ceafă, Contribuie la joc fără
de leafă.
La ce visezi, poete, de pe tronul tău?
Cine-ți aduce-n casă veselie, gologani?

Priviți-vă patronii mai de-aproape.

Pe jumătate-s reci, pe jumătate grosolani.

Viseaz-acolo unul, dacă-l recunoașteți, Un joc de cărți, pasionat și cu temei, Iar altu-o noapte de orgie cu femei. Nebunilor, pentru un scop ce nu v-amuză, De ce mai canoniți suava muză?

Vă spun: dați mult, și tot mai multe!

C-atunci nu rătăciți, și toți o să v-asculte. Cătați a amei pe oameni, cum se cere, Căci anevoie o să-i mulțumiți.

Ce vă încearcă? Încântare sau durere?

POETUL Cătați-vă o altă slugă, undeva, mai jos! Oare poetul trebuie să-și piardă

Înaltul drept al său, dreptul de om,

Pe care firea i l-a dat, măreț, frumos,

Numai de dragul vostru, ca un păcătos?

Prin ce stârnește el în inimi bucurie?

Prin ce învinge el orice stihie?

Nu prin suprema armonie, ce din piept răzbate Și-n inimă absoarbe zările de sus?

Când Firea, răsucind nepăsătoare,

Silește nesfârșirea firului pe fus,

Când lucruri, și ursuz îngrămăditele ființe

Confuz răsună ca într-un pustiu, Cine atunci

împarte curgătorul șir, Ca să pulseze ritmic, viu?

Cine-i acela care cheamă pe stingher

Să se unească cu obștescul cer Spre a cânta-n sublim-acorduri?

Cine furtuna o preschimbă-n patimi?

Amurgul, cu tâlc grav arzând, Cine-l închipuie pe câmp trecând?

Cine împrăştie corole, primăveri, Pe toate căile
iubirii, jertfă bucuriei? Cine-mpleteşte frunze
fără-nsemnătate Să facă o cunună vredniciei?

Cine asigură Olimpul, veşnica dreptate?

Cine uneşte zeii, cu cuvânt încet?

A omului putere, revelată în poet.

ACTORUL COMIC De ce atunci n-aţi face uz De
mândrele puteri ce vi s-au dat?
De ce să nu le puneţi în mişcare Precum o
aventură de iubire câteodată'...?
Te întâlneşti cu cineva, şi simţi şi stai.
Te vezi apoi pe-ncetul îndemnat.
Norocul creşte, şi cu el potrivnicia.
Când prinzi de veste, te trezeşti cu un roman.
Să dăm şi noi asemenea spectacol!
Luaţi din plin viul uman!
Toţi îl trăiesc, puţini îl ştiu.
Oriunde-l prinzi, e-nteressant.
Multe tablouri pestriţe-n mişcare,
Dar mai puţină claritate,
Erori – duium şi-un strop de adevăr
Alcătuiesc o băutură, după care Cu
sete publicul se bate.
S-adun-atuncea tinerii uimiţi
S-asculte revelaţia ce-o dăruieţi,
Şi inimi gingaşe vor bea O
hrană melancolică din ea.
Li se stârneşte-n inimi una-alta,
Şi vede fiecare cum îl poartă firea.
Sunt gata-a plânge, gata-a râde.
Ei mai cinstesc avântul şi-amăgirea.
Cel matur tot nemulţumit rămâne,
Mulţumitor e tânărul, căci el devine.

POETUL Redă-mi atunci acele timpuri

Când însumi mai eram în devenire,
Când un izvor năştea fără-ncetare
Cântări atâtea, de iubire,
Când negura-nvălea tărâmul
Şi-un mugur promitea minuni,
Când flori rupeam prin văi o mie Şi le-
azvârleam după lăstuni.
N-aveam nimic şi totuşi multe, Plăceri găseam
în amăgire, Porniri spre adevăr înalt.
Redă-mi adâncă fericire, Redă-mi iubirea,
chinul, ura, Cu tinereţea laolalt'!

ACTORUL COMIC De tinereţe, prietene, tu ai nevoie, Neapărat,
când duşmani te atacă,
Când cu putere fetele iubite
Te mai dezmiardă câte-oleacă,
Când o cunună te îmbie
S-alergi spre ea, să iei răsplată,
Când după dansuri în vârtej Mai stai la chefuri
câteodată.
Dar să-ncercaţi ştiuta strună
Cu graţie şi cu-ndrăzneală,
Să rătăciţi după o ţintă
În dulce vrajă, nesfială,
O datorie este, domnii mei,
Pentru atâţia, pentru cei
Ce-s mai în vârstă! Vă cinstim,
Căci vârsta nu ne dă-n copilării, Ci ne găseşte
numai tot copii.

DIRECTORUL Făcurăţi, cred, destulă vorbă.
Să văd aş vrea-n sfârşit şi fapte.
Schimbarăţi multe complimente.
Vreau ceva de folos. E noapte.

Vreți atmosferă sufletească? Șovăitorului, ea
nu-i apare. Poeți de sunteți, cum vă țineți,
Aștept s-o faceți. Ce dorim?
Am vrea să bem o băutură tare.

Începeți, fierbeți-mi-o în căldare.
Ce nu faci azi, nu ai să faci nici mâne. Dar zilele nu-s de pierdut.
Prilejul prindeți-l de chică,
Atunci nici el n-adastă mult.
Luați-l numai cu-ndrăzneală. Pe scenele acestea de prin țară
Încearcă, ce se poate, fiecare.
Mașini, prospecte, sforărie,
Nu le cruțați! Fiți cu răbdare
Și folosiți din plin luminile cerești, C-avem prisos bogat de stele.
Nu ne lipsesc nici apa, focul,
Avem la îndemână toate cele:
Sunt stânci aci, și păsări, fiare. Să istoviți pe scena-ngustă
Creațiunea-ntreagă, crugul mare. Și arătați cum drumurile cad
Din cer prin lume până-n iad.

PROLOG ÎN CER

Domnul. Cetele cerești. *Apoi* Mefistofel.
Cei trei arhangheli *vin în față*.

RAFAEL Prin zvon de sfere înfrățite¹
Planete, soare, sună-ntruna, S-
aude ca un mers de tunet
Cutreierul dintotdeauna.
Arhanghelii-și sporesc puterea
Cum stau la toate a privi. Și
toate faptele-s înalte,
Mărețe sunt ca-n prima zi!

GAVRIL Splendorile, pe rând, Pământul Și-
le arată, și le-ascunde, Și se
urmează, făcând schimbul,
Lumini de rai și nopți profunde.
Zbătându-se-nspumată marea Pe
stânci se-nalță cu putere. Și
stânci și mare sunt răpite În
veșnice rotiri de sfere.

MIHAIL Furtuni aleargă-n mare vuiet
Când pe uscat și când pe ape,
Cu furie stârnind efecte Ce
preajma nu le mai încap.
Țâșnind în flăcări, pustiirea
Deschide trăsnetului cale.

1. Viziunea astronomică ce se desfășoară aici nu este nici ptolemeică, nici copernicană. Ea corespunde mai mult concepției lui Philolaus, din școala pitaгореică (secolul al V-lea î.Hr.).

Dar solii tăi cinstesc, o, Doamne, Domolul
mers al zilei tale.

TUSTREI Arhanghelii-și sporesc puterea, Adâncu-ți nu-l
pot iscodi
Și toate faptele-ți înalte
Mărețe sunt ca-n prima zi!

MEFISTOFEL O, Doamne, cum te-apropii înc-o dată
Și ne întrebi pe cei de-aci cum ne găsim,
Cum bucuros de obicei tu mă vedeai și altă dată, Iată-m-
acuma și pe mine
Amestecat în marea ta servitorime.
Mă ierți, nu mă pricep la vorbe-nalte, Chiar
dac-aș fi de cercul ăsta defăimat.
Și de-al meu patos tu ai râde,
Dacă de răs de mult nu te-ai fi dezvățat.
N-aș ști să-ți spun despre planete, lume, vreo poveste, Văd
doar că oamenii-s cuprinși de chin și cazne. Piticul zeu al
lumii din tipar nu-și iese, Și ca în prima zi – ciudat din
cale-afară este.
El zilele neîndoios și le-ar trăi mai bine
De nu l-ai fi-nzestrat cu-acea lumină-amăgire,
Pe care rațiune s-o numească el mai ține, Dar
căreia folos îi trage numai spre a fi Mai bestial
ca orice bestie-n pustii.
El seamănă, dacă-mi îngăduiți cuvântul,
Cu una din gângăniile-acele cu prelungi picioare Ce
zboară-ntr-una și tot cad pe pântec, Cântându-și iar în
iarbă vechiul cântec.
Și cel puțin dacă în iarbă și-ar lungi popasul, Dar nu,
în orice băligar își bagă nasul.

DOMNUL Nici astăzi tu n-ai altceva a-mi spune?
Mereu vii numai să cârțești anume?
Nu-ți este pe pământ nimic pe plac?

MEFISTOFEL Nu, Doamne, nu. E rău acolo și nu tac. De oameni
mi se face milă, nu mă-ndur prin ani Să-i pun și eu la
chin pe-acei sărmani.

29

DOMNUL Cunoști pe Faust?

MEFISTOFEL

Pe doctorul?

DOMNUL

Pe sluga mea!

MEFISTOFEL Într-adevăr! Vă este slugă el în chip aparte.
Nu-s pământești nici hrana și nici băutura
Ăstui scrântit, pe care ardorile tot mai departe Îl
mână. Că-i nebun, își dă el însuși seama.
Și cerului el cele mai inimoase stele-i cere, Pământului
suprema, ultima plăcere.
Apropiere nu-i și nici o depărtare
Să-i mulțumească pieptul ars de frământare.

DOMNUL Dacă acum el numai tulbure-mi slujește, Curând
l-oi îndruma spre lămurire. Cunoaște grădinarul
florile, ce după fire Le va purta un pom care-
nverzește.

MEFISTOFEL Faceți prinsoare? Pe-acesta o să-l pierdeți,
De-mi dați înalta învoire
Să-l duc pe drumul meu încetinel.

DOMNUL Cât va trăi acolo pe tărâmurii, eu
Nu-ți pun opreliște în nici un fel.
Căci rătăcește orice om, cât timp cu zel se străduiește.

MEFISTOFEL Vă mulțumesc: deoarece cu morții
Nu-mi fac de lucru bucuros. Mai mult Decât
orice iubesc obrajii proaspeți, plini.
Pentru un hoit nu ies în fața porții.
Îmi merge ca motanului c-un șoarec.

DOMNUL Ei bine. După vrerea ta să fie!
Abate acest duh de la izvorul său de obârșie

Și du-l de vei putea, cum te pricepi,
Pe drumul tău în jos, pe drumul ce-l cunoști,
Dar rușinat să stai, când îți va fi să recunoști Că
omul bun, chiar adumbrit de patimi, Își dă de
drumul drept prea bine seama.

MEFISTOFEL De-ar fi așa! Dar nu durează prea-ndelung.

În fața rămășagului nu mă cuprinde teama.

Dacă dorita țintă îmi ajung,

Să nu-mi precupețiți triumful împlinit! Țărână
să mănânce, cu plăcere chiar, Precum
străbunu-mi, șarpele vestit.

DOMNUL Să nu te-mpiedice nimic de-a fi și-atuncea liber.

Nu am urât ființele de seama ta, vreodată'.

Și printre duhurile care neagă Cel
mai ușor ești tu de suportat.

Activitatea omului atât de lesne lânzezește, Odihna
el prea grabnic și-o dorește.

De-aceea bucuros îi dau părtaș pe unul care-ațâță, Pe
unul care, deși diavol, nevoit e să creeze.

Dar voi, voi fii de zei¹, adevărații,

Voi bucurați-vă! Bogatele frumseți din plin vă
ospăteze Și devenirea, ce lucrează ca etern să
dăinuiască, Să vă înlănțuie-n suavă dragoste cerească!

Și ceea ce șovăitor plutește-n arătare

Voi să-ntăriți durabil, în gândiri-tipare!

Cerul se închide, arhanghelii se risipesc.

MEFISTOFEL *singur*

Din când în când eu pe bătrânul bucuros îl văd Și
mă feresc s-o rup cu dânsul dușmănește.

E prea drăguț din partea unui mare domn

Cu dracul însuși să vorbeasc-atât de omenește.

1. „Domnul“ se adresează aici îngerilor într-un fel „păgân“, ceea ce arată cât de liber utilizează Goethe motivele religiei creștine.

PARTEA ÎNTÂI A TRAGEDIEI

NOAPTE

O încăpere înaltă, boltită, cu înfățișare gotică.

Faust, neliniștit, stă pe scaun la masa de scris.

FAUST Am studiat cu râvnă, ah, filozofia
Din scoarță-n scoarță, dreptul, medicina, Și din păcate
chiar teologia, Arzând de zel.
Și iată-mă acum un biet nebun, Cuminte ca și mai-
nainte.
În fața semenilor sunt magistru sau chiar doctor,
De-atâția ani înțelepciunea o încerc, Îmi port de
nas discipolii De-a curmezișul sau în cerc.
Și văd că nu putem să știm nimic.
Amărăciunea-mi arde inima în piept.
Sunt, eu, ce-i drept, mai breaz și mai deștept
Decât acei magiștri, doctori, grămățici și popi Toți
împreună: scrupule și îndoieli În cuget nu mi se adună.
Și nici de iad și nici de dracul teamă nu mi-e. În schimb
nici bucurie n-am pe lume.
C-aș ști ceva deplin eu nu-mi închipui Și nu mă
amăgesc că aș putea
Să-ndrum pe alții sau să-nvăț pe cineva. Nu am nici
bunuri, nici argint,
Nici cinste și nici slavă pe pământ.
Un câne n-ar putea să mai trăiască-așa.
Din astă pricină m-am închinat magiei, pe-ndelete.
Nădăjduit-am prin a duhului putere și cuvânt
Să mi se dezvălească vreunul din secrete, Să
nu mai fiu silit, cu fruntea în sudoare, Să spun
ce nu știu, când mă-ntreabă fiecare.
Lăuntric să cunosc prin ce se ține universul.
Să văd puterile. Semințele¹ a toate să le știu. Să
nu-mi încurc printre cuvinte mersul.

De m-ai vedea tu, lună plină, În
chinul meu ultima oară.
Durerea-mi nu ți-a fost străină.
De-atâtea ori privind la tainicul tău foc
Vegheat-am, zbuciumându-mă-n același loc.
Peste hârtii și cărți, cu prietenie Îmi
apăreai în noaptea mea târzie.
O, dacă m-aș putea plimba
Pe măguri în lumina ta, Cu
duhurile prin livezi Pe lângă
peșterile verzi!
Eliberat de chinurile minții,
De fumul, de funinginea științei, O,
de-aș putea pe plaiu' înalt În roua
firii să mă scald!

Dar vai! Mai sunt în închisoare încă?
În astă gaură de zid, ca de osândă?
În care chiar lumina cerului doar tulbure ajunge.
Prin geamuri zugrăvite ea străpunge.
Împresurat de tomuri sunt, de teancuri învechite, Roase
de molii și de praf acoperite.
Această încăpere afumată
Încinsă cu hârtie pân' la bolta ei înaltă,
De instrumente plină, unde stai
Împrejmuit de sticle și retorte, de unelte

1. Prin „semințe“, Faust înțelege „cauzele“ lucrurilor, pe care alchimiștii le vedeau sub forma unor „semințe“. Naturalistul magician *Paracelsus* (secolul al XVI-lea) vorbea despre *semina rerum* (semințele lucrurilor).

Gospodărești, aduse din străbuni anume. Aceasta-
i lumea ta! Asta se cheamă lume!

Și mai întrebi cum inima se strânge

În pieptul tău, golindu-se de sânge Și-
umplându-se de teamă? Și de ce Durerea,
încercându-te, o stavilă îți e?
În locul veșnicei naturi, în care
Ne puse Dumnezeu ca subt un verde pom, Pe
tine te-mpresoară-n mucegaiuri
Schelete doar, de dobitoace și de om.

Ridică-te și fugi! Afară-n larga zare!
Această carte plină de secrete De
Nostradam¹, el însuși, scrisă,
Nu-ți este îndeajuns o îndrumare?
Ai să pricepi din ea al stelei mers în zare.
Iar când natura te îndreaptă,
Puterea sufletului se deșteaptă,
Înțelegând cum duhul altui duh vorbește.
Zadarnic o gândire seacă Aici sacrele
semne-ți lămurește. Voi, spirite, pe lângă
mine când plutiți, Răspundeți-mi, de-ar fi
să m-auziți!

*Deschide cartea la întâmplare și vede semnul
macrocosmului².*

Ce voluptate din ce văd îmi vine
Prin simțuri, ah, prin toate dintr-odată!
O fericire tânără și sfântă simt
Suind cu foc prin nervii mei, prin vine.
A fost un zeu cel ce a scris astfel de semne,
Ce-mi ogoiesc tumultul dinăuntru, Ce-mi
umplu inima de bucurie,

1. *Michel de Nostredame* (1503–1566), astrolog francez, care a publicat în 1555 o cărțuie: *Les vrayes centuries et prophéties* (*Adevăratele centurii și profeții*).
2. Prin semnul macrocosmului, Faust înțelege o schiță schematică a universului.

Ce-mi dezvălesc în tâlcuri tainice și demne Jur-
împrejur puterile naturii¹?

Sunt eu un zeu? Lumină mi se face mie.

În trăsăturile acestea pure

Natura însăși în puterea ei se dă pe față.

Acu de-abia pricep a înțeleptului² povață:

„A duhurilor lume nu-i ascunsă, Doar
mintea ta și inima-s închise.

Ridică-te, discipole, fără mâhnire Și
scaldă-ți pieptul în aurorele deschise!“ *El
privește semnul îndelung.*

Cum toate se-ntrețes spre un întreg Și
lucrurile, unu-ntr-altul, cum se-aleg!
Puterile cerești, tot coborând și iar suind,
Găleți de aur una alteia-și întind.

Din ceruri se perindă la pământ

Cu aripi binecuvântare-mprăștiind Și
armonie-n lume răspândind.

Spectacol fără-asemănare! Vai, dar numai un
Spectacol pentru dorul meu amaric! Unde te
prind, Natură infinită?

Unde, voi sâni? Izvoare-ale Vieții,

De care-atârnă ceruri și pământ,

Spre care pieptul năzuiește însetat și frânt, Voi
izvorâți și adăpați!

De sete să tânjesc zadarnic?

*Întoarce foile, în silă, și vede semnul Duhului
Pământului³.*

1. Prin „natură“, Faust înțelege aici puterea ascunsă a naturii, ceea ce alchimistul *van Helmont* (secolul al XVII-lea) numea *anima mundi* (sufletul universal).
2. Înțeleptul la care se referă Faust ar putea să fie *Nostradamus*, dar s-ar putea ca Goethe să se refere și la naturalistul mistic *Jakob Böhme* (1575–1624), care a scris o carte intitulată *Aurora*.

3. În Evul Mediu, ca și în Antichitate, au existat o seamă de filozofi care credeau că corpurile cerești ar avea, fiecare, un suflet. Și Pământului i se atribuia un suflet; astfel, Paracelsus vorbește despre un *archeus terrae*, și chiar *Giordano Bruno* (1548–1600) admitea o *anima terrae*.

Cu totul altfel acest semn mă mișcă.

Duh al Pământului, tu-mi ești mult mai aproape. Puterile
în mine mai înalte cresc, Jeratic vinul nou în mine iscă.

Simt îndrăzneală să m-avânt în lume,

Durerea ei s-o port și fericirea,

Să-nfrunt furtunile, și în scrâșnirea Naufragiului să nu mă
clatin.

Deasupra-mi cerul se-nnovează – Și luna
luciu și-l ascunde – Se stinge lampa
fumurie.

Văd ca un abur. Roșii raze dintr-odat'

Zvâcnesc în jurul frunții mele, și adie

Din bolți ca un fior Ce mă

pătrunde.

Te simt în preajma mea, duh implorat. Arată-te!

Simt cum din inimă-mi se rupe o fășie.

Spre noi trăiri în ceața

Acestei nopți simțirile mi se aprind.

Cu inima, întreagă, mă dau ție!

Să mi te-arăți! Chiar dacă-n preț ai cere viața!

El cuprinde cartea și rostește tainic semnul Duhului.

Zvâcnește o flacără roșiatică, Duhul apare în flacără.

DUHUL Cine mă cheamă?

FAUST *întorcându-se* Îngrozitoare față!

DUHUL Puternic m-ai atras, neîntrerupt, La sfera mea
prelung ai supt – Și-acum?

FAUST Vai, vai! Nu-i de-ndurat!

DUHUL Cu sufletul la gură m-ai rugat S-apar, obrazul
să mi-l vezi doreai!

Înduplecat de dorul tău nestins –

Aicea sunt! Ce jalnic tremur

Pe tine, supraomul, te-a cuprins?

Unde-i chemarea? Unde pieptul, ce-n dureri și bucurie,

O lume și-a creat, și care c-un cutremur Asemeni
spiritelor năzuia să fie?

Faust, unde ești, al cui e glasul ce m-ajunse?

Și care pân' la mine cu puterea lui pătrunse?

Tu ești acela, ce împresurat de adierea-mi,

Te zvârcolești de teamă-acum

Mai jalnic decât viermele în drum?

FAUST Alcătuire tu, de flăcări, să mă depărtez Din
fața ta? Eu sunt, eu Faust, semenul tău!

DUHUL În valul vieții și-al faptei durez,

Mă ridic și cobor,

Pretutindeni în toate lucrez.

Naștere sunt și mormânt,

O veșnică mare,

Mereu schimbătoare lucrare,

Viață în toate arzând

Pe pământ și-n văzduh –

La războiul în freamăt al vremii,

Dumnezeirei îi Țes viu veșmânt.¹

FAUST Tu care lumea largă o cutreieri,

Tu harnic duh,

De tine cât de-aproape eu mă simt!

DUHUL Tu semeni duhului ce-l înțelegi, Nu
mie!

Dispare.

FAUST *prăbușindu-se* Nu Ție?

Atunci cui?

Eu cel ce după chipul și asemănarea Divinității
sunt, nici măcar ție?

1. Natura vizibilă a fost chiar și spre sfârșitul Antichității privită adeseori ca un veșmânt al divinității unice.

Duhul Pământului se arată lui Faust.

„Vai, vai! Nu-i de-ndurat!“

Bate cineva la ușă.

O, Moarte! Știu, acesta-i el, învățăcelul!
Cel mai frumos noroc al meu se nimicește.
Această secătură, cu capul plin de șiretenii, Tocmai
acum îmi tulbură belșugul de vedenii!

*Wagner, cu tichie pe cap, în halat de noapte,
ținând în mână un felinar. Faust își întoarce
fața.*

WAGNER Scuzați! V-am auzit cu sârguință declamând.

Cîteați, de nu mă-nșel, vreo tragedie greacă.

În arta-aceasta sunt un ignorant,

În arta-aceasta-aș vrea povețe,

Nu știi de unde un profit mai iese, Căci
este foarte prețuită astăzi.

Am auzit spunându-se adese:

Comediantul poate și pe-un popă să-l învețe.

FAUST Desigur, dacă popa însuși este un comediant, Cum
uneori se-ntâmplă.

WAGNER Ah, ținuit cum stau la masă în chilie,
Cum lumea doar duminica o mai zăresc Ca prin
ocehan, și numai de departe, mă întreb Cum
poate fi condusă prin oratorie¹?

FAUST Cuvintele, de nu-s simțite, rămân seci.

Din suflet vorbele să crească,

Să-nduplece pe-ascultători

Îndestulându-i cu putere. Un ghiveci

Pentru o masă

E lesne să combini din ceea ce îți cade De
la banchetele străine.

Desigur, poți să scoți firave flăcări, jubilând, În
grămăjoara ta de scrum suflând.

Cu-atâta însă tu vei cuceri

Doar admirația unor maimuțe și copii.

1. În timpul lui Goethe, mai mulți autori au exagerat importanța oratoriei în formarea intelectuală a tineretului.

Nu vei răzbate pân' la inimi,
Dacă din inimă pornirea nu îți vine.

WAGNER Norocul oratorului îl face dicțiunea.
Că-n urmă am rămas, o știu prea bine.

FAUST Caute fiecare o dobândă, dar cinstită.
De ce ai vrea să fii nebun cu clopoței? Își
desfășoară mintea cu puțină artă Îndemnul ca
și tâlcurile ei. Și dacă ții într-adevăr să spui
ceva De ce după cuvinte-ai alerga?
Discursurile voastre-atât de lucitoare,
În care omenirii îi gățiți scoverzi, Sunt ca
vârtejurile nefolositoare
Ce toamna dau prin frunze și livezi.

WAGNER Ah, Doamne, cât de lungă-i arta Și cât de
scurtă viața!
Lucid cum sunt, am multe griji.
Mă copleșește ceața. Cât de-anevoie se
găsește calea Ce duce la izvoare.
Și încă n-a făcut pe jumătate drumul, Când bietul
om dispare, moare.

FAUST E oare pergamentul o fântână sfântă,
Din care-un strop te-astâmpără pe veci? Ah, cumpănește!
Împrospătarea n-o găsești, dacă Din tine însuși ea nu
izvorăște.

WAGNER Iertați. Dar mi se pare O bucurie
făr-asemănare,
Să te transpui în alte vremuri,
În duhul lor, să vezi cum a gândit Cutare
înțelept, să vezi apoi
Ce minunat departe am ajuns și noi.

FAUST O, da, departe pân' la stele! Nu glumesc!
Amice, timpurile din trecut
Sunt pentru noi o carte ferecată cu peceti.
Ce voi numiți al vremurilor duh E
numai duhul dumneavoastră În
care vremurile se-oglesc. Îi
spuneți duh! Cât e de slut!
Fug oamenii din fața voastră, S-ascund
să nu vă vadă, după uși.
O ladă cu gunoaie e, o cameră cu vechituri,
Ici-colo cu vreo acțiune
De stat, cu maxime pragmatice Pentru
prilejuri diferite – bune, Menite a fi
spuse de păpuși.

WAGNER Dar lumea, inima și spiritul –
Oricine ar dori să le cunoască.

FAUST Să le cunoască? Să le dea de rost?
Cunoașterea! Ce nume poartă Âst
prunc și unde mi-i?
Puținii care-au cunoscut ceva și-au fost
Destul de deșucheți ca să o spună,
Descoperindu-și gândul și simțirea, Au
fost sau răstigniți, sau arși de vii.¹
Amice, rogu-te, e cam târziu.
Să întrerupem pentru astăzi convorbirea.

WAGNER Ce bucuros aş fi vegheat, ca să discut
Despre savante lucruri neîntrerupt
Cu dumneavoastră. Mâne ziua-ntâi de Paști fiind, Îmi
veți permite-o seamă de-ntrebări pe rând.
Mi-am închinat științei, studiilor, zelul viu.
Cunosc ce-i drept atâtea, dar aş voi pe toate să le știu.
Iese.

FAUST *singur* Ciudat că numai capul

Speranța nu și-o pierde,
Aleargă după găunoase fleacuri,

1. Goethe face aluzie la Isus și la Giordano Bruno, filozof pe care Biserica Catolică l-a condamnat, în 1600, să fie ars pe rug.

Cu mâna sapă căutând comori de veacuri, Și-i fericit când râme în gunoi găsește.

Putea să mai vorbească-aici astfel de glas, În casa unde duhurile fac popas? Totuși, de astă dată-ți sunt mulțumitor, Biet pământean, ce-atâtea-ndrugă. M-ai smuls din disperarea ce era Pe cale simțurile să-mi distrugă. O, arătarea-a fost atât de uriașă, Că m-am simțit ca un pitic aproape.

Eu, chip asemenea divinității, care
Oglindă-aproape mă credeam eternității,
Și care-n propria-mi cerească claritate
Mă desfățam, argila aruncând-o de pe mine,
Eu, cu natura dimpreună-având aceleași vine,
Mai mult decât un heruvim, am îndrăznit
Viața unui zeu s-o gust nepotolit, Și-acum ce crunt o ispășesc,
De un cuvânt de tunet nimicit.

Nu pot, nu mi-e îngăduit asemenea să-ți fiu. De-avui puterea să te-
atrag Nu am puterea să te țin.

În clipa-aceea fericită

Așa de mic, așa de mare mă simții.

Cu ce cruzime aruncatu-m-ai

În soarta mea nesigură de om, ca-ntr-un pustiu.

Cine mă-ndrumă? Și de care-ndemn să-ascult?

Ce să evit pe drumurile ceții? Ah, înseși faptele, la fel cu suferința, Zădărnicesc liberul umblet al vieții.

Mărețelor frumșei, ce inima le întâlnește, Li se amestecă materie străină pretutindeni.

Când binele în lume îl ajungem omenește,

Mai binele se cheamă nebunie, și-amăgire. Înaltele simțiri,
prilejuri de viață, amoresc În valvârtejul pământesc.

Închipuirea, ce în zboruri îndrăznețe
Prin veșnicie se lărgeste, prin înalta,
C-un spațiu mic se mulțumește Când fericirile pier una
după alta.

Adânc în inimă se cuibărește grija,
Secrete suferinți acolo pricinuind, Ea tulbură plăceri și
tihnă,
Îmbracă măști, tot altele, fără odihnă. Sub chip de casă, curte, de
femeie și copil apare, Ca un pumnal, ca foc, ca apă și otravă de
temut. Silit ești să te temi de ceea ce nu va lovi, Și să deplângi ce
niciodată n-ai pierdut.

Nu sunt ca zeii. Cât de dureros o simt.
Un vierme sunt, ce-n pulbere trăiește, A cărui foame de
pământ
Cu talpa călătorul o strivește.

Nu-i pulbere tot ce din rafturi negre Mă strâmtorează-ntre
pereți?
Nu-s pulbere aceste vechituri
Pline de molii, aste pergamente, sfere?
Aici afla-voi ce-mi lipsește?
Sau poate că din mii de cărți citi-voi
Că oamenii de-a pururi pretutindenea s-au chinuit, Abia aici și colo
dac-a fost și-un fericit? Tu, craniu gol, de ce privești rânjind?
Au pentru că lumina căutând cândva De dorul adevărului
purtat în frunte Prin cine știe ce amurg ai rătăcit? Voi,
instrumente, mă priviți cu ironie, Cu roți și creste,
vălătuțe, fierărie:
La poartă am ajuns, voi trebuia să-mi fiți o cheie.
Ce vrednice-mi păreați, dar n-ați desferecat zăvorul.

Taina păstrându-și-o în plină zi,
Natura nu se lasă despoiată
De vâlul ei, și ceea ce ea nu-și arată, Firește revelându-se
duhului tău,
Nu-i smulgi cu pârgii și șuruburi niciodată.
Unelte vechi, pe care nu le-am folosit,
Voi stați aci, rămase din părinți, Cilindre, voi vă
înnegriți Cât timp această lampă vă afumă. Mai
bine-agoniseala s-o fi risipit, Decât cu ea în cârcă să
asud aci!
Ce-ai moștenit de la părinți,
Trudind s-agonisești din nou să fie-al tău.
Ce clipa născoceste, poate folosi, Dar ceea ce nu
folosește, balast e numai Din cale-afară greu.

De ce privirea spre-acel loc se-ndreaptă? Sticluța-aceea-i pentru ochi
magnet.
De ce acumă mi se luminează-ncet Precum se face când într-
o pădure neagră Neașteptat apare luna-ntreagă?

Salut, tu unică fiolă,
Pe care cu evlavie o iau și cu ardoare.
În tine eu cinstesc umana artă și inteligență.
Tu, a suavelor adormitoare seve chintesență! Extract plăcut al
tuturor puterilor omorâtoare, Dovadă fã stăpânului de-a ta
favoare! Te văd, se liniștește suferința, Te iau, se domolește
străduința. Marea duhului, scăzând, s-a-ntins, Pe marea-naltă
iată-mă împins. Oglinda apei strălucește-n lung și-n lat, Spre noi
limanuri sunt chemat.
Un car de foc plutește, cu aripi ușoare,
Spre-a mă lua. Sunt gata, tu, natură, Să mă ridic și să străbat
eterul Spre-o țință nouă de activitate pură. Ce-naltă viață, ce
divină voluptate!
Tu, vierme încă adineauri, meritate
Îți sunt acestea? Soarelui, cu hotărâre,

Întoarce-i grabnic al tău spate,
Că-i pământean și el! Și îndrăznește
Să dai în lături porțile, pe lângă care Atât de bucurios se furișează
fiecare!
E timpul, în sfârșit, să dovedești cu fapte
Că bărbăteasca demnitate
Nu-i mai prejos de măreția cea zeiască,
Nu tremură în pragul tenebroasei peșteri,
Unde închipuirea singură la chin
Condamnă-se, și nu evită trecătoarea
Cu gura-ncinsă de tot focul infernal; În stare e ăst pas să-l
săvârșească Chiar dac-ar fi să cadă în neant.

Te iau, tu, cupă pură de cristal, Dintru firidă, să primești
licoarea.
Tu străluceai la părintești serbări de bucurie, E mult de-atunci și chiar
mai ieri Înveseleai pe oaspeții severi.
Splendoarea multelor icoane ce le porți
Și datoria celui care bea să le explice În rime, și să soarbă băutura
dintr-odată, Îmi amintesc ale juneții nopți. N-am să te-ntind acum
vreunui amic Și versuri despre tine nu voi zice.
Iată un suc ce repede îmbată;
C-o brună revărsare-ți umple golul.
Eu l-am gătit, eu l-am ales cu cugetul deplin.

Această cupă, cea din urmă,
Salut înalt, eu ție, dimineață, ți-o închin!

Duce cupa la gură.

Dangăt de clopote și cântare de cor.

CORUL ÎNGERILOR Hristos a-nviat! Bucurie Celui
De moarte învins,
Pe care păcatele,
Moștenitele, furișatele, Greu l-au încins!

FAUST Ce murmur cunoscut, ce sunet lin Îmi smulge cu
putere cupa de venin? Voi clopote înalte, pe
pământ Vestiți de Paști întâiul ceas?
Voi coruri, ziceți voi mângâietorul cânt, Ce a sunat din
guri de îngeri la mormânt O veste bună aducând?

CORUL FEMEILOR Cu mirodenii
 L-am uns, l-am încins.
 Noi credincioasele
 În mormânt l-am
 întins. Cu inuri și
 pânze Trup învălrăm.
 Pe Hristos în mormânt
 Nu-l mai găsirăm.

CORUL ÎNGERILOR Hristos a-nviat
 Din groapa de lut.
 Fericit iubitorul
 Care-a trecut
 Prin marea-ncercare
 Mântuitoare!

FAUST De ce mă căutați, în praful meu, senine, Voi sunete
cerești, puternice și line?
Voi sunteți pentru suflete domoale.

Ce bucuros solia bună o ascult, Dar din credință nu-mi rămase
mult. Minunea-i al credinței prunc
Cel mai iubit. Nu îndrăznesc s-arunc Privirea către sferile de unde
Suava veste-auzul îmi pătrunde. Obişnuit din tinerețe cu-acest
sunet, El și acum mă cheamă la viață. Cădea sărutul cerului
cândva Pe fruntea-mi aplecată sâmbăta. Suna îmbelșugat un
clopot. Rugăciunea Avea ardori pe-atunci ca pasiunea.
Și o dorință neînțeleasă mă mâna
Să merg pe câmpuri și-n dumbravă, Simțeam din lacrimi cum se
închega O lume-n mine și o slavă.

Cântarea-aceasta îmi vestea

Serbarea primăverii și norocul tinereții. Copilăreasca amintire și
simțire Azi mă opresc la marginile ceții.

Cerești cântări, lungiți-vă-n ecou!

Răsare lacrima, sunt al pământului din nou.

ORUL ÎNVĂȚĂCEILOR Înmormântatul

De jos ridicat,

Sublim înviatul

Măreț s-a-nălțat.

Avânt creator

Spre ceruri îl

mână. Ah, în

durere

Noi stăm în țărână.

Maiestre, aici

Noi stăm însetați,

Tânjim după tine,

În urmă lăsați.

ORUL ÎNGERILOR

Hristos a-nviat

Din pânzele morții.

Rupeți voi, rupeți Cătușele sorții.

Voi cari îl slăviți,

Voi cari îl iubiți,

Voi cari îl hrăniți,

Voi cari îl vestiți

Pe pământ și pe ape,

Vouă Maistrul Vă este

aproape.

ÎN FAȚA PORȚII ORAȘULUI

Trecători *ies din cetate la plimbare.*

CÂTEVA CALFE DE MESERIAȘI Chiar într-acolo vă e placul?

ALȚII La casa vânătorilor ne ducem.

Cu una dintre ele sunt vecin. Mă
prăpădesc de dragu-i. Ce domol S-
apropie fetițele la pas.
Poate le prindem la taifas.

ÎNTÂIUL ELEV Amice, nu! Eu unul nu mă rușinez.
Cu sârg! Vânatul să nu-l pierdem.
Duminica nimic nu mângâie ca mâna
Ce-a măturat prin casă toată săptămâna.

UN CETĂȚEAN Nu-mi place nicidecum noul primar.
De când a fost ales, e tot mai fără de rușine.
Și treburile nu merg bine.
Vezi dumneata, e totul în zadar
Necazurile vin în șiruri,
Ne-aruncă-n spate tot mai grele biruri.

UN CERȘETOR *cântă* Bunii mei domni, frumoase
doamne, A voastră-i bucuria, a mea e umilința,
Priviți-mă cu îndurare, Vedeți-mi,
alinați-mi suferința.
Nu mă lăsați să cânt zadarnic.
Om fericit e doar cel darnic.
O zi pe care-o preaslăvește fiecare Zi
de cules să fie pentru mine.

ALT CETĂȚEAN Nu știu alt lucru mai plăcut duminica
Și-n sărbători decât o convorbire
Despre războaie, când departe-n Turcia cea mare
Popoarele se-ncaieră, lovind cu-nverșunare.
Să stai lângă fereastră, păhărelul să ți-l bei,
Și să privești pe râu vântrelele-n plecare,
Iar seara când te culci, precum se face, Să
binecuvântezi un veac de pace.

AL TREILEA CETĂȚEAN Așa e. Spargă-și alții capetele cum le place,
Încurce-se claie-grămadă.

Numai la noi acasă, toate după rânduială, În
forma lor străveche şadă.

O BĂTRÂNĂ *către domnişoare*

Ce curăţele-mi sunteţi, sânge tânăr şi plăcut!
Cine la voi nu s-ar uita pierdut!
Ei las'! Dar aşa mândre nu mai fiţi!
Eu lesne vă fac rost de ceea ce doriţi.

O DOMNIŞOARĂ Să ne grăbim, Agato! Mă feresc
C-o vrăjitoare ca aceasta-n public să vorbesc. Ce-i
drept, în noaptea Sfântului Andrei
Ea-mi arată pe unul dintre peţitorii mei.

ALTA Şi mie mi l-a arătat în apa de cleştar. Ca un
ostaş era, cu alţi viteji. Dar în zadar Mă-
ntorc acum să-l văd ca ieri.
Nu-l întâlnesc pe câmp, pe uliţi, nicăieri.

SOLDAŢI Cetăţi cu falnice,
 Înalte zidiri,
 Fete cu aspre,
 Mândre simţiri,
 Sunt gata să cuceresc.
 Gata sunt, gata. Vitează e
 truda,
 Domnească răsplata!
 Trâmbiţa sune,
Recruţii s-adune Pentru plăcere, Pentru durere.
 Iată-ne-n cete,
Ce iureş e-acesta, Ce dragă viaţă!
Lua-vom, lua Cetăţi şi fete.
Cetăţi şi fete Se vor preda.
 Vitează e truda,
Domnească răsplata, Soldatul e gata.

Faust şi Wagner.

FAUST Năvalnic s-a desprins din gheață râul, În primăvară mâl și piatră
se prăvale, Nădejdea fericită înverzește-n vale. Și din gerar ce
mai rămase În munții aspri se retrase.
De-acolo iarna mai trimite-n goană Fiori de grindină pe-
ogoare, Dar soarele ia albul la prigoană.
Se mișcă-n germenii străduința
Și-nvie totul prin culoare;
Pe câmpuri încă nu e nici o floare, Dacă n-ai vrea femeii și
oamenii Cu florile frumoase să-i asameni. Întoarce-te, din
înălțimi să vezi Orașul revărsându-se-n livezi. Prin poartă
iese-n mare-nvălmășeală Pestriț norodul. Soarele nu-nșeală.
Cu toții jubilează-n înviere Cu învierea Domnului deodat'.
Din case joase, din chilii cu var surpat,

Plimbare în fața porții orașului.

„Aici sunt om.

Aici mi-e-ngădui să fiu!“

Din truda meseriilor, ce-atâta grijă cere,
Din pravila simțită-n oase,
De sub povara coperișelor de case, Din străzi cu bolți, din a
bisericii noapte, Au fost cu toții scoși, scoși în lumină.
Vezi numai, vezi cum pâlcuri-pâlcuri
Își taie cale prin livezi și prin grădină.
Pe râu întrezărești departe-n larg
Ici-colo câte-o luntre veselă și plină, Și grea, să se
scufunde-aproape, Corabia pitică înălțând catarg.
Chiar colo sus pe crestele de dealuri Lucesc culori de
pestrițe veșminte.
Parcă aud și zvonul satului, în valuri.
Aici e-adevăratul cer, al celor mulți. În mic și-n mare,
Ce mulțumire-n pieptul viu!
Și strigă-n chiot fiecare:
Aici sunt om.
Aici mi-e-ngădui să fiu!

WAGNER Plimbările cu dumneavoastră-n zile rare O cinste sunt și o
dobândă totdeauna. Dar singur nu m-aș rătăci pe-aici,
Căci sunt potrivit bucuriilor vulgare, Urăsc din inimă
tumultul, cetera, Aceste țipete și jocul de-a popici. Ei
urlă parcă ar avea pe dracu-n pântec, Spunând că asta e
petrecere și cântec.

ȚĂRANI *sub tei*. Dans și cântare

Ciobănaș veni la joc,
Cu brâu lat pe la mijloc Și în inimă cu foc.
Se juca în toi sub tei,
Ce vârtejuri la un loc!
E-he-hei! E-he-hei!
Ciobănașul se lovi
Pe la spate, mai în jos,

De un spate mai frumos, Și de-o fată pe
sub tei.
Zise fata: Ce prostii! E-he-hei! E-he-hei!

Dară jocul se porni,
Nebunește în ocol,
Jumătate sânul gol Se vedea în salt
sub ii. Dar și alte bucurii
Se mai iscă pe sub tei! E-he-hei! E-he-hei!

UN ȚĂRAN BĂTRÂN Domnule doctor, ce frumos
Din partea dumneavoastră, mare cărturar,
Pe-aici să dați, prin partea noastră, Amestecându-
vă-n norodul cel de jos. Luați în schimb acest
urcior de lut Pe care proaspăt l-am umplut.
Să închinăm. Să nu vă stingă numai setea:
Aceasta vă urăm, cu vorbe
Stângace poate, dar din inimă-nălțate. Câți stropi
cuprinde – atâtea zile Mai fie-vă din ceruri
numărate!

FAUST Primesc înprospătarea mulțumindu-vă Din suflet!
Norodul se adună în preajmă.

UN ȚĂRAN BĂTRÂN Cu adevărat frumos
Din cale-afară e că-n zi de bucurie Veniți, căci
după cum se știe Ne-ați fost alături și-n zile de
urgie. Atâția sunt încă în preajmă
Din cei pe care tatăl dumneavoastră
I-a mântuit de friguri blestемate,
Când a curmat bolejnița în țara noastră. Și-atunci, cu
toate că așa de tânăr încă, V-ați dus prin casele-
nciumate.
Atâția morți scoteau prin porți,
Dar dumneavoastră, teafăr ca o stâncă, Ați biruit
amarnica-ncercare.

Celui ce ajuta i-a ajutat
De sus îndurătorul mare.

TOȚI Urări de sănătate celui vrednic! Multe, Ca să mai poată
îndelung s-ajute!

FAUST Să v-aplecați în fața Celuia de Sus,
Care ne-nvață s-ajutăm,
Și ajutor trimite-ne nespul!

Se duce mai departe cu Wagner.

WAGNER Ce simțământ te-ncearcă dintr-odată, Când cinste-atâta
ți se-arată?
Prea fericit e-un mare om, ce după darurile sale Asemenea
dobândă poate să culeagă!
Părinții și copiii, cu privire trează, În cale-ți ies, și
fiecare-aleargă și întreabă.
Vioara amuțește, dansatorii conțenesc,
Tu treci, în șiruri toți s-așează, Căciulile în slavă, una
după alta, zboară.
Văzut-ai cum din toate părțile i-aduni?
Puțin lipsește și-ar îngenunchea
Ca-n fața unei venerabile procesiuni.

FAUST Încă vreo câțiva pași până la piatră. Aci ne odihnim,
unde-n atâtea rânduri Am poposit muncit de
gânduri.

Dedatu-m-am aci și postului și rugăciunii.

Plin de nădejde, cu credință, cu suspine,

Cu lacrimi, am crezut să pot obține

De la cerescul Domn sfârșitul ciumii.

Batjocură îmi par aplauzele cu care unii Mă-ntâmpină.

O, de-ai vedea în mine!

Ai înțelege-atunci cât de puține Sunt
meritele tatălui și ale mele.

Om onorabil a fost tata, dar întunecat.

Asupra firii și a sfintelor arcan¹

Gândea, nu necinstit, dar într-un fel ciudat, Cu grele
osteneli, de vrei, însă cam apucat.
Se închidea, cu ceata lui de-adepti,
În neagra lui bucătărie și gătea pe îndelete, Unea
contrarii, după lungi rețete. Un roșu-leu² cu crinul
alb³ se logodea În blândă și domoală baie, zilnic.
Apoi, împerecheați în flacără, cei doi Trecuți erau
dintr-un alcov⁴ în altul, silnic.

Când într-un joc de aprige culori
Crăiasa tânără se alegea în zori,
Medicamentul era gata. Oamenii mureau.
Dar nimeni nu-ntreba: se face vreunul sănătos?
Astfel cu infernalele tertipuri
Prăpăd făcurăm prin aceste văi, mai fioros, Decât
făcuse ciuma. Însumi dat-am din otravă La mii de
oameni. Toți s-au stins. Și-acum văzuși cum suntem
ridicați în slavă, Noi, noi netrebnicii și ucigașii!

WAGNER De ce v-ați tulbura-ntr-atât că-i rușinos?

Eu cred că omul face îndeajuns Când se
deprinde conștiincios În arta ce i-o lasă-
naintașii!

Când tânăr ești și tatăl ți-l cinstești,

1. *Arcane* – în alchimie: taine ale naturii.
2. *Roșu-leu* – în alchimie: oxid roșu de mercur.
3. *Crinul alb* – în alchimie: acid clorhidric.
4. *Alcov* – în alchimie: retortă.

Știința lui cu bucurie-o moștenești.

Iar dacă, mai târziu, știința însuți o sporești, Putea-va fiul tău
s-ajungă unde tu nu ai ajuns.

FAUST Ești fericit că ai încă nădejdea, printre-aleși, Din astă mare-a
rătăcirilor să ieși.

De aceea ce nu știm, noi am avea nevoie.

Ceea ce știm, doar anevoie ne va folosi. Să nu ne înnegrim
însă cu jale Această oră ce ne iese-n cale. Privește cum în
jerăgaiul soarelui de-apus Lucesc colibele pe creste sus.
S-apleacă ziua. Soarele se duce să stârneasă În alt ținut viața.
De ce de pe tărâm o aripă nu mă ridică Pe urma lui să plec,
lăsând în urmă ceața?

În veșnica lumină a-nserării

Eu lumea calmă aş vedea-o la picioare, Incendiate culmile
deasupra văilor domoale, Și râuri de argint curgând în fluviul
de aur. Nu mi-ar zădărnici zeiasca fugă Nici muntele și nici
sălbaticul coclaur. Ce calde golfuri marea îmi deschide
În fața ochilor mirați să strălucească. Dar zeul parc-ar
vrea să asfințească.

Și iarăși se trezește-n mine-ndemn

Să zbor din nou, să beau eterna lui lumină, În spate noaptea,
înainte ziua, Deasupra cerul, iar sub mine unda lină.

Frumos e visul. Soarele apune însă. O, cât de greu la aripa
neobositului meu duh O aripă trupească i se-adaugă prin
văzduh.

Dar fiecăruia din naștere i-e dat

Să zboare cu simțirea-n lung și-n lat,

Când sus, pierdută-n spațiul vânat,

Își deapănă răsunătorul cântec ciocârlia,

Când peste înălțimi și brazi de veacuri

Plutește vulturul făcând ocol,

Când peste-ntinsuri, peste lacuri, Cocorii-o

țin spre patriile lor.

WAGNER Avui și eu momente de ciudate-avânturi,

Dar niciodat-asemena îndemn

Eu n-am simțit. Îmi place să mă plimb pe câmpuri,

Dar păsări anevoie aş putea să pizmuiesc. Găsesc,

dacă-mi îngădui, mult mai demn Prin cărți să

răsfoiești cu bucurie.

Ce-nălțătoare nopțile de iarnă sunt,

Când filă după filă-ntorci. Iar când
Un pergament îți cade-n mână,
Te simți în cer întreaga săptămână.

FAUST Tu-ți știi doar unul din îndemnuri, De
n-ai cunoaște niciodat' pe celălalt!
Ah! două suflete-s în mine! Cum se zbat În
piept, să nu mai locuiască împreună!
Unul de lume strâns mă ține, încheștat
Cu voluptate, celălalt puternic Către
cerești limanuri mă îndrumă.
O, duhuri dac-ar fi în aer
Din cele ce domină între ceruri și pământ,
La mine le-aș chema din auriul vânt,
Spre-o nouă viață să mă ducă, Cu
împliniri ce nu înșală.
O, dac-o mantie de vrajă-ar fi a mea, Și
dacă-n țări străine m-ar purta,
Nu aș schimba-o pentru-o mantie regală.

WAGNER Nu invoca știuta ceată,
Ce revărsându-se prin aburii de seară, La
curmături și la răspântii, omului Mii de
primejdii îi prepară.
Din miazănoapte¹ spirite în stol

1. Wagner își expune aici credința sa în existența unor „spirite“ ale celor patru regiuni ale lumii, potrivit celor patru puncte cardinale ale orizontului.

Vin peste noi cu limbi-săgeți,
Din răsărit alt cârd ne dă ocol Să se hrănească
cu plămânii noștri. Cărarea ne-o ațin pe la
amiază Și alte duhuri, din deșert venind.
Din asfințit o ceată-ntâi ne-mprospătează, Ca să ne-
nece-apoi, meleaguri pustiind Spre-a ne-nșela, cum se
alintă!
Ascultă bucuros, ca să ne tragă-n cursă.

Din cer că sunt trimise – așa se-nfățișează.
Vorbesc ca îngerii, ca să ne mintă.
Să mergem însă. Ceața cade ca mătasa.
Se răcorește. Înserează. Ne așteaptă casa.
Dar ce stați astfel, cu neliniște Privind departe?

FAUST Nu vezi un câne alergând prin miriște?

WAGNER I-am prins de veste. Nu i-am dat vreo-nsemnătate.

FAUST Observă-l numai. Vezi? Ce crezi că e?

WAGNER Un pudel, care-n felul său aparține Adulmecă o urmă.

FAUST Nu vezi cum face

Prejuru-ne spirale? Vine mai încoace. Și dacă nu
mă-nșel, o dâră de văpaie El lasă pe
întortocheata-i cale.

WAGNER Un pudel negru-i tot ce văd.

O amăgire a vederii – restul. Nu te tulbura.

FAUST Și totuși, parcă ar întinde magice capcane În jurul
nostru pentru-a ne lega.

WAGNER Nesigur sare și-l cuprinde teama Aci în fața
noastră, luând seama

Că nu e domnul său, ci doi necunoscuți.

FAUST Se îngustează cerul. Iată-l lângă noi.

WAGNER Ei, vezi? Un câne e aci,

Nu duh. Sfios încearcă-a mârâi.

Din coadă dă. Apucături de câne-n toate!

FAUST Vino cu noi! Ei, haide, vino!

WAGNER E-un pudel nebunatic.

De stai, se-oprește și el, și socoate.

Și de-i vorbești, se-nalță-n două labe.

Ridică-n grabă ce din mână-ți scapă. Și ar sări după
baston în apă.

FAUST Poate că ai dreptate. Nu-i găsesc nici eu Vreun semn de
spirit. E-un dobitoc dresat.

WAGNER Un câne, când e bine educat, Câștigă și favoarea
unui înțelept. Atenția o merită-ntru totul,
El, al studenților școlar deștept.
Intră împreună pe poarta orașului.

ODAIE DE STUDIU

FAUST *intrând cu cânele*

Venind din câmp, pe care bezna grea se lasă, Intrăm acuma
doi în casă. Plimbarea-n larg, sărbătoreșcul drum, Un suflet
au trezit în noi mai bun. Sălbaticile-ndemnuri, iată-le c-au
ațipit, Și ogoiat e zbuciumul nestăvilit.
Iubirea omenească ne cuprinde,
Dumnezeiasca dragoste s-aprinde.

Stai molcom, câne! Nu fugi încoaci și-ncolo.
Ce-adulmecii mirosind pe lângă prag?
Așază-te mai bine după sobă.
Îți dau și-o pernă pentru colțul drag. Pe deal, cu
sărituri și cu târcoale, Ne-ai înciudat, ne-ai veselit.
Primește-acum din parte-mi îngrijirea Ca oaspete
bine-venit.

Când în chilia noastră strâmtă
S-aprinde, prietenește, lampa scundă,
Lumina vrea în suflet să pătrundă, Și zi se face-n inima ce
se frământă. Înțelepciunea-ncepe să grăiască, Nădejdea
prinde a-nflori. Te-apucă dor de revărsările vieții Și de-ale
vieții obârșii.

Câne, nu mârâi! Cu muzica cea sfântă
Un animalic sunet, cum e-acesta, anevoie
Se potrivește. Oamenii se strâng
Și mâna-și dau spre a cârți mișei,

Când nu pricep ceva. E obiceiul lor nătâng În fața frumuseții și a binelui ales

Să mârâie, când nu le este pe-nțeleș. Vrea cânele să se încrunte ca și ei?

Ce repede în mine s-a curmat Izvorul mulțumirii.

De ce, vai, fluviul așa de grabnic seacă, Lăsându-mă pe țărmuri însetat?

Dezamăgirea de la mine treacă!

Lipsiți de ceea ce adapă,

Vom prețui mai mult cerescul element Și revelația ce nicăieri nu arde

Mai viu ca-n Noul Testament.

Mă-ndeamnă nu știu ce, străvechiul text

Cu inima curată să-l privesc,

Sacrul izvod

În graiul meu iubit să-l tălmăcesc.

Deschide un volum și încearcă să traducă.

Stă scris: „La început a fost *Cuvântul*.”

Mă și opresc. Cine m-ajută să fac pasul?

Cuvântul? – Nu pot să-l prețuiesc așa de mult! Altfel va trebui să-l tălmăcesc, Dacă de spirit eu ascult.

Stă scris: „La început a fost *Ideea*.”

Dar cântărește bine-nțaiul rând,

Ca pana să nu fugă, slove goale așternând.

Ideea e, ce-nfăptuiește și creează totul?

Ar trebui să scriu: „La început a fost *Puterea*.” Dar iată că scriind sunt îndemnat Să nu fac nici aici popasul.

Din ce adâncuri vine șoapta? M-ajută

Duhul și-mi dă sfat: La început voi pune *Fapta*.

De vrei cu tine, câne, să-mi împart chilia,

Te rog atunci să-ți curmi
 Lătratul, urletul cu care scurmi Și
 stânjenești tovărășia.
 Unul din doi Va trebui să
 iasă.
 Așa e legea printre noi.
 Ușa-i deschisă. Slobodă-i plecarea!
 Dar ce sunt nevoit să văd?
 E umbră sau aievea e? De speriat, Cum crește
 cânele în lung și-n lat!
 Puternic se ridică, mare.
 De câne nu mai are-nfățișare.
 Adusu-mi-am în casă o fantomă!
 Hipopotam, s-ar zice, Cu ochi de foc și
 groaznici colți.
 Te știu. Tu-mi ești aicea pe sub bolți!
 Pentru asemenea prăsilă infernală Cheia lui
 Solomon e bună, Nu-ncape nici o îndoială.

SPIRITE *pe coridor*

Înăuntru prins e unul,
 Stați afară și nici unul
 Nu mai între. Stă în cursă Vulpea iadului
 și nu se
 Va putea din fier desprinde. Însă voi luați
 aminte.
 Să plutiți în sus și-n jos
 Ca să-i fie de folos. Stați prin preajmă și-n
 ocol Dați din aripi ca un stol.
 Mult pe pofță ne-a făcut.
 Prins e, dar nu pentru mult.

FAUST Din patru unul dacă este, Nevoie am de-o vrajă
 din poveste:

Dispară salamandra¹-n foc,
 Undina² să se facă joc,

Silfida³ să se risipească, Coboldul⁴ să se ostenească.

Cine nu știe
Puteri și stihie
Din ape, văzduhuri, Nu e maestru,
Stăpân peste duhuri.

Să piei în flăcări, Salamandră! Topește-te-
n murmur, Undină!

Aprinde-te-n lumină,
Meteorică silfidă, sus. Ajută la vatră,
*Incubus*⁵, *Incubus*.

Nici unul din patru Nu este în fiară.
Ea stă liniștită, rânjește cu colții afară.
Nu pare atinsă la pântec

1. *Salamandra* – în alchimie: simbol al focului.

2. *Undina* – în alchimie: simbol al apei.

3. *Silfida* – în alchimie: simbol al aerului.

4. *Cobold* – în alchimie: simbol al pământului.

5. *Incubus* – alt simbol al pământului.

Mai dinadins. O, vrei un descântec Și mai
puternic?

Ce ești, amice?
Din iad evadat?
Privește-atunci semnul¹ Acesta, la care s-
apleacă

Și cetele negre. Privește aici!

Se umflă acum cu țepi de arici!

Lepădătură de blăstem ce ești!
Îl poți citi? Îl dibuiești?
E semnul celui ce n-are izvor,

Al Celui Nespus,
Al Celui prin lume din cer revărsat, Al Celui subt
coaste străpuns.

Ce duh îl paște, cum îl cheamă,
De crește ca un elefant Și umple
spațiul întreg

Și ca o ceață se destramă?

Nu te sui până la grindă în odaie! Întinde-mi-te la
picioare! Știu să leg Și să dezleg!

Vezi doar că nu ameninț în zadar.

Te dovedesc cu sfânta sfintelor văpaie.

Nu aștepta arzânda, întreita lumină²!

Nu aștepta

Să-mi pun în joc arta deplină!

MEFISTOFEL *apare, în timp ce ceața se destramă, îmbrăcat ca un
scolast călător³, de după sobă*

Porunca este-a voastră. Gata-s să servesc.

De ce atâta larmă și necaz?

1. „Semnul“ despre care vorbește Faust e crucifixul.

2. Prin „întreita lumină“, Faust înțelege trinitatea.

3. Dascăl de scolastică.

FAUST Acesta fost-a așadar ascunsul sâmbure Al
cânelui! Un călător scolast? Rizibil caz!

MEFISTOFEL Salut pe învățatul domn
Ce mă făcu s-asud din greu.

FAUST Cum te numești?

MEFISTOFEL Neînsemnată mi se pare-această întrebare Din
partea unuia ce-atât dispreț arată
Pentru cuvânt și care mai presus
De aparențele amăgitoare
Se străduiește numai spre esențe și-adâncimi, mereu!

FAUST La dumneavoastră, domnii mei, esența

De obicei din nume se citește,
Și-aceasta foarte lămurit s-arată
Când cineva un zeu al muștelor,
Un mincinos, un coruptor, de pildă, vă numește. Ei
bine, spune-mi numai, cine ești?

MEFISTOFEL O parte sunt dintru acea putere Ce
numai răul îl voiește, Însă mereu
creează numai bine.

FAUST Ce vrei cu-asemeni ghicitori să spui?

MEFISTOFEL Sunt spiritul ce totul neagă.
Și cu dreptate, dat fiind că tot ce naște și devine E
vrednic să se prăpădească.
Nimic să nu mai ia ființă-ar fi mai bine.
Astfel cam tot ce voi numiți păcat, Distrugere și
rău
E însuși elementul meu.

FAUST O parte te numești, dar stai întreg în față-mi!

MEFISTOFEL Un adevăr ți-am spus, simplu de priceput. E
drept că omul, o, bicisnicul netot, Se crede-
obișnuit un tot.
Eu însă sunt parte din partea care la-nceput
A fost chiar totul, parte sunt din noaptea
Ce și-a născut lumina,
Mândra lumină, care mumei nopți
Vrea să-i răpească-ntâietatea, bat-o vina!
Un lucru știu, oricum s-ar strădui,
Lumina nu va izbuti,
Căci strâns legată e de corpuri,
Din corpuri vine și înfrumusețează corpuri, Un corp o
poate-n drum opri.
Așa nădăjduiesc, că mult nu va mai dăinui, Deodat' cu
corpurile va pieri.

FAUST Îți bănuiesc acum îndatorirea de pitic! Nu poți să
nimicești nimic în mare, Încerci cu mărunțișul și
în mic.

MEFISTOFEL E-nvederat că asta nu-i ispravă. Ce se
opune marelui Nimic, Acest ceva, această
lume fără slavă,
Orice aş fi-nceput, rămâne-n neclintire.
Cu valuri încercai s-o clatin, cu furtuni, incendii.
Ce liniștită pân' la urmă stă întreaga Fire.
Iar oameni, dobitoace, ce mai zic,
Prăsila de blestem n-o vatămi cu nimic.
Și câți am îngropat și până-acum!
Dar veșnic un nou sânge-și face drum.
Și nu mai contenește. Nebunia te cuprinde.
Din aer, apă și pământuri
Semințele, cu miile, se-nalță-n vânturi, În umed
și uscat, în cald și-n rece. Noroc că flacăra e
patrimoniul meu, Altfel și-n ea viața ar spori
mereu.

FAUST Și astfel tu, Puterii ce creează
Din veac în veac, în plină-amiază
În față îi ridici un pumn drăcesc, Ce în zadar
cu viclenie se-nclătează. Încearcă altceva să-
ncepi, mai viu, Tu straniu al Haosului fiu!

MEFISTOFEL Voi căuta să mă gândesc,
Dar despre-aceasta altă dată.
Pot oare-acuma să mă depărtez?

FAUST Nu văd de ce-ai mai întreba. Ne
cunoscurem în sfârșit, o, da – Poți să
mai vii, precum ți-e voia.
Aci-i fereastra, colo ușa,
Și-un horn de-asemenea, de-i simți nevoia.

MEFISTOFEL S-o spun pe față? N-aș putea să plec...

E-o mică piedică, pe unde-i dat să trec.
În prag un semn e scris, să apere de nu știu cine.

FAUST O pentagramă¹-ți face griji? Nu-i șagă? Dar
spune-mi, fiu al iadului,
Dacă aceasta e o vrajă ce te leagă, Cum ai
adus-o, de-ai intrat?
Un duh de teapa ta cum s-a-nșelat?

MEFISTOFEL Priviți-l, semnul. Nu e tras cum se cuvine.
Unul din unghiuri, care dă-n afară,
E, precum vezi, puțin deschis –

FAUST A-ntors-o întâmplarea bine.
De-acum prizonier îmi ești, așa s-ar zice. Ispravă ca
de vis!

MEFISTOFEL Venind de-afară, cânele nu a băgat Nimic de
seamă când sări în casă.
Acuma chestia se vede altfel:
Și diavolul nu poate să mai iasă.

FAUST Dar cum se face că nu-ncerci din casă Să ieși
pe-acolo, pe fereastră?

MEFISTOFEL Așa e pravila, a duhurilor, dracilor:
Pe unde au intrat, pe-acolo trebuie să iasă.

FAUST Își are deci și iadul legile și dreptul?
Ne-am bizui, cu alt cuvânt, pe rânduiala vracilor.

1. Semn magic, reprezentând o stea cu cinci colțuri.

E bine-așa, căci s-ar putea atunci pe sigure Temeiuri
încheia un pact cu dumneavoastră.

MEFISTOFEL Din ceea ce făgăduiesc, nimic nu se precupește.

Îngăduit îți e să-ți stâmperi dor și sete.

Pe scurt aceasta însă nu se poate formula.

Va trebui să stăm de vorbă pe-ndelete. Acuma însă
rogu-vă supus

Drumul să-mi dați, precum am spus.

FAUST Mai stai puțin, să întregești povestea bună Cu care
începuși să-mi cânti în strună.

MEFISTOFEL Să mă lăsați acum. – Mă-ntorc eu iarăși, în curând,
Atunci putea-vei să-ți destăinui poftă, gând.

FAUST Nu eu sunt cel ce după tine-am alergat.
Tu însuși ai căzut în cursișoară. Cel ce a prins
odat' pe dracul, să și-l țină, Căci nu-l va
prinde-așa ușor a doua oară.

MEFISTOFEL De vreți, sunt gata să rămân,
Tovărășie să vă țin; sunt gata, dar condiționat.
Îngăduiți-mi să v-alung urâtul, timpul, Cu
meșteșugurile unui drac umblat.

FAUST Arată-ți arta-n care te pricepi.
Da, bucuros privesc. Ești liber să începi.

MEFISTOFEL Amice, pentru simțurile tale Vei
dobândi în ora-aceasta
Mai mult decât în ani de zile.
Îți vor cânta duhuri subtile.
Icoanele ce le-i vedea, frumoase-n stol, Nu sunt
numai un joc de vrajă, gol.
Mirosul tău, el însuși, se va desfăta, Și cerul
gurii va simți plăcere, Simțirea ta se va-
ncânta.
O pregătire jocul meu nu cere.
Începeți dar, suntem cu toții în ocol.

SPIRITELE Negrele bolți
Să dispară.

Prin ceasul de seară Arate-se cerul. Privească de sus Albastru eterul.
Destrame-se norii.
Stelele, sorii
Lucească nespus.
Fiii tăriei,
Frumusețe bogată

Plutească deasupra În sfera curată. Pe urmele lor Străbate un dor.
Panglici fluturând,
Veșmintele lor
Pe țări s-au lăsat
Și peste-un pridvor, Unde sub viță,
Ținându-se-n gând,
Ținându-se-n brațe, Iubiții își spun Un cuvânt pe viață. Lujerii-
mbracă Chioșc lângă chioșc. Strugurii cadă-n Teascuri și-n cadă.
Râuri spumoase
Vinuri revarsă,
Trec printre pietre
Și prin curate
Vechi nestemate,
Lasă în urmă
Arsele vetre, Lacuri se fac Sub plaiuri ce tac.
Păsări întâmpină

Mefistofel îl adoarme pe Faust cu „amăgiri de paradisuri“.

Soarele, marele.
Zboară spre clarele
Insule-n ape,
Care pe valuri
Se leagănă; insule
Unde pe maluri
Coruri ghicim,
Unde pe câmpuri Hore zărim.
Vârtejuri de hore:
Unele-n loc pe sub ulmi,
Altele trec peste culmi,
Altele-n aer plutesc,
Toate c-un chiot
Spre focul ceresc,
Hore sub brazi,
Toate spre stele, Toate-n extaz.

MEFISTOFEL L-ați copleșit, aerienii mei copii.
A adormit, precum i-ați descântat.
Pentru acest concert vă sunt îndatorat.
Tu încă nu ești omul – să-l ții pe diavolul legat.
Să-l desfățați cu dulci imagini, visuri, Să-l
cufundați în amăgiri de paradisuri.
Dar pentru-a despica vraja din prag, luați aminte,
Am grabnică nevoie de un dinte
De șobolan. Nu-mi trebuie descântec lung.
Se și apropie tiptil
Din colț, de undeva, un rozător docil.
Al șobolanilor și al șoarecilor domn,
Stăpânul muștelor, al broaștelor, păduchilor, Îți
poruncește să apari de zor, Să rozi ce e de ros în prag.
Și cum stăpânul unge pragul cu ulei,
Iată că vii, sărind din noapte în vileag.
La treabă deci, degrabă! Unghiul ce m-a ținut Pe loc e
chiar la margine. L-ai dovedit?

O mușcătură încă! – S-a făcut! Așa!
De-acum, visează, Fauste, până ce ne-om revedea!
Iese.

FAUST *deșteptându-se* Sunt iarăși eu cel înșelat?
Așa dispar strigoii și vedenia. Să fie-adevărat Că
visul m-a mințit c-un diavol, Și că un pudel mi-a
scăpat?

ODAIE DE STUDIU

Faust. Mefistofel.

FAUST Bate la ușă? – Intră!
Cine la cazne mă va pune iară?

MEFISTOFEL Eu sunt.

FAUST Intră!

MEFISTOFEL S-o spui și-a treia oară!

FAUST Ei bine, intră!

MEFISTOFEL Vezi, așa îmi placi.

Ne-om năvăli unul cu altul, sper. Să-ți iau la
goană gărgăunii,

De asta am venit, eu junele boier,

În haină roșie, cu tiv de aur,

C-o manteluță de mătase străvezie, C-o pană
de cocoș la pălărie, C-o lungă, ascuțită
spadă.

Să te îmbraci și tu la fel

Ca toată lumea să ne vadă.

Pe scurt acesta-mi este sfatul – Descătușat
și liber să descoperi Ce e viața! Iată largul!

FAUST În orice haină, c-un suspin
Simți-voi pământeanul chin.

Sunt prea bătrân, de joacă să mă ții, Prea tânăr sunt, fără
dorinți să fiu.
Ce are lumea să-mi îmbie?
Lipsă să duci, să-nduri prisosul din pustie!
Acesta-i cântecul, eternul cântec
Ce sună fiecăruia-n auz,
Ce fiecăruia ni-l cântă
De-a lungul zilelor un glas ursuz.
Cu groază numai, dimineața mă deștept
Cu-amare lacrimi – râu mă podidește
În pragul zilei, care-n mersul ei Nici o dorință
niciodată nu-mplinește. Chiar presimțirea vreunei
bucurii Scăzută e de cugetul prea treaz. Creațiunea
inimii zădărnicită e de mii De fețe-ale vieții urâte de
necaz. Când noaptea ar putea să fie scut Te-ntinzi
înfricoșat în așternut. Odihnă nici atunci nu ai:
sălbatică Vin visuri să ne biciuiască.
Divinitatea, care-n pieptu-mi locuiește,
În stare e pe dinăuntru să mă răscalească; Divinitatea, ce
tronează sus și-o chem, În stare nu-i să pună ceva în
mișcare. Și astfel existența mi-e povară,
Dorită moartea, viața un blestem.

MEFISTOFEL Și totuși moartea niciodată Nu e un oaspete de tot
bine-venit.

FAUST O, fericit acela, căruia ea-i împlătește Pe frunte-
nsângerații lauri, fericit Acel, pe care după valvârtejul
unui dans La pieptul unei fete îl găsește. O, dacă-n fața
marelui, puternicului Duh Aș fi căzut extatic,
neînsuflețit!

MEFISTOFEL Și totuși cineva nu a băut
În noaptea aceea negrul suc.

FAUST Să spionezi, se pare, nu ți-e neplăcut.

MEFISTOFEL Atoateștiutor nu sunt, dar multe știu.

FAUST Dacă atunci din groaznicul tumult
 M-a scos un dulce sunet cunoscut
 Și mi-a-nșelat cu amintirea unui timp senin
 Un rest de simțământ astăzi străin,
 Acum voi blestema tot ce cu amăgiri
 Și cu ispite sufletul îmbrobodește – Și tot
 ce-n astă peșteră de jale¹ Îl leagă cu puteri
 de vrajă orbitoare. Să fie blestemată mai
 întâi părerea-naltă Cu care spiritul de sine
 însuși se îmbată!
 Lucirea aparentă, care bate
 La poarta simțurilor, fie blestemată! Să fie
 blestemat ce-n vis ne minte Și amăgirea gloriei
 și-aducerii aminte! Și blestemat, ce simțul
 proprietății lingusește, Femeie și copil, și plug
 și servitori!
 Să fie blestemat Mamôn², când cu comori
 La fapte îndrăznețe ne incită
 Și când pentru plăceri trândave
 Ne potrivește pernele într-o ispită, Blestem
 pe mustul strugurilor cadă Și-asupra
 paroxismului iubirii!
 Blestem nădejdlor! Blestem credinței, închinării!
 Și blēstem mai ales răbdării!

CORUL SPIRITELOR *nevăzut*

Vai! vai! Tu ai
 distrus Frumoasa
 lume Cu pumn
 puternic.
 Ea cade fără nume.
 Un semizeu a nimicit luminile.

1. Aluzie la imaginea „peșterii” cu care Platon (427–347 î.Hr.) aseamănă „corpul” (în *Republica*, începutul Cărții a VII-a).

2. *Mamon* – zeu al bogățiilor la sirieni. În Evanghelii, o denumire dată diavolului.

Noi ducem în neant ruinile.
Deplângem în tristețe
Pierduta frumusețe,
Tu cel mai puternic Din fiii
pământului Clădește-o încă o dată!
Tu, fiul avântului, În pieptul tău
Clădește-o din hău.
Începe tu O nouă viață Cu
cuget senin. O nouă cântare
Să-ți fie povață.

MEFISTOFEL Aceștia-s cei mai mici Dintre amici.

Ascultă-i numai ce sfătoși
Spre fapte și plăceri Te-mping, te
trag, De nicăieri.
În lumea ce nu s-a sfârșit,
Din singurătatea
În care seve și visări s-au istovit, Te cheamă în
larg!

Dar încetează să te joci cu-amărăciunea Ce-ți mistuie ca
pajura rărunchii.
Tovărășia, chiar și cea mai rea, 'ți îngăduie
Să simți că om ești printre oameni. Asta Nu-nseamnă să-ți
amesteci coatele, genunchii Numaidecât prin pleava cea
de rând. Nu-s eu chiar dintre cei mai mari,
Dar dacă vrei, cu mine, pași și gând
Pe drumuri, prin viață, să ți-i porți, Sunt gata să
ascult, și-așa, în dar,
Să fiu al tău, din clipa-aceasta chiar.
Însoțitor ți-aș fi prin timp Și, dacă m-ai
găsi pe plac,
Sunt sluga ta și toate ți le fac.

FAUST Și ce aștepti să-ți împlinesc în schimb?

MEFISTOFEL Ai încă pentru-aceasta timp, ai timp.

FAUST Nu, nu. Căci diavolul nu face doar De dragul Celuia de Sus
Ce-aduce altuia folos. Rostește-ți clar Condiția, s-o văd cum iasă.
Astfel de slugi aduc prăpăd în casă.

MEFISTOFEL Mă leg să te slujesc *aici*, să nu cunosc Popas,
dorințele-mplinindu-ți. De-ar fi însă și *dincolo* să ne-ntâlnim, Să faci la fel, suflarea ostenindu-ți.

FAUST Ce-i dincolo – nu-mi pricinuiește griji. De sfarmi această lume în ruine, Cealaltă poate să se nască după mine.
Din *ăst* pământ îmi izvorăște bucuria, Și-*acesta*-i soarele ce-mi luminează suferința. De voi putea să mă despart de lumea-aceasta, Întâmpile-se atunci orice, urmeze neființa.
Nu voi să mai aud nimic
Dacă și dincolo e ură și iubire,
Dacă și-n celelalte sfere
Exist-un nalt și un adânc ca-n astă Fire.

MEFISTOFEL Atunci poți să-ndrăznești. Fă legământ Și câte zile-avea-vei pe pământ
Te-i bucura de meșteșugurile mele.
Îți dau ce nici un om nu a văzut sub stele.

FAUST Sărmane diavol, ce vrei tu să-mi dai? A fost vreun duh, al unui om, vreodată De tine priceput în năzuința sa înaltă?
O hrană ce nu satură tu ai. Tu ai
Și roșu aur, ce, fără odihnă,
Din mână scapă ca argintul viu,
Un joc tu ai, la care nimeni nu câștigă, știu,
O fată, care-n brațe stându-ți
Te și trădează cu vecinul,

Divina bucurie a onoarei
Când dispare, despicând, precum un meteor, seninul.
Arată-mi fructul ce-nainte de-a-l culege putrezește, Și
pomul ce din nou,
În fiecare zi-nverzește!

MEFISTOFEL Nu mă-nspăimântă-atare-nsărcinare, Pot să-ți
servească asemenea comori la nesfârșit. Dar,
bune prieten, cred că-i timpul
Să ne gândim și la un praznic liniștit.

FAUST Îndestulat, de m-oi întinde-n trândăvie Vreodată',
aceasta să mă coste capul.
De poți să m-amăgești cu lingușire
De mine însumi mulțumit să fiu,
De poți cu vreo plăcere să mă-nșeli, Să
fie ziua ceea ziua mea din urmă. Asta-i
prinsoarea ce ți-o-mbiu.

MEFISTOFEL

Să fie!

FAUST Dă mâna și lovește! Clipei de-i voi zice:
Rămâi, că ești atâta de frumoasă! – Îngăduit
îți e atunci în lanțuri să mă fereci.
Atuncea moartea bată-n turn din acioaia¹ zgomotoasă,
Atunci scăpat de slujbă ești, cum se cuvine. Atuncea
ornicul să stea, arătătorul cadă, Oprit să fie timpul
pentru mine!

MEFISTOFEL Ai cântărit ce spui? Nu voi uita-o.

FAUST E dreptul tău. După cuvânt să iasă!
Nu ai de-a face c-un semeț neghiob.
De-ndată ce statornicesc, sunt rob!
Al tău, al altuia, nu-mi pasă!

1. Metal dur, format dintr-un amestec de aramă și cositor, la care se adaugă zinc și plumb, și din care se toarnă clopote, sfeșnice, statui etc.

MEFISTOFEL Chiar astăzi la doctoricescul praznic Ca servitor
mi-oi face datoria. Un lucru însă! Rogu-te un
rând sau două, Să am și scrisă mărturia.

FAUST Și slove vrei, pedant ce ești! N-ai
cunoscut încă nici un bărbat, Nici un
cuvânt dat de-un bărbat?
Nu e de-ajuns că vorba mea rostită Mă leagă
pentru totdeauna pe pământ?
Când lumea curge-n vuiet
Cu toate fluviile ei,
Pe mine să mă țină-n loc un jurământ? Ne
zace-n inimă această nebunie, Cine de ea s-ar
libera cu bucurie? E fericit cel ce credința-n
piept o poartă, De nici o jertfă rău nu i-a părea.
Dar pergamentul, impregnat și scris, Pe toți cu-
nfiorare-i ia.
Cuvântul încă-n pană moare. Să se știe!
Acum pecetea, ceara, pieile¹ domină!
Ce-mi ceri, tu spirit rău, să-ți fiu în stimă?
Vrei bronz sau marmură, un pergament? Hârtie?
Să scriu c-o daltă, c-un stilet, c-o pană? Ești liber
să alegi precum îți place!

MEFISTOFEL Cum poți această vorbărie Numaidecât s-o
umfli?

Totul în puțin se strânge!
Orice foiță e de-ajuns.
Și iscălești c-un strop de sânge.

FAUST Dacă atâta doar te satisface, Cu
fleacul ăsta facem pace.

MEFISTOFEL E sângele un suc de tot aparte.

FAUST Nu-ți fie teamă c-o să rup această învoială.
Se-ndreaptă-ntreaga-mi străduință cu putere

1. Prin „piei“, Faust înțelege pergamentele.

Pactul cu diavolul. „E sângele un suc de tot aparte.“

Tocmai spre ceea ce promit. Cuvântu-i spus.

M-am cățarat puțin prea sus.

Prin rangul tău mi-e locul. Ce durere!

Marele Duh – dispreț cules-am de la el!

Natura – porțile mi le-a închis în față!

Firul gândirii-i rupt, în ceață.

Științele îmi pricinuiesc profundă greață. Să
potolim prin văile simțirii, Arzânde, toate
patimile firii.

Și rând pe rând, din învelișul lor de vraje, Minunile să
le desfacem, drage.

Să ne zvârlim în timp, în freacătu-i, cu dor, În
rostogolul întâmplărilor!

Să se perinde, cum se poate,
Durere și plăceri, de toate, Succese și
căderi, cum soarta vine; Adevăratul om
nu stă degeaba.

MEFISTOFEL Nu-ți este pusă nici o țință, sau măsură.

Și dacă pretutindeni e să guști vreo picătură, Din goană să
apuci ceva, călcând cu dreptul sau cu stângul,

Eu – poftă bună-ți zic,

Întinde mâna, și nu-mi face pe nătângul!

FAUST Ți-am spus, de bucurie nu mai este vorba azi.

Mă dau vârtejului, plăcerii dureroase, Îndrăgostitei uri,
amărăciunii ce împrăștează.

Sunt vindecat de setea cunoștinței.

Vreau pieptul să mi-l dau de-acuma suferinței.

Ce-i este omenirii hărăzit să simtă,

Să simt și eu, oricât ființa mea ar fi de strâmtă.

Înaltul să-l cuprind în mine și adâncul ca-ntr-un caier,

Să-adun în mine tot ce-i rază, tot ce-i vaier,

Să mă largesc ca omenirea, să mă zbat și să veghez,

Asemeni ei, la urmă, însumi să naufragiez.

MEFISTOFEL O, crede-mă, de mii de ani eu însumi Încerc
mâncarea, mestecând ce mi s-a dat. Dar între
leagăne și dric nu-i unul

Să mistuie bătrânul, acrul aluat¹.

O, crede-mă, ăst tot ce-l vezi, ăst univers Făcut
e numai pentr-un Dumnezeu nespus, Ce stă în
veșnică lumină sus.

Pe noi în beznă ne-a trimis, sub toate,

Iar vouă vă priește numai zi și noapte.²

FAUST Eu însă vreau!

MEFISTOFEL Nu-s împotrivă! Până una-alta, Mi-e teamă
doar de-un singur lucru: Timpul e scurt și
lungă arta!

Gândesc c-ai accepta povește,
 De pildă un poet să te învețe,
 Cu gândul să colinde el prin lume, Îngăduie-i
 pe creștetul de cinste să-ți adune Tot ce e
 nobilă și rară calitate: A leului putere,
 îndrăzneală,
 A cerbului mișcare și iuțeală,
 Italic sânge înfocat Și
 nordică temeinicie.
 Să caute el cărarea, taina,
 Să fie generos, dar totodat' viclean, Să
 te îndrăgostească dup-un plan, Când,
 june, alta-ți va fi haina.
 Un domn ca ăsta de-aș găsi,
 Eu domnul Microcosmos l-aș numi.

FAUST Ce sunt, în cele de pe urmă, dacă
 Coroana omenirii-n stare nu-s s-o cuceresc, Spre
 care simțurile toate năzuiesc?

MEFISTOFEL Ce mai întrebi? Tu ești ceea ce ești!
 Peruci cu bucle – milioane poți să pui,

1. Prin „aluat“, Mefistofel înțelege universul, pe care nici el însuși nu-l poate cuprinde, asimila.
2. Oamenii sunt, urmărind ideea lui Mefistofel, spirite intermediare între spiritele întunericului și cele ale luminii.

Să umbli poți pe cataligi, hai-hui, Tu-n veci rămâi ceea
 ce ești!

FAUST O știu. Știu că zadarnic bogățiile Umane minți în mine
 eu le-am strâns.
 De mă opresc, sunt o făptură de deplâns:
 Nici o putere-n inimă nu s-a aprins. Mai sus sunt poate cu
 vreo două șchioape, Dar cu nimic de infinit nu-s mai
 aproape.

MEFISTOFEL Stimate – aceste lucruri tu le vezi Cum lucrurile-n
genere se văd: S-o-ntoarcem mai cu iscusință,
Cât ține încă bucuria, înainte de prăpăd. Ce naiba! Sigur
e că mâni, picioare, Și cap și dos sunt ale tale.
E pricină această îndestulă să socot Că ceea ce eu gust și
tot Ce folosesc, e mai puțin al meu? De pot vreo șase
armăsari să mi-i plătesc, Nu e puterea lor și-a mea?
Alerg și sunt un zdravăn om
Cu douăzeci și patru de picioare la șosea. Înviorat, tu
lasă-ți gândul trălălău, Și ia-o ață-n plină lume!
Bicisnicul, ce-n speculație se pierde,
E ca un dobitoc pe pajiște uscată
Purtat în cerc de-un demon rău,
În timp ce o pășune mândră, verde, Jur-împrejur în larguri
i se-arată.

FAUST De unde să începem?

MEFISTOFEL Nimic mai simplu.
Iacă plecăm. Că-i loc acesta de tortură!
Ce chip de viață e să-ți plictisești școlarii?
Nu-și are și urâtul o măsură?
O treabă e aceasta pentru domn Chiorilă.
La paie goale să-mblățești, nu-ți vine silă?
De altfel, lucrul cel mai bun ce-l știi Și-așa nu ți-e
permis unor copii a-l spune. Se și apropie pe coridor
un june.

FAUST Cu neputință-mi este să-l ascult!

MEFISTOFEL Bietul băiat așteaptă cam de mult, Neconsolat să nu ne
plece.
Dă-mi, rogu-te, scufia, haina – Cu masca
asta-s dascăl mare –
Se travestește.
Să-l iau cu gluma și cu spirit rece!
Un sfert de ceas, nu-mi trebuie mai mult.

Tu pregătește-te pentru plecare.

Faust iese.

MEFISTOFEL *în haina lungă a lui Faust*

Disprețuiește numai rațiune și știință,
Cea mai înaltă-a omului putere,
Te lasă-nduplecat de vrăji și artificii, Cum spiritul
minciunii ți-o impune și ți-o cere, C-atunci te dovedesc și
ești al meu, fârtate!

C-un spirit soarta l-a-nzestrat,
Nestăvilit el veșnic înainte bate, În prea grăbita-i
năzuință sare peste Măruntele, dar calde, bucurii
terestre. O să-l târăsc prin plinele, sălbaticile văi
Ale vieții și prin seacă neînsemnătate.
Să jinduiască, să se zvârcolească, și pe loc
Să se-nvâртеască – nesătulului în față Mâncări și băutură
să-i plutească; nici o apă Să nu-i aline setea-foc!
El va pieri. Îl văd pierdut,
Chiar dacă dracului el nu s-ar fi vândut.

Un școlar intră.

ȘCOLARUL Mă port pe-aci de scurtă vreme,
Și vin cu multă plecăciune,
Să văd un învățat pe care
Cu toții-l știu din mare nume.

MEFISTOFEL Curtoazia voastră mă încântă.
Vedeți un om cum sunt atâția. La alte
uși ați mai bătut?

ȘCOLARUL La dumneavoastră caut scut.
Sunt tânăr, drepte gânduri am și bună vrere.
De-asemeni și un pic de-avere.
Printre străini îmi dete drumul mama
Numai cu greu. Vă rog să țineți seama
De toate astea, și că vreau să-nvăț ceva cinstit.

MEFISTOFEL Ați nimerit chiar locul potrivit.

ȘCOLARUL Simt totuși un îndemn, din nou să plec. Între
pereții-aceștia, pe sub bolți, Nu prea îmi vine
să petrec.
E un spațiu strâmt aici și-ntunecat.
Nici o verdeață, nici un pom nu-mprejmue clădirea. În
săli, pe bănci, de-atâta umbră laolalt', Îmi pierе piuitul și
gândirea.

MEFISTOFEL Atârnă totul de obișnuință, pe la noi. Nici
pruncul nu ia sânul mamei
Cu voie la-nceput, dar repede apoi Cu poftă
și plăcere bea, cât doi.
La fel o să vă meargă, și pe zi ce trece,
La sânni-nțelepciunii o să beți cât zece.

ȘCOLARUL De gâtul ei vreau să m-agăț cu voluptate. Să-mi
spuneți numai cum ajung la ea!

MEFISTOFEL Aș vrea să știu ce facultate Alegeți, și vă
dau apoi și replica.

ȘCOLARUL Aș vrea s-ajung de-a binelea-nvățat,
Doresc ce-i pe tărâmurі să cuprind Și tot
ce-n ceruri este și-n natură, În mine vreau
știința s-o aprind.

MEFISTOFEL Sunteți pe bunul drum, de lăudat. Puțin însă
cam risipit.

ȘCOLARUL Sunt pentru treabă cu tot sufletul,
Firește însă că mi-ar conveni
Și-un pic de libertate și puțin amuzament, Din
când în când câte-o frumoasă zi.

MEFISTOFEL Să profitați de timp, căci repede-i trecut. Cum
timpului îi poți lua tribut,
Vă-nvață spiritul de ordine, de-aceea Cu-
ntâiul sfat al meu vă-ndrum Către
Collegium Logicum. Din asta ieși cu

spiritul dresat, În cizme spaniole¹
 încălțat.
 Și dintr-odat' mai circumspect
 Tu umbli pe cărările gândirii
 Și nu te lași purtat
 De limbile de foc spre balta rătăcirii.
 Vei învăța, nu doar o dată, ci de-atâtea ori,
 Că ceea ce într-una ai făcut de obicei
 C-un simplu gest, precum mănânci, precum ai bea, Se-
 mparte-n una, două, trei. Căci uite-așa, în fabrica
 gândirii Merg lucrurile ca-n țesătorie:
 O dată calci, dar miști o mie
 De fire, și suveicile se duc, se-ntorc,
 Și ițe cad, se-nalță, se-ntretaie,
 O lovitură-n mii de alte părți răspunde, taie.
 Iar filozoful intră-n casă
 Și-ți dovedește că e necesar să fie așa.
 Întâiul lucru e așa, al doilea așa cum e, De-
 aci al treilea și-al patrule Astfel urmează
 ca să iasă. Și dacă-ntâiul și al doilea n-ar
 fi, Nici trei și patru nu s-ar potrivi.

1. *Cizme spaniole* – aparat de tortură pentru picioare.

Și pretutindenea cu cugetul senin Școlarii
 laudă această treabă, Dar țesători ei nu
 devin.
 Cel ce încearcă un corp viu să înțeleagă, Cată s-
 alunge din acesta duhul mai întâi. În mână-atunci
 el părțile le ține, Lipsește însă spiritul ce leagă.
*Encheiresin naturae*¹ e numit Secretul în
 chimie.

Ea râde singură de sine și n-o știe.

ȘCOLARUL Nu prea pricep ce spuneți și ce e.

MEFISTOFEL Mai bine veți pricepe altă dat', Cu
sânguință după ce veți fi-nvățat Metoda de
clasificat.

ȘCOLARUL Mă-ncearcă toate astea-acum,
Parcă o moară mi-ar umbla prin cap.

MEFISTOFEL Pe urmă nu uitați un lucru, da!
Va trebui să abordați și metafizica. Să căutați a
înțelege mai adânc, oricum,
Ce-n creierul uman nu intră nicidecum.
Aflați că pentru ceea ce nu înțelegem
Nici azi, nici peste o săptămână,
Un lucitor cuvânt avem oricând la îndemână.
Deocamdată cam un an sau jumătate Vă țineți strâns
de buna rânduială.
Cinci ceasuri zilnic cad în socoteală.
Să fiți prezent, la-ntâiul clopot care bate.
Să preparați cu sânguință tema.
Și paragrafii să-i cam știți în mare parte, Ca să
vedeți mai bine-apoi, că profesorul Vă spune doar
ce stă la carte.
Totuși, păstrați-vă-ncordarea trează,
Siliți-vă să scrieți, note să luați,
Închipuindu-vă că însuși Sfântul Duh dictează.

1. Intervenția naturii de a uni părțile într-un întreg (lat.).

ȘCOLARUL Hârtiile le-oi duce-acasă Și le-oi păstra
frumos. Ce-i negru scris pe albă foaie
Rămâne veșnic de folos.

MEFISTOFEL Să vă alegeți îns-o facultate.

ȘCOLARUL Știința dreptului nu prea mă ispitește.

MEFISTOFEL De-aceasta nu mă prinde vreo mirare.
Cam știu ce preț această-nvățătură are. Se moștenește
pravila și legea La fel c-o boală fără leac: Din generație în

generație, din loc În loc, ele se mută, trec prin veac.
Nonsens devine rațiunea, binefacerea o plagă Ce
pretutindenea ne paște.
E vai de capul tău când ești nepot! De dreptul ce
cu noi deodat' se naște, Nu este, din păcate,
niciodată vorba.

ȘCOLARUL Aversiunea ce-o simțeam, mi-o mai sporii Și
dumneavoastră. Fericit, pe care-l sfătuiți! Să studiez
teologia poftă aș avea!

MEFISTOFEL Nu aș dori să vă îndrum greșit – Urechea voastră mă
ascultă.
Vedeți, știința-aceasta – o, în ea
Să ocolești cărarea falsă e așa De greu. S-ascunde-n ea
otravă multă, C-o poți asemăna aproape c-un medicament.
Cel mai cuminte lucru e să audiați
Și-aici pe unul singur –
Și pe cuvântul spus de maestru să jurați.
În genere – țineți-vă, dar bine,
De cuvinte! Astfel veți pași de-a dreptul În templul
certitudinii depline.

ȘCOLARUL Dar un concept ar fi să se găsească Pe lângă
orișice cuvânt.

MEFISTOFEL De ce vă oțărâți? Ei bine – aflați că tocmai Unde
conceptele se-ntâmplă să lipsească Se-nființează,
la dorință, un cuvânt. Poți cu cuvinte admirabil să
te cerți,
Poți din cuvinte un sistem să făurești,
O, în cuvinte poți cu fanatism să crezi, Cuvântului o iotă
nu poți să-i răpești.

ȘCOLARUL Scuzați că vă rețin cu-atâtea întrebări. Sunt totuși
nevoit. Iertați-mi vina.
N-ați vrea să-mi spuneți un cuvânt Cuprinzător
și-n ce privește medicina? Trei ani înseamnă o

durată scurtă, Domeniile însă sunt așa de largi.
De ți se dă o mică îndrumare,
Apuci mai sigur prin ținuturile vagi.

MEFISTOFEL *pentru sine* M-am săturat de tonul sec.
La rolul meu de diavol am să trec.

Tare.

Al medicinei spirit lesne-i de cuprins.
De la un cap la altul studiezi
Înalta lume, mica lume, cum le vezi,
Spre a lăsa la urmă într-adins
Să meargă totul cum lui Dumnezeu îi place.
A hoinări s-aduni știință, zău, nu face.
Învață fiecare-atât cât poate,
Dar cel ce prinde clipa mi se dovedește om întreg.
Îmi sunteți arătos, și după câte înțeleg
Aveți și cutezanță. Mai presus de toate
S-aveți încredere-n voi înșivă,
C-atunci și ceilalți v-o arată. Să-nvățați În special
femeia s-o conduceți, seminția slabă.
Tot ah-ul ei și orice vaiet
Se lecuiește dintr-un singur punct, degrabă. Și dacă
sunteți măcar semionorabil, Le-aduni pe toate-n
pălărie.

Un titlu-ți face pârtie spre ele,
Și în curând pereche n-ai în măiestrie. Cu
chițibușuri într-un ceas puteți obține Ce alți n-
ar izbuti în ani de zile.
Va trebui să vă pricepeți mai vârtos la puls.
Și dacă una v-ar cădea în brațe-nvinsă, Cuprindeți-o pe
după coapse
Ca să vedeți cât e de strâns încinsă.

ȘCOLARUL Așa mai zic și eu. Se luminează zarea.

MEFISTOFEL Ce seacă e, amice, orice teorie,

Dar cât de verde viața, cât de aurie!

ȘCOLARUL Vă jur, mă simt ca-n vis cu întâmplarea.

Îmi veți permite să mai viu și altă dată?

E greu s-adun atâta-nțelepciune dintr-odată.

MEFISTOFEL Îngădui bucuros, ce pot, din parte-mi.

ȘCOLARUL Mi-ar fi cu neputință să pornesc la drum,

Făr' de-a solicita favoarea

De-a-mi scrie câteva cuvinte în album.

MEFISTOFEL Prea bine.

Scrie și-i dă albumul.

ȘCOLARUL *citește* *Eritis sicut Deus, scientes bonum et malum.*¹ *Închide albumul, respectuos, și pleacă.*

MEFISTOFEL Urmează numai sfatului

Ce-l dete șarpele, străbunul meu, Și te-i

înpăimânta cândva De-asemănarea ta cu

Dumnezeu.

Intră Faust.

FAUST Ei, încotro o vom lua?

MEFISTOFEL Unde dorești.

Vedea-vom mica și-apoi marea lume.

Cu ce folos, cu câtă bucurie,

Urma-vei cursul, gratuit anume!

1. „Veți fi ca Dumnezeu și veți cunoaște binele și răul“ (lat.) – Facerea, 3, 5.

FAUST Cu barba asta lung-a mea Ușoarei vieți cum m-oi deda?

N-oi izbuti, căci niciodat'

Prin lume eu nu m-am purtat. Cu alții mă simt tare mic, Voi fi mereu intimidat.

MEFISTOFEL Amice, las', căci totul vine de la sine.

Te vei pricepe la viață,

Vei ști să o privești în față,

De-ndată ce te-ncrezi în tine.

FAUST Cum vom pleca, ieșind din casă? Unde ți-s caii și trăsură?

MEFISTOFEL Mantaua mea o vom întinde, Ne-a duce ea prin aer
de mătăasă.

Grijește numai să nu iei

Desagi prea grei, prea mari, de-acasă.

Văzduhul cald, ce-l pregătesc,

Ne-a ridica de jos în grabă, Pentru viața nouă, ce-o
începi, Îți spun noroc! Și-acum în slavă!

PIVNIȚA LUI AUERBACH, LA LIPSCA

Chef de camarazi veseli.

FROSCH Nimeni nu bea? Nimeni nu râde?

Ce fețe-s astea? Nici un chiot nu s-aude?

O flacără-mi erați de obicei, fărtașilor! Azi focul arde-n
paie ude.

BRANDER Numai a ta e vina, că nu vii Ca altă dată cu năzbâtii,
cu prostii!

FROSCH *Îi toarnă un pahar de vin în creștet* Uite, de toate!

BRANDER Porc, cum altul nu mai știi!

FROSCH S-ar spune că doreai să fii!

SIEBEL De vă certați, pe-aci e ușa!

Cântați cu piept lărgit! Beți și urlați! Începeți dar, ce
așteptați?

ALTMAYER Vai mie, ce mă fac?

Îmi spargi urechile. Dați-mi bumbac!

SIEBEL De-abia când bolta sus răsună Puterea basului
o simți în strună.

FROSCH Nu-i locul tău aici, de ți-a

Sări muștarul. Tră-la! Là-la! la!

ALTMAYER Oh, tra-la! La-la! La!

FROSCH Cântați subțire și înalt!

Cântă.

Sfântul Imperiu Roman Cum se mai
ține laolalt’?

BRANDER Urât e cântecul! Și e politic! Și avan! Ce
cântec mizerabil! Mulțumiți
Lui Dumnezeu că de Imperiul Roman
Nu trebuie cu dinadinsul să-ngrijiți – Că-mi sunteți
deocamdat’ scutiți de-acest amar. Eu, cel puțin, socot
ca o dobândă Că nu sunt împărat sau cancelar.
Cu cale-i însă să avem și noi un căpitan.
Ce-ați spune, dintre noi un papă să ne-alegem?
Voi știți ce însușire hotărăște, care calitate
Înalță pe bărbat în demnitate.¹

FROSCH *cântă* Avântă-te în sus, privighetoare dulce, Și cântă
mândrei mele să se culce.

SIEBEL Nici un salut iubitei! Vreau să uit.

FROSCH În ciuda ta, mândruței un sărut!

Cântă.

Zăvor s-aude, și e noapte,
Zăvor s-aude și-apoi șoapte,

1. Desigur, mai mult calitatea de băutor decât însușirile erotice.

Zăvor se-nchide-n dimineață, Iubitul iese iar în
ceață.

SIEBEL Tu, cântă numai, preaslăvește-o noaptea-ntreagă!
Voi râde eu la rândul meu.
Pe mine m-a-nșelat, pe tine te mai leagă! Din parte-
mi îi urez iubit un spiriduș, Cu ea să-ți facă șagă
după uși. Și-un țăp bătrân, leliță-fă, leliță-lele, În
prag să-ți facă temenele.

Un tânăr zdravăn, ce mai spun, E pentru poama-
aceea mult prea bun. N-am să-i mai dau târcoale
pe la vetre, Prefer să-i sparg ferestrele cu pietre.

BRANDER *lovind cu pumnul în masă*

Atenție! Și ascultați! Veți recunoaște
Că mă pricep cam la de toate, domnii mei.
Îndrăgostiții stau aci, tăcerea-i paște.
Acestora, precum o cere cuviința,
Vreau să le cânt pe poftă. Luați tonul!
Atenție! Un cântec pe măsură nouă!
Și să cântați refrenul, murmurând isonul!
Cântă.

A fost odat' un șobolan, Trăia numai din
unt și slană. Ca doctor Luther el făcu O
ceafă groasă, năzdrăvană.
Bucătăreasa îi găti
Otravă – locul strâmt îi deveni Ca de aleanul
dragostii.

CORUL *chiotind* Ca de aleanul dragostii.

BRANDER

Și șobolanul se-nvârti
Și din băltoace când
bău, El casa toată-o
scormoni, Dar furia nu-
i folosi.
Sărea încolo-ncoaci
sări!

Și în curând se osteni
Ca de aleanul dragostii.

CORUL Ca de aleanul dragostii.

BRANDER

Și-apoi veni în plină zi
Și lângă vatră el căzu,
Se zvârcolea și gâfâia.
Bucătăreasa râse: „Ce-a mai fi?

Că șobolanul fluieră, ha-ha,
Și ortul popii și l-a da,
Ca de aleanul dragostii.“

CORUL Ca de aleanul dragostii.

SIEBEL Se bucură flăcăii de-o nimica toată. Dar, spuneți-mi,
e asta o ispravă, Să dai la șobolani otravă?

BRANDER Amicul nostru-o face lată.

ALTMAYER Borțosul cu chelia lui rotundă! Cât de domestic e
la nenoroc! Își vede chipul și asemănarea În
șobolanul mistuit de foc!

Faust și Mefistofel.

MEFISTOFEL Mai înainte de orice – un loc de veselie
Ți-arăt. La ăst norod te-aduc, Să vezi cât de ușor știu
unii să trăiască.
O sărbătoare-i pentru ei aproape orice zi.
Cu haz puțin, cu mulțumire din belșug, Se-nvârt în cercul
lor îngust nerozii Ca tinerii pisei în jurul cozii.
Cât timp dureri de cap nu au,
Cât timp crâșmaru-i gata să-mprumute, Ei toți înveseliți
din fleancă dau.

BRANDER Ăști oaspeți vin dintr-o călătorie.
Se vede după felul lor aparte
Că au sosit tocmai acu, și de departe.

FROSCH Într-adevăr! Trăiască Lipsca noastră!
E-un mic Paris, și își cultivă cetățenii!

SIEBEL Ce crezi, străinii ce-ar putea să fie?

FROSCH Îi dibuiesc eu. Dați-mi-i în grije.
La un pahar de vin precum se știe, Le smulg
secretul, lesne, cum un dinte De lapte scoți
unui copil, fără să strige.
Din casă boierească parcă vin.
Sunt mândri, par dezamăgiți puțin.

BRANDER Sunt șarlatani de iarmaroc, prinsoare fac!

ALTMAYER Se poate.

FROSCH Las', că-i iscodesc eu, după plac.

MEFISTOFEL *către Faust* Nu bănuiesc ăștia pe dracu', Nici când sunt dați de-a berbeleacu'.

FAUST Salutul nostru, domnii mei!

SIEBEL Și-al nostru-n schimb!

Încet, privind la Mefistofel dintr-o parte.

Dintr-un picior de ce-o fi șchiopătând?

MEFISTOFEL Îngăduiți să ne așezăm și noi la masă? În loc de bune băuturi, de care nu găsim în casă, Să ne încânte mai curând tovărășia!

ALTMAYER Păreți un om din cale-afară răsfățat.

FROSCH Ați mânecat îmi pare cam târziu din sat? Cu Terchea-Berchea ați cinat?

MEFISTOFEL Trecurăm tocmai astăzi pe la el.
Am stat de vorbă-ndelungat.
Ne-a povestit atâtea despre verii lui. La despărțire zise: „Fiecăruia salut să-i spui.“ *Se-nclină spre Frosch.*

ALTMAYER *încet* Avuși nevoie de aceasta?

SIEBEL Șiret patron!

FROSCH L-oi dovedi eu, în alt ton.

MEFISTOFEL Voci încercate-am auzit cântând, De n-a fost amăgire în ureche. Desigur, cântecul sub aste bolți Are-un ecou fără pereche.

FROSCH Nu cumva sunteți un măiestru virtuos?

MEFISTOFEL O, nu! Puterea-i slabă, numai pofta-i mare.

ALTMAYER N-ați vrea să ziceți o cântare?

MEFISTOFEL Dacă doriți, câte voiți!

SIEBEL Dar printre altele și una nouă!

MEFISTOFEL Din Spania ne-ntoarserăm în astă-seară, Din a
cântărilor și-a vinurilor țară.

Cântă.

A fost odat-un rege, Ce-avu un mare
purec –

FROSCH Un purec! Auziți? L-ați așteptat? Un purec! Vai,
ce oaspete curat!

MEFISTOFEL *cântă* A fost odat-un rege, Ce-avu un mare
purec.

A fost odat', atâta știu,
Și regele, aceasta se-nțelege, L-a îndrăgit
ca pe un fiu. Un croitor la sine cheamă –
Iată, ți-l dau în seamă. Să iei boierului
măsură De pantaloni și haină.

BRANDER Dar croitorului să-i spuneți C-așa o vrea
satrapul,
Să facă potrivit măsura, Că orice cută-n
pantaloni O va plăti cu capul.

MEFISTOFEL Și purecele-n catifea Umbla acum la
curte. Purta pe haină câte-o stea Și
panglici lungi și scurte.

Iar când ministru deveni,
Precum era de prevăzut,
Și frații lui și rudele
Domni mari la curte s-au făcut.

Dar domni și doamne la palat Ce cazne-
aveau să-ndure! Regina însăși, fetele din
casă Erau mușcate sub mătasă. Dar n-aveau
voie să înjure, Nici să se scarpine-ndesat.
Doar noi ne scărpinăm când mișcă, Și
purecii-i strivim când pișcă.

CORUL *urlând* Doar noi ne scărpinam când mișcă,
 Și purecii-i strivim când pișcă.

FROSCH Bravo, bravo! Încă o dată!

SIEBEL Toți purecii așa să pață!

BRANDER Cu degetele prindeți-i, că-i plească!

ALTMAYER Trăiască libertatea! Vinul să trăiască!

MEFISTOFEL Aș bea și eu, ca libertatea s-o cinstesc, Dar
 vinurile voastre nu mă ispitesc.

SIEBEL Să n-o mai repetați, că-i supărare.

MEFISTOFEL Mi-e teama de crâșmar, de vorbe grele, Altfel
 v-aș îmbia ca unor oaspeți Un strop ales din
 pivnițele mele.

SIEBEL Dă-ncoa! Răspunderea-i a mea deplină!

FROSCH De faceți rost de-un bun pahar, v-aducem laude. Numai
 prea mici să nu vă fie mostrele. Căci dacă e să prețuiesc
 ce nu-i, ce e, Nevoie am de-o-nghițitură bună!

ALTMAYER Din țara Rinului veniți, se pare.

MEFISTOFEL Să-mi faceți rost de-un sfredel lung și mare.

BRANDER Doar n-aveți buțile chiar la intrare?

ALTMAYER Acolo-n colț e coșul cu unelte.

MEFISTOFEL *ia sfredelul; către Frosch*
 Spune-mi mata, ce băătură-ți este dragă?

FROSCH Nu vă pricep. Aveți mai multe?

MEFISTOFEL Îngăduit e fiecăruia s-aleagă.

ALTMAYER *către Frosch* Aha! Ai și-nceput pe buze să te lingi.

FROSCH De-i vorba să aleg, vreau Perla de la Rin, Căci
 patria ne dăruiește cel mai splendid vin.

MEFISTOFEL *în timp ce sfredeleşte în masă o gaură, unde stă Frosch*
 Aduceți ceară și-astupați cu dopuri!

ALTMAYER Oh, asta-i numai – să scuzați – scamatorie!

MEFISTOFEL *către Brander* Și dumneata cam ce dorești?

BRANDER Șampanie să fie!

Să dea în clocot, ca și cum un jar ar stinge!

Mefistofel sfredelește, unul a făcut în răstimp dopurile și astupă găurile.

BRANDER Se ocolește anevoie ce-i străin și ce desparte! Ce-i bun – de multe ori ne e departe.

Un neamț adevărat urăște pe francezi,

Dar vinurile lor le bea cu sete, precum vezi.

SIEBEL *în timp ce Mefistofel s-apropie de locul său*

Mărturisesc că vinuri acre tocmai

Gâtlejul nu poștește. Dați-mi unul dulce.

MEFISTOFEL *sfredelește*

Să curg-aici vin vechi de Tokay.

ALTMAYER Nu, domnul meu! În față mă priviți! Vă știu intenția! Ne păcăliți!

MEFISTOFEL Cu oaspeți nobili ca aceștia Ar fi primejdios, nu sunteți de părere? Dar grăbiți-vă! Pe față-mi spuneți, Ce vinuri inima vă cere?

ALTMAYER De toate! Ce mai întrebați?

După ce găurile au fost sfredelite și astupate –

MEFISTOFEL *cu gesturi ciudate*

Struguri face vița, Coarne poartă
țapul.

Scutur eu șuvița, Mi se-
nclină capul.

Vinul e zeamă, Vița lemn se
cheamă.

Masa de lemn

Poate și ea

Vin să dea. Cuvântul e-
ndemn, Minune și semn.
Acum deschideți și vă desfățați!

TOȚI *în timp ce scot dopurile și fiecareia îi curge în pahar vinul dorit*
Cum curgeți, ah, izvoare minunate!

MEFISTOFEL Păzea! Pe jos un strop să nu-mi vărsați!

Ei beau repetat.

TOȚI *cântând* Ne merge ca la canibali, cum se cuvine. Cinci mii
de porci n-o duc mai bine!

MEFISTOFEL *către Faust* Sunt liberi, vezi-i cum petrec!

FAUST Eu poftă aş avea să plec.

MEFISTOFEL Ia seama numai și-i vedea
Cât de magnific bestialitatea se va revela.

SIEBEL *bea neprecaut, vinul curge pe jos și se preface în flacăra*
Foc! Ajutor! Iadul arde!

MEFISTOFEL *descântând flacăra*
Foc, elementul meu, tu! Ia-o mai domol!

Către ceată.

Deocamdat-a fost numai un strop de purgator.

SIEBEL Ce-nseamnă astea? Așteaptă numai! Scump vei
plăti! Nu ne cunoști!

FROSCH Ne crede dumnealui și beți și proști!
ALTMAYER Gândesc să-l invităm, domol, să plece.

SIEBEL Credea-ndrăznețul că aici
Cu hocus-pocus se petrece!

MEFISTOFEL Taci, bute puturoasă!

SIEBEL Coadă de mătură!
Pe cine beșteleşti? Drept ce ne iei?

BRANDER Bătăi cădea-vor, grindină, de vrei!

ALTMAYER *scoate un dop din masă, foc îi sare în față*
Ard! Ard!

SIEBEL Dedatu-s-a scamatoriei, vrăjii.
Loviți! El nu mai e sub scutul legii!
Ei scot cuțitele și tăbărăsc spre Mefistofel.

MEFISTOFEL *cu atitudine gravă*
Închipuire și cuvânt Schimbă
sens și loc.
Fiți aici și fiți acolo, Și vă
fie de noroc!

Ceialți se opresc mirați și se privesc îndelung.

ALTMAYER Ah, unde sunt? Frumoasă țară!

FROSCH Podgorii! Văd eu bine oare?

SIEBEL Și struguri, struguri!

BRANDER Aici lângă pridvor, ce viță verde!
Și-un strugure! Oh, mâna să-l dezmierde.
*Îl prinde pe Siebel de nas. Toți fac la fel, unul împotriva
celuilalt, și ridică cuțitele.*

MEFISTOFEL *ca mai sus*
Tu amăgire, legătura ia-o de pe ochi, firește!
Și țineți minte voi, cum diavolul glumește!
Dispare cu Faust. Ceialți se depărtează unul de altul.

SIEBEL Ce noutate?

ALTMAYER Cum?

FROSCH Era acesta nasul tău?

În pivnița lui Auerbach.

„Aici lângă pridvor, ce viță verde!

Și-un strugure! Oh, mâna să-l dezmierde.“

BRANDER *Către Siebel* Pe-al tău îl țin în mână eu!

ALTMAYER A fost un trăsnet, ce trecu prin mădulare. Dați-mi un scaun, cad de pe picioare.

FROSCH Nu, zău! Răspundeți ce mi s-a-ntâmpat?

SIEBEL O, blestematul, unde-i? Vreau să știu, A doua oară nu-mi mai scapă viu.

ALTMAYER Pe ușa pivniței eu îl văzui ieșind,
Pe-o bute mare-ncălecând –
Simt ca un plumb prin glezne și-n picioare.
Se-ntoarce spre masă.

Vinul... Mai curge vinul oare?

SIEBEL Fu amăgire, 'nșelăciune și nălucă totul!

FROSCH Credeam că beau, mi-aș șterge încă botul.

BRANDER Dar cum a fost cu strugurii povestea?

ALTMAYER Și-apoi să nu crezi în minuni!
Dar altora să nu mai spuneți vestea!

BUCĂTĂRIE VRĂJITOREASCĂ

Pe o vatră joasă, o căldare fierbe la foc. În aburii ce se ridică, se ivesc felurite arătări. O maimuță stă lângă căldare, mestecă și grijește să nu dea în foc. Maimuțoiul cu puii stau alături și se încălzesc. Pereții și grinzile sunt împodobite cu cele mai ciudate unelte vrăjitoarești.

Faust. Mefistofel.

FAUST Nebune vrăji, ce silă mi-e de ele!
Mă porți pe-aci ca să mă vindeci oare?
În volburarea asta de scrânteală?

De sfaturi de la babe am nevoie cu tocmeală? Mi-or
ajuta asemenea fierturi murdare Treizeci de ani să
lepăd de pe mine-acum?

Vai mie, dacă nu cunoști un leac mai bun!

Nădejtile mi-au și pierit.

N-a născocit încă natura sau vreun spirit Un alt balsam
mai izbutit?

MEFISTOFEL Amice, ce isteț te-amesteci iar în treabă.

Există pentru-ntinerire și un mijloc mai firesc. Dar despre-
acesta se vorbește-n altă carte, Într-un capitol mai aparte.

FAUST Destăinuiește-mi-l degrabă!

MEFISTOFEL N-am să mă feresc.

Un mijloc ai, fără de bani și fără vrăji.

Te du pe câmp numaidecât, și sapă, ară!

Păstrează-ți rostul într-un cerc îngust.

Hrănește-te cu hrană simplă, fără gust.

Trăiește între dobitoace ca un dobitoc.

Nu socoti c-ar fi rușine însuți tu să gunoiești

Ogorul de pe care seceri. Iată un mijloc

De-a te menține tânăr, de-a ajunge teafăr Până la ani
optzeci, și să rămâi luceafăr.

FAUST Atari isprăvi nu-mi sunt la îndemână Și n-aș putea
să iau hârlețu-n mână.

Viața-ngustă nu mă prinde chiar deloc.

MEFISTOFEL Ei, vezi că vrăjitoarea trebuie atrasă-n joc?

FAUST De ce numaidecât afurisita babă Cu buruieni și
ierbi?

Nu poți tu însuți băutura să mi-o fierbi?

MEFISTOFEL Frumoasă pierdere de vreme-ar fi, În timp ce mii
de poduri aş clădi. Lucrarea cere nu numai
știință, artă, Ci și răbdare care-așteaptă.

Un spirit liniștit ani mulți de ea să țină seama, Căci timpul
doar desăvârșește zeama. Și-apoi unde mai pui

Acele meșteșuguri multe, minunate, Spre-a nimeri în
cap un cui?

E drept că dracul a-nvățat-o, rînd
Pe rînd și câte-oleacă,
Dar dracul însuși nu-i în stare să o facă.

Văzând animalele.

Vezi ce prăsilă cu lăbuțe!
Pe lângă foc ce slugi drăguțe!

Către animale.

Se pare că stăpâna nu-i acasă?

ANIMALELE La praznic dumneaei s-a dus, Pe
horn în sus.

MEFISTOFEL Cât timp obișnuiește ca să-mi zboare?

ANIMALELE Cât timp ne încălzim pe la picioare.

MEFISTOFEL *către Faust* Cum le găsești, aceste animale?

FAUST Mi-e scârbă și mi-e jale.

MEFISTOFEL Cât mă privește, zău, nimic nu-mi este mai plăcut, Decât
cu animale să discut.

Către animale.

Ei, spuneți-mi, afurisite animale, Ce
mestecați acolo în căldare?

ANIMALELE Pentru săraci o ciorbă lungă.

MEFISTOFEL Aveți o clientelă mare. Faceți zeamă, să ajungă!

MAIMUȚOIUL *se apropie și se lingusește pe lângă Mefistofel*

Aruncă zarul,

Fă să câștig, Să uit
amarul.

Mi-e gol buzunarul, Bani
de-aș avea – Ar fi lumea
mea!

MEFISTOFEL Ce fericit s-ar socoti un maimuțoi cu floace, La
loterie dacă ar putea să joace!

*Între timp, puii au luat o sferă mare, rostogolind-o în
față.*

MAIMUȚOIUL Aceasta e lumea,
Cât e de mare
Se-nvârte și umblă
Fără-ncetare.
Ca sticla sună.
S-a sparge-n curând,
E goală-năuntru, Și
suflă prin ea Vânt,
vânt.
Sunt viu, sunt viu.
Dragul meu fiu,
Ține-te tu Depart de
ea.
Vei muri, vei muri.
Ea e de lut,
Cioburi vor fi.

MEFISTOFEL Ce vrea să fie sita¹-aceea?

MAIMUȚOIUL *o ia din cui*
Hoț dac-ai fi,
Numaidecât
Te-aș dovedi!

Se duce la maimuță și o îndeamnă să privească prin sită.

Privește prin sită!
Pe hoț îl dibuiești,
Și nu ai voie să-l numești!

MEFISTOFEL *apropiindu-se de foc* Și oala aceasta ce-i?

MAIMUȚOIUL ȘI MAIMUȚA
Bicisnicul n-o știe.

El nu cunoaște
Nici oală, nici tîpsie.

MEFISTOFEL Dobitoc ce ești! Fără curtoazie!

MAIMUȚOIUL Ia pămătufu-n mână ca să vezi!
Pe scaun șezi!

Îl silește pe Mefistofel să se așeze.

1. Aluzie la folosirea superstițioasă a sitei ca mijloc de a dezvălui fapte tainuite.

FAUST *care în răstimp a stat în fața unei oglinzi, apropiindu-se sau depărtându-se de ea*

Ce văd? Cerească icoană
S-alege în oglindă ca-n bulboană?
Iubire, împrumută-mi tu aripa
Cea mai grăbită, ca s-ajung Pe-al ei
meleag, cât bate clipa.
De nu stau țintuit pe locul unde sunt,
De îndrăznesc să mă apropiu,
N-o mai zăresc decât prin ceață.
Chip prea frumos! Cel mai frumos din câte sunt! E
cu puțință? O femeie într-atâta de frumoasă?
Întrezăresc în trupul, ce-n privire mi s-abate, O
chintesență-a cerurilor toate?
Există-asemena făptură pe pământ?

MEFISTOFEL Desigur. Dacă Dumnezeu întâi
Vreo șase zile se căznește frământând o neființă,
Ca să aplaude la sfârșit el însuși,
E limpede c-asemena isprăvi sunt cu puțință!
Privește, de-astă dată, pân' te saturei.
Și află că aș ști să-ți dibuiesc
O mândră ca aceasta, pe unde mă-nvârtesc.
Și fericită soartă are cel ce-acasă O va
conduce ca mireasă!

Faust privește necurmat în oglindă. Mefistofel, întinzându-se în scaun, se joacă cu pământul de pene și continuă a vorbi.

Aicea stă pe tron regala mea persoană,
Un sceptru-n mână ții, lipsește doar coroana.

ANIMALELE *facând mișcări din cele mai ciudate, îi aduc, cu strigăte, o coroană lui Mefistofel*

Fii tu așa de bun,
Puterea ți-o strânge,
Lipește coroana

Cu sudoare, cu sânge!

Umblă stângaci cu coroana, încât aceasta se sparge în două; apoi sar prin bucătărie cu părțile.

Pentru tine,
Pentru mine,
Noi vorbim
Și facem rime.

FAUST *privind în oglindă* Vai mie! Înebbunesc de-a bine!

MEFISTOFEL *arătând spre animale*

Prin cap acuma și pe mine Cu
amețeli mă ia.

ANIMALELE Și dacă izbutim
Mai cu temei,
Sunt idei, sunt idei!

FAUST *ca mai sus* Mă arde-n piept, rămâne scrum.
Mai repede, în larg de-acum!

MEFISTOFEL *ca mai sus*

Să recunoaștem, cel puțin din astea toate, Că
sunt poeți de mari carate.

Căldarea, de care maimuța n-a avut grijă, dă în foc. Se pro duce o flacără mare ce iese prin horn. Vrăjitoarea coboară prin flacără cu strigăte îngrozitoare.

VRĂJITOAREA Au, au, au, au!

Tu, scroafă blestemată, ce te iau!
Căldării nu-i porți grijă! Și mă arzi! Afurisit
necaz!

Zărindu-i pe Faust și pe Mefistofel.

Ce se petrece-aici?
Ce vreți prin aste locuri joase?
Și cine-mi sunteți?
V-ați furișat, prin ce gârlici?
Intra-v-ar chinul focului în oase!

Mestecă cu lingura mare prin căldare, de sar flăcări spre Faust, Mefistofel și animale. Animalele schelălăiesc.

MEFISTOFEL *întorcând pământul de pene, ce-l ține în mână, izbește între sticle și oale*

Așa, așa! În cioburi totul!
Am să vă-ntind pe labe botul.
O glumă e, tu spurcăciune,
Și tactul ce se cere
La melodia ta anume.

Vrăjitoarea se dă înapoi cu furie și groază.

Nu mă cunoști? Stârpitură!
Nu-ți mai cunoști maestrul și stăpânul? O
dată dacă mai lovesc, după Scriptură, Te
sfarm, cu toți strigoi de maimuțe!
Unde-i respectul de minteanul meu cel roș?
Și nu mai recunoști nici pana de cocoș?
Ascunsu-mi-am obrazul, ca să mint? Sau
poate-aștepți să mă prezint?

VRĂJITOAREA Stăpâne Doamne, să iertați primirea.

Nu văd copita, deși ochii mei nu-s orbi. Și
unde sunt însoțitorii, cei doi corbi?

MEFISTOFEL Îmi scapi cu-atât de astă dat'.

Căci e cam mult de când nu ne-am văzut. Și-
i drept că de cultură în răstimp Și dracul s-a
contaminat.

Fantoma nu mai are nordic nimb.

Nici gheare, coarne, coadă; au ieșit din modă.

Stau altfel însă cu piciorul, De care nu mă pot
lipsi!

Multe neajunsuri printre oameni mi-ar prilejui. De-
aceea, ca atâția dintre tinerii cuconi, Mă folosesc
de pulpe false printre vii.

VRĂJITOAREA *dănțuind*

Mă pierd cu firea, ridic cana, Văzând aici pe
domn Satana!

MEFISTOFEL Ăst nume nu-l rosti! Îți interzic!

VRĂJITOAREA De ce? Doar nu e nume de nimic!

MEFISTOFEL De mult e-n cartea basmelor trecut,

Dar oamenii mai buni nu s-au făcut.

Cel Rău, de ăsta au scăpat, dar răii au rămas.

Să mă numești baron, c-atunci e bine.

Un cavaler sunt ca și alții, minte ține!

Am sânge nobil, sunt boier, nu-s de pripas.

Privește-ncoa, ăsta-i blazonul care-l port.

Face un gest obscen.

VRĂJITOAREA *râde peste măsură*

Ha-ha! E încă-n felul vostru, cum o-ntoarceți.

Șiret, cum totdeauna-ați fost!

MEFISTOFEL *către Faust* Amice, 'nvață pe de rost

C-acesta-i felul cuviincios

De-a te purta cu vrăjitoarele frumos!

VRĂJITOAREA Și-acuma spuneți, domnii ce doresc?

MEFISTOFEL Din cunoscuta băutură – un pahar. Căci anii
sucurilor nu trec în zadar.

VRĂJITOAREA Prea bucuros. Aicea am un must Din care și eu
câteodată mai gust.

Nu mai miroase sticla neplăcut.

Vă dau un păhărel, și s-a făcut.

Încet.

Dar dacă cineva nepregătit pe gât l-a tras, O știți, nu
mai trăiește nici un ceas.

MEFISTOFEL E un prieten bun. Vreau de folos să-i fie, Deci fă ce
știi cu-a ta bucătărie! Închide cercul și vrăjind te-
nclină, Din băutură dă-i o cupă plină!

*Vrăjitoarea face cu gesturi stranii un cerc și adună
lucruri ciudate în el. În acest timp se aude clinchet de
pahare, și căldările încep să sune, iscându-se o muzică.
Vrăjitoarea aduce apoi o carte mare și așază maimuțele
în cerc, ca să-i servească, așa cum stau cu spatele, drept
pupitru și să-i țină făcliile; îi face semn lui Faust să se
apropie.*

FAUST către Mefistofel

Nu zău, ce vreți cu toate aste?

Țicnelile acestea și zănaticele semne,

Înșelăciunea asta demodată, În stare nu-s
să mă îndemne.

MEFISTOFEL Ei fie! Pozne-s toate, doar de râs!

Severule, nu fi așa de-nchis!

O drege și ea, dup-o pravilă vrăcească, Ca
zeama strașnic să-ți priască.

Îl silește pe Faust să intre în cerc.

VRĂJITOAREA *cu emfază, citind dintr-o carte* Înțelege

cu temei:

Din unul fă zece,

Scoate pe doi, Fă dintr-

odată trei,

C-atunci ești bogat. Pe

patru fă-l uitat.

Din cinci și șase,

Astfel îți zic, Fă șapte

și opt, Și totul s-a

copt. Și nouă e unul

Și zece nimic.

Asta, spun și eu,

E tabla-nmulțirii Deasupra firii.

FAUST S-ar spune că băbușca are febră!

MEFISTOFEL Până să-ncheie, e încă hăt departe.

Așa e însă toată-această carte.

Pierdui și eu cu ea nopți multe, ani întregi:

O contradicție perfectă

Rămâne-o taină deopotrivă Pentru scrântiți și

pentru breji, Amice, arta asta-i veche, nouă.

Când te gândești, te iei de păr.

Un obicei a fost prin vremuri totdeauna

Cu unu și cu trei, cu trei și unul,

Să răspândești erori, nu adevăr.¹

Se flecărește astfel fără stinghereală.

Dar cine mai poștește să discute cu nebunul? Se crede

de-obicei că unde se aud cuvinte, Ar fi ceva de înțeles

și pentru minte.

VRĂJITOAREA *continuă* Unde te-ntorci, unde te-ndrumi,

Puterea-naltă a științei

Ascunsă e întregii lumi.

Dar celui care nu gândește

Cu dărnicie ea se-mpărtășește.

FAUST Ce este-acest nonsens, ce-l spune?

Îmi crapă capul, când ascult,

Îmi pare că aud vorbind în cor Mii de nebuni
sau și mai mult.

MEFISTOFEL Destul acum, sibilă² minunată! Întinde
băutura, umple cupa Până la gură, ca s-o ia.
Amicului n-are să-i strice-nghițitura. E-un om
trecut prin multe demnități, Și care-a tras licori
destule la măsea.

1. Mefistofel ironizează dogma trinității.

2. „Sibilă“ nu înseamnă, aici, decât „vrăjitoare“.

*Vrăjitoarea toarnă băutura, cu multe ceremonii, în
cupă.*

Când Faust o duce la gură, sare o flacără.

MEFISTOFEL Dă drumul numai băuturii pe gâtlej, Și
inimii ea fi-va leac.

Se spune că te tutuiești cu dracul,
Și te sfiești de-o flacără, de-un fleac?

Vrăjitoarea șterge cercul. Faust iese din rotocol.

MEFISTOFEL Afară-n larg! E bine să te miști!

VRĂJITOAREA De bine fie-vă înghițitura!

MEFISTOFEL *către vrăjitoare*

Dar dac-ar fi să-ți împlinesc vreo poftă vie,
Să nu mi-o spui decât în nopți de Valpurgie!¹

VRĂJITOAREA Un cântec vă mai dau. Nu e din carte.

Simțiți, de-l ziceți, un efect aparte!

MEFISTOFEL *către Faust*

Vino mai repede din încăperea scundă!
Va trebui s-asuzi din abundență, Puterea
băuturii-n toate te pătrundă!

Apoi te-oi învăța nobleța trândăviei,
Și în curând cu desfătare vei simți
Cum Cupido, trezit, ca iedul va sări.

FAUST Îngăduie-mi să mai privesc o dată Minunea
din oglindă. Ce frumoasă fată!

MEFISTOFEL Izvodul frumuseții palpitând de viață Îl
vei vedea-n curând aievea-n față.

Încet.

Cu-această băutură-n trup, mă crezi?
În orișice femeie pe Elena² ai s-o vezi.

1. Vezi nota 1 de la p. 165.

2. E vorba de frumoasa Elena, personajul din *Iliada*; epopeea antică spunea că din cauza ei ar fi izbucnit războiul Troiei.

O STRADĂ

Faust. Margareta *trecând*.

FAUST Frumoasă domnișoară, pot să îndrăznesc Să mă
alătur, să vă însoțesc?

MARGARETA Nici domnișoară¹ nu-s, și nici frumoasă.

Pot să mă duc și ne-nsoțită-acasă.

*Faust vrea s-o prindă de braț. Margareta se ferește,
trece.*

FAUST Frumoasă-i, Doamne! Ce copilă!

N-am mai văzut asemenea făptură.

Are virtuți desigur, fără număr. Roșata
buzelor și a obrazului luminează Să nu le
uiți o veșnicie! Și felul cum privirea și-o
îclină Ce cald prin inimă te ia.

Tăioasă la cuvânt, cum îi plăcu să fie – Să te
încânți de ea la nebunie!

Mefistofel *apare*.

FAUST Ascultă, să-mi faci rost de fetișcană!

MEFISTOFEL De care?

FAUST De-aceea care tocmai a trecut.

MEFISTOFEL Ei las'! Aceea de la popa vine, de la strană.

A dezlegat-o de păcate.

Mă furișai pe lângă ei doar din curiozitate.

Nevinovată e, la spovedanie s-a dus pentru nimic, Și
numai fiindcă obiceiul cere. Nu am asupra ei nici o
putere!

FAUST Dar a trecut de paisprezece ani!

MEFISTOFEL Vorbiți de-a dreptul ca un ușuratic

Care dorește pentru sine orice floare, Închipuindu-și că
prilej nu este, nici favoare,

1. Acest titlu se dădea la vremea aceea numai nobilei nemăritate.

Ce-ndrituit n-ar fi a le culege.

Dar nu se poate-ntocmai totdeauna!

FAUST Slăbește-mă și nu-mi vorbi de lege! Magistre, 'n

față-ți stau și una

Îți spun: dacă la noapte fata În brațe

nu mi s-a fi odihnit –

Să mă socoți de tine despărțit!

MEFISTOFEL Ce-i cu puțință și ce nu, n-ai cumpănit.

Vreo paisprezece zile-mi trebui numai spre a iscodi

Împrejurările de-aci, prilejul potrivit.

FAUST Nestingherit doar șapte ceasuri dac-aș fi, Te-asigur

că de dracul n-aș avea nevoie Spre a seduce o

asemenea fetiță!

MEFISTOFEL Vorbiți acum ca un franțuz de viță.

Dar, rogu-vă, nu vă mâhniți prea tare.

Ce folosește o plăcere-așa de-a dreptul, dintr-odată?

Căci bucuria nu-i nici pe departe-așa de mare,

Cum e, când peste fel și fel de piedici, Prin curse
și nimicuri la iubită-ajungi, Precum atâtea
anecdote-arată!

FAUST Am poftă, chiar și fără asta, dacă tu nu mi-o alungi.

MEFISTOFEL Acu ascultă că nu-i glumă.

Cu fetișcana-aceasta n-o să meargă-n grabă.

Nu cucerim cu-asalt nimic aci.

O cursă trebuie să-ntindem, altfel totul e degeaba.

FAUST Ah, măcar de la dragul meu de înger de-aș avea Ceva: să
mă conduci acas' la ea.

Fă-mi rost de vreo năframă sau de-o jartieră, Ca
focul, dorul, să-mi alin.

MEFISTOFEL Ca să vedeți că sunt dispus

Arzândeii voastre suferințe să-i servesc, Să nu
mai pierdem nici o clipă.

În odăița ei chiar astăzi vă călăuzesc.

FAUST Și am s-o văd? Va fi a mea?

Margareta și Faust.

„Frumoasă domnișoară, pot să îndrăznesc,
Să mă alătur, să vă însoțesc?“

MEFISTOFEL Amice, ba!

Căci ea va fi la o vecină.

Dar în răstimp cu bucurie veți putea Adulmeca, și alte
bucurii spera.

FAUST Atunci la ce mai stăm? Să mergem.

MEFISTOFEL E prea devreme.

FAUST Grijește să-i pot duce un cadou.

Pleacă.

MEFISTOFEL Ce grijuliu și cât de brav! Numaidecât un dar!
Cunosc atâtea-ascunse locuri, Unde comori
secrete ard cu focuri.
N-are să fie în zadar.

Pleacă.

SEARĂ

O odăiță curățică.

MARGARETA *împletindu-și și legându-și cosițele*
Ah, ce n-aș da să știu Domnul de astăzi
cine-a fost!
Părea cutezător de-a binelea, Din casă mare
și cu nobil rost.
I se putea citi pe față
Și, într-un fel, din vorba-i îndrăzneță.

Iese.

Mefistofel. Faust.

MEFISTOFEL Intrați încet! Și-aveți de toate!

FAUST *după oarecare tăcere*

Te rog acum singur să mă lași.

MEFISTOFEL *iscodind în preajmă*

Nu toate fetele se țin așa curate.

Iese.

FAUST *privind împrejur*

Bine-venită fii, lumină de amurg, Beteală care
umpli sanctuarul! Cuprinde-mi inima, iubire, ce cu
dulci Speranțe-ți potolești amarul. Respiră-n
preajmă simțământul păcii, Al rânduiei și al
mulțumirii.

În sărăcia-aceasta ce belșug, Între pereții-nguști,
ce loc al fericirii!

S-așază în fotoliul de piele de lângă pat.

Primește-mă, fotoliu, care și pe-naintași, În truda și
în bucuria lor, i-ai ocrotit. De câte ori în jurul
tronului acesta Copiii nu s-au hârjonit.

Poate c-aici, cu mulțumire pentru Moș Crăciun, Iubita mea,
cutremurată de evlavie, a sărutat Veșteda mână a părintelui
străbun.

Să stau aici, să stau pierdut în reverii.

În preajmă simt, copilă, duhul tău.

Cum freamătă, al rânduiei și-mplinirii,

Cel ce te-ndrumă zi cu zi,

Cel ce te-ndeamnă să întinzi curat covorul,

Chiar firul de nisip îl simt în jurul tău făcând ocolul. Iubite
mâini și chip zeiesc, prin voi, prin tine, Căsuța un imperiu ceresc
devine! Și-aici?

Dă în lături o perdea de la pat.

Ah, ce prăpastie de voluptate M-atrage! Aș
rămânea, eternitate. Natură, tu-n ușoare visuri peste
fire Un înger ai întruchipat aici.

Copila-aici dormea, cu pieptul fraged, plin De caldă
viață. Din ce sacră plămădire, S-a împlinit chipul
divin!

Și tu? Ce te-a adus?
Ce-adânc și tainic sunt mișcat!
Ce vrei? Și inima de ce e grea?
Sărmane Faust, cum te-ai schimbat!

Văzduh de vrajă m-a cuprins?
Eram împins doar să mă bucur.
Și-acuma mă destram în vis.
O jucărie sunt oricărei adieri?

Dac-ar intra acum – cu suflet strâns Ai ispăși
fărădelegea ta.
Marele om, ce mic s-ar face,
Topit și-ntins cu fața la podea.

MEFISTOFEL *intrând*

Haideți, mai repede! C-o văd venind.

FAUST Să plec. Să plec. Să nu mă mai întorc.

MEFISTOFEL Aceasta-i, iată, pentru ea. Rost vă făcui de-o cutiuță Așa
la repezeală dintr-un loc.

S-o așezați în dulăpior, într-un ungher.
S-a pierde fata tot privind, mă jur pe cer.
Niscai lucioase lucrăsoare
Am pus în cutiuță,
Că vezi, copilul e copil, și jocul joc.

FAUST Nu știu, s-o fac sau nu?

MEFISTOFEL

Mai întrebați?

Sau vreți ca să păstrați comoara?
Atunci vă sfătuiesc, nebuna poftă s-o lăsați,
Să mă scutiți de altă oboseală Și să-mi cruțați
frumosul, scumpul timp.
Dar sper să nu fiți într-atâta de zgârcit.
În ceafă eu mă scarpin, iscodesc

– Pune cutiuța în dulap și închide –

Copila tânără cum aş putea
Pe voia inimii să v-o-nvârtesc,
Și domnia voastră vă uitați
Cu gravă aiureală, ca și cum ar fi-ntr-o sală
De cursuri să intrați
Și ca și cum în fața ochilor v-ar sta Aievea
întrupate fizica și metafizica!
Să mergem repede!

Ies.

MARGARETA *cu o lampă*

Mă-năbuș. Ce năduh aici!

Deschide fereastra.

Și totuși, parc-afară nu e cald.
Simt nu știu ce, mi-e nu știu cum.
Aș vrea să vie mama-acasă.
Fior pe spate mi se lasă.
Ah, ce fricoasă fată sunt, și câte Mi
se năzar de la un colț la celălalt.
Începe a cânta, dezbrăcându-se.

A fost un rege-n Thule¹,
Fidel nespus. În dar,
Murind, iubita-i dete De
aur un pahar.

Drag mai presus de toate
Paharul își golea La orișice
ospete.
Și ochiu-i lăcrima.

Iar când a fost să moară Cetățî
și-a numărat.
Urmașului le dete. Paharul
nu l-a dat.

1. *Thule* — numele dat de romani unui ostrov legendar din ținuturile extreme de miazănoapte.

Regească masă-ntinse,
Viteji chemă la el,
În sala părintească, La mare, în castel.

Acolo sta bătrânul
Aprinse vinuri bând,
Și aruncă paharul În val ca-ntr-un
mormânt.

El îl văzu în mare
Tot mai adânc căzând. Pleoapele-i căzură.
N-a mai băut nicicând.

Deschide dulapul să-și atârne veșmintele și zărește cutia cu bijuterii.

Cutia-aceasta cum ajunse-aicea dintr-odat’?
Dulapul l-am închis, o știu.
Ce-o fi-năuntru oare? De mirat!
Se poate cineva să-l fi adus zălog. Și mama poate
împrumut a dat – Am s-o deschid, sau nu?
De-o panglică atârnă o cheiță.

Deschide.

Ah, Doamne, Dumnezeuule, te uită!
Așa ceva nu mai văzui.
C-o astfel de podoabă chiar și o domniță De mare
sărbătoare s-ar putea împodobi. Mă prinde oare lanțul auriu-
verzui?

A cui o fi podoaba? În oglindă m-aș privi.

Încearcă podoabele în fața oglinzii.

Cerceii barem dac-ar fi ai mei! De-ndată-arăți cu totul altfel
și Te-mbujorezi ca macii.

La ce-ți ajută frumusețea, tinerețe?

E bună și ea, nu zic ba, Dar lăudată e
cu glasul-jumătate, Cu milă oarecum
și pe departe. Spre aur se îndrumă, și
de aur Atârnă totuși totul. Ah, noi
săracii!

PLIMBARE

*Faust, pe gânduri, umblând încolo și încoace. Mefistofel
îl întâmpină.*

MEFISTOFEL Blestem!

Aș vrea să știu ceva mai rău decât iubirea
Disprețuită, decât toate elementele din iad, Ca
să-mi descarc în voie firea Și blăstemului să-i
fac vad!

FAUST Dar ce e? Ce te strânge? Ce necaz?
În viața mea nu am văzut asemenea obraz!

MEFISTOFEL M-aș da eu însumi dracului, de mi-ar fi leac, Și
dacă însumi nu aș fi un drac.

FAUST Ți s-a sucit ceva în cap? Ce bine-ți șade Să te
înfurii ca nebunii tocmai tu!

MEFISTOFEL Închipuiți-vă! Gătelile menite Margaretei Un
popă dispărute le făcu! A fost așa că mamă-sa,
văzând cutia, A început să-i fie teamă:
Are femeia nas ce nu se-nșală,
Mâncă ceaslovul fără oboseală,
Adulmecă, directicând, cu simț avan Dacă
un lucru-i sacru sau profan. Iar când în
dulăpior a dat de dar, Simți că nu-i cu
mare har.
„Copila mea – ea zise –, bunul nu-i agonisit pe drept,
El va să-ți mistuie puterea, sângele din piept.
L-om închina mai bine Maicii Preciste,

Cu mana cerului ea are să ne bucure!“ Margareta își strâmbă gurița într-o parte:

„Ei, ce să-i faci, un dar de care nu am parte,
Cu toate că nu poate fi chiar fără Dumnezeu
Cel ce l-a furișat în dulăpiorul meu.“

Chemă un popă fără-ntârziere muma.

Și popa, de-ndat' ce înțelese gluma,
Privi cu jind, priveliștea-i era pe plac.

El zise: „Asta-nseamnă vrednicie!

Cine se-nvinge – dobândește dar într-o vecie.

Biserica are un bun stomac, Țări și imperii din
belșug a înghițit, Și încă niciodată nu s-a
ciumurlit.

Femei, numai biserica s-a-nvrednicit Să mistuie un
bun nedrept și rătăcit.“

FAUST E-un obicei acesta ce și altora le place. Un rege și-un
evreu la fel pot face.

MEFISTOFEL Și popa încheie, luând podoabe și inel Parc-ar fi fost
nimica toată.
N-a mulțumit mai mult sau mai puțin Decât pentru un coș
de nuci. Răsplată Cerească le-a promis din plin.
Și seminția slabă simțitu-s-a edificată.

FAUST Și Margareta?

MEFISTOFEL Tulburată șade.

Nu știe biata nici ce vrea, nici ce se cade. Gândește la
podoabe și cercei neconținut Și mai vartos la cel ce i le-a
dăruit.

FAUST De-amărăciunea ei îmi pare rău.

De alte giuvaere să-i faci rost.

Că-ntâiele și-așa prea prețioase nu au fost.

MEFISTOFEL O, da – joc de copii e totul pentru domnul meu!

FAUST Îndrumă lucrurile după pofța mea.

Îndeosebi după vecina ei să mi te ții.

Molâu și lănced, diavole, nu-mi fi! Fă rost
de alte giuvaere, n-adăsta!

MEFISTOFEL Stăpâne, vă servesc cu bucurie!

Faust pleacă.

MEFISTOFEL Un astfel de nebun îndrăgostit e-n stare
De dragul mândrei sale
Să spargă c-un detunet soare, lună, stele, Și spre
a-i fi pe plac – și alte cele!

Pleacă.

CASA VECINEI

MARTA *singură* Să-l ierte Dumnezeu pe soțul meu la drum pornit! Nu
mi-a făcut el prea mult bine.

Luat-a lumea-n cap, cum nicidecum nu se cuvine, Și
singură acasă m-a lăsat.

Și totuși, cu nimic eu nu l-am tulburat.

Și știe Dumnezeu cât l-am iubit, și cum.

Plânge.

Poate-a murit! – Din grija asta cum mai ies?

Dac-aș avea măcar certificatul de deces!

MARGARETA *intrând*

Ah, doamnă Marta!

MARTA Ce e, draga mea?

MARGARETA Aproape cad, genunchii mi se taie! Dar, am

găsit o cutiuță, în odaie,

În dulăpior, o cutiuță de-abanos,

Și strălucite salbe înăuntru

Și giuvaere. Un dar frumos,

Mult mai frumos decât întâia oară!

MARTA De astă dat' nu le-arăta măicuței. Taci din gură. Te
pomenești că și a doua oară Le duce la duhovnic!

MARGARETA Ah, uitați-vă, priviți!

MARTA *o împodobește*

Frumos îți vin, prea fericită tu făptură!

MARGARETA Cu ele să m-arăt, n-o să se poată, Nici la biserică, și nici pe stradă.

MARTA Treci numai pe la mine-n orice haină Și-ți pui podoabele în taină. Te plimbi un ceas pe la oglindă Din cămăruță până-n tindă.
Și dacă se va da prilej, pe la serbări, le-arăți Pe rând, întâi un lanț, apoi o perlă în ureche. Măicuța n-o să vadă, iar în ochii lumii Bijuteria nouă repede se face veche.

MARGARETA Cine o fi cel ce-n odaie mi le-a furișat?

Eu cred că nu-i lucru curat.

Bate cineva la ușă.

MARGARETA Ah, Dumnezeuule, doar n-a fi mama!

MARTA *privind prin perdeluța de la geam* E-un domn străin. – Intră!

MEFISTOFEL *intrând*

Să intru mi-am permis, așa de-a dreptul. Scuzați-mă, vă rog. Cum să încep?

Se dă înapoi respectuos în fața Margaretei.

Voiam de doamna Marta Schwerdtlein să întreb.

MARTA Eu sunt. Ce-aveți să-mi spuneți?

MEFISTOFEL *încet, către Marta*

Destul îmi e că vă cunosc.

Aveți o nobilă, înaltă vizită, se pare.

Iertați-mi libertatea ce-mi luai, că e prea mare.

Vreau să mă-ntorc după amiazi.

MARTA *tare* Închipuie-ți, fetiță dragă!

Te crede domnul o domniță, fără șagă.

MARGARETA O biată fată sunt. Ah, Doamne, Ce bun e
domnul.

Nu-s ale mele nici inele, nici podoabe.

MEFISTOFEL O, nu e vorba numai de podoabe.

Aveți ființă nu știu cum, și-o ageră privire: Ce mult mă
bucur, c-am găsit primire.

MARTA Ce-aduceți, domnule? Ce este?

MEFISTOFEL Aș fi dorit să am mai bună veste! Nădăjduiesc
să nu mă pedepsiți Pentru ce-aduc din
depărtări. Bărbatul dumneavoastră-i mort Și
vă trimite salutări!

MARTA E mort? Ce credincioasă inimă! Vai, vai! Bărbatul meu e
mort! Sunt fără grai!

MARGARETA Nu deserați, ah, dragă doamnă!

MEFISTOFEL Rog ascultați trista poveste de departe.

MARGARETA Aș vrea ca niciodat' să nu iubesc,
Căci pierderea m-ar tulbura de moarte.

MEFISTOFEL Așa e, bucuria suferințe are, suferința bucurie!

MARTA Istorisiți, viața lui cum s-a sfârșit.

MEFISTOFEL La Padova el este-nmormântat,
Prin preajma Sfântului Antoniu,
În loc sfințit,
Pe veșnic rece așternut e îngropat.

MARTA Și altceva n-aveți de-mpărtășit?

MEFISTOFEL O rugăminte totuși, grea și mare:
Să i se cânte liturghii, trei sute numai. Dar altceva nu
am în buzunare.

MARTA Ce? Nici măcar un ban, vreun giuvaer de preț, Pe care
orice calfă îl păstrează-n săculeț, Și-l ține de-amintire,
flămânzind, cerșind Mai bucuros decât să-l cheltuiască?

MEFISTOFEL Madam, îmi pare rău, dar banul El n-avu
cum să-l risipească.

Rău îi părea, de altfel, de greșelile în care-ades Căzut-a.
Se plângea de nenorocu-i mai ales.

MARGARETA Ah, ce nefericiți sunt oamenii!
Prin slujbe voi căta a-l pomeni.

MEFISTOFEL Vă faceți vrednică de a vă mărita
Numaidecât, amabila, copila mea.

MARGARETA O nu, aceasta încă nu se poate.

MEFISTOFEL Nu om de rând va fi, ci un galant. Ar fi un dar
ceresc pentru viața-ntreagă Să ții în brațe o
făptură-atât de dragă.

MARGARETA Nu-i obicei aici în țară. Nu-i și pace!

MEFISTOFEL Că este sau că nu-i, ce are-a face?

MARTA Urmați cu povestirea!

MEFISTOFEL Am stat la căpătâiul său, puțin. Un așternut avea ceva
mai bun decât gunoiul De paie putrede, dar el muri ca
un creștin.

Aflai c-avea-n socola petrecaniei cam multe.

Așa striga: „Cum trebuie să mă urăsc și cât De-adânc, că
meseria, că soția mi le-am părăsit!

Oh, amintirea mă omoară!“ Așa spunea:

„Oh, în viața asta dacă m-ar ierta!“

MARTA *plângând*

Sărmanul bunul soț! De mult eu l-am iertat.

MEFISTOFEL „Dar Dumnezeu o știe – spuse el din rost – Mai vinovată
decât mine ea a fost.“

MARTA Mințea! Să minți în marginea mormântului!

MEFISTOFEL De sunt, pe cât mă cred, cunoscător, e sigur Că aiura în
agonie.

„Eram adus – spunea – copii a face,

Silit apoi o pâne să câștig, muncind să mă omor,

Și încă pâne în înțeleșul cel mai larg,

Iar partea mea să n-o mănânc în pace.“

MARTA Cum a putut să uite într-atât de toate,
De dragostea, de truda mea de zi și noapte?

MEFISTOFEL Cu drag el vă avea aminte.
Spunea: „Când am plecat din Malta, Pentru soție și
copii rugatu-m-am fierbinte.
Și-ntr-adevăr porneam sub grație cerească, Căci ni s-a dat
să prindem o corabie turcească Ducând comori de-ale
sultanului pe ea.
Și vitejia noastră își găsea răsplată,
Și eu primii, precum se cuvenea,
O parte bine-bine măsurată.“

MARTA Dar cum? Dar unde-i? A-ngropat-o poate?

MEFISTOFEL Cine-ar putea să spună-n care vânt, din toate, S-a risipit și
partea-i de comoară!
Frumos și dulce l-a luat o domnișoară
Când se plimba prin Neapole fără de țință,
Și-i arătă o dragoste cu urme,
Ce-avea până la moarte să le simtă.

MARTA O, ticălosul! Hoț, ce-și păgubea soție și copii!
Nu i-au putut împiedica
Viața rușinoasă, nici mizeria, nici suferința.

MEFISTOFEL Vedeți, de-aceea el e-acuma mort.
În locul dumneavoastră dac-aș fi, un an plinuț
Eu doliu m-aș hotărî să port,
Dar m-aș uita-n răstimp după un alt drăguț.

MARTA Ah, Doamne, cum a fost al meu bărbat Nu mai găsesc
ușor pe altul.
Un mai drăguț scrântit e greu de-aflat.
Iubea numai prea mult călătoria-n depărtări, Femeile
străine, vinul din alte țări, Și blestematul joc de zaruri.

MEFISTOFEL Ei da, cu dulciuri pot să meargă și amaruri,

Dacă și el din partea sa
Cam tot atâtea cu vederea îți trecea.
Vă jur că în asemenea condiții, după cum mi-e felul, Eu
însumi aș schimba cu dumneata inelul.

MARTA Desigur, domnului îi place să glumească.

MEFISTOFEL *pentru sine*

Să plec acum, să pier degrabă-n vânt.
Că asta și pe diavolul l-ar crede pe cuvânt.
Către Margareta.

Dumneavoastră, cu inima cum stați?

MARGARETA Ce înțelege domnul prin aceasta?

MEFISTOFEL *pentru sine*

Tu, bun, nevinovat copil!

Tare.

Adio și-o-nchinare-adâncă!

MARGARETA

Cu bine!

MARTA

O vorbă încă!

Aș vrea să am, dacă se poate, un certificat, Când,
unde, cum iubitul meu fu îngropat.

Sunt prietenă în toate-a bunei rânduiei. Ce jale! Dar
moartea-aș vrea să i-o citesc și în jurnale.

MEFISTOFEL Da, dragă doamnă, veți avea dovadă, mărturie,
Și adevărul veți afla și dintr-o altă gură, Căci
eu mai am un foarte-ales însoțitor. L-aduc în
fața domnului judecător, Și, dacă-ngăduiți,
întâi aici.

MARTA

Cum să vă rog? Cum să v-o cer?

MEFISTOFEL De față fi-va și fetița?

Un brav băiat. Umblat în lume.

Cu domnișoare-ndeosebi, ce cavalier!

MARGARETA În fața domnilor m-aș înroși Și
cu sfiala m-aș alege.

MEFISTOFEL N-ar trebui s-o faceți nici în fața unui rege!

MARTA Deseară, domnilor, când nu mai e lumină, Vă
așteptăm în dosul casei, în grădină

STRADĂ

Faust. Mefistofel.

FAUST Ei, face-se? Mai trebuiește mult? Sau stăm pe loc?

MEFISTOFEL Ah, bravo! Vă găsesc cuprins de foc?
Încă puțin și Margareta este-a voastră.
O veți vedea deseară la vecina ei, la Marta.
E o femeie ca făcută pentru arta
Și meșteșugul de codoșcă, după pofta noastră.

FAUST Stăm bine, deci.

MEFISTOFEL Se cere însă ceva-n schimb!

FAUST O slujbă pentru alta. Gata sunt. Poftim!

MEFISTOFEL Pentru-un certificat se cere mărturii să fim,
Că soțul ei zace-n pământ
La Padova în loc prea sfânt.

FAUST Va trebui să facem deci
Călătoria pân-acolo mai întâi. Aud? Ascult.

MEFISTOFEL *Sancta Simplicitas!*¹ Nu e nevoie de nimic.
Fiți martor, făr-a ști prea mult.

FAUST De nu știi altceva mai bun, planul ți-l stric.

MEFISTOFEL Om sfânt ce ești! E-ntâia oară că-n viață Depuneți
falsă mărturie?
Oare n-ați dat de-atâtea ori solemne definiții?
Nu v-ați rostit cu îndrăzneală vorbărie

1. „Sfântă naivitate!“ (lat.). Exclamația reformatorului ceh *Ján Hus* (1369–1415) când a fost ars pe rug.

Despre dumnezeire, lume, despre tot ce-n ea se mișcă Și
despre om și despre tot ce-n inimă se iscă? N-ați ridicat
de-atâtea ori obraznic fruntea?

Și totuși, sincer dacă sunteți, nu veți spune
C-ați fi știut despre acestea un cuvânt mai mult Decât
despre decesul domnului în chestiune.

FAUST Un mincinos rămâi și un sofist.

MEFISTOFEL Așa ar fi de n-aș cunoaște totul mai adânc. Căci
mâne, în al cinstei nume,
Din minți vei scoate pe sărmana Margareta, Jurând pe
toată dragostea din lume.

FAUST Desigur, și din toată inima!

MEFISTOFEL Îi vei vorbi despre eterna dragoste, Despre-un
îndemn ceresc, atotputernic – Din inimă țâșni-vor
astea toate?

FAUST Ei, lasă astea! – Când pentru vârtejul,
Pentru simțirea ce mă ia cu foc,
Un nume dibuiesc, făr' de-a găsi vreunul,
Și-apoi prin lumi cutreierând
Cuvântul caut cel mai 'nalt,
Când flacăra, de care ard,
Cerească, veșnică și infinită o numesc pe rând, E asta
doar minciună, joc?

MEFISTOFEL De partea mea-i dreptatea totuși!

FAUST Ah, contenește, rogu-te. Ce fel ți-ar sta Plămânii să
mi-i cruți de oboseală? Cel ce dreptate vrea cu orice
preț să aibă, Mereu vorbind, o va avea.
Din parte-mi sunt sătul de flecăreală.
Dreptate ai, fiindcă eu n-am încotro.
GRĂDINĂ

Margareta și Faust, la braț; Marta și Mefistofel. *Trec și se-ntorc plimbându-se.*

MARGARETA Ah, vreți să mă scutiți, nu-ncape îndoială.
Îngăduința dumneavoastră-mi dă sfială.
Un călător e-obișnuit astfel să facă,
Din gentilețe multe cu vederea să le treacă.
Știu bine că o conversație săracă, Cum este-a
mea, nu poate să vă placă.

FAUST Privirea ta, o vorbă-mi spune Mai mult
decât orice înțelepciune.
Îi sărută mâna.

MARGARETA De ce vă osteniți? O mână ca aceasta Puteți s-o
sărutați? Ce aspră-i palma toată.
Cu multe nevoieț-am fost să mă trudes.
Măicuța-i rânduiala întrupată.
Trec.

MARTA Și dumneavoastră, domnul meu, călătoriți mereu?

MEFISTOFEL Ah, meșteșugul, datoria, ne întărită și ne mână.
Cu ce durere câteodată părăsim
Cutare sau cutare loc, dar voie n-avem să ne-oprim.

MARTA În anii tineri, haida-de,
Când totul ți-e la îndemână,
Mai merge să te ții de hoinăreli prin lume.
Dar timpul greu, când toate-atât de-anevoios se fac,
Când te târăști spre groapă singur, Cărui burlac îi poate
fi pe plac?

MEFISTOFEL Când mă gândesc la asta, groaza mă cuprinde!

MARTA De-aceea, scumpe domn, mai cumpăniți.
Din inimă mi-e sfatul. Chibzuiți!
Trec.

MARGARETA De ochi vorbiți, de înțelesul unei vorbe, Curtoazia vă
servește.

Aveți însă atâția prieteni. Câte unul vă-nsoțește. Ei
înțeleg mai bine lucrurile decât mine.

FAUST Oh! înțelegerea! Ceea ce poartă-asemenea numire Adesea
e doar vanitate, mărginire.

MARGARETA

Cum?

FAUST Că simplitatea, nevinovăția, niciodată Nu se
cunosc pe ele însele, Nici prețul nu și-l știu!
Că modestia și smerenia sunt cele mai înalte,
Mai rare daruri –
Ale naturii, care atâtea-mparte cu risipă...

MARGARETA De-ar fi să vă gândiți la mine doar o clipă,
Mă voi gândi neîntrerupt
La dumneavoastră-n schimb.

FAUST Ești singură mereu, de ai atâta timp?

MARGARETA Gospodăria noastră-i mică.

Dar cere trudă; liniștea și tihna ni le strică.

Cum slujnică n-avem,

Sunt nevoită la de toate.

Gătesc și mătur, croșetez și cos, Alerg de
dimineața până-n noapte.

Măicuța e cumplit de-atentă la orice, Cu toate că nu
suntem tocmai strâmtorate. Din contră, ne-am putea
mișca mai mult ca alții, Căci tata ne-a lăsat avere
frumușică.

O casă și-o grădin-avem lângă cetate.

Acum și zilele îmi sunt mai liniștite.

Un frate am, care-i soldat.

Aveam și-o surioară care a murit.

Oh, suferința ei ce mult m-a-ndurerat!

Pe umeri însă înc-o dată toată cazna aș lua, Atât de
dragă îmi era copila.

FAUST Era un înger, dacă-ți semăna.

MARGARETA Eu am crescut-o. Cât de tare mă iubea!

Veni pe lume după ce murise tata.

Pe mama o credeam pierdută, Așa de greu
zăcuse iarna toată.

Se ridica numai încet din boală,

Că nu se mai putea gândi

Ea însăși sufletele să și-l alăpteze.

Și astfel singură, și zi cu zi,

Eu o crescu cu lapte și cu apă.

În brațe o țineam și-n poală.

Din piciorușe da, zdrobindu-mă zâmbea.

FAUST Și-o fericire ai simțit, cea mai curată.

MARGARETA Dar și atâtea ceasuri grele,

Căci noaptea leagănul micuței sta Chiar lângă patul
meu. De-abia mișca, Mă și trezeam.

Și trebuia s-o iau la mine sau să-i dau să bea.

Să mă ridic dacă plângea. S-o port, săltată,

Încolo și înapoi prin odaie,

În zori să spăl și scutece-n covată,

Apoi s-alerg până-n piață, să-ngrijesc de vatră.

Și toate astea fără ca o zi să treacă.

Nu-i de mirat că uneori și râvna seacă.

Dar cel puțin, când treaba ia sfârșit, Mănânci cu poftă și
odihna îți priește.

Trec.

MARTA Oricum ar drege-o, orice fac,

Tot bietele femeii trag scurta:

Ce greu îndupleci pe-un burlac.

MEFISTOFEL Atârnă numai de făpturi asemeni dumitale Să mă învețe-a
apuca pe altă cale.

MARTA Spuneți-mi drept, nu ați găsit încă pe nimeni?

Și inima nu e cuprinsă sau legată undeva?

MEFISTOFEL Proverbul spune: că nimic nu prețuiește Cât o femeie bravă, cât o vatră care este-a ta.

MARTA Voiam să-ntreb, de nu v-a încercat Vreodată pofta?

MEFISTOFEL Am fost mereu bine primit. Și pretutindeni.

MARTA Voiam să zic: un gând așa mai serios Nu v-a luat?

MEFISTOFEL Ah, cu femeile nu-i bine să glumești.

MARTA Ah, nu mă înțelegeți!

MEFISTOFEL Cât de rău îmi pare,
Dar văd – cu mine cât de bună ești!
Trec.

FAUST Când în grădină am venit, Tu m-ai recunoscut numaidecât?

MARGARETA Nu ați văzut? Mi-am aplecat pleoapele.

FAUST Îmi poți ierta purtarea
Și libertatea, ce-mi luai, nestăpânită, Când ai ieșit din catedrală?

MARGARETA Drept să vă spun, eram cam uluită.
Nu mi se întâmplase niciodat' așa ceva.
M-am întreat: văzut-a el
Ceva necuviincios în felul, în purtarea mea?
S-ar fi părut că v-a venit așa neașteptat O
fetișcană să opriți! Dar ce v-a-mbărbătat?
Mărturisesc că mai apoi
Un simțământ prielnic dumneavoastră m-a cuprins
Și dintr-odat' m-am supărat pe mine însămi, că
Pe dumneavoastră nu m-am supărat mai dinadins.

FAUST O, draga mea!

MARGARETA Lăsați-mă o clipă!
Culege o margaretă și rupe petalele pe rând.

FAUST Vrei un buchet s-aduni? Sunt flori-risipă!

Faust și Margareta în grădină, cu Marta și Mefistofel în fundal.

„Nici un sfârșit! Nici un sfârșit!“

MARGARETA Un gând de joacă mă oprește.

FAUST Cum?

MARGARETA Nu râdeți, rogu-vă, de mine!

Rupe petalele șoptind ceva.

FAUST Șoptești ceva?

MARGARETA *mai tare*

El mă iubește. – Nu mă iubește. –

FAUST Suavă, dulce fată!

MARGARETA *continuă*

Da, nu. Și înc-o dat', de două ori.

Rupând ultima petală, cu bucurie.

El – mă iubește.

FAUST Copila mea, cuvântul aștei flori Destăinuirea
cerului să-ți fie. Te iubește.

Pricepi ce-nseamnă-aceasta? Te iubește.

El îi cuprinde mâinile.

MARGARETA Îmi ies din fire!

FAUST Nu te cutremura! Îngăduie privirii

Și străngerii de mână să rostească Ce este
mai presus de orișice rostire:

A unuia să fii și-o voluptate

Să simți, ce trebuie în veci să dăinuiască.

În veci! Sfârșitu-i desperare!

Nici un sfârșit! Nici un sfârșit!

*Margareta îi strânge mâinile, se desprinde și fuge. Faust
rămâne o clipă pe gânduri, apoi o urmează.*

MARTA *venind*

E noapte-acum. –

MEFISTOFEL

Și-i timpul să plecăm!

MARTA Eu v-aş pofiti să mai rămâneţi!
Dar locu-i blestemat pe unde ne plimbăm.
Sunt ochi cari văd şi ochi ce-ntreabă.
S-ar zice că prin preajmă nimenea
Nu are altă treabă,
Decât să iscodească, stând la pândă după porţi.
Şi vorbe-ţi ies, oricum o-ntorci, oricum te porţi. Perechea
tânără pe unde-o fi?

MEFISTOFEL În partea ceea ne zburară
Aprinsele păsări de vară. –

MARTA Ea pare-a-i fi pe plac.

MEFISTOFEL El – ei, de-asemenea.
Şi astfel toate după pravilă se fac.

O CĂSUŢĂ ÎN GRĂDINĂ

*Margareta sare înăuntru, s-ascunde după uşă, îşi ţine
degetul pe buze şi iscodeşte prin deschizătură.*

MARGARETA Iată că vine.

FAUST *vine* Ah, ştrengăriţo, aşa mă-ngâni?
Ce bine că te întâlnesc!
O sărută.

MARGARETA *îl sărută şi ea*
Stăpânul meu, cum te iubesc!
Mefistofel bate la uşă.

FAUST *loveşte din picior*
Cine-o fi?

MEFISTOFEL Un prieten e!

FAUST Un animal!

MEFISTOFEL E timpul de-a ne despărţi!

MARTA *vine* Da, e târziu.

FAUST Permiteți să vă însoțesc?

MARGARETA Nici gând!

 Măicuța m-ar... Adio!

FAUST Trebuie să pleci? Cu bine!

MARTA Adio!

MARGARETA La revedere! În curând!

Faust și Mefistofel pleacă.

MARGARETA Ah, Dumnezeu! ce om și ce gândire!

 La câte cugetă! Cu câte mintea-și ostenește!

 Stau rușinată-n fața sa

 Și spun la toate câte-mi spune – da.

 Un biet neștiutor copil mă simt Și nu
 pricep la mine ce găsește.

Pleacă.

PĂDURE ȘI PEȘTERĂ

FAUST *singur* Mi-ai dat, din toate tu mi-ai dat,

 Sublime Duh. În flacără nu în zadar Obrazul către
 mine l-ai întors.

 Mi-ai dat natura drept regat,

 Putința de-a-i simți splendoarea fără de hotar.

 Nu sunt aici doar oaspete mirat și rece, În adâncimea ei,
 eu văd ca-n pieptul unui prieten.

 Prin fața mea viața cu alai de forme trece.

 Și frații tu mă-nveți să mi-i cunosc,

 Frații din aer, apă, din desis, să le-nțeleg cuvântul.

 Iar când furtuna duduie prin codru,

 De nu mai știi-ncotro s-apuci,

 Când bradul uriaș se prăbușește

Și în cădere alte trunchiuri sfarmă și silește, Când
dâmbul sună ca mormântul, În adăpostul peșterii
mă duci.

Atunci în mine însumi mă deștept.

Minunile mi-arăți din propriul meu piept: Iar când
se-ntâmplă luna să răsară Tumultul dinăuntru
îmblânzind,

Mi-apar pe stânci și-n umed crâng O
lume de demult, figuri de-argint, Ce
contemplarea aspră mi-o destind.

Ce bine simt că n-avem parte de desăvârșire –

Acestei voluptăți care mă face

Vecin cu zeii, tu-i adaugi un rău însoțitor¹

De care nu mă pot desface,

Cu toate că, obraznic, rece, și pe orice cale,

În fața mea mă umilește, Cu

toate că-n nimic prefăce C-o

simplă vorbă darurile tale.

În pieptul meu un foc sălbatic el stârnește, Îndemn
spre-acea făptură prea frumoasă.

Mă zbucium, ah, între dorință și plăcere, Și-n
mijlocul plăcerilor tânjesc după dorință.

Mereu, acest vârtej mă cere.

Mefistofel *apare*.

MEFISTOFEL Nu ești sătul de viața ce-ncepuși s-o duci?

Dac-o lungești, cum poate să-ți mai placă?

E bine s-o încerci o dată,

Dacă apoi spre ceva nou apuci.

FAUST Să ai și alte trebi, ce bine-ar fi!

De ce mă chinuiești în bucuroasă zi?

MEFISTOFEL Ei bine, am să-ți cruț odihna.

În toane bune iarăși nu te-am nimerit.

Oh, mare lucru n-am să pierd,
Pierzând un prieten într-atâta de sucit.
Mă ostenesc de dragu-i noapte – zi,

1. Faust vorbește despre Mefistofel ca și cum acesta i-ar fi fost dat ca însoțitor din partea Duhului Pământului. Faust vorbește în perspectivă panteistă (duhul pământului, al naturii); în această perspectivă Mefistofel face, și el, parte din Tot.

Dar niciodat' boierului nu-i poți citi Din
ochi, de-i e pe plac sau nu.

FAUST Acesta-i tonul, singurul ce-l nimerește. Vrea
mulțumire că mă plictisește.

MEFISTOFEL Cum ți-ai fi dus viața fără mine, Sărmane
pământean?
De-ntortocheate-nchipuri, de greu alean, Te-am
vindecat pe timp îndelungat.
De n-aș fi eu, erai de mult plecat
De pe întinderea terestră, urmă nelăsând.
Ce cauți printre stânci și peșteri, Nărav
de bufniță-ngânând?
Ce hrană scoți ca un brotac
Din mușchiul umed și din steiu' înrourat?
Frumoasă, dulce pierdere de vreme! Mai
stăruie în trupul tău savantul, doctorul, Pe
care încă ieri l-ai blestemat.

FAUST Cum vei pricepe tu puterea de viață Ce-o
beau cutreierând sălbăticia?
Dac-ai putea s-o bănuiești, ai fi destul de drac Să
nu-mi îngădui bucuria!

MEFISTOFEL Nepământască fericire!
A sta întins pe munte-n rouă
Și a cuprinde cer, pământ, cu brațele-amândouă,
A te umfla ca să devii un Dumnezeu,
A scormoni tot mai adânc, mereu,

Și-a rețrăi în tine zilele genezei,
A resimți puternic, mândru, nu știu ce, Iubind a
te împrăștia în tot ce e.
Pe urmă pământeanul să dispară
Și intuiția supremă să apară!...¹

1. Mefistofel ironizează extazul metafizicienilor mistici, care năzuiesc spre „uniune“ cu întreg universul.

Cu un gest.

...Ca să închei, nu spun cuvântul, cum.

FAUST Ce scârbă mi-e de tine!

MEFISTOFEL

Nu vă convine.

Aveți un drept la indignare.

Nu-i voie s-amintești unor urechi prea caste De
aceea ce chiar inimile foarte caste Nu-s înclinate-
a se lipsi.

Dar fără a face vorbă mare,

Permis îți este singur câteodată să te minți.

E o plăcere și aceasta, îndelung însă n-o prea suporti, Căci
dacă ține, te destramă În nebunie, tulburare, teamă. Destul
acum. Iubita ta stă în odaie Și totul îi devine strâmt și
jalnic.

Nu-i ieși din inimă, oricum te porți, Căci te
iubește negrăit și prea puternic. La început
ardoarea ta se revărsa din matcă, Ca râul adunând
zăpezi topite. Căldura i-ai turnat-o-n suflet, Azi
însă valurile tale sunt micite.

Decât să zăbovești tronând prin codri și în fire,
Stăpâne-al meu și mare domn,

Eu cred c-ar fi mai potrivit și-n ton Aprinsul
sânge, sângele de fată tânăr Să-l răsplătești
pentru iubire.

Căci vremea i se pare-acum grozav de lungă. Stă
la fereastră și privește cum se-alungă, Cum norii

trec peste cetate. Și ziua-ntreagă, nopți pe
jumătate, „O păsărică dac-aș fi“, ea cântă.
E bucurioasă uneori și trist-ades.
Și altă dat' o-neacă plânsul, lacrima și-o zvântă.
Apoi, precum se pare, iarăși liniștită Și necurmat
îndrăgostită.

FAUST Te văd în toată goliciunea! Șarpe! Șarpe!

MEFISTOFEL *în sine*

Ah, de te-aș prinde!

FAUST Ridică-te și piei din față-mi, blestemate!
Nu-mi mai aduce-aminte de făptura ei frumoasă,
Nu-mi mai aprinde-n cuget și-n simțire Dorința
către trupul dulce peste fire.

MEFISTOFEL Ce va urma? Ea crede c-ai fugit. Și-n
parte – aceasta e adevărit.

FAUST Îi sunt aproape, orișicât aș fi departe.
N-o pot uita și n-o pot pierde până-n moarte. De
gelozie ard chiar și atunci când gura
Iubitei mele-atinge crucifixul, cuminecătura.

MEFISTOFEL Aflați că pentru puii gemeni Ce,
dup-o vorbă, pasc în crini¹ Vă-
nvidiam și eu puțin.

FAUST Codoșule, să piei de-aici!

MEFISTOFEL

Frumos! Voi înjurați, eu rîd.

Căci Dumnezeu, care băiat și fată a făcut,
Noblețea-acestei meserii recunoscând, Prilej
le-a dat numaidecât.

Pleacă de-aici, că-i mare vaier. Când zic
să pleci, te-ndrum către iubită, Și
nicidecum spre moarte.

FAUST De fericirea-alătura de ea ce mă desparte?
De m-aș putea-ncălzi la pieptul ei!
Nu-i simt eu oare-ntotdeauna lipsa?

Făptură sunt – fără temei.
Nu-s eu fugarul fără adăpost?
Nu-s eu neomul fără liniște și rost,
Care vuind ca o cascadă
Din stâncă-n adâncime vrea să cadă?

1. Aluzie la Cântarea Cântărilor, 4, 5, unde sâni iubitei sunt ase mănăți cu doi pui de căprioară care pasc în crini.

Iar ea, cu simțurile-abia trezite, Copilă doar,
sălășluind pe-un plai, Gospodărindu-se în țarcul
unui rai.
Și eu cel urgisit de Dumnezeu
N-avui destul că apucai În pulbere să sfarm a
lumii stâncă!
A trebuit și ei să-i clatin pacea!
De-o jertfă ai avut nevoie, iad!
Ajută-mi, diavole, durata spaimei să mi-o scad!
Ce trebuie să vie, vie-ndată!
Destinul ei pe mine cadă. Blêstemul s-adună! Strivit să
pier și eu, cu ea-mpreună!

MEFISTOFEL Cum fierbe iar, ce jar, ce clocot!
Întoarce-te, nebunule, și o mângâie! Când un asemenea
căpșor nici o ieșire trează Nu mai găsește, crede că-i
sfârșitul.
Trăiască cel cu inima vitează!
Tu-mi ești de altfel îndeajuns de îndrăcit.
Găsesc că-n lume nu-i nimic
Mai searbăd și mai vrednic de disprețuit Decât un drac
ce desperează.

ODAIA MARGARETEI

MARGARETA *singură, la roata de tors*
Liniștea mea,

Odihna toată – Nu le mai aflu,
Ah, niciodată.

Când el lipsește,
Lumea-i mormânt. Mă pierd
de jale Și nu mai sunt.

Sărmanul meu gând
S-a rătăcit. Sărmanul meu suflet S-a risipit.

Liniștea mea,
Odihna toată – Nu le mai aflu, Ah, niciodată.

După el mă uit Pe geam afară. După el doar ies Iară și iară.

Aleasa-i făptură
Și-naltu-i mers,
Ochii puternici,
Surâsul neșters,

Vorba-i ce curge
Ca râul vrăjit – Și, ah, sărutarea M-au otrăvit.

Liniștea mea,
Odihna toată – Nu le mai aflu, O, niciodată.

Numai spre dânsul
Pieptul meu crește, Inima bate, Jarul sporește.

Să-l sting în săruturi, Ah, de-aș putea!
În văpaia sa, Să pier aș vrea!

GRĂDINA MARTEI

Margareta. Faust.

MARGARETA Făgăduiește-mi, Henric!

FAUST

Tot ce pot.

MARGARETA Dar cu religia cum stai? Spune-mi, te rog. Om negrăit de bun ești tu, dar mi se pare Că nu o prețuiești prea tare.

FAUST Simți că sunt bun cu tine, draga mea? Pentru cei dragi viața eu mi-aș da.

Și gând nu am de a răpi cuiva biserica.

MARGARETA Nu e de-ajuns, căci trebuie ca să și crezi în ea!

FAUST Să cred?

MARGARETA O, de-aș putea să am asupra ta
Înrăurire! Sacramentele nu le cinstești!

FAUST Își au și ele-un rost.

MARGARETA Dar nu le ceri!

La liturghie și la spovedanie De mult tu
n-ai mai fost. În Dumnezeu mai crezi?

FAUST Cine-i acela, draga mea, care-ar putea Să spună: cred
în Dumnezeu?!

Preoți și înțelepți de-ai întreba,
Răspunsul lor batjocură ți s-ar părea Zvârlită-n fața celui
ce întreabă.

MARGARETA Atunci credința ta e slabă.

FAUST Cuvântul nu-mi răstălmăci, iubita mea.

Căci cine se va-ncumeta

Un nume ca să-i dea,

Și cine va-ndrăzni

Să spună: cred în el?! – Au, cine cuteza-
va răzvrătire, Spunând: nu cred în el?!

Atotcuprinzătorul, marele inel,

Atoatepăstrătorul Nu ne cuprinde el

pe toți, Pe tine și pe mine-n sine?

Nu se boltește cerul colo sus, Nu ni se-

ntinde un tărâm Spre răsărit și spre apus?

Nu se ridică-n zări, clipind cu prietenie, Stelare trupuri
din adânc de veșnicie?
Privirile nu se-ntâlnesc, aprinse, line?
Nu te pătrunde până-n suflet
Tot ce se țese-n taină-n toată firea Și-ntru ascunsă
arătare lângă tine?
Cât e de mare, inima cu toate să ți-o umpli,
Și dacă-n simțământ te-ncearcă fericirea,
Numește-l cum vei crede,
Numește-l bucurie! Inimă! Iubire! Dumnezeu!
Un nume eu
Nu am pentru aceasta. Simțământ e totul.
Un sunet gol și fum e orice nume Acoperind cu
negură un foc ceresc, Un sâmbure de lume.

MARGARETA Frumos și bine-i tot ce spui, de iau aminte.
Și preotul o spune cam la fel,
Pe-alocuri folosește doar alte cuvinte.

FAUST O spun sub ceruri inimile toate
Și fiecare-n limba sa,
De ce n-aș spune-o și eu într-a mea?

MARGARETA Te-ascult și-aproape cred că este-așa.
Dar lucrurile nu sunt drepte pe deplin.
Prin legea ta – nu ești creștin.

FAUST Copil. Ce drag copil!

MARGARETA Nu-mi face nici o bucurie
De-a te vedea-n asemenea tovărășie.

FAUST Cum?

MARGARETA Omul care te-nsoțește
În suflet ură numai îmi trezește.
Nimic în viața mea până acum
Un junghi sub coaste nu mi-a dat, precum Țst om, ce
inima mi-o strică.

FAUST Nu-ți fie frică.

MARGARETA Când e de față, sângele se-nfurie în mine, Și doar eu nu vreau decât bine. Pe cât doresc să te-ntâlnesc, Pe-atât de omu-acesta mă-ngrozesc. Și nu știu cum, la orișice ticăloșie Din parte-i inima s-așteaptă.

Dar Dumnezeu mă iartă dacă sunt nedreaptă.

FAUST Năstrușnici trebuie să fie,
Ciuvici¹ căzute ca din lună
Și buruieni de-asemeni de tot soiul.

MARGARETA N-aș vrea să facem casă împreună.
De câte ori pe ușă intră
Privește a batjocură și cată să se-ncrunte.
Îl vezi că nu se încălzește de nimic
Și-i este scris pe frunte
Că nu-i în stare de-a iubi vreun suflet.
Mă simt așa de bine-n brațul tău, Așa de liberă, mă ia așa de cald,
De nu m-ar sugruma ăst spirit rău. FAUST Tu,
înger, cum le simți pe toate.

MARGARETA Aceasta într-atât mă copleșește, că,
De câte ori e lângă noi, mă prind păreri netoate

1. *Ciuvică* – cucuvea.

Că nu te-aș mai iubi.
Când e aici, îmi amuțește rugăciunea.
Și-aceasta-mi mistuie ființa. Henric, nu simți și tu la fel?

FAUST N-ai încotro. Antipatia te încearcă.

MARGARETA Va trebui să plec acum.

FAUST O, niciodată
Nu voi putea să-ți stau alături

Un ceas măcar, și piept la piept să se pătrundă Suflet de om, suflet de fată?

MARGARETA Dac-aș dormi în casă singură, ce bucuros Deschis zăvorul l-aș lăsa la noapte. Măicuța însă prea adânc nu doarme, Și aș muri pe loc de ne-ar vedea.

FAUST De n-aș ști sfat, aș fi nătâng.
Ține sticluța-aceasta. – Picuri trei
În băutura ei – îi învălesc
Natura-n somn plăcut și-adânc.

MARGARETA Cum mă silesc să fiu pe voia ta!
Nădărduesc că picăturile nu-i vor strica.

FAUST Te-aș sfătui eu oare, de-ar fi altfel?

MARGARETA Ajunge doar să te privesc pierdută, ca S-apuc pe cale după vrerea ta.

Făcui și până-acum atâtea pentru tine, Că de făcut nimic aproape nu-mi rămâne.

Pleacă.

Apare Mefistofel.

MEFISTOFEL Plecă maimuța?

FAUST Iar ai spionat?

MEFISTOFEL Prinsei pe larg și bine ce prinsei,
Domnule doctor, azi ați fost catihetizat!

Nădărduesc să vă priască vorba ei.

Sunt fetele grozav interesate

Să știe dacă cineva e credincios,

Căci dacă cineva credinței se supune,

Acela li se va supune

Și lor, și astfel totul se înlănțuie frumos.

FAUST Ce monstru ești! Nimic nu vezi Pe drumul drept și mare.

Nu vezi, cum sufletul acesta, drag, fidel, Plin e de credința sa, ce singură Mântuitoare i se pare?

Nu vezi cum sufletul acesta
Se zbate sfânt îngrijorat
Că e pierdut cel mai iubit bărbat?

MEFISTOFEL O, senzual, suprasensibil pețitor, Pe unde-ai mas?
Te poart-o fetișcană binișor de nas.

FAUST Tu, corcitură de noroi și foc!

MEFISTOFEL E plină mintea fetei de invenții, Că trebuie să sar
pe loc.
Când sunt de față, fata nu se simte bine. Și strașnic se
pricepe în fizionomie, S-a întrecut cu învățatul!
Sub mască-mi dibuiește nu știu ce intenții. Simte pesemne
c-aș putea să fiu un geniu, Sau poate chiar împelițatul. –
Ei, și la noapte?

FAUST Ce îți pasă?

MEFISTOFEL Îmi am și eu aici plăcerea mea.

Iacă-mi pasă!

LA FÂNTÂNĂ

Margareta și Liza, cu urcioare.

LIZA N-ai auzit nimica de Barbara?

MARGARETA Nici un cuvânt.

Rar umblu printre oameni.

LIZA E sigur însă, căci vecinele mi-au spus.

Culegi ce sameni.

I s-au închis căările-n sfârșit.

Și cum făcea pe nobila și-aleasa!

MARGARETA Ce s-a-ntâmplat?

LIZA Nimic deosebit!

Hrănește doi, când bea și când mănâncă.

MARGARETA Ah!

LIZA A pățit-o, cum era de așteptat.

Și cât s-a rupt după băiat!
Câte plimbări
Prin sate și la joc sub tei.
Și trebuia să fie-ntâia, pretutindeni.
Umbla la mese
Cu pastete¹, vinuri și mâncăruri, fel de fel.
Credea că e ceva de frumusețea ei.
Și-a fost atât de necinstită
Că nu se rușina
Să ia și daruri de la el.
Să-ndure mângâieri,
Și străngeri de tot soiul,
E de mirat că florica nu mai e?

MARGARETA Sărmana!

LIZA Doar nu cumva îți pare rău de ea?
Când noi stăteam noaptea la tors Și mama nu
ne-ngăduia

1. *Pastet* – pateu.

Să mergem jos,
Ea petrecea lângă mândruțul ei
În fața ușii, pe podmol, Și-n întuneric mai
vârtos. Și nici un ceas nu le era Destul de
lung.
Ca mâne o ajung
Canoanele, și-a ispăși!

MARGARETA O va lua desigur de nevastă, Oricum ar fi.

LIZA Doar nu-i nebun. Un tânăr ca acela Mai are
lărgămint și-n altă parte. A și plecat și-acum e hăt
departe.

MARGARETA Aceasta nu-i frumos.

LIZA Și chiar dacă... frumoasa-ar izbuti
Să-și ducă la altar flăcăul,

I-a merge rău, zău, cu binele ca și cu răul.
I-or smulge junii de pe cap alba cunună Și noi în poartă îi
vom pune mătrăgună.

Pleacă.

MARGARETA *mergând spre casă*

Cum mă dădeam mai ieri bârfelii rele, Vreo biată fată
când călca alături. Ce vorbe limba nu găsea și cât de
grele, Când altele se pomeneau greșind. Oricât o
înnegream, funinginea zburând Nu-mi apărea destul de
neagră.

Și singură mă încredeam, măreață.

Și iat-acum asupra mea greșeala-ntreagă.

Dar cel ce mă împinse la păcat,

Doamne, ce bun a fost și cât de drag!

LOC DE REFUGIU ÎNTRE ZIDURILE CETĂȚII

În firida unui zid, un chip cioplit al Maicii Preciste.

Urcioare cu flori în față.

MARGARETA *pune flori proaspete în urcioare*

Apleacă-ți fața, Îndurerato, te apleacă,

Ridică de pe mine ceața.

Tu, cu făptura toată

De suferință sfâșiată, Privești la fiul de
pe cruce.

Privirea ți se duce Către cerescul

Tată, Să-ți curme suferința.

Îmi sfâșie ființa Ce chin și cine-l

simte? Tu singură, tu știi

Ce inima-mi îndură.

Mi-e sufletul la gură Și nu mai am

cuvinte.

Oriunde-aș merge,
Vai mie, vai și iară vai.
Ah, inimă, de ce nu stai? De ies pe
poartă, Întreb ce rost mă poartă?
Ce rost amar, nătâng?
Plâng, plâng, și iară plâng.

Vezi, florile-n fereastră
Cu lacrimi le-am udat,
Când pentru tine, Maică În zori le-am
adunat.

*Margareta rugându-se.
„Apleacă-te, te-apleacă,*

Ah, Maică, peste mine. “

În odăiță dimineța
Când soarele a dat,
De jale doborâtă Mă mai
găsi în pat.

Ajută-mă, mă scapă De moarte
și rușine.
Apleacă-te, te-apeacă, Ah, Maică,
peste mine.

NOAPTE

Stradă în fața casei Margaretei.

VALENTIN *soldat, fratele Margaretei* La chefuri câteodat’
se întâmpla S-aud cum unul-altul pieptul își
bătea.
Flăcăi săreau să preamărească
A fetelor virtute ca o floare
Și-și înecau pe urmă lauda c-un pahar. Pe
coate răzimat stăteam În liniște nepăsătoare.
Verzi și uscate îmi treceau pe la ureche, Eu
barba-mi mângâiam zâmbind, Paharu-l ridicam
spunând:
„Dar este una-n toată țara
Asemenea să fie surioarei mele,
Să facă Margaretei vrednică pereche?“
Când o prinsoare se făcea, ciocneam
Paharele. Unii spuneau: „E drept, Podoabă-i ea,
ca ea nu-i alta-n neam.“ Cum amuțeau
lăudăroșii! – Și acum?
Îmi vine părul să mi-l smulg din cap, Și pe pereți
să sar! Și nicăiri nu mai încap.
Orice nemernic poate să-mi aducă
Înjurii. Trebuie să stau ca un datornic,

Și să asud de teama unei vorbe Și-a-nțepăturilor
ce cad statornic. Și chiar dac-aș putea grămadă
să-i izbesc, Dar mincinoși cum să-i numesc?

Cine s-apropie? De nu mă-nșel, Sunt doi. Vin
furișați, vin doi deodată. De-ar fi să fie el,
De ceafă-l prind. Viu nu-mi mai scapă.

Faust și Mefistofel.

FAUST Cum la fereastr-acolo, în capelă,
Feștila pâlpâie în candelă arzând,
Cum întunericul se-ngroașă prin unghere
Jur-împrejur lumina copleșind,
La fel simt noaptea-n pieptul meu sporind.

MEFISTOFEL Și eu mă simt ca un pisoai
De dor tânjind, care se suie
Pe acoperiș, pe lângă horn se dă Și-n zid
împlântă gheare-cuie.
Simt un amestec de virtute și de dor, Un pic
de poftă de hoție.
Așa s-anunță-n mădulare
Splendoarea unei nopți de Valpurgie.
Poimâne fi-va noaptea așteptată
Și priveghem încă de azi Să nu ne
scape negustată.

FAUST Se va-nălța-n răstimp comoara Ce
adineaori licărind ne-ademenea?

MEFISTOFEL Foarte curând simți-vei bucuria
De-a ridica de subt pământ căldarea.
Deunăzi străbătui cu ochii glia.
Sunt galbeni cu figuri de leu în ea.

FAUST Nici o brățară nu-i? Sau vreun inel? Iubita să mi-o-mpodobesc cu el?

MEFISTOFEL Văzui ceva, părea să fie un colan, De strâns în jurul gâtului, ca de mărgean.

FAUST Ce bine. Știi, îmi pare rău Să merg la ea fără un dar.

MEFISTOFEL E dulce, dac-o faci mai rar, Să guști ceva și fără dar. Acum, când cerul arde de lumini, Vei auzi ce cânt pe buze-mi vine. Un cântec am să-i cânt, moral, S-o-nnebunesc cum se cuvine.

Cântă la chitară.

Ce faci, Catinco, pe la poarta
Drăguțului în zori de zi? Ca fată el te
ia-n primire, Ca fată însă n-ei ieși.

Bagă de seamă, când iubești, La poarta
mândrului nu sta.

De s-a făcut, atunci adio Și noapte
bună, fata mea.

Bagă de seamă că e hoț
Drăguțul tău — nimic nu-i da, Iubește-l,
dar nimic nu-i da, Făr' de inel la mâna
ta.

VALENTIN *înaintează*

Pe cine vrei s-atragi în cursă?
De unde, blestемate, 'ți ai învățul?
La dracu' mai întâi chitara!
La dracu-apoi și cântărețul!

MEFISTOFEL Chitara-i spartă! Nici o pagubă de ea!

VALENTIN Începe-acu și despicarea frunților.

*Uciderea lui Valentin. „Doar nu ești dracul însuși care dai?”
MEFISTOFEL către Faust Răsune strada!*

Domnule doctor, înainte! Sprinten!
Strâns lângă mine, scoateți spada.
Eu vă conduc și eu veghez. Dați
înainte, eu parez.

VALENTIN Parează lovitura-aceasta!

MEFISTOFEL

Bucurosi!

VALENTIN Și pe aceasta!

MEFISTOFEL

De ce nu?

VALENTIN

Doar nu ești dracul însuși care dai?

Ce e? Îmi amorțește mâna!

MEFISTOFEL *către Faust*

Hai, străpunge!

VALENTIN *cade*

Vai!

MEFISTOFEL

S-a domolit nemernicul!

Dar repede! Să dispărem degrabă!

S-a și iscat pe străzi cumplită larmă.

Mă știu tocmai prea bine cu poliția,

Dar cu județul sângelui nu e tocmeală.

MARTA *la fereastră*

Ieșiți! Ieșiți!

MARGARETA *la fereastră*

Un felinar aduceți!

MARTA *ca mai sus*

Bătăi și strigăte! Încăierare! Răfuială!

NOROD Unul a și căzut!

MARTA *ieșind*

Dar ucigașii! Au fugit?

MARGARETA *ieșind*

Cine-i aci, căzut în sânge?

NOROD

E fiul mamei tale!

MARGARETA Doamne-Dumnezeule! Ce nenorocire!

VALENTIN Mor. Doar un cuvânt icnit, Și-apoi totu-i sfârșit.

Ce stați aci, femei! De ce vă tânguți?

Apropiați-vă și ascultați ce am de spus!

Toate vin împrejurul lui.

Tu, Margareta, vezi, ești încă tânără, Și minte nu ai de ajuns.

Te porți urât și rău.

Ți-o spun așa-ntre patru ochi –

O curvă ești, nu-ți fie de deochi.

MARGARETA Ce vrei să spui? Fratele meu!

Tu, Doamne-Dumnezeul meu!

VALENTIN Pe Domnul-Dumnezeu să-l lași din joc.

S-a întâmpnat cum s-a-ntâmpnat.

Va fi cum poate să mai fie.

Ai început cu unul în secret și pe vecie. Dar alții vor veni în loc. Când o duzină te-or avea, Întreg orașul va urma.

Rușinea, când se naște,

În lume e ținută ca-ntr-o ceață,

Și vâlul nopții i se pune Peste urechi și peste față.

Rămâne o dorință îndeobște,

Să fie sugrumată, fără amânare,

Dar când mai crește, când e mare,

Se plimbă dezvălită-n plină zi, Deși frumoasă în răstimp nu deveni.

Cu cât obrazul i se urâtește, Cu-atât să se arate ea dorește.

Cu-adevărat întrezăresc venind odată

Un ceas, când bravii cetățeni

Te-or ocoli, tu stricăciune întrupată, Ca pe-un
cadavru infectat. În pieptu-ți inima să despereze
Când ei te vor privi în față.
Tu lanț de aur nu vei mai purta
Cât s-a lungi a ta viață,
Lângă altar nu vei mai sta,
N-ai să mai mergi la joc cu guler dantelat.
Într-un ungher de jale, 'ntunecat, Să te ascunzi cu
cerșetorii și schilozii.
Și dac-atuncea Dumnezeu te va ierta, Pe pământ să fie
totuși blestemată ziua ta.

MARTA Dă-ți sufletul, să se îndure Dumnezeu De el. Nu mai huli,
că e păcat.

VALENTIN Dac-aș putea, codoșcă păcătoasă,
Gâtul să ți-l sucesc și vinele uscate, Aș mai avea
nădejde, sus în ceruri, Iertare să gălesc pentru păcate.

MARGARETA O, frate drag, ce chin de iad!

VALENTIN Să ți se curme lacrima. Asta ți-o spun,
Căci lepădându-te de cinstea ta Mi-ai dat tu lovitura
cea mai grea.
Prin somnul morții și prin praf
Eu trec la Dumnezeu Ca un soldat și ca un
brav.

Moare.

ÎN DOM

*Recviem. O orgă și cântare. Margareta în mijlocul
norodului. Spiritul rău la spatele Margaretei.*

SPIRITUL RĂU Altfel te simțeari, altfel, Margareta, Când
încă nevinovată
La altar veneai,
Când din ceaslov
Rugăciuni citeai,

Loc în inimă făcând
Jumătate jocului, Jumătate
Domnului.

Margareta,
Unde-i gândul, unde capul?
În inima ta Ce
faptă rea?
Te rogi pentru măicuța ta
Care din vina ta a adormit?
Pe pragul tău ce sânge e? Sub
inimă
Nu ți se mișcă o făptură,
Înspăimântându-te? Ce
presimțiri te iau?

MARGARETA Vai! Vai!

Dac-aș scăpa de gândurile
Ce vin și trec, și iarăși vin Împotriva
mea!

COR *Dies irae, dies illa Solvet
saeculum in favilla.*¹ Orgă.

1. Din imnul închinat Judecății din urmă, atribuit lui *Toma de Celano*, poet reli- gios medieval. În traducere: „Ziua mâniei, ziua aceea va prefăce lumea în ce- nușă” (lat.).

SPIRITUL RĂU Amărăciunea te cuprinde. Trâmbița
din urmă sună.
Se cutremură mormintele –
Și inima ta,
Alcătuită din nou
Din liniștea de scrum, În
chinuri de flăcări Se
trezește!

MARGARETA De-aș putea să plec de-aici!
Orga îmi taie răsuflarea,
Cântarea îmi destramă Inima.

COR *Judex ergo cum sedebit,
Quidquid latet adparebit,
Nil inultum remanebit.*¹

MARGARETA Ce strâmt e locul.
Stâlpii s-apeacă, M-
apasă bolțile. – Aer!

SPIRITUL RĂU Acoperă-ți fața. Păcatul și rușinea Ascunse
nu rămân.
Aer? Lumină?
Vai ție!

COR *Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus?
Cum vix justus sit securus.*²

SPIRITUL RĂU Iluminații își întorc
De la tine fața,
Se sfiesc să-ți întindă mâinile

1. „Când judecătorul va șede, tot ce-i ascuns va ieși la iveală. Nimic nu
rămânenerăzbunat“ (lat.).

2. „Ce voi spune atunci, nenorocitul de mine? Ce ocrotitor voi ruga să mă
ajute?

Când numai cel drept este fără de grijă“ (lat.).

Purificații!
Vai!

COR *Quid sum miser tunc dicturus?*

MARGARETA Vecină, dați-mi sticluța!

Cade în leșin.

NOAPTE VALPURGICĂ¹

Peisaj muntos. Regiune între Schierke și Elend.
Faust. Mefistofel.

MEFISTOFEL N-ai vrea o mătură, să zbori cât ai clipi?
Un țap din parte-mi mi-aș dori.
Pe calea-aceasta-ntortочеată suntem încă Departe
de a noastră țintă.

FAUST Cât timp mă țin puterile la glezne,
Acest toiag cu noduri îmi ajunge, A
prescurta cărarea e așa de lesne, Dar
fără de folos.
S-o iei prin văi ca printr-un labirint,
Să urci vreun colț de stâncă Din
care apele descind,
Aceasta-i vraja ce încântă.
O primăvară nouă țese lângă drum.
Și brazii negri se trezesc de-acum.
Prin sânge ne încearcă anotimpul căldicel.

MEFISTOFEL Eu, drept să-ți spun, Nimic
nu simt din el.
Iernatic timp eu simt în mine, Că
mi-aș dori zăpezi și ger pe cale.
Ce jalnic se ridică discul, într-o parte ros,
Al lunii, luminând doar slab în vale,

1. Noaptea „valpurgică“, de la Sfânta Valpurgis, a cărei zi era la 1 mai. Dracii
și vrăjitoarele și-ar fi ales noaptea aceasta pentru preamărirea Satanei din
mânie împotriva Valpurgiei, care ar fi dus o viață prea sfântă.

Că te lovești la fiecare pas De stânci silindu-te să
faci popas. Îngăduie să chem o luminiță, Rătăcitoare
vâlvă, ce se vede-arzând.

Hei, prietenă! N-ai vrea să vii la noi?
De ce să arzi zadarnic peste baltă stând?
Fii bună, luminează-ne în sus, la amândoi!

LUMINIȚA RĂTĂCITOARE

Aș vrea cu drag
Dorința să v-o împlinesc, Noi însă ne
mișcăm Așa-n zigzag.

MEFISTOFEL Înt-al diavolului nume Să mergi drept
înainte! Altfel te suflu și te sting, Să iei
aminte!

LUMINIȚA RĂTĂCITOARE

Sunteți se pare, domnul casei. Să vă slujesc aș
vrea mereu.
Dar nu uitați că muntele
E azi nebun, și dac-o luminiță,
Rătăcitoare cum sunt eu, O să v-arate
drumul,
Să fiți cu oarecare-ngăduință!

FAUST, MEFISTOFEL, LUMINIȚA *cântând cu schimbul*

Înt-a visurilor sferă Am intrat, precum se
pare.

Du-ne bine pe cărare
Ca s-ajungem fără stații În pustii și large
spații.

Cât de repede copacii Toți în urmă au
rămas.

Cum s-apleacă vârful, steiuri,
Alte trec și iară alte,

Și cum sforăie pe nas Stâncile cu fețe-nalte!

Printre pietre, printre ierburi, Râuri vin, grăind din unde. Freamăt,
cântec auzim?

Jale dulce de iubire,

Glasuri din cerească fire? Ce sperăm și ce iubim! Și ecoul, ca
legenda Altor timpuri, ne răspunde.

Buha uhuie pe-aproape Repetându-și vorba scurtă. Gaița și cucuvaia

Se țin treze laolaltă.

Mișună tritoni prin baltă. Ce picioare și ce burtă! Rădăcinile ca șerpii Se ivesc să ne-nspăimânte.

Caracatițe-ntind brațe Călătorii să-i agațe Pe cărările prea strâmte.

Pestriță, șorecăria Din dumbrăvi pe câmpuri iese, S-a pornit să umple firea.

Iară colo licuricii Zboară-n pâlcuri tot mai dese Rătăcindu-ne privirea.

Spune-mi, soațe, stăm noi oare Sau ne ducem pe picioare?

Totul pare că se-nvârte,

Spații cresc și se dezumflă, Iar lumini rătăcitoare

Tot mai înteiț se umflă.

MEFISTOFEL Ține-te viteaz spre piscuri! O mirare-n cale-ți cade.

Ține-te, să vezi în noapte

Cum în munte Mamon arde.

FAUST Resfrângere ca de auroră

Ciudat răzbate prin temeiuri,

Până-n adâncuri de prăpăstii Străbați cu ochii pe sub steiuri.

Se-nalță aburi, neguri în fuioare, Prin văluri luminează o dogoare. Jeraticul se-ntinde ca un fir Să dea-n afară ca izvoare.

Sub văi se risipește-n mii de vine, S-adună în ungher, ca-ntr-o strâmtoare. Scânteii, în preajmă, sar mănunchiuri, Nisip de aur strâns pe trunchiuri. Privește numai, cum din valea-adâncă S-aprinde până sus peretele de stâncă.

MEFISTOFEL Nu luminează splendid domnul Mamon

Palatul, care-l ai în față?

Norocul tău că l-ai văzut!

Nerăbdători vin oaspeții prin ceață.

FAUST Cum zboară vâlva vântului! Ce lovituri îmi
dă în ceafă!

MEFISTOFEL De stâncă ține-te, de coastele pământului, Altfel te-azvârle
în prăpastia mormântului.
De negură se-ngroașă noaptea.
Ascultă, cum trosnește prin păduri departe! Însăimântate
bufnițele zboară. Ascultă, cum pilaștrii se despică, Ai
veșnic verzilor palate.
Ascult-a crengilor sfărmară și lovire,
Al trunchiurilor aspru durduit,
A rădăcinilor și pietrelor scrâșnire!
În groaznică devălmășie
Cad toate peste toate,
Iar peste-abisuri, peste stâncile sfărmate, Văzduhurile
urlă, norii trec în gloate.
Auzi tu glasuri pe-nălțime? Glasuri
Când mai departe, când aproape lângă tine.
Întregul munte, cât de mare
Se cutremură de vrajă și cântare.

VRĂJITOARELE *în cor* Noi vrăjitoarele suim la munte.
Fir verde dă din galbenul grăunte.
Acolo se adună fețe ca arapii.
Urian¹ stăpânul pe-nălțime șade.
Urcăm, urcăm, și piatra cade. Put
vrăjitoarele și țăpii.

GLAS Ținându-și mâinile la ceafă
Bătrâna Baubo²-ncalecă o scroafă.

COR Să mi-o cinstiți cu vrednice cuvinte!
Bătrâna Baubo înainte! Înainte! Voinică-i
scroafa, pe ea muma, Urmează
vrăjitoarele acuma.

GLAS Pe unde ai venit, pe care cale?

GLAS Chiar peste Piatra Mare.

În cuibul bufniței privii o dat'. Ce
ochi făcu, cum s-a holbat!

GLAS La dracu'! Ce zorită ești!

Răstorni ce-apuci și unde-ajungi, lovești!

GLAS Pe mine m-a zdrelit în goană. Ce
rană îmi făcu! Ce rană!

VRĂJITOARELE *în cor* Drumul e lung, drumul e lat, Ce-nseamnă-atâția
laolalt'?

1. *Urian* – un nume al Satanei.

2. *Baubo* – alt nume al Hecatei, zeița nopții, sau un personaj feminin din
misterele zeiței Demetra.

Cum zgârie mătura! Furca înțeapă!

Se-năbușă pruncul. Muma crapă.

MAISTRUL VRĂJITOARELOR ȘI JUMĂTATE DE COR

Ca melcii-naintăm, încet, cuminte. Femeile sunt
toate înainte.

Pe drumul ce la dracu' duce

Cu mii de pași femeia ne întrece!

Oprește-te și fă-ți o cruce!

CEALALTĂ JUMĂTATE DE COR

Femeia (să ți-o spună corul cestălt) Cu pași o
mie-și face calea. E drept, dar ce mai calea-
vlea, Bărbatu-o face dintr-un salt.

GLAS *de sus* Veniți la noi! Veniți la noi!

GLASURI *de jos* Cu bucurie am urca acolo sus! Spălate suntem și
curate lângă lac, Însă nerodnice în veac.

AMÂNDOUĂ CORURILE Tace vântul, steaua zboară, Se resfrânge
luna-n rouă.

Murmură un cor de vrajă.

Focuri stau pe culmi de strajă.

GLAS *de jos* Opriți-vă! Opriți-vă!

GLAS *de sus*

Cine strigă de sub creastă?

GLAS *de jos* Luați-mă cu voi! Luați-mă!

De ani trei sute urc. Cine mă ia? Dar vârful nu-l
mai pot atinge, S-ajung la cei de seama mea.

AMÂNDOUĂ CORURILE Te poartă mătura și țăpul, Cum dorești
și cum ai vrut. Cel ce astăzi nu se-nalță
E pe veci pierdut-pierdut.

VRĂJITOARE NEÎMPLINITĂ *jos*

Ce departe-s ceilalți sus!
Pe urma lor cu greu mă țin.
Acasă liniște nu am,
Aicea am și mai puțin.

CORUL VRĂJITOARELOR

Curaj dă alifia rea.
O zdreanță-i bună de vântrea.
Corabie-i orice covată.
De nu zbori astăzi, nu zbori niciodată!

AMÂNDOUĂ CORURILE

Când piscului îi dăm ocol, Descindeți
voi pe locul gol
Și-acoperiți poiana înc-o dat'
Cu neamul vostru blestemat.

S-așază.

MEFISTOFEL Se-mpinge totul, se lovește fremătând, Ce
vuiet pretutindenea, ce gureș vânt!
Cum scânteiază, ce putoare și cum arde!
Un element vrăjitoresc cu-adevărat!
De mine să te ții, alături laolalt', Căci
altfel elementul ne desparte.
Hei, unde ești?

FAUST *în depărtare* Aicea-s!

MEFISTOFEL

Te-a și dus așa departe?

De dreptul meu voi face uz! De-acum, noroc!
Căci sunt stăpân aici! Vreau loc!
Boierul diavol vine! Vreau loc!
Așa, agață-te de mine, doctore, mai bine, Ca
să ieșim c-o opintire din acest vârtej.
E-o nebunie-aici chiar pentru mine. Alături,
colo, o lumină-aparte
M-atrage către-acele tufe de-adăpost. Stai
lângă mine. Unde-ai fost?

FAUST Tu, spirit gata-a contrazice totdeauna!
Condu-mă, dacă vrei. Ce zici, fac!
Gândesc că totul e cum trebuie să fie.
Mergem la Muntele Nebun. Căci noaptea e de
Valpurgie.

MEFISTOFEL Ce flăcări colorate! Iată Vioaie,
pestriță, o ceată.
Printre mărunți ți-e dat Să
nu fii singur niciodat'.

FAUST Acolo sus mai bucuros m-aș duce, Jeratic
văd, vârtej și fum.
Mulțimea-și face către Rău un drum, Acolo
multe taine se dezleagă.

MEFISTOFEL Dar multe taine se și leagă.
Înalta lume las-o, că-i degeaba zgomotoasă, Mai
bine stăm pe-această treaptă joasă.
Se știe doar, scumpe ortac,
Că-n lumea mare și micuțe lumi se fac.
Aici vedem aproape goale Mulțimi de
vrăjitoare junioare. De dragul meu fii
prietenos, Te ostenești puțin, dar hazu-i
mare.
Aud sunând cimpoaie și vioare.

Lărmuitoare sunt! Dar te-i obișnui la cotitură.
Înaintează. Vino. Merg 'nainte, Voind să-ți fac
o nouă legătură.

Amice, ce mai spui? Un spațiu mic E-
acesta? – Privește. Nu-i dai de sfârșit! Și
focuri, sute, ard în rând.

Ce gureș se petrece-aici! Și se dansează.
Se bea și se iubește. Mai
ai alt gând?

FAUST Introducându-ne aici, cum te prezinți? Îl
faci pe vrăjitorul sau pe dracul?

MEFISTOFEL Obișnuiesc, ce-i drept, incognito să umblu.
Dar într-o zi de lucitoare gală, Ți-arăți și
ordinul ce-l porți.
N-am fost distins cu-al Jartierei¹, cum socoți.

1. *Ordinul Jartierei* – ordin cavaleresc, instituit în Anglia de regele Eduard III (1327– 1377), în anul 1348.

Copita însă-mi face mare fală.
Vezi melcul cela? Se târăște-agale. Cu
fața sa pipăitoare
M-a și adulmecat pe cale.
Chiar de-aș voi, eu n-aș putea să mă dezmint.
Ei, vino numai. N-aștepta îndemn și-alint.
De la un foc vom trece la alt foc.
Un pețitor sunt eu, tu umbli să te-nsori.
Vino, să ne fie de noroc!

*S-apropie de unii care șed în preajma unor cărbuni pe
cale de a se stinge.*

Ce dregeți, domnilor, cărunții mei, pe-aici? V-aș
lăuda de v-aș vedea în hora prea frumoasă,
Încercuiți de freamătul juneții. Destul stă singur
fiecare-acasă.

GENERALUL Cine mai are-ncredere-n noroade?

De-ai fi făcut oricâte și-orice fapte! Popoarele la
fel sunt cu femeile,
În ochii lor cei tineri au întâietate.

MINISTRUL De drumul drept departe-s azi cu toții. Eu
preaslăvesc pe cei de altădată. Căci,
evident, când noi eram în frunte, Fu epoca
de aur cea adevărată.

PARVENITUL Prea găgăuți n-am fost nici noi, Căci am
făcut ades ce nu se cuvenea. Dar toate-s
răsturnate-acum,
Când tocmai încercam a conserva.

AUTORUL Prilej azi nu mai ai de a citi vreo carte De un
conținut isteț măcar în parte.
Iar cât privește generația numită jună,
Ea n-a fost niciodată mai sfătoasă, mai nebună.

MEFISTOFEL *care pare dintr-odată foarte bătrân* O, da,
poporu-i matur de județul de apoi, Căci eu
ultima oar-aici pe munte vin.
Deoarece butoiul meu sloboade numai drojdii, E
sigur că și lumea e-n declin.

VRĂJITOAREA *vânzând vechituri*
Nu-mi treceți, domnii mei, numai așa
Pe-alături. Un prilej atât de rar
Să nu mi-l pierdeți. Marfă bună am Și
felurită. Fiecare lucru e un dar. Din
aste vechituri întinse pe tarabă, Alegeți
ce doriți, degrabă.
Noroc să vă aducă și din plin,
Căci printre-atâtea mari și mici
Nici una nu-i vreo pagubă să nu fi pricinuit.
Nici un pumnal aici
Să n-aibă amintiri de sânge risipit.
Nici un potir, din care

Să nu se fi băut mistuitor venin,
Un singur giuvaer nu e, prin care o femeie
Să nu fi fost adusă ca să cadă,
Și printre arme ruginite – nici o spadă Să
nu fi rupt un legământ de frate,
Să nu fi spintecat vrăjmașul pe la spate.

MEFISTOFEL Mătușă, te pricepi cam rău la timpuri Și
parcă nu vii din vileag.
Spre noutăți îndrumă-ți grija, Căci
numai noutățile ne-atrag.

FAUST Să nu mă pierd. Se-nvârte țeasta. Ce
rară liturghie mi-e aceasta!

MEFISTOFEL Te ia în sus vârtejul, într-adins.
Crezi că împingi, dar ești împins.

FAUST Cine-i aceasta?

MEFISTOFEL Privește-o mai de-aproape, bine.
Aceasta e Lilit¹.

1. *Lilit* – după anumite legende rabinice, întâia soție „demonică” a lui Adam.
Se spune că ea ar apărea în Noaptea valpurgică.

FAUST E cine?

MEFISTOFEL Soția cea dintâi a lui Adam. Să te
păzești de păru-i năzdrăvan, Cu care
orișice frumusețe-ntrece. De-atinge
pe un tânăr cu șuvița,
Ea nu-l mai las’ așa curând să plece.

FAUST Aici stau două, o bătrână și o jună. Să
le cântăm și noi în strună.

MEFISTOFEL Nu are-n noaptea asta nimeni pace, Un
dans însă ce rău ne-ar face?

FAUST *dansând cu tânăra*

Un vis frumos visai odată. Zării
un pom cu frunza lată, Cu două
mere-ascunse bine.

Am vrut să le culeg de-ndată.

FRUMOASA

Sunt de dorit asemeni fructe,
Precum din paradis se știe. Că și-
n grădina mea sunt mere, Eu
simt o mare bucurie.

MEFISTOFEL *dansând cu bătrâna*

Un vis nebun visai odată.
Zării o salcie crăpată.
Avea o gaură cam mare.
Dar și așa plăceri sunt rare.

BĂTRÂNA

Din inimă i-aduc salutul
Boierului purtând copită. O
groasă... țină gata
Pentru asemenea ispită.

PROCTOFANTASMISTUL¹

Fantasme blestemate, Mai
îndrăzniți a face tărăboi?

1. Prin personajul proctofantasmistului, Goethe îl caracterizează pe autorul ilu-
minist *Friedrich Nicolai* (1733–1811). Nicolai a făcut Academiei din Berlin
o comu- nicare, în care arăta că, din pricina unor tulburări arteriale, el
„vedea“ spirite.

De aceste halu cinații s-ar fi vindecat printr-o cură de „lipitori“.

N-am demonstrat eu oare Că
spiritele n-au picioare?
Și-acum dansați la fel cu noi!

FRUMOASA *dansând*

Ce vrea la balul nostru, individul?

FAUST *dansând* Acela-i pretutindeni cu lumina lui cea trează.

Când alții joacă, el apreciază. Un pas
pe care nu-i în stare-a-l critica E ca și
cum nici nu s-ar întâmpla.
Se-nfurie de-a binelea, de-ndată ce înaintăm, C-așa-i e
firea.
De-ar fi să vă-nvârtiți în cerc,
Așa cum el în vechea-i moară¹ face, Aceast-
ar fi o treabă ce i-ar place, Îndeosebi dacă i-
ați cere învoirea.

PROCTOFANTASMISTUL

Pe-aici îmi sunteți, încă tot pe-aici?
Voi, spirite de rând, Să
dispăreți n-aveți de gând?
Nici chiar în epoca luminii?
Un neam drăcesc de reguli nu întreabă.
Suntem atât de luminați,
Dar spiritele tot se mai găsesc în treabă.
Ce nebunii n-am măturat din ăst ținut! Dar
aerul nu se purifică. De necrezut!

FRUMOASA E timpul să-ncetați a plictisi!

PROCTOFANTASMISTUL

Îngăduiți-mi să v-o spun în față:
Nu sunt dispus a suporta
Vreun despotism spiritual de nici un fel.
Cu duhul meu nu-l pot exercita.
Se dansează mai departe.
Nimic nu-mi reușește astăzi, precum văd.
Pe munte însă tot m-avânt,

1. „Moara“ este tipografia lui Nicolai, care publica revista literară *Allgemeine Deutsche Bibliothek* (1765–1806).

Și sper să-nfrâng pe diavoli și poeți¹
Încă-nainte de-a pleca de pe pământ.

MEFISTOFEL Într-o băltoacă se va așeza îndat’.

E felul său de a se uşura.
Şi dacă lipitori pe fundul lui s-or desfăta, De
spirite şi spirit fi-va vindecat.

Către Faust, care iese din joc.

De ce ai părăsit frumoasa fată Care
cântând te-a ispitit?

FAUST În vreme ce cânta, din gură Un
şoarec roşu i-a sărit.

MEFISTOFEL Ei şi? Să cumpănim. Era mai bine Dac-ar
fi fost un şoarec sur?
Dar ce te-nteresează-acestea
Într-o idilă, când e noapte împrejur?

FAUST Apoi văzui...

MEFISTOFEL Ce?

FAUST Vezi tu dincolo de crâng
O palidă frumoasă fată stând
Acolo, singură, departe? Numai anevoie Înaintează,
cu mişcări încete.
Mărturisesc că mi se pare
C-ar semăna cu buna Margareta.

MEFISTOFEL Nu-i bine să priveşti aşa în gol.
E-un chip de vrajă, fără viaţă, un idol.
Şi nici să-l întâlneşti nu-i bine. De
uitătura îngheţată sângele în om
Îngheaţă; piatră rece el devine.
Ai auzit despre Meduză², nu-i aşa?

1. Nicolai nu arată înţelegere pentru poezii de seamă ai timpului.

2. *Meduza* — personaj din mitologia greacă, despre care se credea că prefăce
în stană de piatră pe oricine îi întâlnea privirea.

FAUST Într-adevăr, sunt ochii unui mort, Pe cari o
iubitoare mână nu i-a fost închis. Acesta-i

sânul îmbiat de Margareta mea, Acesta-i
trupul dulce, ce-l gustai în vis.

MEFISTOFEL O vrajă e în joc, tu, aiuritul netot, Căci
fiecăruia i-apare ca iubita sa.

FAUST Ce voluptate, câtă suferință! Nu
pot, nu pot să mă despart De
ochii ce la mine s-au uitat.
Și gâtul alb, cât de ciudat
Îl văd c-un roșu fir împodobit, Subțire
ca o dungă de cuțit.

MEFISTOFEL Ceea ce vezi, întrezăresc și eu deodată. Ea
poate capul și subt braț să-l poarte,
Deoarece Perseu¹ i l-a tăiat.
Mereu această nebunie te atrage.
Vino pe dâmb în sus, aici e joc Și
veselie ca-ntr-un iarmaroc.
De nu sunt înșelat de-un farmec de poveste, Văd
un teatru-aici. Ce este?

SERVIBILIS Începe-ndată
O piesă nouă, ultima din șapte.
E obiceiul locului atâtea să se dea. Un
diletant a scris-o într-un ton aparte, Și
diletanți o reprezintă.
Scuzați, voi spectatori, dacă dispar. E
slujba mea de-a înălța cortina Și-a o
lăsa să cadă iar.

MEFISTOFEL Sunt bucuros să vă-ntâlnesc la jocul Din
Muntele Nebun, unde vă este locul.

1. *Perseu* – personaj mitologic. Se spune că a tăiat în deșertul libian capul
Medu zei, din sângele căreia au răsărit șerpi.

Noapte valpurgică. În plan secund, apariția Margaretei.

„De nu zbori astăzi, nu zbori niciodată!“
VISUL UNEI NOPTI DE VALPURGIE sau
NUNTA DE AUR A LUI OBERON ȘI A TITANIEI¹

Intermezzo

MAISTRUL TEATRULUI Astăzi ne-odihnim puțin
Noi actoriceasca gloată.
Munte vechi și-o vale jos: Astea-s,
iată, scena toată.

CRAINICUL Nunta ce-o vedeți acum E
de aur, căci trecură
Printre soți cincizeci de ani De
gâlceavă și de ură.

OBERON Spirite, vreau s-apăreți! Cercetați-ne
grădina!
Împăcatu-s-au din nou
Regele și cu regina.²

PUCK³ Vine Puck și se-nvârtește,
Saltă, unde-i cânt de strună.
Alți o sută vin în urmă, Să se
bucure-mpreună.

ARIEL⁴ Cântec țese Ariel, Sunete
din ceruri scoase. Fețe
hâde cheamă el,
Dar și suflete frumoase.

OBERON De la noi să ia o pildă Cei
ce vor să se-nțeleagă.
Dacă vreți să se-nțeleagă,
Despărțiți pe drag de dragă.

TITANIA De se ceartă soț, soție,
Să mi-i duceți hăt departe,

1. *Oberon și Titania* – regele și regina ielelor, personaje cunoscute din comedia *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare.
2. Cearta dintre Oberon și Titania s-a iscat din pricina unui băiat indian.
3. *Puck* – alt personaj din *Visul unei nopți de vară*.
4. *Ariel* – spirit la ordinele lui Prospero, personaj din piesa *Furtuna* de Shakespeare.

Duceți-o spre miazăzi,
Iar pe el spre miazănoapte.

ORCHESTRA. TUTTI *fortissimo*

Musculițele, țânțarii,
Și cu rudele-trabanții,
Brotăcel și-n iarbă greieri – Iat-aceștia-s
muzicanții.

SOLO Auziți, ăsta-i cimpoiul!
Ca balonul de săpun. Crește,
scade și strănută Fluieră pe
nas nebun.

UN SPIRIT CE ABIA SE ÎNFIRIPĂ¹

Aripă, burtă are fleacul,
Nici nu umblă, nici nu zboară,
Încă n-are-nfățișare,
Dar se vrea poezioară.

O PERECHE² Pas mărunț și salt înalt Prin
miresme și prin rouă.

Dai adesea din picior,
N-o să zbori nici chiar cu două.

CĂLĂTOR CURIOS³ E un joc de măști acesta? Să
mai cred vederii, zici?

Oberon, frumosul zeu,
E și astăzi pe aici?

ORTODOXUL⁴ N-are gheare, n-are coadă, Îndoieli
însă nu-mi fac.

Ca și zeii din Grecia
E și el un simplu drac.

- 1–2. Prin „Spiritul“ și „Perechea“ (strofa următoare), Goethe îi ironizează pe poetaștri.
3. „Călătorul“ este tot Nicolai, care a publicat *Descrierea unei călătorii prin Germania și Elveția* (12 volume).
4. „Ortodoxul“ se pare că ar fi contele *Friedrich Leopold zu Stolberg* (1750–1819), care-l critica, din punct de vedere creștin, pe Schiller pentru poezia acestuia *Zei Greciei*.

UN ARTIST NORDIC Schiță e tot ce pictez,
Schiță doar, oricât asud. În
răstimp mă pregătesc De-o
călătorie-n sud.

PURISTUL Nenorocul mă aduce:
Ce desfrâuri necurate!
Din atâtea vrăjitoare
Numai două sunt pudrate.

O VRĂJITOARE TÂNĂRĂ

Pudra este, ca și-o haină, Pentru
vechi femei cărunte.
De aceea-ncalec ȣapul,
Goală de la ȣălpi la frunte.

O MATROANĂ Cuviiință-avem destulă.

Poftă n-am să ne certăm.
Tinerică putrezi-vei,
Câtă vreme noi durăm.

UN CAPELMAISTRU Voi ȣanȣari și musculiȣe,
Lăsaȣi trupul gol, intact. Brotăcel
și-n iarbă greieri, Rămâneȣi și voi
în tact!

O GIRUETĂ¹ *arătând într-o direcȣie*
Societatea mi-e pe plac.
Sunt aci numai mirese

Și burlaci, speranțe dând, Mari și
cele mai alese.

O GIRUETĂ *arătând în altă direcție*
Dacă însă nu se cascadează
Ăst pământ ca să-i înghită,
Mă avânt c-o săritură
Chiar în iad, că sunt grăbită.

1. *Girueta* – o morișcă ce simbolizează spiritele care se întorc după cum bate vântul.

XENII¹ Ca insectele avem Foarfeci
ascuțite bine.
Astfel pe Satan tătucul Îl
cinstim cum se cuvine.

UN SCRIITOR² Iată-i cum, venind grămadă, Ei
glumesc naivi cu toții. Pân' la
urmă ei vor spune Că sunt
generoși, netoții!

MUSAGETUL Printre-aceste vrăjitoare
Eu m-aș pierde, să m-amuze, Căci
pe-acestea le-aș conduce Mai ușor
decât pe muze.

CI-DEVANT GENIUL TIMPULUI

Dacă vrei s-ajungi ceva, de
Mine ține-te de zor. Muntele
Nebun, Parnasul, Are-un vârf
prea-ncăpător.

CĂLĂTOR CURIOS³

Omul țeapăn, cine este?
Cu pași mândri lunecă.
El miroase, ce miroase. Iezuiți
adulmecă.

COCORUL⁴ Place-mi mie-n ape clare, Dar
 și-n tulburi pescuitul. De aceea
 și cu dracii
 Se amestecă smeritul.

1. *Xenii* — epigrame satirice (Goethe și Schiller au publicat împreună asemenea xenii, satirizând personaje și curente din timpul lor).
2. Scriitorul atacat în aceste versuri este *August von Hennings*, care scotea revista *Der Musaget* și jurnalul *Genius der Zeit* (*Geniul timpului*). „*Ci-devant Geniul timpului*“ este numit acest jurnal, fiindcă în momentul când apărea *Faust I* (1808) își încetase apariția.
3. Iarăși Nicolai, cunoscut ca un vrăjmaș al iezuiților.
4. Cocorul este *Johann Caspar Lavater* (1741–1801), scriitor și predicator elvețian. El e creatorul așa-numitei teorii fiziognomice, după care caracterul unui om se poate deduce din trăsăturile feței lui.

COPILUL LUMII¹ Credeți-mă, credincioșii Află-
 n toate un vehicul.
 Pe-acest munte nu arare
 Ei s-adună-n conventicul².

UN DĂNȚUITOR Vine-acum un cor, se
 pare, Tobe-aud și hărmălaie. Nu-ți
 fă griji! Străbat prin larmă
 Unisoanele cimpoaie.

MAESTRUL DE DANS

Din picioare o figură Fiecare
 face, iată. Strâmbul sare,
 greul saltă, Nu întreabă cum
 arată.

CETERAȘUL Ar ucide – toți pe unul Și pe
 ceilalți fiecare.
 Un cimpoi îi îmblânzește
 Ca Orfeu³ în vremi pe fiare.

DOGMATICUL Îndoiala nu m-atinge.

Dracul trebuie ceva În
esența lui să fie.

Altfel, draci n-ar exista.

IDEALISTUL Fantazia, cum mi-o-nchipui,

Cată să mă dîmine. Dacă eu
sunt toate-acestea, Sunt nebun
de-a binele.

REALISTUL Mare-i pentru mine chinul. Ah,

esența ce-o fi oare?

Pe pămînt întâia oară

Nu stau sigur pe picioare.

1. Copilul lumii este Goethe însuși, care anunță conventiculul filozofilor
pe Muntele Nebun.

2. *Conventicul* – adunare restrînsă și secretă.

3. *Orfeu* – personaj din mitologie. Era socotit un neîntrecut muzician. Se
spune că prin cântecele sale el izbutea să îmblânzească chiar și fiarele.

SUPRANATURALISTUL Cu plăcere vin pe-aice,

Căci o logică îmi spune: Dacă dracii
sunt aieva, Sunt și duhurile bune.

SCEPTICUL Ei se țin după văpaie

Și se cred aproape tare De

comoară. Dară dracul

Numa-n mine-și are leacul.

CAPELMAISTRUL Brotăcel și-n iarbă greieri,

Ce nemernici diletanți!

Voi, țânțari și musculițe,

Sunteți muți sau muzicanți?

ABILII¹ Sanssouci, așa se cheamă

Creaturile voioase. Nu mai

mergem pe picioare, Ci pe

capetele-ntoarse.

NEAJUTORAȚII Noi curtenii, îmbuibății, Morții
 îi cădem în poale. Roși de dans
 ne sunt papucii, Colindăm
 călcăie goale.

LUMINI RĂTĂCITOARE De pe baltă noi venim,
 Suntem mlaștinilor floare. Dar prin
 cetele de-aici
 Ne-nșirăm strălucitoare.

STEA CĂZĂTOARE Din tărie cad și lunec,
 Spintec spațiul stelar.
 Zac în iarbă, doborâtă. Cine
 mă ridică iar?

MASIVII Loc. Vrem loc. Jur-împrejur Iarba
 cade, când în droaie Duhuri vin și
 iarăși vin.
 Au picioarele greoaie.

1. În cele cinci strofe ce urmează sunt caracterizate apariții și curente din timpul Revoluției Franceze de la 1789.

PUCK Ce veniți? De ce călcați Ca și
 pui de elefanți? Cel mai
 butucos butuc Fie astăzi
 însuși Puck.

ARIEL Dacă aripi v-a dat firea, Dacă
 aripi v-a dat duhul,
 După mine să vă țineți,
 Spre palat tăind văzduhul.

ORCHESTRA *pianissimo*

Nori și neguri, în plutire, Se
 pătrund de ziuă sus.
 Foșnet e și vânt prin trestii. Totul în
 nimic s-a dus.

ZI ÎNCEȚOȘATĂ. CÂMP

Faust. Mefistofel.

FAUST În suferință! Și-n deznădejde. Jalnic și îndelung rătă cind pe pământ, și acum sub lacăt! Închisă ca răufă cătoare în beci, în groaznice chinuri, suava, nefericita creatură! Până aci s-a ajuns. Până aci. – Tu trădător, ne mernic spirit, toate astea mi le-ai tănuit. – Așteaptă numai, stai. Rostogolește-ți drăceștii ochi în cap, inver- șunân du-te. Stai numai, și-nfruntă-mă cu nesuferita ta prezență. Închisă! În restriște fără capăt. Lăsată în grija duhurilor rele și a omenirii care judecă nesimți toare. Iar pe mine mă legeni în răstimp cu desfătări urâte, îmi ascunzi crescânda ei jale și-o lași fără de aju- tor prăpădului!

MEFISTOFEL Nu este ea cea dintâi.

FAUST Câne! Monstru scârbos! – Schimbă tu, nemărginitule Spirit, schimbă șarpele, dându-i iarăși înfățișarea de câne, cum adeseori noaptea îi plăcu să mă adulmece, să se rostogolească la picioarele neștiutorului călător, să sară pe umerii celui ce cădea. Schimbă-l iarăși, dându-i înfățișarea ce-i este dragă, să se târască în nisip pe burtă, să calc lepădătura cu pi ciorul! – N-a fost ea cea dintâi! – Ce amărăciune, ce tristețe, de nimeni cuprinse, că atâtea ființe s-au prăbușit în prăpastia acestei calamități, că întâia, zvârcolindu-se în suferința morții, nu a ispășit vina tuturor celorlalte în fața Celui ce iartă din veac în veac! Mie îmi macină măduva și viața – suferința aces tei unice ființe. Tu rânjești nepăsător, privind destinul miilor de creaturi!

MEFISTOFEL Suntem iarăși la hotarul puterii noastre, acolo unde înțelegerea omu lui poticnește. De ce te însoțești cu noi, dacă nu ești în stare a te ține de-nsoțire? Ai vrea să zbori, dar nu ești sigur că amețeala nu te ia în vârtej. Ți-am intrat sub piele noi, sau tu nouă?

FAUST Nu rânji, mișcându-ți fălcile flămânde! Mi-e silă. – Tu, mare, puternic Spirit, care m-ai învrednicit să mi te-arăți, tu, care inima mi-o știi și sufletul, de ce mă fereci de-acea stă rușine, de-acest însoțitor care paște suferința și se bucură de toată stricăciunea?

MEFISTOFEL Mai ai ceva de spus?

FAUST Salveaz-o! Altfel vai ție! Altfel cadă cel mai groaznic blestem pe capul tău prin milenii!

MEFISTOFEL Nu pot să topesc pecetea răzbunătorului, nu pot des chide lacătele sale. „Salveaz-o!“ Dar cine a fost cel ce în pierzanie o a zvârlit? Eu sau tu?

Faust se uită sălbatic împrejur.

MEFISTOFEL Întinzi mâna să apuci fulgerul, tunetul? Ce bine că acestea nu vi s-au dat vouă, mișeilor muritori! A zdrobi pe cei ce răspund nevinovați, iată felul tiranilor de a-și ușura inima, când ajung în perplexitate!

FAUST Du-mă la ea. Să fie eliberată!

MEFISTOFEL Și primejdia căreia te expui? Află că în oraș fapta sân geroasă a mâinii tale mai strigă și acum: pe locul unde ucisul căzu, plutesc încă duhuri răzbunătoare, pândind întoarcerea ucigașului!

FAUST Și-aceasta trebuie s-o mai aud? Blestemul lumii cadă asu pra ta, mons trule! Du-mă acolo, îți spun, și elibereaz-o!

MEFISTOFEL Te duc, și ceea ce pot să fac, ia aminte! Am eu toată puterea în cer și pe pământ? Vreau să înnegurez simțu rile paznicului. Pune mâna pe chei, și scoate-o din beci cu mâna ta omenească! Eu voi veghea. Vărițiți, caii aș teaptă. Vă călăuzesc! Aceasta pot s-o fac.

FAUST Să mergem! Să plecăm!

NOAPTE. CÂMP DESCHIS

Faust, Mefistofel *trec în vuiet pe cai negri.*

FAUST Ce dreg femeile acelea acolo pe gorganul corbilor, la
spânzurătoare?

MEFISTOFEL Nu știu ce fierb și ce gătesc în căldare!

FAUST Se ridică și coboară, se înclină, se apleacă.

MEFISTOFEL O breaslă de vrăjitoare.

FAUST Împrăștie ceva, spurcând, sfințind, vrăjesc.

MEFISTOFEL Să trecem! Să trecem!

ÎNCHISOARE

Faust, *cu o legătură de chei și cu un felinar, în
fața unei uși de fier.*

FAUST Ca niciodat' mă-ncearcă un fior,
Restriștea omenirii, cumplită, mă cuprinde.
Aici, după ăst zid, stă ea, sub greu zăvor.
Iar crima ei n-a fost decât o dulce nebunie!
Tu șovăi să te duci la ea!
Te îngrozește gândul de-a o revedea.
Cu sânge! Căci șovăirea ta
I-aduce moartea! Nu mai sta-n zădărnicie!
Prinde lacătul. Cineva cântă după ușă.

Rea a fost măicuța mea, Ea de drag m-a
sugrumat.

Tată-meu – el m-a mâncat.

În țărâna răcoroasă Surioara mea îmi puse
Oasele, ce-mi mai rămasă. Pasăre eu mă
făcui.

Păsărică de dumbravă,
Zbori în slavă, zbori în slavă!

FAUST *descuind*

Te-aud, te-aud. Dar nu-i făcut să mă ostoaie Nici zornetul
de lanț, nici foșnetul de paie.

Intră.

MARGARETA *ascunzându-se-n așternut*

Vai, vai! Ei vin! Cumplită moarte!

FAUST *încet* Vin să te scap! Te duc departe!

MARGARETA *zvârcolindu-se la picioarele lui* De ești un om,
de mine fie-ți milă!

FAUST Nu mai striga! Trezești cumpliții paznici Ce-abia acuma
adormiră.

Ridică lanțurile să le desferece.

MARGARETA *îngenunchind*

Călăule, ce vii din ceață,
Cine ți-a dat puterea-aceast' asupra mea?
E încă miez de noapte.
Mai lasă-mă, nu mă lua!
Îndură-te încă puțin de viața mea! Nu e-
ndeajuns de timpuriu Și dis-de-diminează?

Se ridică.

Sunt doar așa de tânără, atât
De tânără! Și trebuie să mor!
Frumoasă fost-am de-asemeni, și de-aci năpasta!
Ce-aproape-a fost iubitul. Astăzi e departe.
Și sfâșiata e cununa, risipită floarea.
De ce acuma silnicia-aceasta?
De ce mă strângi așa? Ce ți-am făcut? Nu
mă lăsa-n zădar să te implor, În viața mea
nu te-am văzut!

FAUST De-aș trece, vai, și peste-această suferință!

MARGARETA Sunt în puterea ta, cu toată-a mea ființă.

Îngăduie-mi copilul doar să-mi mai lăptez.
L-am răsfățat, pe întuneric, ca-ntr-un vis.

Mi l-au luat, ca să mă-ndurerez.
Și-acuma spun că l-am ucis.
Și n-oi mai fi vreodată bucuroasă. Și cântece
ei nascocesc pe seama mea, Ei, oamenii –
urât din partea lor! Poveste-a fost frumoasă,
Dar s-a sfârșit așa.

FAUST *se aruncă la picioarele ei*

E-aici, cel care te iubește și nu doarme.
Veni, năprasnica robie să ți-o sfarme.

MARGARETA *se aruncă și ea jos*

Să-ngenunchem, să implorăm prea sfinții! Căci
jos sub aste lespezi și sub pragul Ce-l vezi, în
clocot fierbe iadul. Și Răul, cu grozavă
încruntare, Se îndârjește-n vuiet mare.

FAUST *tare* Margareta! Margareta!

MARGARETA *ascultă cu încordare*

Glasul iubitului a fost acesta!

Se ridică sărind, lanțurile cad.

Unde e? L-am auzit chemând.

Sunt liberă! Legată nu mai sunt. La pieptul lui să
zbor aș vrea, În brațul lui s-adast un ceas.

Pe nume m-a chemat. În prag stătea. Prin vuietul și prin
scrâșnirea iadului Auzit-am dragul glas.

FAUST Eu sunt.

MARGARETA Tu ești? Mai spune-mi-o o dată!

Cuprinzându-l.

El e! El e! Unde e chinul?

Și unde spaima închisorii și suspinul?

Tu ești! Vii să mă scapi!

Sunt slobodă, salvată! Apare strada-n fața mea,
deodată, Pe unde te văzui întâiași dată.

Senină, iată și grădina, În care te-
așteptărăm Cu Marta, vecina.

FAUST *încercând să plece* Din beznele scunde
Vino cu mine! Vino!

MARGARETA Mai rămâi!
Știi cât de bucuroasă
Cu tine sunt oriunde.
Îl mângâie cu iubire.

FAUST Grăbește-te!
De nu grăbești,
Vom ispăși amarnic!

MARGARETA Cum, tu nu mai știi să săruți?
Să fie zadarnic? O vreme te-ai depărtat Și
sărutul l-ai și uitat?
De ce la pieptul tău asemenea frică Mă ia, când altă
dată din privirea ta Un cer întreg mă cutropea?
A fost, când sărutându-mă, mă-năbușeai.
Sărută-mă,
Altfel te sărut eu. Ce ai?
Îl cuprinde.
Vai, buzele tale – ce reci!
Și mute.
Iubirea ta – unde e?
Cine mi-a furat-o pe tăcute?
Se-ntoarce în altă parte.

FAUST Urmează-mă, iubito, vino! Te îndrăgesc cu
foc, Cu înmiită-ardoare.
Urmează-mă. Atâta doar te rog.

MARGARETA *întorcându-se iarăși spre el*
Ești tu cu-adevărat? Ești tu?

FAUST Eu sunt. Vino cu mine!

MARGARETA Din nou tu mă primești la pieptul tău. Salvându-mă, în mine tu pe cine vezi?
Dar cum se face că de mine n-ai sfială? Și știi tu, prietene, pe cin-eliberezi?

FAUST Grăbește-te, căci întunericul slăbește.

MARGARETA Măicuța, eu am omorât-o.
Copilul mi l-am înecat.
Și oare nu-ți era și ție dat?
Tu ești? De-abia o cred. Sunt trează?
Dă-mi mâna! – Dar de ce e umedă?
S-o ștergi. Pe ea
E sânge, s-ar părea.
Ah, Doamne! Ce-ai făcut!
În teacă spada pune-ți-o la loc. Te rog.

FAUST Trecutul, lasă-l,
Trecut rămână. Mă omori!

MARGARETA Tu trebuie să mâi în viață.
Vreau să-ți vorbesc despre morminte. De ele să-
ngrijești încă de mâne.
Măicuței îi alegi frumos un loc, Alături fratelui
un altul sub un soc. Iar mie unul la o parte Nu
prea departe.
Copilul să mi-l pui la sânul drept.
Dar altul să nu zacă lângă mine. Să mă
lipesc cu foc de tine – Ar fi un dulce și
suav noroc.
Dar nu mai izbutesc întru iubire a mă strânge.
Mi-e ca și cum spre tine
Mi-aș face silă, ca și cum tu m-ai respinge.
Și totuși tu aci îmi ești,
Și-atât de bun și blând privești.

FAUST De simți că-s eu, atuncia vino!

MARGARETA Afară? Dincolo de ziduri?

FAUST

Spre libertate!

MARGARETA Dacă groapa e acolo,

Dacă acolo stă la pândă-o moarte, Atuncea vino!

De-aici în așternutul veșnic, Și nici un pas, nici
unul mai departe.

Tu pleci acum?

O, Henric, dacă aș putea și eu!

FAUST Tu poți, de vrei! Că ușa e deschisă.

MARGARETA Nu mai nădăjduiesc nimic. Plecarea – e oprită.

La ce-ar fi bună fuga când iscoadele pândesc?

E jalnic să cerșești pe uliți, Când cugetul te poartă între
suliți. E jalnic prin străini să umbli ca o umbră, Ca să te
prindă totuși, mai pe urmă.

FAUST Rămân la tine.

MARGARETA Grăbește, grăbește!

Salvează-ți copilul Din balta cu
pește!

Te du prin mohor

Pe râu în sus, Pe punte, spre-apus.

La stânga, lângă stobor¹.

Acolo-i un lac.

Cercuri de unde se fac.

Prinde-l degrabă.

Scoate-l din apă.

Mai dă din picioare. Scapă-mi-l, scapă!

FAUST Dezmeticește-te! Nu mai avem alt ceas. Ești liberă, de
faci un singur pas.

MARGARETA De-am trece de Muntele Veșted!

Măicuța-i acolo pe-o piatră.

Fiori simt de gheață, la creștet.

Măicuța-i acolo pe-o piatră. Din cap dă ca
seara la vatră.

Apoi piroteala-ncetează.
Ea nu mai veghează, ci doarme mereu,
Și capul e greu, ea doarme mereu,
Ca noi să ne-avem ale noastre plăceri. Ce vremi fericite
acelea, doar ieri!

FAUST N-ajută vorba, nici o rugămintă.
Am să te duc cu sila. Ia aminte!

1. *Stobor* – gard, zăplaz.

În temnișă. „Purcedeți! Sau sunteți pierduți!”

MARGARETA Nu vreau. Nu sufăr silnicie.
Nu mă cuprinde ca un ucigaș.
C-atâtea îți făcui spre bucurie.

FAUST S-arată zorile, iubita mea!

MARGARETA Se face zi. Pătrunde-aici ultima zi!
Și de-ar fi fost cum trebuia să fie,
Desigur ziua mea de nuntă-ar fi! Nu
spune nimănui, ah, nu trăda C-ai fost
la Margareta ta!
Vai, cununița mea!
S-a întâmplat, cum mi-a fost dat.
Ne-om revedea, Dar nu la dans.
Norodul se adună. Piața, strada, De-abia-l
cuprind.
Clopotul cheamă. Semn se dă. Mă prind.
De toate părțile mă leagă. S-a curmat cuvântul.
Mă-nalță pentru ispășire gâdele grăbit.
S-apleacă peste orice ceafă Tăișul ce
mi-a fost menit.
E mută lumea ca mormântul.

FAUST De nu m-aș fi născut!

Mefistofel *apare afară.*

MEFISTOFEL Ce șovăire fără noimă!
Purcedeți! Sau sunteți pierduți!
Roibii mei se înfioară.
S-arată zorile pe munți.

MARGARETA Ce namilă se-nalță din pământ?
El e! Alungă-mi-l! Aci să nu mai stea!
Ce cată el pe locul sfânt? Pe
mine el mă vrea.

FAUST

Tu vei trăi!

MARGARETA Dumnezeuiesc județ, mă dau

În grija ta.

MEFISTOFEL *către Faust*

Vino! Altfel te las cu ea aci în părăsire! –

MARGARETA A ta sunt, Tată! Mântuie-mă, Tată! Voi îngeri,
cetelor senine, Împrejmuiți-mă, ținându-mă
sub scut! Henric, ce groază mi-e de tine.

MEFISTOFEL E osândită!

GLAS *de sus* E mântuită!

MEFISTOFEL *către Faust*

Vino cu mine!

Dispare cu Faust.

GLAS *dinăuntru, pierind*

Henric! Henric!

PARTEA A DOUA A TRAGEDIEI ÎN CINCI ACTE

ACTUL I

PEISAJ DULCE

*Faust, întins pe glia cu flori, obosit, se frământă
căutând somnul. Amurg. Spirite, grațioase mici
făpturi, plutesc în preajmă.*

ARIEL cântă însoțit de harfe eoliene

Ploi de flori, căzând mereu,
Pentru fire sunt îndemn,
Binecuvântarea verde Pământenilor e
semn.

Ielele, mărunte-mari,
Vin s-ajute cu măsură; De-un
nenorocit se-ndură, Fie sfânt
el, fie rău.

Voi, iele, ce plutiți aeriene,
În nobil chip să v-arătați,
Să-i domoliți crâncene chinuri,
Săgețile muștrării să le depărtați,
Purificați-l de trăirile amare. –
Răstimpuri în a nopții așteptare Sunt
patru¹: să le umpleți prietenește!
Să-i puneți capul mai întâi pe iarbă,
Să mi-l scăldați în rouă din a Lethei² revărsare
Ca, întremat de cufundare și uitare,

În pragul zilei să se simtă

1. Cele patru răstimpuri ale nopții corespund împărțirii date de romani timpuluinocturn: cele patru vigili (sau străji, din lat. *vigilia*, -ae = veghe).
2. *Lethe*– în mitologia greacă, râu în Hades, din care sufletele morților beau „uitarea“.

Înviorat la-ncheieturi și-n mădulare.
Îndepliniți pe rând și cu luare aminte A
ielelor cea mai frumoasă datorie. Redați-l
sănătos luminii sfinte!

COR – *glasuri, când singure, când câte două, când mai multe,*
alternând Amurgirea blândă, lină, Cântă-n aer ca pe
strună. Dulci miresme, vâl de neguri Într-o rariște s-
adună. A truditului vedere Poarta zilei și-o închide.
Poarta păcii-n dulce murmur Inimii i se deschide.

Noaptea știe să coboare.
Stea, de stea prin fir se leagă.
Mari lumini, scânteii mărunte
Izbutesc să se aleagă, Se-oglesc
adânc în lacuri Și lucesc în
noaptea clară. Luna o pecete pune
Pe odihna ca de ceară.

Ceasuri trec, pierind ca anii, Și se
strâng dureri, norocuri.
Te vei întrema de-acuma.
Aibi încredere-n sorocuri. Văile sunt
verzi, copacii
Dau pentru umbrire boltă. Holda-n valuri
mari de aur Unduiește spre recoltă.

Ca să-ți împlinești dorințe, Uită-te
la cea lucire! Somnul e veșmânt,
aruncă-l, Că ți-e piedică la fire.

N-amâna, să te încumeți, Când
cei mulți stau cu sfială. Cel
ales, de se pricepe, Poate totul
cu-ndrăzneală.

*Un zgomot asurzitor, însoțit de tunete, vestește
apropierea Soarelui.*

ARIEL Auziți! Hore¹-n furtună! Pentru-
auzul unor duhuri Noua zi sunând
se naște. Porți trosnesc, și prin
văzduhuri, Roțile lui Phoebus²,
raze. Vine-n tunete lumina, Cu ce
bucium, larmă multă!

Ceea ce nu se aude
Numai greu urechea-ascultă.
Vă ascundeți! Prin coroane Și
prin flori v-adăpostiți! Tunetul
luminii, zilei, De v-ajunge,
asurziți!

FAUST Înviorate bat ale vieții pulsuri, Crepusculul
eteric să-l salute.
Statornic tu mi-ai fost, pământ, în noapte, Când
toate le-am crezut pierdute.
Noi bucurii îmi dai, tu proaspătă prezență,
Și-o hotărâre îmi stârnești în suflet
De-a năzui mereu spre o supremă existență. – În
lume zorile-s deschise,
Din mii de guri răsună viața în pădure,
Se mai zăresc în vale neguri sure, Dar
cerul clar descinde în abise.
Și crengi și ramuri se ridică-nrouate
Din adâncime, unde aplecate adormiră.

1. *Horele* – în mitologia greacă, zeițele care deschid și închid porțile cerului
când Apollo își începe cutreierul ceresc, în carul său solar.

2. *Phoebus* – alt nume al lui Apollo, zeul luminii.

Culori se lămuresc pe-acele prunduri,
Unde frunziș și floare perlele-și prefiră.
În paradis se schimbă prejmetele¹ toate!

Privește-n sus! Giganticele piscuri Vestesc acum
sărbătoreasca oră.

Le este-ngăduiuit de timpuriu să guste Lumina
veșnică, ce-apoi la noi coboară. Acuma luncilor,
din plaiuri unduinde, O strălucire nouă li se
dăruiește.

Treptat, în jos, lumina izbândește și se-ntinde.
Ea vine-n față! Dar deodat' Străfulgerat în ochi
ca de-o durere, Sunt nevoit să mă întorc, orbit.

Așa se-ntâmplă, când nădejdea
Cu cea mai 'naltă din dorinți se înfrățește Și porți
de împlinire se deschid. Din obârșii prisos de
flăcări se revarsă, Și uluiți noi stăm cu uitătura
arsă.

Voiam făclia vieții s-o aprindem.
Și ne cuprinde ocean de foc! Ce foc! Iubire e sau
ură? Arzător e nimbul, Dureri și bucurie dându-ne
cu schimbul. Și iarăși spre pământ privim,
În văluri de-apărare ne-nvălim.

Rămâne astfel soarele în spate!
Cascada apei, ropotind pe stânci, în vuiet:
La ea mă uit, și crește încântarea.
Căzând, ea se resfiră-n alte
Mii de căderi, și-n mii de jgheaburi se desparte,
Cu spume înecând, c-un clocot, steiul,
Și aburi înălțând în zarea
De stânci închisă. Din furtuna-aceasta

1. *Prejmet* – împrejurime.

Cât de măreț răsare
În schimbăcioasa lui durată curcubeul, Când
încegat, când șters, pe creasta
Aeriană, 'mprăștiind de sus fiorii de răcoare.
El oglindește omeneasca străduință.
Tu cugetă și vei pricepe mai de-aproape
Cum a vieții tainică ființă
O prindem în răsfrângerile colorate.

PALATUL IMPERIAL. SALA TRONULUI

Consiliul de stat în așteptarea împăratului. Trompete.
Servitorime de curte, de tot soiul, apare în îmbrăcăminte
stră lucită. Împăratul ajunge la tron. De-a dreapta sa,
Astrologul.

ÎMPĂRATUL Salut pe dragii mei!

Fideli venirăți, toți ca unul.
De-a dreapta mea e înțeleptul. Dar
unde a rămas nebunul?

UN BOIER În urma ta, ținându-se de trenă, Pe
trepte-n jos s-a răsturnat.
A fost îndepărtat grăsunul.
Căzuse mort sau numai beat?

AL DOILEA BOIER Numaidecât în locul lui Degrabă
altul se-mbulzește. E minunat
înzorzonat, Caraghios, că te uimește.
Cu alebardele în cruce Pe-o treaptă
paza îl opri,
Dar iată-l, îndrăznețul e aci.

MEFISTOFEL *îngenunchind lângă tron* Ce-i nedorit,
oricând bine-venit?

Ce e poftit, dar veşnic alungat? Ce e
luat mereu sub scut, Dar totdeauna
osândit şi înjurat?
Pe cine nu ai voie a-l chema?
Ce nume e iubit în preajma ta?
Cine s-apropie de tronul tău?
Cine se surghiuneşte singur ca un rău?

ÎMPĂRATUL Deocamdată mai puţină vorbă!
Cimiliturile n-au loc aci.
Ghicitu-i treaba altor domni.
Tu să dezlegi! Aceasta aş pofti.
Bufonul meu se duse, cred, tare departe. Ia locul lui,
aicea mai departe.
Mefistofel urcă şi se apropie de-a stânga.

MURMURUL MULŢIMII

Un nou nebun – Şi noi necazuri –
Cum a intrat? – De unde vine? – Cel vechi căzu –
Era o bute – Acesta ca un ţar se ţine.

ÎMPĂRATUL Şi astfel, dragii mei, în sala mare
Bine-veniţi să-mi fiţi de pretutindeni!
Vă adunaţi sub stele priincioase. Noroc ne este scris
şi bunăstare.
Dar spuneţi-mi, de ce-n aceste zile, Când toţi de griji
ne lepădăm,
Când toţi poftim plăceri frumoase
Şi măştile petrecerii purtăm, De ce ne-am chinui la
sfaturi? Acuma, dacă vreţi, pe faţă şi pe laturi,
Dezbate-vom împrejurările şi anii.

CANCELARUL Virtutea cea mai mare e un nimb Împărătesc. El
singur, împăratul, O pune cu izbândă în lucrare.
Dreptatea! Ceea ce s-au prins cu toţii a iubi, Ce toţi
doresc şi cer, dreptatea, numai el Norodului o poate-
mpărtăşi.

Dar vai! Ce folosește spiritului mintea,
Și inimii ce-i folosește bunătatea,
Când febră ca de hăuri Se-ntinde furibundă-n țară
Și răul dogorind clocește răuri!
Din locul ăsta 'nalt privind
În larga-mpărăție, totul pare ca un vis,
În care strâmbătatea crește după plac,
Nelegiuiri în pravili se prefac Și-o lume a erorii se
desfășură deschis.

Cutare fură turme, cutare o femeie,
Potire, cruci și candelabre din altare,
Mândrindu-se cu-aceasta fiecare, Când scapă neatins, cu
pielea-ntreagă.
Se îmbulzește pâra la județ,
Judecătorul stă pe puf, măreț.
Și-n vuiet, în răstimp, răskoala crește tot mai mare.
Rușinea, crima, poate s-o aleagă
Cel ce se sprijină pe vinovați părtași,
Căci vinovată e găsită
Doar nevinovăția, ce se apără stângaci. O lume cade astfel
în fărâme, Nimic din toate nu rămâne.
Și cum s-ar dezvolta acum În noi un simț spre bunul
drum? Și chiar un om adesea bine îndrumat Se-nclină
pân' la urmă și ia mită. Un jude, ce în stare nu-i a
pedepsi, Răufăcător devine însuși într-o zi.
Am zugrăvit în negru totul, Deși aş prefera icoana
înflorită.

Pauză.

Măsuri și hotărâri vor trebui luate.
Când toți se surpă, toți îndură,
Amenințată-i chiar și sacra maiestate.
MARELE SPĂTAR Turbat tumult cunoaște timpul.
Izbește fiecare, fiecare e izbit.

Nici o comandă nu-nspăimântă.
 Stă cetățeanul după zid,
 Și cavaleru-n cuib de stâncă.
 S-au juruit cu toții să ne-o facă de istov.
 Iar mercenarii – ce să zic – Cu
 nerăbdare-și cere solda fiecare. De nu le-
 am fi datornici cu nimic, Ne-ar părăsi,
 fugind cu totul. Cel ce opreliște ar da,
 Un cuib de viespi ar tulbura.
 Împărăția, ce era de apărat, Stă
 pustiită-n lung și-n lat.
 Și jaful umblă; n-are pace.
 Pierdută-i lumea, jumătate.
 Mai sunt și dincolo regate.
 Dar nici un rege griji nu-și face.

VISTIERNICUL Să te mai bizui pe ținuturi aliate?
 Subsițiile, făgăduite prietenește, Secat-au
 precum apa-n țevi.
 Și-apoi, Stăpâne-n cele state
 A încăput domnia pe ce mâni?
 Unde privești, un nou stăpân gospodărește.
 Respiră neatârnarea-n piepturi Și pretutindeni
 ce isprăvi!
 Am risipit atâtea drepturi Că nu
 ne-a mai rămas nici unul. Iar pe
 partide, doar nebunul Temei mai
 pune-n zilele de azi. Oricât ar
 cultiva slăvirea, hula, Nepăsătoare
 sunt iubirea, ura.
 Și gibelinii¹ ca și guelfii², altă dată fără tihnă, Acum
 se-ascund, dorind odihnă.

1. *Gibelinii* – partizanii împăratului german în Italia, mai ales sub domnia Hohenstaufenilor (secolele al XII-lea și al XIII-lea).
2. *Guelfii* – dușmanii împăratului, adepții papei.

Vecinului cine-i ajută la necaz?
De lucru are fiecare pentru sine.
Izvoarele de aur sunt închise bine. Mai
scurmă fiecare și adună-n poale, Dar ale
noastre vistierii sunt goale.

MAREȘALUL PALATULUI¹

Ce nenoroc mă paște și pe mine!
Vai, zilnic ni se cer economii,
Când tot mai multe cheltuieli avem în fiecare zi.
Și-o grijă zilnic calea îmi aține.
Nu sufăr încă bucătarii de vreo lipsă:
Mistreții, cerbii, iepuri, căprioare,
Găini și găște, rațe, prepelițe, Și rente în
natură, ce e drept mai rare, Curg totuși. Lipsa
e la vin.
Se-ngrămădeau cândva în pivniți Podgoriile-n buți și
anii cei mai buni.
Azi strop n-a mai rămas din fostul plin. Boierii mari
sting buțile nebuni.
Și-acum orașul din depozit vinde Cu cupa și cu
oala, după cum se prinde.
Sunt nevoit și eu să cumpăr, să plătesc.
N-o să mă cruțe cămătarul.
El dinainte ia dobânda din venite, Ani tot mai
mulți el dinainte îi înghite.
Și porcii nu se mai îngrașă,
Sunt zălogite perne, fașă, Iară pe
masă vine pâne
Ce nu se coace decât mâne.

ÎMPĂRATUL *după oarecare gândire, către Mefistofel*
Despre nevoi ne cântă struna. Adaugi la
toate încă una?

MEFISTOFEL Eu? Nicidecum! Când soarta mă învrednicește

Pe tine să te văd și pe ai tăi

1. *Mareșalul palatului* – administrator al unui palat regal sau imperial.

Și-atâta strălucire?! – Poate să lipsească
Încrederea acolo, unde maiestatea poruncește,
Împrăștiind puterea celor răi,
Și unde vrerea bună sprijinită e de iscusință?
Unde la îndemână e atâta sânguință?
Cine-ar putea nenorocire și-ntuneric să stârneasce Unde
asemeni stele strălucesc cu-ngăduință?

MURMURUL MULȚIMII

E un nerod – dar se pricepe. Se
lingușește – cât e vreme.
E sigur că aduce și proiecte –
Ascunde multe – nu se teme.

MEFISTOFEL În lume unde nu e lipsă de ceva?

Lipsește pretutindeni una, alta, iar aici
Lipsește banul. Nu-l poți scoate din podea. Cu
iscusință însă din adâncuri îl ridici.
În vâna munților și prin firidele de ziduri
E aur berechet, cu zimți și fără zimți, Și de-
ntrebați cine-l aduce la lumină,
Afla-veți de la mine știre;
Iată răspund căci este unul,
Bărbat întreg printre cumiți, Om năzdrăvan,
prin spirit, și prin fire.

CANCELARUL Prin spirit și prin fire! Nu se prea vorbește Așa unor
creștini. De-aceea ateștii

Sunt arși pe rug. Palavra e periculoasă, Căci
firea e păcat, și diavol spiritul. Ei între sine
îndoiala o cultivă, Copilul lor, o corcitură
monstruoasă.

Aflați însă că-n țările împărătești Sunt două
semințiile ce-și țin isonul, Ce apără cu
vrednicie tronul:
Întâi sunt sfinții și pe urmă cavalerii.
Ei iau piepțiș orice furtună.
Biserica și statul sunt răsplata lor cea bună.
Dar din pornirile plebee ale unor spirite-ncâlcite
În fața lor o rezistență se ridică:
Ereticii și vrăjitorii, răul și cu rodul lui! Aceștia
țara și orașele le strică.
Pe-aceștia cu sfruntate glume Vrei
să-i aduci în marea lume.
De duhuri prea stricate te-ncălzești,
Cari rude-apropiate sunt nerodului.

MEFISTOFEL După aceasta îl cunosc pe învățatul domn.
Ce nu se pipăie, vă este foarte depărtat.
Ce nu cuprindeți, vă lipsește chiar cu totul.
Ce-n calcule nu intră, nu-i adevărat. Ce voi
nu cântăriți, e fără greutate.¹
Moneda, care voi n-o bateți, n-are preț.

ÎMPĂRATUL Numai cu-atâta lipsurile noastre, din păcate, N-au
dispărut. Ți-e acru rodul, pădureț!
M-am săturat de necurmatul „cum“ și „dacă“. Lipsește
banul! Fă-o cumva, să se facă!

MEFISTOFEL Fac ce doriți și chiar mai mult.
Ușor ar fi, dacă ușorul n-ar fi greu. Ceea
ce vrem, există. M-ascultați.
Dar e nevoie și de arta de-a obține.
Gândiți puțin și cumpăniți-o bine:
Da, cumpăniți, că-n vremuri de urgie,
Când seminții de oameni potopiră țară și popor,
Atâți au fost acei ce-și îngropară

Comorile, ca să le scape de noian cutropitor. Așa
a fost prin vremile romane
Și tot așa prin alte vremi apuse.
Comori sunt pretutindenea în țarină adâncă. E-
al împăratului pământul, Deci și comorile
ascunse.

1. Aici Mefistofel, ca și Goethe, de altfel, este un adversar al teoriilor „meca-
niciste“, dar printr-o interpretare într-adins nepotrivită îl prezintă pe cancelar
ca pe un adept al acestor teorii; în realitate, cancelarul este un exponent al
modului de a gândi teologic, medieval.

VISTIERNICUL Nebunul măscărici ne-a lămurit de-a fir a păr. Un
drept al împăratului e-acesta-ntr-adevăr.

CANCELARUL Vă-ntinde necuratul aurii capcane, Vă
ispitește strâmb, cu lucruri vane.

MAREȘALUL PALATULUI La curte de-ar aduce, după plac, prosperitate,
Aș vrea să n-am de tot dreptate.

MARELE SPĂTAR Bufonul e isteț, promite ce ne place.
De i se dă, soldatul nu întreabă datul dintru ce se face.

MEFISTOFEL Mă rog, dacă ați crede că vă-nșel, Aci
e Astrologul, întrebați-mi-l pe el!
El vede-n cruguri cum e casa, cum e ora.¹
Să spună numai cum se-nfățișează aurora!

MURMURUL MULȚIMII Sunt doi vicleni – ce bine se-nțeleg!
Un măscărici și un fantast se dau pe lângă tron.
Ce cântec vechi și răsuflat!
De cântă unul, celălalt ține ison.

ASTROLOGUL *vorbește, Mefistofel îi șoptește*
E aur Soarele și lamură curată.²
Mercur, știutul sol, slujește pe simbrie. Domnița
Venus v-a-ncercat pe toți, Privindu-vă prea
dulce, cum se știe.
Capricioasă trece Luna castă.
V-amenință, deși n-apare, Marte.

Iar Jupiter rămâne-n frumusețe.
 Saturn e mare, pentru ochi însă departe.
 Sub chipu-i de metal³ nu-l prea cinstim.
 E mic la preț, greu la cântar.
 Cu Soarele când Luna se-nsoțește, Și cu
 argintul aurul, seninătatea vine-n dar.

1. După părerea astrologilor, horoscopul se împarte în douăsprezece case sautruinghiuri.
2. Astrologul desfășoară un horoscop și face preziceri după configurația Soarelui, a Lunii și a planetelor.
3. După părerea astrologilor, metalul saturnian ar fi plumbul.

Ce mai rămâne, repede se dobândește.
 Palate și grădini, și sâni, frumoase fețe,
 Acestea toate ni le dă-nvățatul domn, În
 stare singur cu atâtea să răsfețe.

ÎMPĂRATUL Aș asculta mereu, că toate-s bune, Dar
 nu mă-nduplecă ce spune.

MURMURUL La ce ajută aste paie îmblătite?
 Cu zodiacul și-alchimia
 Ne-am amăgit destul. N-avem nădejde. Un
 flușturistic să ne-aducă bucuria?

MEFISTOFEL Cum cască gura-n preajmă stând!
 Dar spusele n-au crezământ.
 E drept că se mai flecărește despre mătrăgună
 Și despre câinii negri
 Chemați comoara s-o păzească.¹ Dar în
 zădar fac unii glumă, Și în zădar se
 osândește vraja! Se-ntâmplă totuși să te
 gâdile la talpă Și pasul sigur uneori să
 poticnească.

Atunci simțiți efectul tainic,
 Lucrarea veșnicei naturi sub glie, Se
 furișează-n sus puterea vie.

Când astfel vă înțepă-n mădulare,
Când straniu vă îndeamnă locul,
Luați cu hotărâre târnăcopul,
Comoara e ascunsă sub picioare!²

MURMURUL Simt în picior un greu de plumb, Un
junghi în braț. Asta-i podagră. În
degetul cel mare mă furnică,
Mă doare-n stânga spata-ntreagă.

1. Mefistofel este aici un apologet de circumstanță al superstițiilor în legătură cu locurile unde s-ar găsi comori.
2. În secolul al XVIII-lea se făcea mare caz de „dibuirea“ metalelor (ascunse în pământ) de către oameni care își atribuiau puteri senzitive deosebite.

După asemeni semne-aici ar fi Cel
mai bogat ținut de bogății.

ÎMPĂRATUL În grab-acu, căci nu ne scapi.
Să-ți pui cuvântul mincinos la încercare.
Arată-ne ce scoți, pe unde sapi.
Arată-mi locurile nobile și rare!
Punându-mi spada, sceptrul la o parte, Aș
ajuta și eu lucrând, dar, dacă minți, La
dracu' te trimit și mai departe.

MEFISTOFEL Un drum și chiar mai multe pân-acolo
Cunosc și știu. Vreau însă să vestesc
Câte fără stăpân pe sub pământuri se găsesc.
Țăranul, care-și ară brazda, Ridică-un vas
odat' cu glia.
El caută în zid de lut salpetru.¹ Bucuria
Și spaima i-o ghiciți, când vede Că-n
mână ține aur.
Ce bolți se cade să dărâme,
Prin ce prăpăstii, și prin care sân
De munte trebuie să-și taie drum
Căutătorul de comori, ca printr-un alt tărâm!

În beciuri largi, închise din vechime,
El vede rânduri-rânduri de tipsii Și
cane, cupe, blide aurii.
Paharele stau șiruri, cu rubine,
Și dacă vrea să bea
O băutură veche e alătura.
Ah, doagele de lemn de mult au putrezit,
Dar vinul își făcu o altă bute
Din propria sa piatră, tare ca un zid.
Esențele unor atare vinuri îndelung păstrate
Și aurul și-atâtea nestemate

1. Țăranii aveau obiceiul să scoată salpetru din ziduri vechi, pătrunse de igrasie, și apoi să-l dea vitelor.

Stau învălitate-n adâncimi de noapte.
Fără mahnire cercetează-aicea înțeleptul. A cerceta
și a cunoaște la lumina zilei e un fleac, Misterele
adevărate-n întuneric zac.

ÎMPĂRATUL Pe-acelea ți le las. Ce-i sumbru nu aduce bucurie.
Ce-i prețios, s-apară-n zi deplină.
Pe cel viclean cine-l cunoaște-n noapte?
În beznă vacile sunt negre, mâța e surie. Urcioarele
de jos, de aur pline,
Cu plugul tău tu scoate-le-n lumină!

MEFISTOFEL Ia sapa singur și lopata.

Prin lucrul țărănesc devii mai mare
Și-o ciurdă de viței de aur Vedeai-vei
cum din lut răsare.
Atunci cu încântare, fără șovăire, Te poți
împodobi pe tine, pe iubita ta. O piatră
scumpă întregește, prin lucire, Atât
frumsețea cât și maiestatea.

ÎMPĂRATUL Îndată, fără-ntârziere!

ASTROLOGUL *ca mai sus*

Stăpâne, înfrânează poftă și dorință.
Întâi spectacolul mascat se cere!
De țință nu ne-apropie nici grabă, nici împrăștiere. Să
ne-adunăm întâi spre pocăință.
Să ne învrednicim de cele ce sunt jos
Dintâi – prin lămurire – aici, deasupra, cu folos.
Cine vrea binele devină-ntâi el însuși bun.
O bucurie cine vrea, să-și potolească sângele nebun.
Cel ce dorește vinuri, struguri copti să tescuiască.
Cel ce minuni așteaptă, mai întâi credința să-și
sporească!

ÎMPĂRATUL Să ne petrecem timpul, deci, c-un val De
veselie! Vine Miercurea Cenușii¹,

1. *Miercurea Cenușii* (în latinește: *Feria quarta cinerum*) – sărbătoare catolică, când preotul presară cenușă pe creștetele credincioșilor.

Și în răstimp deschidem aripile ușii, Sărbătorind
sălbăticii de carnaval.

Trompete. Ies.

MEFISTOFEL Înaintăm mereu cu stângul și cu dreptul. Cum
se înlănțuie norocul, vrednicia, Nu prind de
veste niciodată' nebunii. Dacă ar obține piatra,
zis-a-nțelepciunii, Desigur pietrei i-ar lipsi-
nțeleptul.

SALĂ SPAȚIOASĂ CU ÎNCĂPERI LATERALE

totul împodobit și decorat pentru spectacolul mascat.

CRAINICUL Să nu vă-nchipuiți că-n țări germane Ați fi, și că
un dans al morților v-așteaptă, Sau dansuri de
nebuni și diavoli.

Spre o serbare veselă privirea se îndreaptă.

Înaltul domn făcând o expediție prin țări romane
Trecu măreții Alpi și își spori

Domnia cu o nouă și senină-mpărăție.
 Firește că-mpăratu-și dobândi
 Chiar de la Sfântul Scaun dreptul și puterea,
 Iar când se duse ca să-și ia coroana, Tare-i
 plăcu s-aducă și aceste obrăzare¹.
 Suntem ca nou născuți, și fiecare
 Uitându-și numele cel vechi Își pune
 masca peste față și urechi.
 Și orice om de lume-aidoma devine
 Unui nerod, și înțelept s-arată Pe cât
 înțelepciunea îl mai ține.
 Îi văd cum se aleg în cete,
 În pâlcuri, când grăbite, când încete.
 Un cor de alt cor strâns se leagă.
 Intrați, ieșiți cu veselie!

1. *Obrăzare* – măști.

Rămâne pân' la urmă lumea-ntreagă – Cu ale ei figuri
 și pozne-o mie – O singură și mare nerozie.

GRĂDINĂRESELE – *cântare însoțită de mandoline*

Ne-am împodobit în noapte – Să ne vezi, să ne
 ascuți, Tinerele florentine –
 Noi urmăm germanei curți.

Noi purtăm în brune bucle Câte-o floare ca
 decor. Fire, scame de mătase – Joacă-și ele
 rolul lor.

Căci noi credem că e vrednic Și e bine și e
 drept. Florile artificiale Înfloresc anul întreg.

Coloratele decoruri Le purtăm pe-aici la pas.
 Voi cam râdeți de-amănunte, Dar întregul v-a
 atras.

Suntem dulci și grațioase.
Tuturor de arătat. Căci femeia este artei
Înrudită-apropiat.

CRAINICUL Să vedem, ne e dorința, Coșurile-mbelșugate,
Câte le purtați pe creștet Și pe brațe-
nrourate.

Vânzătoarele și marfa
Ca grădina să s-arate, Să-și aleagă fiecare
După pofța ce o are.

GRĂDINĂRESELE Vindeți ce aveți, de-ndată,
Dar să nu vă târguiți. Din
cuvinte cu-nțelesuri Veți
afla ce dobândiți.

CREANGA DE MĂSLIN CU ROD

Nu invidiez vreo floare Și
gâlceava ocolesc:
Împotriva firii-mi este.
Eu sunt seva, mă mândresc,
Măduva eu sunt a țării,
Semn de pace-n văi și munte,
Azi aș vrea să am norocul De-a
împodobi o frunte.

CUNUNA DE SPICE DE AUR

Spicele zeiței Ceres¹ Vă
prind bine, cu folos. Ca
podoab-a voastră însă Ele
sunt și dar frumos.

CUNUNA FANTEZISTĂ

Flori pestrițe, albe nalbe
Și cu ce mai dă și holda!
Nu-s obișnuite-n fire,
Dar le născocesc moda.

BUCHETUL FANTEZIST

Al meu nume să vi-l spună
Teofrast² n-ar îndrăzni.
Totuși mai hrănesc

nădejde Vreo frumoas-a-
mpodobi.
Să mă pună-n păr vreo
fată,
Sau de am puțin noroc
Să se hotărasc-a-mi face
Lângă inimă un loc.

BOBOCII DE TRANDAFIR – *invitație*

Fantezia să-nflorească Pentru
moda de o zi,

1. *Ceres* – în mitologia romană, zeița grânelor.
2. *Teofrast* – părintele botanicii, discipol al lui Aristotel (secolul al IV-lea î.Hr.).

Minunat, precum natura Niciodat'
nu poate fi. Clopoței, petale fine,
Răsăriți din bucle pline! Soarta-
ascunși prin foi ne ține Minunați
prin proștețime.
Când s-anunță caldă vară Și s-
aprinde trandafirul, Cine-ar mai
dori să moară?

Stăpânesc promisiunea
Și favoarea încercată În
împărăția Florei¹

Ochi și inimă deodată.

Sub umbrare, grădinăresele își desfac cu grație marfa.

GRĂDINARUL *cântă însoțit de alăută cu tonuri adânci*

Florile răsar în preajmă, Frunți
împodobind cu gust. Fructul nu vrea
să înșele, Își îmbie miez și must.

Nu cu ochiul faceți prețul Roadelor,
cireșelor. Cumpărați, căci cerul
gurii E mai bun judecător.

Piersici, rodii, fructe coapte Ți se-
mbie să le guști. Despre trandafiri
faci cântec, Dar din măr e dat să
muști.

A vă însoți frumsețea
Să ne fie-ngăduit, Unde-atât belșug
de mărfuri Spre-ncercare s-a ivit.

1. *Flora* – la romani, zeița florilor și a grânelor înflorite.

Sub ghirlandele bogate
Și-n frunzare dedesubt
Găsești totul împreună:
Muguri, foi și floare, fruct.

*În timp ce cântarea continuă, însoțită alternativ de chitare și
alăute, cele două coruri își prefiră și își îmbie marfa, treptat,
în sus.*

Mama și fiica.

MAMA Fata mea, când mi-ai venit,
Eu ți-am pus scufiță. Fost-ai dulce
la obraz Ca o luminiță.
Măritată te gândeam Cu un mare
bogătaș, Draga mea fetiță.

Dar trecu an după an
Fără de norocuri, Ceata
peștorilor Și cu ei sorocuri.
Ai jucat cu mulți, cu-ndemn, Ai făcut
cu cotul semn, Și din ochi pe-alocuri.

Petrecut-ai veselă Prin cutare
casă. Nici un tinerel bărbat Nu
s-a prins în plasă.
Azi nebunii drum și-au dat. Desfă-ți poala,
poate vreunul Să rămână agățat.

*Fete tinere și frumoase se alătură jocului, o conversație intimă
s-aude.*

*Pescari și păsărari, cu năvoade, undițe și lațuri, precum
și cu alte unelte, apar, amestecându-se printre copile.
Încercări de-a se prinde, de-a scăpa și de a se reține
unul pe altul dau prilej la dialoguri plăcute.*

TĂIETORI DE LEMNE *dau năvală cu impetuozitate*

Vrem loc, vrem spațiu,
Prin stejerișuri
Tăiem copacii,
Făcând luminișuri;
Unde lovim,
Doar vai și vai e.
Laudă aduceți Celor ce
taie.
De n-am fi noi,
Noi tăietorii,
Câțiva prin țară,
Cum s-ar alege Cei
fini cu vorba
Spirituală?
Să știți aceasta!
Ați îngheța voi,
De n-am doborî noi!

PULCINELLI¹ *stângaci, ticniți*

Voi sunteți nerozii,
Care asudă Cu spate-
aplecate.

Noi suntem isteții,
Nicăcând greutate
Și nici vreo trudă
De-a lungul vieții
N-am dus vreodată.
Veșmântul nostru Ușor e
ca rostul.

1. *Pulcinell* – sluga leneșă din anumite comedii.

Noi pierdem vremea
Pe străzi, prin târguri,
Căscăm doar gura
Prin săli, prin crânguri.
Și felul nostru
E, prin mulțime,
Precum țiparul, Să trecem
bine Și de-a furișul. De ne
lăudați, De ne-njurați,
Oricum, e bine.

PARAZIȚI¹ *lingușitori și lacomi*

Voi truditorii,
Destoinicii, marii, Voi cărbunarii,
Sunteți de-ai noștri.
La ce-ar folosi
Orice-nclinare
Și aprobare,
Duplicitatea,
Chiar dac-un fulger
Pe loc ar cădea,
La ce-ar folosi
Dacă lemn n-ar fi,
Cărbuni n-ar fi, Văpaie să dea, S-
aprindă vatra?

Astfel se frige, Și astfel se
fierbe.

Linge-talere
Astfel se pierde,
Friptura simțind Și mirosul tare

1. *Parazitul* – personaj în comedia antică și, mai apoi, în cea italiană.

De pești la grătare.
La mesele date
De mecenate Oameni ca noi
Se-ndeamnă la fapte.

UN BEȚIVAN *inconștient*

Azi nimic să nu-mi displacă, Că mă simt așa de
slobod.

Chiot proaspăt, cântec liber Prin atâta tropot,
ropot Să străbată! Și să bem!

Haideți să ciocnim paharul! Tu de-acolo
vino-ncoace, Să ne îngropăm amarul!

Supărată mi-e muierea Că mă port așa bălțat.
Eu sunt mândru, ea mă ceartă Că sunt bun de
împăiat.

Dar eu beau și iarăși beau!
Să ciocnim cum se cuvine! Mai ciocniți, mască
și mască Să se simt-odată bine!

Sunt eu oare rătăcit?
Mă găsesc unde îmi place. Când cârciumarul nu-
mprumută, Cârciumăreasa o mai face.
Beau mereu și iarăși beau.
Sus, măi frați! Ca să ciocnim! Oricum mâna-ar
rătăci, Gura tot o nimerim.

Fără capăt aş petrece.
Numai să mă-ntind puțin

Mi-e dorința, căci de-acum Pe picioare-abia mă
țin.

COR Beți, ciocniți! Frate cu frate! Cine
poate nu se lasă,
Țineți-vă strâns pe scaun – Unul a
căzut sub masă!

Crainicul *anunță diverși poeți, cântăreți ai naturii,
cân- tăreți de curte, poeți-cavaleri, gingași și
entuziaști. În înghe suiala concurenților, nici unul nu
izbutește să spună o vorbă.*

Unul se furișează prin față, rostind câteva cuvinte.

SATIRICUL Știți voi ce pe mine, Poetul,
m-ar bucura? Să-mi fie
îngăduit a cânta Ce nimeni
n-ar asculta.

*Poeții nopții și ai mormintelor se scuză, căci ei sunt
tocmai într-o conversație interesantă cu un vampir
proaspăt ivit, împrejurare din care s-ar putea dezvolta
un nou gen de poezie. Crainicul e nevoit să-i lase în
pace. El cheamă rând pe rând mitologia greacă, care
și sub masca modernă își păstrează caracterul și
grația.*

Grațiile.¹

AGLAIA Grație aducem în viață;
Punem grație în dăruire.
EGEMONA Dulce e orice-mplinire;
Puneți grație-n primire.
EUFROSINA Grațioasă-n dimineață
Fie orice mulțumire.

Parcele.²

ATROPOS³ M-au chemat la tors pe mine
Care sunt cea mai bătrână.

Multe tâlcuri are firul
Răsucit gingaș în mână.

1. *Grații* – în mitologia antică, zeițe ale grației, voioșiei și gingășiei.
2. *Parce* – zeițe ale soartei.
3. *Atropos* este cea mai bătrână dintre parce; în mitologie ea taie firul vieții, aici însă ea îl toarce, rol ce în mitologie revine lui *Clotho*, care aici taie firul vieții.

Să vă fie cât mai moale
Eu ales-am inuri fine, Ca să fie
neted firul – Degetul în seamă-l
ține.

CLOTHO

La petreceri și la dansuri
Grija să vă fie scumpă,
Are o măsură firul;
Să păziți să nu se rumpă.
Mie în aceste zile
Foarfeca îmi este dată,
Căci bătrâna cu puterea-i
Supărat-a lumea toată.

Torsături fără foloase
Ea întinde în lumină,
Dar ea taie pe aceea
Care-i de speranță
plină.

Câteodată' cu tinerețea-mi
Mă înșel și eu oleacă.
Ca să mă-nfrânez, de-
acuma Foarfeca o pun în
teacă.

Mă simt bine-așa legată,
Și privesc cu prietenie.

LACHESIS¹

Treceți, pâlcuri, fără
teamă, Veselia să vă ție.
Mie, care-s înțeleaptă,
Mi-a rămas orânduirea.
Tortul meu se învârtește.
Fără grabă-i este firea.
Fire vin și iarăși fire: Îndrumat e
fiecare

1. *Lachesis* – cea mai binevoitoare dintre parce; ea face tort din firul vieții.
Cercului să se supună, Și de-acolo nu
mai sare.

Țesătorul ia-n primire Torsătura măsurată.
Dacă aș uita de mine,
Rău ar fi de lumea toată.

CRAINICUL Oricât ați răsfoi vechile scrieri,
Ființele ce vin, nu le cunoașteți, Ce rele sunt, dar
după-nfățișare
Voi le-ați primi cu drag cuvânt ca oaspeți.

Sunt furiile¹, credeți-mi vestirea, Drăguțe, prietenești
și foarte june. Începeți vorba și-ți vedea cum mușcă
Ca șerpilor porumbițele nebune.

Viclone și ascunse sunt, dar astăzi
Când cu metehne-atâția ni se laudă, Nici ele nu
doresc faimă de îngeri, Și recunosc că-s plagă, și
se-aplaudă.

Furiile.

ALECTO Oricum, voi ne veți crede după vorbă, Că suntem
dulci și tinere feline. De are unul, altul, vreo iubită,
I-om gădila urechile prea bine.

Și nu pe-ascuns, ci-n față îi vom spune
Că ea și altora mai face semne, Că-i proastă,
strâmbă, bună de nimica, Pe urma ei să nu se mai
îndemne.

Mireasa noi o hărțuim de-asemeni, Că mirele acum
o săptămână

1. *Furii* – zeițe ale răzbunării.

Rău a bârfit-o. Dacă se împacă,
Ceva din vorbe tot o să rămână.

MEGERA Asta-i nimic, căci după ce se leagă, Iau
lupta eu. Mă prind să umplu vasul
Norocului cu picături de fiere.
Căci schimbăcios e omul ca și ceasul.

Și nime-n brațe, ce-a dorit, nu ține, Făr-a
dori ceva și mai fierbinte.
De soare fuge-n grabă fiecare,
Vrea să-ncălzească gerul, scos din minte.

La toate-acestea mă pricep eu bine.
Să semene mereu nefericirea – Pe
Asmodeu¹, fidelul, îl voi pune.
Perechile le stric și omenirea.

TISIFONA

Eu otrava o amestec,
Eu pumnalul îl ascut. De
iubești cumva pe alta, Ține
mintе, ești pierdut.

Dulcele se face fiere,
Dacă astfel făptuiești. Nu
începe târguire:
Fapta tu ți-o ispășești.

Nu-i iertare nicăire.
Stâncilor m-oi tângui, Echo²
zice: răzbunare!
Schimbăciosul va pieri!

1. *Asmodeu* – demonul căsniciei, în Biblie.
2. *Echo* – în mitologia greacă, nimfă a pădurii. Supărând pe zeița Hera, aceasta a prefăcut-o în stâncă și a condamnat-o să repete ultimele cuvinte ale celor care îi pun întrebări.

CRAINICUL Îngăduiți, vă rog, și treceți mai departe. Ce
vine-acum nu seamănă cu nime.¹

E ca un munte ce se puse în mișcare,
Covoare pèstrițe i-atâră pân' la foale.
Colți lungi el are, trompă ca un șarpe.
E un secret aci, dar are dezlegare.

Pe ceafa lui, fragilă, o femeie
Cu o nuia îl mână lesne, Și alta-i stă
măreață pe spinare Lucind din creștet
pân' la glezne. Alături alte două vin,
ca din poveste, Plină de teamă una,
veselă cealaltă.

Parc-ar dori ceva întâia, liberă e-a doua.
Vestească fiecare, cine este.

TEAMA² Felinarele serbării
Oarbe drumul mi-l ațin.
Printre fețe-nșelătoare Lanțurile
strâns mă țin.

La o parte, voi, ce râdeți, Bănuielii
dând temei!
Colo-n noapte la răscruce, Mă
pândesc vrăjmașii mei.

Prietenul – dușman e-aicea.

Masca i-o cunosc de-acum. A
voit să mă omoare, Iată-mi-l
fugind pe drum.

Bucuros în orice parte Aș
ieși din lume-afar'. Dar
acolo e neantul, Mă
cuprinde spaima iar.

1. Un elefant.
2. Scriitorul grec *Lucian* (secolul al II-lea) susținea că cei mai mari dușmani ai omului sunt teama și speranța.

Scenă alegorică de carnaval.

*Cumințenia mână elefantul, simbolizând puterea. Alături pășesc
Speranța și*

*Teama, în lanțuri. Pe spinarea elefantului tronează Victoria, „zeița-
năpăstuirii“.*

RANȚA

Vă salut, voi surioare! V-a
plăcut mai ieri și astăzi Să
vă puneți obrăzare. Dar eu
știu, orice s-ar spune,
Măștile le veți depune.
Dacă în lumini de faclă
Nu se-ntâmplă să ne placă,
Ne-om plimba-n senine zile
Întru totul după vrere,
Când în pâlcuri, când
stinghere, Libere pe câmp de-
april.

Vom umbla, precum ni-i voia,
Fără grijă prin viață,
Neștiind ce e nevoie.
Oaspeți fi-vom, așteptați,
Pretutindenii vom intra, Ce-i
mai bun în lumea noastră S-a
găsi pe undeva.

ȚENIA

Doi sunt dușmanii ce-i are
Omul: teama și speranța.
La o parte-l țin de obște.
Să vă apere distanța.
Ăst colos îl port pe drumuri, Ca un turn el duce-n spate. Și el trece,
că nu-i pasă, Pe înguste căi, pe late.

Dar mai sus, pe înălțime,
Stă zeița și întinde
Aripi largi, ca să aducă
O dobândă pretutinde’.

O împrejmuire lucirea,
Nimbul nu i se destramă.

E zeița-nfăptuirii
Și Victoria se cheamă.

ZOILO-TERSIT¹ Hu-Hu! Tocmai la timp eu vin.

Pentru atâți mai am venin.

Acuma însă ținta mea

O doamnă e, Victoria!

Întraripată, cum se
vede, Vulturoaică ea se
crede.

Și s-amăgește că-i al ei,

Pe unde trece, tot

poporul.

Dar unde izbutește-o faptă,

Îmi pun și eu îndat' piciorul.

Și ce-i înalt, se face jos,

Și ce e drept, se face strâmb.

De văd pe dos, sunt sănătos.

Numai urâtul e frumos.

CRAINICUL Să te atingă-atunci, câne spurcat,

O lovitură sacră de toiag.

Sucindu-te, te răsucește!

Cum se adună dublu geamăn,

Scârbos e trândul², fără

seamăn! Dar ce minune! Ou se

face, Și oul crește și-apoi

crapă.

Doi gemeni se ivesc din apă:

O viperă și-un liliac.

Și șarpele se-ntinde sfoară,

Spre grindă liliacul zboară,

Și împreună ies afară.³

Tovărășie nu le fac.

1. *Zoilo-Tersit* – personaj fictiv, al cărui nume e alcătuit din două părți: Zoilos, numele unui gramatician (din secolul al III-lea î.Hr.) care l-a atacat pe Homer, și Tersit, numele unui personaj care râdea de eroii din fața Troiei.
2. *Trând* – (fig.) lepădătură, pleavă; aici: ghemotoc, mototol.
3. Sub chipul lui Zoilo-Tersit se ascunde Mefistofel, care, alungat de crainic, se va întoarce sub chipul Sfrijitului-Zgârcitului.

MURMUR Haideți, unde se dansează – Eu mai bine-aș vrea să
 plec –
 Simți tu duhuri care trec
 Și prăsilă de strigoi? – Vuietul îl simt prin păr – Eu
 îl simt pe la picioare – Te-a rănit cumva, te doare?
 –
 Dete spaima peste noi – Cheful nostru a trecut,
 Bestiile-așa au vrut.

CRAINICUL De când pe la mascarade Sunt adus, trimis de
 soartă,
 Nici un rău să nu v-atingă – Stau de pază pe la
 poartă.
 Și veghez și nu mă clatin!
 Dar mi-e teamă, prin ferestre Să nu intre duhuri,
 vâlve, Răsărite din poveste.
 Nu v-aș ști scăpa de vrajă!
 Unul dă de bănuț!¹
 Iată alte arătări
 Se apropie, se-ndeamnă. Dar figurile ce-
 nseamnă Și pe nume cum le zic? Ce nu e de
 priceput, N-aș putea nici să explic.
 Ajutați-mă să-nvăț! – Iată vine prin mulțime
 Car măreț cu patru cai, Vine, vine, vine, vine.
 Prin norod nu-și taie uliți,
 Nu e nici o-nghesuială,
 Colorat lucește-n cale, Stelele sclipesc sălbatic

1. Aluzie la Zoilo-Tersit (Mefistofel).

Ca o magică lanternă, Trece carul
furtunatic.

Faceți loc! Mă înfioară!

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ¹ Roibilor, să vă opriți!

Înfrânați-vă aripa!

Zbor în vuiet vi se cere,

Când e-nălțătoare clipa.

Aste spații le cinstim.

Ia-priviți cum se-nmulțesc Împrejur
admiratorii, Cu ochirile țintesc.

Crainic, bagă tu de seamă,

Povestește și arată

Cine suntem, cum ne cheamă. Căci noi
suntem pilde vii, Când vădăm alegorii.

CRAINICUL Numele eu nu ți-l știu. Însă pot să te
descriu.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Totuși!

CRAINICUL Trebuie să spun:

Tânăr și frumos îmi ești, Umbli însă
prin povești, Un băiat neîmplinit.

Împlinit, vei fi dorit.

Îmi pari crai, de viitor,

Chiar de-acum seducător.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Bine-o-ntorci și bine-o dregi.

CRAINICUL În ochi tu negru fulger porți,

Iar noaptea buclelor

Înseninată e de-o diademă.

Ce nestemate, ce decor!

Veșmânt cu tiv de purpură și ținte

1. Băiatul-căruțaș simbolizează în acest spectacol mascat Poezia.

Îți curge de pe umăr pân' la-ncălțăminte.

Drept fată ai putea să fii luat în glumă,

Dar pentru bucuria și amarul,
Ce le-ai putea aduce,
Un preț tu ai avea și-acum la fete.
Din partea lor, te-ar învăța abecedarul.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Și-acesta cine-i, strălucind în car,
Alcătuire splendidă tronând?

CRAINICUL Un rege pare, înclinat spre dar.
E norocos cel ce ca om
Se bucură din parte-i de favoare.
De altceva nevoie n-are.
Privirea craiului în preajmă
cată. Plăcerea lui de-a da-i
curată, Și-i fericirea lui cea
mare.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Cu-atâta nu sunt mulțumit. Descrie-
mi-l amănunțit.

CRAINICUL Nu poate fi descrisă demnitatea,
Cel mult c-o vorbă sănătatea
Din fața lui, obrazii, ochiul năzdrăvan,
Ce strălucesc de sub turban, Și-n
falduri de veșmânt prosperitatea.
Dar ce-aș mai spune despre-nfățișare?
Ca domnitor el cunoscut îmi pare.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Belșugul e, un zeu, Plutus¹ îl cheamă.
El însuși vine-n pompă mare,
Că împăratul îl așteaptă-n nerăbdare.

CRAINICUL Dar să ne spui, tu cine ești?

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Eu sunt risipa, poezia.
Eu sunt poetul care se desăvârșește,
Când bunul cel mai scump și-l
risipește. Și eu, nemăsurat sunt de
bogat,

1. Sub chipul zeului Plutus (zeul bogățiilor în mitologia greacă) este travestit Faust.

Și-asemenea lui Plutus mă socot: Împodobindu-i și
petrecere și joc,
Și tocmai ce-i lipsește – aceea-mpart.

CRAINICUL Te lauzi, dar nu îți șade rău.

Vrem să vedem ceva din meșteșugul tău.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Pocnesc din degete o dată doar

Și dintr-o sfârlă peste car
Mărgele-apar, mărgăritar!

Dând mereu sfârle în aer.

Poftim brățări de aur și cercei, Un pieptene, o
coroniță fără greș, Inele scumpe, pentru mari și
mărunței. Și flăcări mai trimit din loc în loc, Apoi
aștept să văd cine ia foc.

CRAINICUL Acum se-nghesuie draga mulțime!

Dăruitorul pare strâmtorat de-a bine.

Aruncă giuvaere ca în vis,

Și toate mânilor culeg din paradis.

Dar bag de seamă viclenia:

Orice ar prinde cineva, dobânda, bucuria,

În mână n-are să-i încapă, Că darul fluturând

îi scapă. Mărgăritarele, colanul se destramă,

Gândaci îi mișună în palmă.

El îi azvârle, bietul, să-i înfrunte.

Iar alții-n loc de nestemate Prind fluturi cu

sclipiri deșarte. Ce nu promite păcăliciul

scamator, Și dăruiește aur doar, amăgitor!

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ Măști tu vestești, pe cât iau seama,

Dar a vedea esența sub părere

Nu-i treaba unui vestitor la curte.

Aceasta cere o mai ageră vedere.

Mă voi feri însă de orice ceartă.

Spre tine, Doamne, vorba mi se-ndreaptă.

Către Plutus.

Nu mi-ai încredințat tu mie

Călăuzirea celor patru roibi?

Și nu îmi mână precum îndrumi?

Vreau să se știe.

Nu mă îndemn la orice semn?

Și nu m-am priceput cu îndrăzneală Să dobândesc
finicul, ramul, pentru tine? De câte ori la-ntrecere,
spre slava ta, Eu m-am luat, am izbutit cu bine! Și
dacă laur îți împodobește fruntea, Nu eu cu mâna mea
l-am împletit?

PLUTUS Nevoie, dacă ai, de-o mărturie, O spun pe față și
o spun cu bucurie:

Ești duh din duhul meu.

Ești mai bogat decât sunt eu. Și prețuiesc mai
mult verdele ram Decât orice coroană ce-o mai
am.

Vestire tuturor în țară fac:

Iubite fiu al meu, că-mi ești pe plac!

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ *către mulțime*

Cele mai rare daruri, iată,

Le-am risipit jur-împrejur,

Și văd cum pe cutare creștet

O flăcăruie arde și iscată

De pe un cap pe alt cap sare,

Pe unul stă, dar altuia îi scapă, Și numai rar s-
aprinde tare, În grabă dând scurtă văpaie. La
cei mai mulți, doar, pâlپând, Se mistuie, și
trist se taie.

MUIERET BÂRFITOR Acolo sus pe cel rădvan

Desigur stă un șarlatan,

Și-alături, ca un țâr, Sfrijitul

De foame stors, și de-alte cele, Cum n-a
mai fost cândva văzut. Mă prind că el
nimic nu simte De l-ai pișca pe la șezut.

SFRIJITUL Scârboasă seminție muierască, În lături!

Știu că nu îți sunt pe plac.

Pe când femeia în alt veac

De casă și de vatră îngrijea, Aveam alt
nume: Avariția!

Ce bine casei îi mergea:

Multe intrau, nimica nu ieșea. Mă
osteneam pentru dulap și ladă, Și se
chema c-ar fi un viciu.

Acuma însă-n ani mai tineri Pentru bărbat
viața-i un supliciu. Femeia a uitat cruțarea,
Mai multe poște are decât taleri, De datorii
e plină zarea.

Muirea, ce mai pune la o parte,

Ascunde-o zi și-apoi împarte,

Căci cu ibovnicii ea bea din plin,

Și ce rămâne, cheltuiește cu înfrumusețarea.

De-aceea aurul devine prețuitul.

Azi sunt de genul masculin.

Eu sunt zgârcitul.

FEMEIA *ce vine în frunte*

Dați-l încolo și lăsați-l,

Când totul e la urmă-nșelăciune.

El vine doar bărbații să-i ațâțe,

Și să le cânte urăcioșilor în strune!

MULȚIMEA DE FEMEI O lovitură dați-i și să-i faceți seama.

Sfrijitul vrea să ne-nspăimânte?

De-o pocitanie să ne cuprindă teama?

Bălaurii-s de mucava și lemn. Pe el
acum, așa vă-ndemn!

CRAINICUL În numele toiagului – pe loc să stați!

Dar nu-i nevoie de-ajutorul meu.

Priviți cum înrăiții monștri, În
spațiul cucerit mișcați, Își
desfășoară aripe de zmeu.

Se scutură, scuipându-și focul,
Gâtlejurile. Sună cu mânie solzii.
Mulțimea fuge, gol rămâne locul.

Plutus coboară din car.

CRAINICUL Cât de regește el coboară!

Un semn, apoi bălaur cu bălaur

Aduc o ladă doldora de aur,

Și cu zgârcitul, care stă pe ea, I-o pun
cu grijă la picioare.

Minunea se făcu. Și ce splendoare!

PLUTUS către Băiatul-căruțaș

Scăpași de multa greutate neplăcută.

Ești liber să te-nalți acum în sfera ta, Ce nu-
i aci. Bălțată și-ncurcată, Ne-mprejmue aici
o lume slută.

Acolo numai, unde clar în claritate

Privești, stăpân, și-n tine ai încredere deplină,

Unde frumsețea, binele domină,

Creează-ți lumea ta-n singurătate.

BĂIATUL-CĂRUȚAȘ

Mă prețuiesc ca un trimis al tău, ce sunt,

Și te iubesc printre rudenii ca pe-un tată. Belșug e
unde poposești, iar unde-s eu Dobândă are orișicine
pe pământ.

Firește că mai șovăie oricine câteodată:

Să ți se-nchine ție, sau să mi se-nchine mie?

Ai tăi, e drept, că fără treabă se desfată, Mereu

însă câte puțin de lucru are

Cel ce pe mine mă urmează-n zarea mare.

Nu-mi fac în taină nici o faptă.
Răsuflu numai și mă și trădez.
Rămâi cu bine! Tu-mi îngădui fericirea.
C-o șoaptă însă de mă chemi, mă-ntorc de-ndată!
Pleacă, precum a venit.

PLUTUS Acum e timpul să dezlănțuim comori!
Cu varga crainicului eu ating lăcate
Ce se deschid. Priviți cum în căldări de-aramă, În
clocotul de sânge auriu, apar înfiripate Coroane și
colane, lanțuri și inele.
În clocot s-ar topi iar toate cele.

STRIGĂTE ÎN MULȚIME *rând pe rând*
Priviți, priviți, ce bogăție de izvor,
Se umple lada pân' la gură. – De aur,
vase se topesc: ies rostogol
Monede-n suluri ca din gol. – Purtând efigii,
cu embleme sar ducații, Cum n-au văzut
vreodat' bogății. – S-a întrupat acum dorința
mea.
Fișicele de galbeni pe podea,
Le folosiți, că vi se-mbie,
Să v-aplecați cu sânge, la bogăție! – Noi,
ceștialalți, mânați de grabă, Luăm în
stăpânire-o ladă.

CRAINICUL Ce vreți, nebunilor, cu-a voastră vrere Când totu-i
doar o mascaradă?
Să puneți capăt poftelor, sărmani Nerozi!
Sau credeți că în seara-aceasta E aur ceea ce
se risipește? Pentr-un asemeni joc chiar
gologani Ar fi prea mult.
Bicisnicilor! O frumoasă amăgire-ați vrea Să fie
grosolanul adevăr!

Cu adevărul ce-ați începe? – Nebunia vană O
prindeți însă pofticioși de păr!
O, Plutus travestit, erou mascat, Norodul ăsta fie-mi
alungat!

PLUTUS Toiagul tău e ca făcut Pentru aceasta. Dă-mi-l
împrumut.
Îl voi muia în clocot și-n văpaie. Hei, măștilor,
vedeți acuma pălălaie, Cum fulgeră, cum sar
scânteii!
Toiagul a și prins dogoare.
Cine s-apropie, înghesuindu-se prea tare, Va fi
incinerat fără cruțare.
Acu-mi încep a mea plimbare.

STRIGĂTE ȘI ÎNGHESUIALĂ

Vai, vai! Prăpăd o să ne-ajungă. – Să fugă cel ce
poate să mai fugă. – Dă-te 'napoi, tu omule, din
ceață! – Îmi sar scânteile aprinse-n față. –
Toiagul greu arzând apasă. – Pe unde cel
pierdut să iasă? – 'Napoi, 'napoi, voi obrăzare!
– 'Napoi, 'napoi, neînțeleasă ceață! – Cum ar
zbura, dar aripi n-are! –

PLUTUS E-mpins acuma cercul lor Și nimenea
nu este ars. Norodul dat-a înapoi,
Mulțimea s-a retras. Dar pe al
rânduiei prag O dungă nevăzută trag.

CRAINICUL O fapt-ai săvârșit măreață, Cu vrerea și
puterea ta isteată.

PLUTUS Cu mulțumiri nu te grăbi prea mult, Căci ne amenință
și alt tumult.

ZGÂRCITUL Și totuși acest cerc îl poți privi
Cu prelungită, agreabilă simțire, Că totdeauna
sunt femei în frunte, Unde se cască gura în
neștire.

Nu-s eu chiar într-atât de ruginit.

Muierea de-i frumoasă, e frumoasă. Și astăzi,
cum nimica nu mă costă, Pentru crailâcuri am
pornit de-acasă.

Cum însă-n loc prea populat Cuvântul nu s-
aude lămurit,

Încerc să mă exprim pe ocolit', Și-anume
pantomimic de-astă dat'.

Picioare, mână, gest nu-mi sunt de-ajuns.

Va trebui la farsă să recurg pe-ascuns. Ca lutul
umed aurul îl voi trata.

Acest metal în orișice îl poți schimba.

CRAINICUL Ce-ncepe-acum nerodul macru?

Are umor? Nu-i totdeauna acru? Frământă
aurul ca aluatul, Și aurul în mână i se-
nmoaie.

Dar cum îl strânge și-l îndoaie, Rămâne tot
neplăsmuit lipiciul.

Către femei se-ntoarce măscăriciul.

Și ele-acoperindu-și ochi și față S-arată
foarte-foarte rușinate, Din aluat când iese-
o boroboacă. Vrea oare răul, păcăliciul –
Să vatăme morala, plămădind?

Toiagul dă-mi-l, să-l alung.

Nu-i cazul să mai tac, privind.

PLUTUS El nu presimte ce ne-amenință de-afar'; Lasă-l să-
și istovească nerozia. N-o să-i rămână loc de
pozne; Puternică e legea, dar mai tare grozăvia.

TUMULT ȘI CÂNTEC Sălbatică s-aude ceata,

Din munte-n vale toată gloata

Înaintează năzdrăvan, Sărbătorind pe zeul
Pan¹,

1. Sub chipul zeului Pan este travestit împăratul.

Ei știu ce știu, și fără' de-ocol
Pătrund aci în cercul gol.

PLUTUS Vă știu pe toți, pe zeul Pan!
Luarăți cu-ndrăzneală locul,
Eu știu ce alții nu prea știu.
Deschid în calea voastră leatul.
Să vă-nsoțească bun norocul!
Se-ntâmplă poate –
neășteptatul! Voi nu știți unde
duce pasul, Și unde v-ați ales
popasul.

CÂNTEC SĂLBATIC Popor înzorzonat, voi
obrazare! Venim sălbatici, din
câmpie, În salt înalt, în goană
mare, Ne dovedim cu
vrednicie.

FAUNI¹ Noi, fauni în ceată,
Cu foi de stejar
În păr, pe frunte,
În horă rotată
Venim din câmp:
Urechi ascuțite avem,
Năsulul tâmp,
Și fața lată.
Femeilor nu le displace
Și fiecare s-amuză:
Un faun, laba când și-o-
ntinde, Nici cea mai frumoasă
Un danț nu-i refuză.

SATIR Satirul sare, venind din urmă,
Copitele-i de capră scurmă,
Are lăboaiele subțiri,
Suit pe aprige-nălțimi,

Se uită lung, jur-împrejur,

1. *Fauni* – la romani, genii ale pădurilor sau ale ogoarelor. În mod obișnuit, sunt reprezentați în chip de bărbați cu coarne și cu picioare de țapi și identificați cu *satirii* din mitologia greacă.

Fauni și satir „sărbătorind pe zeul Pan“, flancați de grădinărese și gnomi. În plan secund, împăratul și Mefistofel.

Împrospătat de aer pur,
Disprețuiește seminția Ce
jos în vale dăinuiește.
Satirul sare-n salt, haihui.
Dar lumea sus E doar a lui.

GNOMI¹ Ceată micuță tropotind, De-a valma
vine chicotind. Veșmânt de mușchi
au ei și poartă Cu toți la brăie
felinare.
E trudă printre ei, mișcare, Ca
licuricii dau lumină-n zare. Și se
muncesc cu osteneală,
Furnicărie-n forfoteală.

Sunt cu piticii înrudiți, În felul
lor, felceri cinstiți. Ei scot din
muntele de stâncă Metalele, din
vâna-adâncă. Și toate ei le pun
grămadă, Spre bine omului să-i
cadă. Strigând, ca un salut:
noroc! – Au gânduri drepte
peste tot.
Dar ce se face nu-i deloc
Spre fericire și dobândă,
Că aurul pe care-l scot
E pentru furt și desfrânare,
Iar fierul, zis pentru izbândă, E-ntrebuintat
ca să omoare.
Zece porunci sunt lumii date:
Dar cel ce de la trei s-abate Rămâne
fără de lumină.
La astea n-au piticii vină.

1. *Gnomi* – în folclorul unor popoare, figuri demonice care populează păduri, munți și ape.

URIAȘI Sălbaticii, așa-s numiți, Sunt pe la munte răspândiți.

Ei vin cu toții, uriașii, Puternici ca înaintașii.

Un brad înalt în dreapta poartă,

Și pe la pântec cingătoare Cu șorț de ramuri și de frunze: O gardă, cum nici papa n-are.

NIMFE ÎN COR *îl încercuiesc pe marele Pan*

Sosește-acum marele Pan,

Închipuind

Întregul tot

Și lumea cu al ei orând. Înconjurați-l, unde-ar sta,

Împrejmuți-l dănțuind. Îngândurat e, dar și bun deodată,

În preajmă însă veselie vrea.

Pe sub tăriile senine

Întotdeauna treaz se ține, Îi cântă însă-n murmur

râuri Și zeul ațipește bine.

Iar când adoarme în nămiezi O frunză nu mai mișcă prin livezi.

Balsam de sănătoase buruieni

Umple văzduhul prin poieni, Nici nimfele atunci nu sunt vioaie Și-adorm, căzând din danț pe claie.

Când însă cu putere mare

Răsună glasul său sub zare

Ca trăsnetul și vuietul de mare,

Atuncea toți și toate se ascund, Se risipește oastea pe câmpie, Eroul tremură-n tumult. Deci cinste dați,

făpturi supuse, Aceluia ce-aici ne-aduse.

ALAI DE GNOMI *spre marele Pan*

Când belșugu-n strălucire,

Prin prăpastia vărgată,

Numai magicei nuiete Labirintele și-arată,

Noi clădim în adâncime
Trogloditic casa noastră, Iar
comorile deasupra Ți le-mparți în
zi albastră.

Un izvor descoperirăm,
Iat-acum minune mare, Ce aici
promite daruri Negăsite-n altă
parte.

Nu-i izvorul la-ndemână.
Ia-l sub scutul tău, stăpâne: De la tine-
orice comoară Tuturor le vine bine.

PLUTUS către crainic

Cumpătul să ni-l păstrăm cu strășnicie.
Să se întâmple-acum, ce-i dat să vie!
Te știu de altfel plin de vitejie.
Ceva îngrozitor se va petrece.
Posteritatea n-o va crede nicidecum.
Notează tu ce-a fost și cum.

CRAINICUL apucând toiagul, pe care Plutus continuă a-l ține în mână

Pitici conduc pe zeul Pan
Încet spre șipotul de foc, În clocot
sare din străfund Și cade iarăși
până-n prund. Aprinsă stă deschisă
gura, Văpaia dă în sus pe loc.
Marele Pan stă liniștit,
Se bucură cu ochi uimit

De spuma ca de mărgărit.
Cum nu se-ncrede-n tot ce vede S-apleacă-adânc să vadă ce-i,
Și barba i se-nmoaie-n foc.
Au cine-o fi bărbia rasă?
În dosul mâinii se ascunde.
Și-acum zbucnește nenoroc.

S-aprinde barba, frunzele
Cununii de pe cap i s-au aprins, Veșmântul prinde pălălaie. Cu
grabă ceata sare ca să stingă, Dar nimeni nu rămâne neatins. Și
cum se-nvolbură văpaia, Sporește-n cercuri vâlvătaia. În
element, val după val, Se mistuie întregul carnaval.

Dar ce și cum, ce zvon fără măsură Aud trecând, din gură-n gură?
O, veșnic neuitată noapte, Nefericită, ce durere ne-ai adus! Ziua
de mâne va vesti Un nenoroc cumplit nespus:

„E împăratul, cel ce arde!“ O, dacă nu ar fi adevărat!

Arde-mpăratul și cu ceata sa.

Cel ce l-a sfătuit să fie blestemat,

Și toată ceata ce l-a ispitit

La petrecanie nebună Să-și pună rășinoasă o cunună, Ca să se
prăbușească împreună.

O, tinerețe, bucuriei tale niciodată Tu n-ai să-i pui măsură
cumpătată?

Tu, Maiestate, împărate,

Înțelepțește niciodată? n-ai să domnești Pe cât de-atotputernic ești?

Pădurea-ntreagă e în flăcări

Și limbi de foc se-ntind să lingă Lemnoasa
ceriște¹ de grinzi.

Cumplit prăpăd va să ne-atingă.

Paharul jalei se prelinge.

Ne mai salvează – oare cine? Din
strălucirea asta până mâne Rămân
cenușă și ruine.

PLUTUS

Destulă spaimă s-a întins!

Înceapă ajutor mai dinadins.

Lovește numai, sfânt toiag, Să
tremure podea și prag. Tu, larg
văzduh, de blândă boare Să mi te
umpli, de răcoare.

Veniți, voi neguri, în fâșii, Înăbușiți
vâltorile-scânteii.

Voi nourași, voi mielușei,
Intrați și stingeți, dovediți Țst
joc al flăcării nebune!
Când duhuri rele ne-amenință, E
drept să intre-n acțiune Magia cu
a ei știință.

PARC

Soare de dimineață.

Împăratul, curteni. Faust, Mefistofel, *îmbrăcați cum se
cuvine, după moda timpului; amândoi îngenunchează.*

FAUST Iertați incendiul magic, Doamne?

ÎMPĂRATUL *facându-i semn să se ridice* Mi-aș
mai dori asemeni glume.
Deodată mă văzui într-o aprinsă lume, Mi se
păru că-n Pluto² însuși m-am schimbat.

1. *Ceriște* – boltă.

2. *Pluto* (sau *Pluton*) – în mitologia greco-romană, zeul Infernului.

Se înălța o stâncărie de cărbune
Ce da văpăi. Din hău grozav căscat Se
ridicau sălbatic mii de flăcări, Alcătuind
deasupra ca o boltă.
Și domul sus, din focuri de revoltă, Mereu se
închega și iarăși se pierdea.
Prin spațiu larg și printre stâlpi de jar
Văzui noroadele mișcând, în rânduri,
S-apropiau în cerc, ce se strângea,
Omăgiu aducându-mi, prea supuse gânduri. Mi se
părea, printre curteni, pe cald pământ, Un domn al
salamandrelor¹ că sunt.

MEFISTOFEL Aceasta ești, căci orice element, cum vine, Fără
 condiții recunoaște maiestatea.
 Ascultătorul foc l-ai încercat, stăpâne,
 Aruncă-te în mare, unde furia-i mai mare,
 Și-abia ajuns pe prundul de mărgăritare,
 S-alcătuiește-n jur magnifică ogradă, Acolo
 valuri verzi, pătrunse de lumină, Cu tiv de
 purpură, alcătuiesc lăcaș-grădină. În mijloc
 stând, la fiecare pas Palatele cu tine vin și fac
 popas. Pereții chiar se umplu de viață,
 De bucurie, vânzoleală; ca din ceață
 Minuni marine se înghesuie sub unde, În
 blândul nou lăcaș ca de lumină
 Ar vrea să intre, dar nici una nu pătrunde.
 Lucind multicolor din solzi de aur Se joacă jos
 bălaur cu bălaur.
 Rechinul cascade, tu îi râzi în gură.
 Mirarea curții nu mai știe de măsură.
 Dar nu rămâi de grații despărțit.
 S-apropie pe rând și curioase nereide²,

1. În cazul de față, salamandra e imaginată ca o reptilă.

2. *Nereide* – nimfe ale mării, cele cincizeci de fiice ale zeului marin Nereus.

Strălucitoare în culori splendide,
 Ca peștii unele, săgeți de lăcomie,
 Cuminte celelalte. Tetis¹ află și te știe, Și
 mâna și-o întinde unui nou Peleu², Și
 spre Olimp te duce ca pe-un zeu.

ÎMPĂRATUL Aerianele meleaguri nu m-atrag.
 Și-așa, mult prea curând acolo ne mutăm.

MEFISTOFEL Dar, Doamne, e al tău pământul,
 Al tău, numai al tău, cât e de larg!

ÎMPĂRATUL Ce bun noroc te-aduce și de unde?
 Vii din o mie-una nopți aici?

De ești născocitor precum a fost Șeherezada, În
grația mea tu singur te ridici.
Când lumea zilei, cum se-ntâmplă, nu-mi prea place,
Fii gata tu, de-a drege și-a prefăce.

MAREȘALUL PALATULUI *venind în goană*

O veste, Doamne, cum în viață
Nu am sperat s-aduc vreodată
Urechii tale mai frumoasă;
Acoperite sunt socoată cu socoată, Și
gheara cămătarului tăiată, Scăpat-am
de infern și chin.
Pământul s-a schimbat în cer senin.

MARELE SPĂTAR *urmează în grabă*

Întreagă, solda, s-a plătit.
Și oastea-acum la noi iar ține.
Seimenii au întinerit.
Cârciumarii, curvele-o duc bine.

ÎMPĂRATUL Cum se lărgeste pieptul vostru!
Fruntea-ncrețită cum se-nseninează!
Și cât de grabnic apăreți pe pragul nostru!

1. *Tetis* – personaj mitologic, soția zeului Okeanos.

2. *Peleu* – erou din mitologia greacă. După o seamă de aventuri, el se
căsătorește cu Tetis. Achile, spunea mitologia, era fiul lui și al nereidei
Tetis.

VISTIERNICUL *venind*

Întreabă pe aceștia, ce făcură!

FAUST S-o spună Cancelarul – se cuvine.

CANCELARUL *sosind încet*

Sunt fericit cu bătrânețea-n fine.
Iată, v-arăt, o foaie a ursitei, Ce-a
preschimbat necazu-n bine.
Citește.

„S-o afle cel ce vrea și o dorește:
Țidula-aceasta are preț
De-o mie de coroane. Garanție
Ea are multele, nenumărate, Comorile-ngropate prin
împărăție.
Porunci s-au dat ca din pământ
Comorile să fie ridicate.“

ÎMPĂRATUL Presimt o monstruoasă-nșelăciune!

Cine-a falsificat împărăteasca semnătură?

VISTIERNICUL Adu-ți aminte. Însuți ai semnat-o.

Noaptea trecută. Cancelarul și cu mine Vorbitu-ți-am pe
când stăteai ca mare Pan:

„Acordă-ți fericirea, iar norodului un bine,
Prin trăsături de pană, prea puține.“

Țidula-a fost multiplicat-apoi De meșteri
iscusiți, în mii de foi.

Ca fapta bună tuturor să le priască Am pus pe foi
pecete-mpărătească, Și sute, mii, sunt gata-
acum. Orașul, ieri mocnind încă în mucegai,
Trăiește azi în voluptăți de rai.

A bucurat pe mulți și până astăzi al tău nume, Dar
niciodată n-a fericit atâta lume.

Devine de prisos de-acuma orice scris.

Cu semnătura ta oricine intră-n paradis.

ÎMPĂRATUL Supușii mei văd aur în hârtie?

Ostașii-s mulțumiți cu-asemeni soldă? Placul lor să
fie!

MAREȘALUL Să mai aduni pe cei ce-aleargă Ca fulgerul

– ar fi cu neputință.

Zarafii au deschis tarabă largă,

Preschimbă-n aur și-n argint curat Țidulile, firește,
cu puțin rabat.

Și oamenii se duc de-aci la măcelar,

La cârciumă, pe la băcan și la brutar,
Gândește lumea la oște cum îi place, Sau cum în
haine nouă să se-mbrace. Prin cârciumi, chiote:
„Trăiască Împăratul!“ Miresme de grătar de-a lungul
și de-a latul!

MEFISTOFEL Și când te plimbi stingher pe vreo terasă,
De te-ntâlnești neașteptat cu o frumoasă,
C-un ochi ascuns de evantai Te iscodește
dacă o țidulă ai. Mai repede decât prin duh
și vorbă Favoarea dragostei ți se acordă.
De-acum la ce te-ai mai căzni c-o pungă!
Împăturată-n unghi și-n dungă Țidula-n sân o
porți ca un răvaș.
Evlavios o poartă în ceaslov preotul, Soldatu-
și ușurează punga de la șold Purtând sub chip
de foaie zlotul. Rog să mă ierți că par a
bagateliza Înalta faptă, Maiestate, -n fața ta.

FAUST Belșugul de comori, încremenit, Așteaptă în
pământ, nefolosit.
Unei asemeni bogății, chiar și gândul cel mai larg Nu-i
este vas destul de-ncăpător.
Imaginația cu zborul ei înalt
Nu istovește numărul comorilor,
Dar infinită-ncredere ne ia, privind
Cu mintea infinitul auriu și de argint.

MEFISTOFEL Hârtia asta-n loc de aur și mărgăritar Cât de
comodă e, îndată știi ce ai, deplin. Nu trebuie s-o
vinzi întâi, sau să te târguiești, Și după voie te
îmbeți cu dragoste și vin.
De vrei metal, zarafu-i la-ndemână.
Când n-are, iacă sapi o săptămână.
Paharul, lanțul schimbăcios se licitează.
Hârtia însă se amortizează.

Pe sceptic, când batjocorește, să mi-l rușinați. Ce
am râvnit cu sete, am ajuns.
În țările împărătești se vor găsi
De-acum hârtie-n loc de aur, prea de-ajuns.

ÎMPĂRATUL Vouă vă datorește-mpărăția Supremul
bine; meritați răsplată.
Vă-ncredințez lăuntricul tărâm al țării;
Să fiți custozii demni a toată
Comoara subterană. Voi le știți. Nici una nu vă scapă.
Fie, după cuvântul vostru, când se sapă.
Uniți-vă, maeștri-ai abundenței minunate,
Ca slujba să v-o-ndepliniți cu demnitate, Acolo
unde-n fericire și-n lumină
Lumea de jos cu cea de sus se-mbină.

VISTIERNICUL Nicicând nu s-a ivi-ntre noi o vrajbă.
Coleg doresc să-mi fie vrăjitorul.
Pleacă cu Faust.

ÎMPĂRATUL Aș vrea să-mpart niscaiva daruri. Să-mi
spuneți doar, pe rând, cu toții, La ce vă
folosește ajutorul?

PAJUL *primind* Vreau să trăiesc senin și vesel.

ALTUL *la fel* Inel pentru iubită vreau să fie.

CĂMĂRAȘUL *primind*
Mai bună băutură beau de-acum.

Mefistofel împreună cu Măscăriciul, încântat de inventarea banilor de hârtie.

*„Orașul, ieri mocnind încă în mucegai,
Trăiește azi în voluptăți de rai.”*

ALTUL *la fel* Norocul mi-l încerc la zaruri.

STEGARUL *cumpănind*

Castel și câmp, le scap de datorie.

ALTUL *la fel* Comoară e, lângă comori o pun.

ÎMPĂRATUL Plăcere așteptam de faptă nouă!

Dar în zadar. Vă știu aproape pe de rost. Oricât
belșugul vostru ar spori, Voi rămâneți, precum
ați fost.

MĂSCĂRICIUL *apropiindu-se*

Să-mi faceți, rogu-vă, și mie dar.

ÎMPĂRATUL Când te trezești, îl bei. Și zici că-i har.

MĂSCĂRICIUL Vrăjite foi! Nu mă pricep: sunt bune, rele?

ÎMPĂRATUL Favoare ceri, și clămpănești din gură.

MĂSCĂRICIUL Mai cad și altele. Ce fac cu ele?

ÎMPĂRATUL Adună-le, că-n partea ta căzură.

Pleacă.

MĂSCĂRICIUL La îndemână am mii de coroane.

MEFISTOFEL Ai prins viață iar, maț cu picioare?

MĂSCĂRICIUL Învii din moarte uneori, ca din beție.

MEFISTOFEL Văd că asuzi de bucurie.

MĂSCĂRICIUL Priviți! E ban foița de hârtie?

MEFISTOFEL Cumperi cu ea ce burta, gura jinduieste.

MĂSCĂRICIUL Pot cumpăra moșie, sau un heleșteu cu pește?

MEFISTOFEL Neîndoios. Îmbie numai și-i vedea.

MĂSCĂRICIUL Castel, păduri, ogor, pot cumpăra?

MEFISTOFEL Te-ar prinde bine rolul de stăpân sever.

MĂSCĂRICIUL Mă lăfăi astă-seară pe moșie. Sunt boier!

Pleacă.

MEFISTOFEL *singur*

Să se mai spună că bufonul n-are spirit!

GALERIE ÎNTUNECATĂ

Faust. Mefistofel.

MEFISTOFEL De ce mă tragi în gangurile

sombre? Nu-i bucurie îndeajuns de-

aleasă În vălmășeala curții, pestriță

și deasă,

Și nu-i prilej acolo de-amăgiri și glume?

FAUST Asemeni vorbe să nu-mi spui, Nici

altele, tot răsuflate. Vorbe-n vânt.

Tu pleci și vii, și iarăși ieși,

Ferindu-te a te mai ține de cuvânt.

Eu însă sunt silit să dreg, să fac,

Mă mână mareșalul, cămărașul, după plac.

Iar împăratul, nici mai mult, nici mai puțin,
Vrea pe Elena și pe Paris¹ în deplin
Trupește-n fața lui să-i vadă.
Întruchiparea ideală a bărbatului și a femeii
Din alt tărâm aici să cadă.
La faptă! Sau cuvântul vrei să mi-l dezminți?

MEFISTOFEL A fost neghiob și ușuratic să promiți.

FAUST Vezi tu, cu arta ta unde-am ajuns!
Nedumeriți în fundătură stăm.
Întâi noi l-am făcut bogat,
Acum ne cere să-l și desfătăm.

MEFISTOFEL Tu crezi că toate de la sine vin.
Aici ajunserăm la trepte mai înalte.
Te-ntinzi spre un ținut foarte străin.
Și păcătos te-avânți în altă datorie.
Tu crezi că pe Elena o întruchipezi
Ușor, cum ai făcut stafia de hârtie
În loc de galbeni. Cu strigoaice și stafii,

1. *Paris* – în legendele grecești, fiul lui Priam. El a fost ales să-și dea părerea asupra frumuseții celor trei zeițe: Hera, Athena și Afrodita. Afrodita îi făgăduiește că-i va dăruia cea mai frumoasă femeie, pe Elena. Paris o răpește pe Elena, declanșând astfel războiul troian.

Cu crasnici¹ eu te pot servi.
Drăcoacele iubite însă, deși nu-s de aruncat,
Cu eroinele divine nu-s de asemănat.

FAUST Îmi cânti acum tot în vechea strună.
Cu tine sunt mereu nesigur.
Ești tatăl piedicilor, ce s-adună,
Pentr-un mijloc, răsplată nouă vrei
desigur. C-un murmur doar, c-o vorbă
rară, Într-o clipită tu o faci s-apară.

MEFISTOFEL Păgânătatea nu m-atrage chiar deloc,
Căci locuiește-n propriul său iad

Acest norod; dar este-o cale, un mijlòc.

FAUST Vorbește, rogu-te, degrabă.

MEFISTOFEL Fără de voie numai dau pe față
O taină mai înaltă. În singurătate peste
fîre Sălășluiesc sublime, undeva, zeițe,
În preajma lor – nici timp, nici loc.
De ele să vorbim, de-am vrea,
Ne-ar încerca nedumerire –
Sunt *mumele*²!

FAUST *tresare înspăimântat*

Mume le zici tu? Așa?

MEFISTOFEL

Te înfioară?

FAUST Cât de ciudat s-aude-aceasta. Mume! Mumele!

MEFISTOFEL Zeițe, vouă muritorilor necunoscute,
De noi nu bucuroș numite, dar știute.
Lăcașul lor îl dibuiești în adâncime. C-
avem nevoie-acum de ele – e o vină,
Dar vina cade doar pe tine.

1. *Crasnici* – în folclor, corcitură de drac și femeie.

2. Mitul murelor este una din cele mai minunate plămădiri ale lui Goethe.
El găsit sugestii pentru crearea acestui mit în Plutarh, care vorbește
despre o populație siciliană ce crede în zeițe-mume. Filozofia lui Platon
l-a ajutat să adâncăască aceste sugestii. „Mumele“ sunt la Goethe o ex-
presie plastică circum scriind prototipurile ființelor și lucrurilor,
„fenomenele originare“.

FAUST Și drumul către ele?

MEFISTOFEL

Drumul? Nu-i nici unul!

Sau dacă vrei, un drum pe unde nu-i cutreier,
Nici praguri nu-s. Un drum în nedorință,
Spre ceea ce nu este de râvnit.
Ești gata să pornești, încă-n ființă?
Zăvoare nu-s de tras, nici de deschis lăcate.
Singurătăți vuind te bântuie prin creier.

Știi tu ce-nseamnă – pustiu – singurătate?

FAUST Să mă scutești de-asemenea rostiri, Ce-
mi amintesc bucătăria vrăjitoarei
Și vremi de mult trecute, veștede simțiri.
N-am fost eu nevoit cu lumea să
comunic? Să-nvăț eu însumi golul și să-
nvăț Același gol pe alții, pe cutare și
cutare? Și de rosteam cu judecată
înțelesul, Nepotrivirea răsuna de două
ori mai tare.
Și n-am fost nevoit eu oare de netrăbnicii
Să caut fuga în singurătate, ca-n pustii,
Ca-n urmă, spre a nu trăi deoparte,
Diavolului să mă dau pe viață și pe
moarte?

MEFISTOFEL Și dacă înotând, chiar oceanul de l-ai trece
Și ai vedea acolo nesfârșitul rece,
Tu ai zări încaltea undă după undă,
Și dacă-nfricoșarea-ar fi să te pătrundă,
Tu totuși ai vedea ceva. Prin adâncimea verde
Tu ai zări delfinul cum se pierde
În ogoiata mare, soarele și luna,
Nimic însă nu vezi în golul gol de totdeauna,
N-ai auzi nici pasul, unde-alergi,
Și n-ai găsi nici un temei, să stai, să mergi.

FAUST Te-ntinzi la vorbă ca un mistagog¹,
Ce-i hotărât discipolii să și-i înșele.

1. *Mistagog* – în Grecia antică, un om care își inițiază novicii în „mistere“, în cultele religioase, secrete.

Numai de-a-ndoaselea. Spre gol mă îndrumezi,
Să cresc acolo-n artă și-n putere;
Mă pui ca pe maimuța din poveste
Din jar să-ți scot castane, fără clește.

Strângând-o, simt putere ce mă-ndreaptă Cu piept
lărgit spre mare faptă.

MEFISTOFEL Înlăcărat triped ți-a da-n adânc de veste Că ai ajuns
la cel din urmă prund.

Acolo mumele le vei vedea Șezând, umblând,
în cerc profund:

Întruchipări și faceri din adânc,

Icoane-n jur a toată creatura, vagi și sumbre,

Desfășurare veșnică a veșnicului tâlc.

Nu te-or vedea, căci ele văd doar umbre.

Primejdia e mare. Teama să ți-o stingi

În inimă, și mergi, mergi înainte, De-a dreptul spre
triped, cu cheia să-l atingi!

Faust face un gest hotărât și poruncitor cu cheia.

MEFISTOFEL *privindu-l*

E bine-așa.

Tripedul te urmează, servitor supus.

Nepăsător să urci, norocul te înalță, Și înainte de-a
băga de seamă ele, l-ai adus.

Și-odat-aici cu tine-avându-l, în lumina Aceasta, tu
din noapte chemi eroul, eroina. Întâiul tu ai fi, ce
îndrăznește fapta, Și fapta împlinit-o să rămâie. Apoi
oricând, după o magică rețetă, În zei se schimbă
fumul de tămâie.

FAUST Și-acum?

MEFISTOFEL

Ființa ta coboare!

Cufundă-te, bătând pământul din picioare!

La fel urca-vei, spre ținutul slavei!

Faust bate din picior și se cufundă.

MEFISTOFEL Ah, cheia de i-ar fi de vreun folos!

Sunt curios. Va reveni oare de jos?

SĂLI PUTERNIC LUMINATE

Împăratul și principii. Curte în mișcare.

CĂMĂRAȘUL *către Mefistofel*

Cu scena spiritelor ne-ați rămas dator, Începeți!
Împăratul e nerăbdător.

MAREȘALUL PALATULUI A întrebat Măria Sa a doua oară.
Nu șovăiți. Să nu vă faceți de ocară.

MEFISTOFEL De-aceea tocmai s-a retras amicul, Căci știe
el de unde s-o apuce. Închis în sine,
ostenindu-se, prepară Cu zel deosebit
isprava de răscruce. Are nevoie de înaltă
artă, de magie, Cel ce frumsețea din nimic
ridică.

MAREȘALUL PALATULUI Totuna e ce meșteșuguri vă ajută.
Gata să stați, și-așa să fie!

O BLONDINĂ *către Mefistofel*

O vorbă, domnul meu! Vedeți-mi fața! E clară-
acum, dar nu-i așa și-n vară.
Răsar atunci sute de pete roșii-brune,
Acoperind obraji. Nu mi-ați spune Un leac?

MEFISTOFEL Păcat, așa frumsețe să apară
În luna mai, ca unele pisici, pătată.
Oă luați și limbi de broaște. Cu mixtura
În plină lună, la lumină strecurată, Vă ungeți,
când aceeași lună dă să scadă, Pistruiile pieri-
vor, dintr-odată.

O BRUNETĂ Se-nghesuie mulțimea să vă lingusească. Un leac
vă cer și eu. Piciorul degerat Mă-mpiedică la mers,
la danț.

Chiar salutând, cât de stângace m-am mișcat.

MEFISTOFEL Să vă dau leacul? Să vă calc, îngăduiți?

BRUNETĂ Asta se-ntâmplă doar între îndrăgostiți.

MEFISTOFEL Când cu piciorul calc pe cineva Cu
totul altu-i tâlcul.
Se vindec-un picior prin alt picior,
Și toate măduarele la fel, când dor.
Atenție! Și nu-mi răspundeți pe măsură!

BRUNETĂ *țipând* Cum arde, vai! A fost o călcătură De
cal, ca o copită cu potcoavă.

MEFISTOFEL Dar nu mai ești bolnavă. Grijile te lasă.
Poți exersa de-acuma danțul după voie,
Și cu iubitul cum poștești, poți să te calci sub masă.

O DUDUIE *făcându-și loc*

Lăsați-mă să trec. Prea mare mi-i durerea, Ce
arde clocotind adânc în piept.
Până mai ieri, el își căta în ochii mei salvarea. Cu
alta flecărește-acum, și nu e drept.

MEFISTOFEL Dă-mi ascultare, fără vorbă lungă. Va
trebui s-ajungi la el, și pe furiș Cu-acest
cărbune ai să-i faci o dungă Pe mânecă,
pe umăr, cum se potrivește.
Atunci căința-n inimă i se ivește.
Cărbunele numaidecât pe urmă să-l înghiți,
Dar vin sau apă să nu bei. În noaptea asta, La
ușa ta va suspina ca scos din minți.

DUDUIA Dar nu-i otravă?

MEFISTOFEL *indignat*

Alt respect mi se cuvine! Departe-ar
trebui să umbli, mult și bine, Să mai găsești
asemenea cărbune.
Cu grijă-i de pe-un rug cules,
Ce altădată s-aprindea mai des.

UN PAJ De-ndrăgostit ce sunt, netot ei mă socot.

MEFISTOFEL *la o parte*

Nu știu în care parte să ascult.

Către paj.

Nu-ți încerca norocul chiar c-o jună.

Cele mai vârstnice te prețuiesc mai mult.

Altele se înghesuie venind.

Și altele mai vin, buchet s-adună.

La urma-urmelor m-ajut cu adevărul.

Ce mare-i neajunsul! Ajutor ca fumul!

O, mume, mume! Faust să vie! Dați-i drumul!

Privind împrejur.

Luminile se văd mai șterse-n sală.

Întreagă curtea forfotește în mișcare.

Purcede-n șiruri, rând pe rând, Prin lungi și tot mai depărtate coridoare.

În vechea sală-a cavalerilor acum s-adună.

De-abia-i cuprinde sala împreună.

Atârnă pe pereți bogatele covoare.

Lucesc armuri prin colțuri și-n firide. De vrăji nu e nevoie-n săli bătrâne, Căci spiritele vin aicea de la sine.

SALA CAVALERILOR

Lumină adumbrită.

Împăratul și curtea au intrat.

CRAINICUL Vechea mea slujbă de-a vesti ce se petrece Mi-e stânjenită de prezența tainică

A unor duhuri. În zadar încerci a lămuri

Înlănțuirea încurcată printr-o trainică

Și de-nțeles întemeiere. Jițuri sunt la îndemână.

Stă împăratul chiar în fața marelui perete,

De unde după plac poate privi,

Desfășurându-se prin vremi, mărețe bătălii.

Stăpânul domn și toți ai curții sunt aci.
Rânduri de bănci sunt colo mai în
fund. Înfiorat de straniul ceas, el, cel
iubit, Un dulce loc lângă iubită și-a
găsit. Și-acum, când toți se așezară,
Noi suntem gata. Spiritele pot veni.

Trâmbițe.

ASTROLOGUL Înceapă drama fără-ntârziere!
Așa-i porunca. Voi, pereți, în lături! Loc!
Să nu ne-mpiedice nimic. Magia ne ajută.
Covoarele dispar. Sunt mistuite ca de foc.
Înalt perete se despică, și se-ntoarce-apoi, oprind.
Un vast teatru pare-a se deschide.
Răsfrângeri luminează din firide.
Pe scenă iată-mă urcând.

MEFISTOFEL *ivindu-se din cutia suflerului*
De-aci apar ca să obțin favoarea tuturor.
Suflarea este arta diavolului-orator.
Către astrolog.
Tu zodier, ce tactul îl cunoști, al stelelor,
Îmi vei pricepe șoapta prea ușor.

ASTROLOGUL Miraculos apare-aci vederii Un
templu, întrupând severitatea.
Asemeni lui Atlas¹, care pe umeri
Purta odată cerul cu văzduhul,
Columnne se înșiruie ca să le numeri.
Sunt îndestul de vajnice să poarte greutatea.

ARHITECTUL Antic, desigur, este templul.
N-aș ști să-l preaslăvesc anume.
E mai curând greoi, aș spune.
Pilaștri zvelți, ce năzuie spre infinit,
Mi-s dragi, că-nalță duhul,
Săgetător spre ogival zenit.

1. *Atlas* – personaj mitologic, unul din titani, care, luând parte la războiul titani- lor împotriva lui Zeus, a fost condamnat de acesta să poarte bolta cerească pe umerii săi.

ASTROLOGUL *Ăst ceas încuviințat de stele Evlavioși luați-*

I în primire.

Cuvântul magic lege rațiunea!

Dar liberă să fie-a voastră-nchipuire.

Vedeți de-ndată, ce doreați așa de mult. Cu neputință e, și totuși de crezut.

Faust urcă, de cealaltă parte, pe scenă.

ASTROLOGUL *Un minunat bărbat, în preoțesc veșmânt, Va-ndeplini ce cu încredere a început.*

Se-nalță un triped, cu el, din tainic loc.

Fum de tămâie, ridicându-se, presimt.

E gat-acum să binecuvânteze

Lucrarea mare însoțită de noroc.

FAUST *măreț* *O, mume, cari tronați întru nemărginire*

Și-n veci acolo locuiți stinghere Și totuși laolaltă, în al vostru nume!

Icoane-ale vieții, mișcătoare, dar lipsite de viață, E dat în preajma voastră să se-adune. Ce-a fost cândva și-avă o strălucire vie, Acolo mișcă, năzuind să țin-o veșnicie.

Și voi, puteri, le-orându-iți să vie Sub cortul zilei sau sub bolta nopții.

Pe unele le prinde fluviul vieții, nesecat,

Pe altele magicianul îndrăzneț le ispitește, Cu-ncredere și-mbelșugată dărnicie Vădindu-vă ce-i demn și minunat.

ASTROLOGUL *Arzânda cheie de-abia atinge cupa, Și-o ceață umple spațiul de-ndat'.*

Ea intră ca un nor în sala largă,

Se-ntinde, se adună, se resfîră, se încheagă.

Și spirite vedeți la lucru de mirat. Umblând fac muzică, și-un nu știu ce Vibrează-n aer ca o strună.

Cum trec pe-aci, devine totul melodie.

Columnele și chiar triglifa¹ sună, S-ar crede că întregul templu cântă.

Iar din beteli de negură, mai rare, Un june-n mândru tact, frumos, apare.

Aici se curmă slujba mea. Nu-l mai numesc.
Pe Paris cine nu-l cunoaște, dalb, zeiesc?

Paris vine mai în față.

O DOAMNĂ Ce strălucire! Înflorită tinerețe!

A DOUA Ce proștețime! Ca de piersică. Ce har!

A TREIA Ce buze fine, dulce împlinite!

A PATRA Cum ai gusta dintr-un asemenea pahar!

A CINCEA E frumușel, cu toate că nu-i tocmai fin.

A ȘASEA E frumușel, îndemânatic mai puțin.

UN CAVALER Ca un păstor de oi se-nfățișează. N-are
Nimic de prinț în necurteana sa purtare.

ALTUL Ei, da, pe jumătate gol, desigur că-i frumos.
Ar trebui să ni-l vedem odată-n zale!

O DOAMNĂ S-așază-acum, molatic și plăcut.

CAVALERUL Ce bine v-ați simți, acolo, pe genunchii dumisale!

ALTĂ DOAMNĂ Ce grațios își duce brațul peste cap!

CĂMĂRAȘUL Necuviința lui mă-mbolnăvește.

DOAMNA Oricum ar fi, mereu ați cârcoti.

CĂMĂRAȘUL În fața împăratului se tolănește.

DOAMNA Dar el se crede singur. Nu ne vede.

CĂMĂRAȘUL Altfel de joc la curte-ar trebui.

DOAMNA Ce lin îl prinde-acuma somnul.

CĂMĂRAȘUL Va sforăi numaidecât. Firește, el va fi
Unic și-n asta și desăvârșit.

1. *Triglifa* – o parte arhitectonică a templului doric, deasupra coloanelor și a spațiilor intermediare, pe arhitravă.

O TÂNĂRĂ DOAMNĂ Prin fumul de tămâie, ce mireasmă
Împrospătează inimă și gând?

O DOAMNĂ MAI ÎN VÂRSTĂ Într-adevăr. Adânc în suflet, Pătrunde o
mireasmă, de la el venind.

CEA MAI ÎN VÂRSTĂ E-a creșterii-nflorită lamură,
Ambrozie în tânăr pregătită, Și atmosferic lin
în preajmă răspândită.

Elena *apare*.

MEFISTOFEL Ea e. Nepăsător mă las-această vraje,
Frumoasă e, ce-i drept, dar nu m-atrage.

ASTROLOGUL Eu nu mai am de-acum nimic de zis.
Cinstit mă-nclin ca-n fața unui vis. Frumoasa
vine. Limbi de foc dac-aș avea Și tot mi-ar fi cu
neputință-a lăuda.

Cel ce o vede-și iese din fâgaș, din rost. Prea
fericit acel a cui a fost.

FAUST Mi se arată, cât simțirile mă țin,
Izvorul frumuseții revărsat din plin?
Un drum de groază a fost, dar ce dobândă!
Mi se păruse lumea fără noimă în osândă.
Și-acum de-abia, de când cu preoția mea,
Simt că e vrednică de-a fi dorită, Întemeiat o
simt, și simt că va dura.

Să mi se taie sufletul în cale,
Dacă vreodată, chip divin,

Dacă vreodat' de tine m-aş desprinde. Făptura ce-n
oglindea vrăjii m-a-ncântat cândva A fost doar o
îngânfare a frumseţii tale.

Tu eşti aceea căreia-i închin Iubire,
patimă, şi adorare, nebunie,

Tu eşti aceea căreia-i închin puterea mea.

MEFISTOFEL *din cutia suflerului*

Vino-ţi în fire, nu-mi ieşi din rol!

O DOAMNĂ MAI ÎN VÂRSTĂ

Bine făcută, numai capul e cam mic.

O TÂNĂRĂ DOAMNĂ Piciorul ei – ce gros e pe la glezne!

DIPLOMATUL Prinţese am văzut de-acelaşi fel şi chip,
Frumoasă e din cap până-n picioare.

UN CURTEAN S-apropie de cel ce-a adormit, şireată.

O DOAMNĂ Urâtă e alătura de dalba lui juneţe.

POETUL O rază cade şi pe el din dalba-i frumuseţe.

O DOAMNĂ Endymion şi Luna¹. Ah, perechea-i gata!

POETUL Zeiţa-ar coborî. S-ar zice că-i pictură.

S-apleacă, răsuflarea să i-o bea.

O sărutare. Au trecut orice măsură.

DUENNA² În faţa tuturor. De necrezut!

FAUST Pentru băiat ce rar noroc!

MEFISTOFEL

Dă-le pace!

Lasă fantoma, las' să facă tot ce-i place.

UN CURTEAN Ea pleacă, furişându-se. El se trezeşte.

O DOAMNĂ Mă prind că ea-napoi priveşte.

CURTEANUL Iar el se miră de minunea ce zăreşte.

DOAMNA Minune nu-i ce vede ea.

CURTEANUL Cu câtă cuviinţă ea se-ntoarce!

DOAMNA Ştiu eu ce-nvăţătură vrea să-i dea.

Unul ca altul, proști sunt toți bărbații
În situații ca acestea. Crede că-i întâiul.

CAVALERUL Încuviințați! E maiestuoasă, fină.

DOAMNA După părerea mea, e cam vulgară.

PAJUL Dar ce n-aș da să fiu în locul lui!

CURTEANUL Ce bucuros s-ar prinde-n plasa ei oricine!

1. *Endymion* – personaj din mitologia greacă, de care se leagă legenda somnului veșnic. Se povestește că *Selene (Luna)*, dorind să-l sărute, l-a adormit.
2. *Duenna* – guvernantă (span.).

Aducerea Elenei și a lui Paris din Hades.

În stânga, Faust cu cheia; în dreapta, astrologul.

„Încuviințați! E maiestuoasă, fină. “

DOAMNA Trecut-a fost prin multe mâni astă comoară. Și-i cam uzată nestemata prinsă-n aur.

ALTĂ DOAMNĂ La zece ani – o bună poamă!

CAVALERUL Își ia ce e mai bun, cum poate, fiecine.

Cu-asemeni mândre resturi eu m-aș mulțumi.

ÎNVĂȚATUL O văd destul de clar, ca-n ceas de zi.

Să mă-ndoiesc că-i cea adevărată?

Impresia de-acum e poate cam exagerată.

Mă țin însă de cele scrise.

Și-n text citesc că ea din cale-afară

Plăcu bătrânilor din Troia, cum se face.

Și-aceasta, dacă nu mă-nșel, se potrivește și aci: Eu tânăr nu mai sunt, dar tot îmi place.

ASTROLOGUL El nu mai este un băiat. Ci un viteaz erou.

Cât o cuprinde, ea de-abia se apără.

Cu brațe tari el o ridică. O răpește? Și-o duce – încotro?

FAUST

Prea – îndrăzneț!

Nebunule, cutezi? – N-auzi? Oprește! Stai!

MEFISTOFEL Faci însuți cele ce ți se năzar!

ASTROLOGUL *Elena* este, iar spectacolul ce-l dai *Răpirea preafrumoasei* l-aș numi.

FAUST Nici o răpire, nu. Nici o răpire nu va fi.

Nu-i oare cheia-aceasta-n mâna mea? Prin groaznice singurătăți ea m-a purtat, Scoțându-mă din neguri la liman. Piciorul mi l-am pus aci, unde a stat Și stă temeiul meu dintotdeauna. De-aci un duh se poate încerca Cu alte duhuri. Dubla-mpărăție De-aici o pregătesc, magnifică să vie.

Departe-a fost, dar cât de-aproape
Ființa-aceasta poate-acum să-mi fie!
O voi salva! Voi, mume! Mume! Să mi-o dați! Cel ce
o vede e pierdut de-o pierde.

ASTROLOGUL Ce faci tu, Faust? O, Faust! Cu strășnicie
El o cuprinde, umbra
Se tulbură. De unde s-o mai iai?
Și cheia el o-ntoarce către june,
Și atingându-l, vai! vai nouă, vai!
Se-ntoarce totul, totul se destramă în nimic!
Explozie. Faust cade. Spiritele se destramă în aburi.

MEFISTOFEL *ridicându-l pe Faust pe umăr*
Isprăvile unui nebun fac rană Și pagubă chiar
diavolului în persoană.
Întuneric. Tumult.

ACTUL II

ODAIE ÎNGUSTĂ, ÎNALT BOLTITĂ

odinioară a lui Faust. Neschimbată.

MEFISTOFEL *iese de după o perdea, o ridică și privește în urma sa;*

Faust întins pe un pat bătrânesc

Aici să-mi stai, nefericitule, întins,

De-un simțământ de dragoste surprins.

Când de Elena ești paralizat,

Nu-ți vii în minți prea lesne dintr-odat'.

Privește împrejur.

Privind în preajmă-n sus și-n jos, Îmi
pare totul neschimbat și neatins.

Doar coloratele ferestre sunt mai tulburi,
Păianjenii țesut-au fire de prisos, Cerneala s-
a-nchegat, hârtia s-a îngălbenit, Dar altfel
toate au rămas la locul lor.

Mai stă aci chiar pana cu cotor Cu care
diavolului – Faust s-a dat. Mai stăruie în
țeava-ngustă, închegat, Un strop din
sângele cu care-a iscălit.

Ce chilipir ar fi și cât de rar

Pentr-un ciudat colecționar.

Iar bunda veche care atârână încă-n cui

Îmi amintește de acele giumbușlucuri,

De-nvățătura ce băiatului dădui, Cu care
poate că și azi se mai hrănește. Mă
prinde parcă iar o poftă vie

Să mă-nvelesc în blana caldă, fumurie,

Ca un magistru să m-arăt, semeț,

Desfășurând opinii mai presus de orice preț.
Acestei pofte învățații se mai dau, Dar draci
ca mine n-o mai au.

*Scutură blana luată din cui. Greieri, molii și alte
insecte cad din ea.*

CORUL INSECTELOR Bine-ai venit! Bine-ai venit, Bătrân
stăpân!
Plutim, plutim,
 Și te cunoaștem și zumzăim.
 Stăpâne, bătrâne,
Ne-ai semănat câte unul,
Cu miile astăzi, jucând, În
preajmă-ți venim. S-
ascunde nebunul În sine
deplin. Din blană găngănii
S-arată din plin.

MEFISTOFEL Mă bucură aceste creaturi ce ies!
 Întâi ai semănat,
 Apoi cu vremea ai cules.
 Încă o dat' mai scutur tare lâna, Și câte-
o molie mai zboară, bat-o vina.
 Grăbiți-vă, drăguțelor, să vă ascundeți,
 În mii unghere să pătrundeți,
 Unde străvechi cutii v-așteaptă,
 Prin pergamente sau vreo hartă,
 Prin cioburi prăfuite, oale sparte,
 Prin ochii-aceor scăfârlii deșarte,
 În putregai și-n scârnavie
 Găsești în veci prăsilă vie De
 gângănii.
 Își pune bunda.
 Dar să m-acopăr, căci prilejul vine rar.
 Patron, maestru, sunt acuma iar.

Să mă numesc așa, nu are nici un rost.

Să vie cei ce astă calitate-mi recunosc!

Trage de un clopot ce dă un sunet țipător și pătrunzător, de care se cutremură sălile și se deschid ușile.

FAMULUS vine *de-a lungul unui coridor întunecat*

Ce mai sună! Ce fioruri!

Zidul parcă vrea să sară!

Prin cutremurul ferestrei Văd

cum vremuieste-afară. Crapă

podul, și prin boltă Cad

moloz și tencuială. Ușa

zăvorită bine

Printr-o vrajă se deschide.

Teamă, groază mă cuprinde.

Colo cineva se-ncinse În a

meșterului haină.

Face semne ca în taină.

Cum îmi tremură genunchii!

Să mă-nchin? Să fac o rugă? Să

rămân? S-o iau la fugă?

MEFISTOFEL *îl cheamă, făcându-i semn cu mâna*

Vino, amice! Numele ți-e Nicodim.

FAMULUS Da, preasfințite.¹ Din Psaltire să citim!²

MEFISTOFEL Chiar asta-acum?

FAMULUS Am alergat să fiu prezent.

Sunt bucuros îndeosebi că mă cunoașteți.

MEFISTOFEL Ești vârstnic și-încă tot student, Cărunte

domn! Dar și un mare învățat Continuă

să-nvețe, căci așa îi este dat. Așa-ți

clădești din cărți de joc o casă,

Pe cât se poate. Cine însă va s-o isprăvească?

Desigur maistrul vostru-i mare iscusit:

1. Famulus vede în Mefistofel un mare prelat.

2. În original: *Oremus!* – Să ne rugăm! (lat.).

De doctor Wagner cin' să nu fi auzit? E-ntâiul azi în
lumea învățată. El singur, zilnic, o sporește, Mai ține
laolaltă-nțelepciunea toată. Învățăcei zeloși, ce tot ar
învăța, S-adună gloată-n preajma sa. De la catedră
luminând, n-are pereche, Și mânuiește cheile ca
Sfântul Petre. Cele de sus, cele de jos să le deschidă
Ca nimeni altul se pricepe.

Nu-i ține piept nici un renume.

Născocitor, că n-are-asemănare,

A-ntunecat chiar al lui Faustus nume.

FAMULUS Să mă iertați dacă-ndrăznesc un pic În unele, înalte
domn, să contrazic:

Nu-i vorba, cred, în nici un fel De toate-acestea,
modestia-i pentru el Singurul rost, singurul țel. Și mai
vârtos cu dispariția neașteptată A marelui bărbat el nu
se-mpacă.

Întoarcerea aceluia el o mai speră cu tărie.

Odaia, cum a fost în zilele lui Faust,

În toată neatinsă și-n nimic schimbată

Așteaptă-aici ca vechiul ei stăpân să vie.

De-abia-ndrăznesc să intru câteodată.

Ce-aduce zodia, mă-ntreb, Că zidul s-a
cutremurat,

Ușciorii tremură și au sărit lăcate.

Altfel nici dumneavoastră nu ați fi intrat.

MEFISTOFEL În ce bârlog s-ascunse omul?

Du-mă la el, sau adu-mi-l de-ndat'.

FAMULUS Opreliște cumplit-a dat.

Nu știu, să îndrăznesc s-o calc? De luni întregi, de
dragul operei mărețe, Trăiește-n liniște, netulburat.
Printre-nvățați e cel mai delicat,

Și seamănă c-un cărbunar, de când S-
a înnegrit pe față până-n ceafă; Și
ochii i s-au înroșit în foc suflând.
Ce scumpă-i este orice clipă.
Atât că de scânteii face risipă.

MEFISTOFEL Doar nu-mi va refuza intrarea?
Sunt omul, să-i grăbesc norocul.¹

Famulus pleacă, Mefistofel se așază cu gravitate.
De-abia-mi luai în scaun locul,
Și iată că apare, de privesc atent, Un
cunoscut. E generația mai nouă – Va fi
nespus de insolent.

BACCALAUREUS *venind în goană pe coridor*

Poarta o găsi deschisă!
Mai hrănesc acum speranță,
Ca un mort să nu se strice
Cel ce are-n el viață, Mucigai
să nu-l cuprindă, Să nu moară
viu sub grindă.

Aste ziduri și pereții Tremură și
se înclină.
Dacă nu fugim de-aice, Vom
pieri fără de vină. Îndrăzneț sunt,
cum nu-i altul, Dar mai bună-i
fuga, saltul.

Ce descopăr însă-acuma?
Nu aici venii eu oare
Cu atâția ani în urmă,
Un balic² cu groază mare,
Să ascult pe toți bărboșii,
Bărbi cum ne puneau sfătoșii?

1. Aluzie la crearea lui Homunculus, la care va contribui Mefistofel în scena următoare, pe cale magică, intrând în laboratorul lui Wagner.
2. *Balic* – student-novice.

Dintre cărți străvechi și scoarțe
Ne mințeau cu-a lor știință,
Căreia nici ei crezare Nu-i dădeau în
vreo privință. Cum? Acolo în chilie
Mai rămase o chelie?

Când m-apropii cu mirare
Văd că șade încă-n blana,
Ce-o purta și-atunci pe umeri: Neclintit-așteaptă
stana.
Cât de-abil părea atuncea, Când eu nu-l
prea pricepeam.
Azi de nas nu mă mai poartă. Cutezanță nouă
am.

Bătrâne dascăl, dacă n-ați trecut
A Lethei apă, valul tulburat,
Veți recunoaște-n mine-un fost discipol De silnicie
academică scăpat.
Sunteți aici la fel, precum ați fost,
Eu însă sunt aici schimbat de rost.

MEFISTOFEL Mă bucur c-am sunat ca să veniți.
V-am prețuit și-atunci cum nici nu știți. Omidă
chiar sau crisalida prevestește Cât de smălțat un
fluture va fi.
În bucele ce-aveați și într-un guler cu dantelă Găseați
pe-atunci deosebite bucurii.
Perucă n-ați purtat vreodată?
Fără de chică sunteți, scurt frizat.
Vioi și hotărât îmi stați în față.
Să nu vă credeți însă infailibil în viață.

BACCALAUREUS E drept că ne găsim în vechiul loc,
Dar v-amintesc că altul este cursul vremii;
Să mânuiți cuvântul echivoc
Mai econom, căci și noi suntem mai atenți.
În răs luarăți pe cinstitul june. V-a reușit
atuncea de minune. Dar azi cu noi cine se
pune?

MEFISTOFEL Când tineretului îi spui un adevăr curat, Ce nici unui
mucos nu-i e pe plac,
Și-apoi aceiași băiețandri fac
Pe propria lor piele-experiența dintr-odat', Ei își
închipuie că adevărul e un rod
Ieșit din chica lor, iar profesorul un nerod.

BACCALAUREUS Sau un viclean! – căci ce maestru Ne spune
adevărul drept în față?
Vorbind unor copii, ușor îl schimbă fiecare, Când
serios, când surâzând pe sub mustață.

MEFISTOFEL Remarc că de abia scăpat din bancă Îmi sunteți gata
de-a-nvăța pe cei ce-ascultă. De-atâtea luni, de-atâția
ani, desigur Ați adunat experiență multă.

BACCALAUREUS Experiență? Dați-mi voie: spumă e și fum, Ce nu se-
aseamănă cu duhul nicidecum. Veți recunoaște că ce-
aducem din trecut Nici pe departe nu e vrednic de
știut.

MEFISTOFEL Într-adevăr. Acum și mie mi se pare
Că un nerod am fost, din creștet la picioare.

BACCALAUREUS Mă bucură s-aud asemenea cuvinte. Întâiul moș întreg
la minte.

MEFISTOFEL Am căutat comori de aur sub pământ, Și am cules
tăciuni în vânt.

BACCALAUREUS Aflați că tigva dumneavoastră glorioasă
Decât acele goale scăfârlii Nu-i cu nimic
mai prețioasă.

MEFISTOFEL *bonom*

Amice, știi cât de moșic îmi ești? Mă înfior!

BACCALAUREUS În graiul nostru minte cine e curtenitor.

MEFISTOFEL *care înaintează în jilțul său pe roți spre planul din față al scenei, către public*

Lumina mă sufocă, aerul devine-apăsător.

Găsi-voi poate printre dumneavoastră un locșor?

BACCALAUREUS Pretențios îmi pare că voiești așa-ntr-adins Să fii ceva, în timp ce nu mai ești nimic.

Viața omului în sânge e, dar unde

Se mișcă sângele decât în tineri mai aprins?

E-un sânge viu și-o proaspătă putere

De care vajnic viața se pătrunde, Să

dea-nainte din ispravă în ispravă.

Ce-i slab se prăbușește, dar spre slavă

Pășește în arenă vrednicia. Astfel până când

Noi lumea cucerim pe jumătate, an cu an, Voi cântăriți și moțâiți, visați mereu vreun plan.

Desigur bătrânețea e o febră rece,

Cu griji năstrușnice ea vremea și-o petrece.

Dac-ai trecut de ani treizeci

Ești ca și mort, pierdut pe veci. Vă

este scris: buni de ucis.

MEFISTOFEL De aplaudat. Nimic în plus Nu are dracu-aici de spus.

BACCALAUREUS Dacă eu n-aș voi, nici draci n-ar fi.

MEFISTOFEL *aparte*

Și totuși, dracul te va da de-a berbeleacul.

BACCALAUREUS Acesta e al tinereții nobil rost,

Mai înainte de-a o face eu, această lume nu a fost.

Eu sunt cel ce din mare soarele l-am scos,

Și datorită mie, luna e mereu în mers,

În calea mea s-a-mpodobit întregul univers,
Pământul a-nverzit, întâmpinându-mă pe mine.
La semnul meu, în noaptea cea dintâi, Îmi
răsăriră stelele la căpătâi.
Cine v-a dezlegat de îngrădirile Atâtor
gânduri strâmte, filistine?
Eu liber, cum mi se arată-n cuget,
Îmi urmăresc lăuntrica lumină,
Și pasul mi-l iuțesc răpit de extaze minunate, Cu
ziua-n fața mea, cu bezna-n spate.
Iese.

MEFISTOFEL Originalule, drum bun cu toate ale tale! Cum
te-ar jigni să afli într-o zi,
Ce alții știu: mai poate cineva gândi
Vreun lucru iscusit sau vreo prostie Pe
care 'naintași să nu le fi gândit?
Dar o primejdie nici ăsta n-o să fie.
Se va schimba puțin câte puțin. Oricât
de-absurd dă-n clocot mustul, La urmă
tot s-alege-un vin.
Către tineretul de la parter care nu aplaudă.
Cuvântul meu vă lasă reci.
Vă iert, băieți, oricum începeți.
Gândiți-vă că dracul e bătrân.
Îmbătrâniți și voi ca să-l pricepeți.

UN LABORATOR MEDIEVAL

*Aparate greoaie, larg desfășurate, pentru scopuri
fantastice.*

WAGNER *la vatră* Îngrozitorul clopot sună

Și zidurile se-nfioară.
Nesiguranța nu mai poate Să
se întindă într-o doară.
Tenebrele se luminează,
Iar în lăuntrica fiolă
O nestemată foarte trează
S-aprinde ca un viu cărbune, Și
fulgeră prin întuneric.
S-alege-acum un alb eteric.
De nu l-aș pierde în cenușă!
Ah, Doamne, cine e la ușă?

MEFISTOFEL *intrând* Salut! Cu gânduri bune vin!

WAGNER *temător* Bine-ați venit sub steaua orei.

Încet.

Dar să vă țineți răsuflarea-n gură.
Măreață operă îndată isprăvim.

MEFISTOFEL *mai încet*

Dar ce se face-aici?

WAGNER *și mai încet*

Facem un om!

MEFISTOFEL Un om? – Și ce pereche-ndrăgostită Ați încuiat
să procreeze-n horn?

WAGNER Ferească Dumnezeu! O modă-a fost cândva Să
procreezi! Deșartă poznă a naturii!
Gingașul punct din care, ca un rod, viața da,
Puterea dulce, ce din centru emana,
Să ia, să dea, sortită oarecum pe ne-ncercate Să-și
însușească ce-i pe-aproape, ce-i străin, Destituite sunt
acum din demnitate.
Doar animalele mai simt în asta voluptate.
Cu darurile sale-alese, omul însă
Va trebui pe viitor să aibă mai înaltă obârșie.
Întors spre vatră.

Zăriți lumini? Putem avea nădejde vie;
Cu iscusință dac-alcătuim
Plămada omenească-amestecând-o dintr-o mie
De alte gingașe substanțe mai labile,
Și-apoi o-nchidem în retortă să se-nchege,
Și după cuviință să se lege, Nevoie nu-i de
nopti, de zile, Lucrarea să ajungă pâ'n' la
capăt.

Întors spre vatră.

Crearea lui Homunculus.

*„Întrezăresc în cheagul ce apare
Un omuleț cum prinde-nfățișare.“*

Se face! Mișcă-se stihiiile mai clare Și
ne convingem tot mai tare:
Secretele, pe cari sub lacăt
Le ține firea, noi le punem la-ncercare,
Și ce natura face să se-organizeze, Noi
facem să cristalizeze.

MEFISTOFEL Cel ce trăiește mult experiență lungă are,
Și pentru el nimic nu este nou vreodat',

Prin anii mei de pribegie, oameni Am mai
văzut, de soi cristalizat¹.

WAGNER *privind atent la fiolă*

Se-naltă, fulgeră, se-ncheagă,
O clipă doar și ce ispravă dragă!
Un plan măreț la început pare nebun.
Vom râde însă de-ntâmplare-n viitor. Un
creier destinat a cugeta îndemânatic Va
da în felul său și-un gânditor.

Privește extaziat fiola.

Răsună sticla de-o putere fără pace.
Se tulbură, se lămurește, deci se face.
Întrezăresc în cheagul ce apare Un
omuleț cum prinde-nfățișare. Ce-am
mai dori acum cu toții, Când taina ni s-
a dat pe față? Dați sunetului doar
puțină ascultare, Și el devine grai și
noimă cu viață.

HOMUNCULUS² *din fiolă către Wagner*

Acu e-acu, tătuță! N-a fost glumă.
Îmbrățișează-mă la piept cu gingășie.

1. Oameni de soi cristalizat – oameni artificiali sub toate aspectele.

2. *Homunculus* – om produs pe cale alchimică. Naturalistul și medicul Paracelsus vorbea în lucrarea sa *De natura rerum (Despre natura lucrurilor)* de modul în care s-ar putea prepara un asemenea omuleț. După concepția lui Goethe, Homunculus este un fel de demon care știe tot ce s-a petrecut în trecutul omenirii și care are și alte însușiri ale unei figuri de basm.

Dar nu prea strâns, să nu se spargă sticla.
Obștească însușire e, precum se știe:
Firescului de-abia-i ajunge-un univers deschis, Ce-i
artificial e mulțumit c-un loc închis.
Către Mefistofel.

Îmi ești și tu aici, șăgalnice cumetre?
Tocmai în clipa indicată. Ți mulțumesc;
Ursita bună te-a adus pe lângă vetre, Și dat
fiind că sunt, aș vrea să și lucrez.
Aș vrea să mă gălesc degrabă-n treabă. Tu te
pricepi, cărările să le scurtezi.

WAGNER O vorbă încă. Sunt cam rușinat.
De toți sunt cu probleme asaltat.
De pildă: încă nimenea n-a înțeles,
Cum sufletul și trupul laolaltă
Se potrivesc frumos, să nu se mai despartă,
Și totuși traiul unul altuia și-l amărăsc Pe
urmă –

MEFISTOFEL Stai, mai bucuros aș întreba:
De ce bărbatul și femeia sunt mereu în vrajbă?
O lămurire, prietene, nu vei avea.
Dar de făcut sunt multe-aici. Micuțul ăsta vrea.

HOMUNCULUS Ce-i de făcut?

MEFISTOFEL *arătând spre o ușă laterală*
Aici arată-i darul minunat.

WAGNER *uitându-se mereu în fiolă*
Într-adevăr îmi ești un scump băiat.
*Ușa laterală se deschide spre încăperea unde Faust stă
culcat.*

HOMUNCULUS *mirat*
Ah, strașnic!
*Fiola se desprinde din mâinile lui Wagner, plutește
deasupra lui Faust și-l luminează.*
Și frumos împrejmuît! Dumbrăvi!
Și ape clare, și femei ce se dezbracă;
Ce minunate! Una însă mai suavă, Da,
una pare, strălucită, să se-aleagă;

E din eroică sau chiar zeiască seminție.
 Picioru 'ntinde până-n apa străvezie. A
 trupului văpaie nobilă și vie Se
 răcorește în cristalul undei.
 Ce freamăt de aripi bătând s-aude?
 Ce zvon de pene frământând oglinda?
 Și fete fug, până la coapse ude.
 Crăiasa, însă, se privește liniștită,
 Și cu plăcere mândră, feminină,
 Pe craiul lebedelor¹, ca o undă lină, Îl
 vede-nghesuindu-se pe la genunchii ei,
 Stăruitor, parcă i-ar fi un obicei.
 Dar se ridic-un abur în văzduh Și c-
 o beteală deas-acopere apoi
 Povestea, scena dulce-a celor doi.

MEFISTOFEL Câte nu ai a povesti! Pe cât de mic, Pe-atât
 de mare ești fantast.
 Nu văd nimic –

HOMUNCULUS Te cred, tu cel din nord,
 În vârsta negurii crescut, încunjurat de un norod
 De cavaleri și de popească scârnăvie,
 Cum ți-ar mai fi privirea clară, Acasă
 doar prin sumbra țară?
Privind împrejur.
 Ce piatră afumată, rece mucegai!
 Ogivele de-abia le mai îndur, Eu care mă
 simt bine orișunde. De se trezește-
 acesta, dăm de alt necaz, Privind, s-ar
 prăbuși-ntr-o clipă mort.

1. E vorba aici despre motivul mitologic al unirii dintre Leda și Zeus (care a luat înfățișarea unei lebede), unire din care a fost zămislită Elena. Viziunea este ca o pregătire în vederea actului al III-lea (al Elenei).

Dumbrăvi, izvoare, lebede și nude
Frumseți se arătară în prevestitorul vis.
Cum s-ar putea obișnui închis Aici, în
încăperile acestea sumbre? Să-l ridicăm
de-acî.

MEFISTOFEL

M-ar bucura ieșirea.

HOMUNCULUS Trimite pe războinic unde-i bătaie, Și
fetei dă-i îndemn spre horă – Vor fi
atunci cum trebuie să fie! Tocmai
acum, precum îmi amintesc, E noaptea
clasică de Valpurgie. E binele suprem
ce-l poate aștepta, Fă-l să ajungă-n
propria-i stihie!

MEFISTOFEL Despre asemeni lucruri încă n-auzii.

HOMUNCULUS Dar la urechea voastră cum ar fi putut
Să și ajungă? Doar năluci romantice cunoașteți, Mai
sunt însă și cele clasice de cunoscut.

MEFISTOFEL Și încotro va duce-acum călătoria? Colegi
antici îmi spurcă bucuria.

HOMUNCULUS Către nord-vest, Satano, ți-e domnia, Către
sud-est vom naviga însă acum.
Pe lângă-un șes întins Peneios¹ curge,
Împrejmuît de crânguri și umbratic drum. Se-
ntinde șesul până-n munți de prospețime, Și sus
Pharsala², azi ca și-n vechime.

MEFISTOFEL O, vai, în lături! Dârza bătaie,
Ce se încinse între tiranie și sclavie, Mă
plictisește, căci de-ndată ce s-a terminat
Începe de la capăt înc-o dat'.
Și nimeni nu ia seama că e zgândărit De
Asmodeu ce-n dosul certeî s-a pitit.

1. *Peneios* – râu în Tesalia, frumoasă regiune a Greciei antice, cunoscut ulterior sub denumirea de Salamvria.

2. *Pharsalus* – cetate în Tesalia, dominând câmpia cu același nume.

Se luptă, spun ei, pentru drepturi, libertate,
Slugi contra slugi sunt, când îi vezi de aproape.

HOMUNCULUS E data omului să fie îndărătnic.

Să-nvețe să se apere cum poate fiecare, De-ncepe ca
băiat, s-alege-n urmă și bărbat.

În cazul ăsta, mă întreb de este vindecare.

Un mijloc dacă ai, încearcă-l chiar acum. Iar dacă
nu, îngăduie să mi-l îndrum.

MEFISTOFEL De încercat ar fi isprăvuri infernale, Zăvor păgân
îmi stă însă în cale.

Poporul grec nu a avut prea mare har,
Dar v-amăgește cu joc liber, senzual, Vă ispitește
pieptul cu seninele-i păcate... Pe ale noastre
totdeauna le găsiți întunecate. Și-acum, ce vom
începe?

HOMUNCULUS

Alte dăți nu ești tâmpit.

Când despre vrăjitoarele tesalice am grăit, Cred că am
spus ceva cu greutate.

MEFISTOFEL *libidinos*

Tesalicele vrăjitoare sunt ființe De care
lungă vreme-am întrebat. Să locuiești cu ele
nopti de-a rândul, Nu cred c-ar fi plăcut
vreodat'. Dar să-ncercăm.

HOMUNCULUS

Mantaua dă-o-ncoace!

Să ne-nvălim ușure cavalerul. Vă poartă zdreanța
împreună pe sub nori, Mai jos, mai sus, cât ține
cerul. Eu luminez, tot înainte.

WAGNER *temător* Și eu?

HOMUNCULUS

Rămâi acasă pentru fapte importante.

Vechi pergamente vei desface, stând cuminte, Vei
aduna după rețete și din ceață Stihii din care să
formezi viață.

Vei cumpăni, vei cântări, vei potrivi.

Și-n timp ce eu cutreier lumea,

Descopăr poate-un punct pe i.

Atuncea scopul mare e atins, Și

străduința-și merită răsplata:

Onoare, aur, glorie, viață lungă,

Știință și virtute să ne-ajungă!

Rămâi cu bine!

WAGNER *întristat*

Bun-rămas! Vai, ce prăpăd,

Presimt că niciodată n-o să te revăd.

MEFISTOFEL Către Peneios s-o luăm, de-a dreptul.

Nu mi-e cumătrul de disprețuit.

*Ad spectatores.*¹

De creaturi ce înșine le facem², Depindem

totuși până la sfârșit.

NOAPTE VALPURGICĂ CLASICĂ³

CÂMPIILE PHARSALICE⁴

Întuneric.

ERICHTO⁵ În noapte la serbare ca și alte dăți,

Apar întunecată eu, Erichto, eu,

Urâtă nu, precum poeți mișei peste

Măsură mă bârfesc... Ei niciodată nu

Sfârșesc cu lauda, sau dojana... Albită

De valul corturilor iată valea-n larg Ca

un ecou al celei mai grozave nopți.

1. Către spectatori (lat.).

2. O altă indicație a lui Mefistofel că a contribuit la crearea lui Homunculus.
3. Noaptea valpurgică clasică reprezintă, prin aparițiile și peripețiile ei, drumului Faust către Elena.
4. *Câmpiile pharsalice* – câmpiile de la Pharsalus, în Grecia, unde a avut loc bătălia hotărâtoare dintre Caesar și Pompeius (48 î.Hr.).
5. *Erichtho* – o vrăjitoare, care în epopeea lui Lucan (*Pharsalia*) este întrebată cine va învinge în bătălia istorică dintre Caesar și Pompeius.

De câte ori s-a repetat! S-a repeta
 În veci... Nu-ngăduie nici unul celuilalt
 Împărăția, nimeni n-o îngăduie Aceluia ce cu
 putere-o cuceră.
 Cel ce pe sine nu se poate stăpâni Ce bucuros ar
 vrea să stăpânească pe vecin.
 Aici încă o pildă mare datu-s-a:
 Puterea cum se-opune uneia mai mari,
 Cu ale libertății flori se risipesc,
 Cum laurul cuprinde cap de-nvingător.
 Aici Pompei visa trecute măreții, Și Cezar
 se uita la limba cumpenei Atent. Și știe
 lumea cine-a izbândit.

De veghe flăcările roșii pâlpâie,
 Stârnind reflexe-n sângele din plin vărsat. Atinse de-
 ale nopții stranii străluciri, S-adună umbrele
 legendelor grecești.
 Pe lângă focuri multe, lămurindu-se,
 Stau fabuloase-alcătuiuri din zile vechi... Se-nalță luna
 ne-implinită, însă, viu
 Lucind, se-mprăstie domoalele lumini. Pier corturi
 ca părerea în albastrul foc.

Deasupra mea neașteptat un meteor, Ce unei
 sfere pare-a-i da lumină.
 Adulmec viață. Nu mi se cuvine să
 M-apropiu de cei vii, căroră le-aș putea strica.

Nu mi-ar aduce vreun folos, ci numai faimă rea.
De sus luminile coboară. Mă retrag.

Pleacă.

Călători prin văzduh, de sus.

HOMUNCULUS Să mai zbor în cerc o dată
Peste flăcări și abisuri; Ce aspecte
de nălucă!

MEFISTOFEL Parcă valea are visuri.
Când strigoii jos în vale
Eu îi văd cu chip de groază,
Cum erau și-n miazănoapte,
Mă simt și aici acasă.

HOMUNCULUS Iată o strigoaică-naltă
Cu pași mari în fața noastră!

MEFISTOFEL S-ar părea că-i este teamă;
Ne-a văzut prin zare-
albastră.

HOMUNCULUS Las-o-n pace! Cavalerul
Pune-l jos fără de veste,
Ca viața să-i revină,
Căci o caută-n poveste.

FAUST *atingând pământul* Ea unde-
i?

HOMUNCULUS Un răspuns noi nu am ști,
Dar s-ar putea să iscodim prin preajmă.
În grabă, înainte de-a se face zi, Să dibuiești pe
lângă focuri fără seamă. Cel ce la mume a-
ndrăznit să meargă N-are de ce să se mai teamă.

MEFISTOFEL Îmi voi avea, se pare, și eu partea. Dar nu aș
ști alt sfat mai bun!
Prin focuri propria sa aventură Să și-o
încerce fiecare. Și mai spun:

Ca să ne regăsim uniți apoi,
Micuțule, sunând, tu luminează-ne la amândoi.

HOMUNCULUS Așa voi fulgera și voi suna.

Sticla răsună și luminează puternic.

Și-acum spre minunate fapte noi!

FAUST *singur* Ea unde-i? – Nu mai întreba mereu...

De nu e glia, care o purta,

De nu e unda, ce-o întâmpina,

E totuși aerul, ce graiul i-l vorbea.

Printr-o minune-n țara greacă am ajuns.

Simții numaidecât pământul, visul meu,

Și adormit, un spirit proaspăt m-a pătruns.

Astfel aicea stau, prin suflet un Anteu¹. Ăst
labirint de flăcări, dacă-l iscodesc, Cele mai
rare ciudățenii laolaltă le găsesc.

Se depărtează.

PE RÂUL PENEIOS, ÎN PARTEA DE SUS

MEFISTOFEL *căutând*

Dar cum cutreier printre focuri

Mă simt înstrăinat prin aste locuri.

Sunt rude-aproape toate, cel puțin pe jumătate.

Nerușinați sunt sfîncșii² și grifonii³, ce-i zăresc,

Și câte altele, ființe ce, întraripate,

Din față sau din dos, în ochi se oglindesc.

Necuviincioși, e drept că suntem

Din toată inima și noi, Antichitatea însă

E mult prea vie. Sub un alt chip strînsă

Ar trebui, și felurit acoperită după modă...

Scârboasă seminție! Dar să nu mă oțărăsc prea tare.

De cuviință plin vreau să salut pe fiecare.

Salut frumoaselor femei! Salut isteților bătrâni!

GRIFON *sforăind*

Grifoni, iar nu bătrâni! Căci nimenea N-ascultă
cu plăcere-acest cuvânt: bătrân!

O vorbă e cu care nu mă-ngân.

Ăst epitet să nu mi-l pui pe creștet.

1. *Anteu* – în mitologia greacă, un uriaș, fiu al lui Poseidon și al Geei, zeița pământului. Se povestește despre el că în luptele sale cu vrăjmașii prindea noi puteri ori de câte ori atingea pământul.
2. *Sfîncși* – în mitologia greacă, monștri cu cap și piept de femeie, cu trup de leu și aripi de vultur.
3. *Grifoni* – figuri mitologice (o îmbinare de pasăre și leu); păzitori de comori.

Răsună-n orișice cuvânt un sunet De
obârșie, care-i dă pecetea.

Vetust sau veteran au ceva veșted.

MEFISTOFEL Ei da, *grifon* e-un titlu de onoare. El
amintește într-un fel de gheare Cu
cari apuci ceva.

GRIFONUL *tot sforăind* Așa-i, nu-ncape îndoială.

E lăudat cel ce înhață fără de sfială.

C-apuci o față, o coroană, aur,

De obicei norocul îți întinde laur.

FURNICI¹ *de soi gigant*

Vorbiți de aur. Aur mult am adunat.

Și-am strâns în peșteri și sub piatră câte-oleacă.

Norodul arimasp² l-a căutat, l-a dibuit. Râd

arimasp²ii ce departe l-au cărat.

GRIFONII Îi vom sili mărturisiri să facă!

ARIMASPII Nu încă-n noaptea liberei serbări! Îi

vom căra și până-n zori de zi Pe

rând și pe furiș vom izbuti.

MEFISTOFEL *s-a așezat între sfîncși*

Ce lesne mă obișnuiesc aici și cu plăcere! Ființele
le dibuiesc aproape năzdrăvan.

SFINX Noi sunet dăm, ce pare-o adiere

A spiritului, voi ison țineți grosolan.

Dar până te-om cunoaște – am vrea pe nume să te știm.

MEFISTOFEL Ah, multe nume mi s-au dat, cum nu se cade.

Englezi nu sunt pe-aici? Ei bucuros călătoresc

1-2. Despre furnici și arimaspi amintește Herodot (istoric grec din secolul al V-lea î.Hr.), care povestește că poporul arimaspilelor, cavaleri înzestrați cu un singur ochi, a luptat în vechea Sciție pentru aur. Herodot vorbește și despre furnici uriașe care caută aur.

Să vadă câmpuri de bătaie și cascade, Ruini și
clasice mucegăite locuri.

O țință demnă câmpul ăsta pentru ei ar fi, Și
mărturie-ar sta că-n vechiul lor teatru Am fost
văzut în rol de *Old Iniquity*¹.

SFINXUL Cum s-a ajuns aci?

MEFISTOFEL Nici eu nu prea-nțeleg.

SFINXUL Se poate, dar știință despre stele ai? Acestui ceas,
mă rog, ce tâlc îi dai?

MEFISTOFEL Se iau la goană stelele, lucește luna-n jumătate.

Mă simt în locu-acesta-așa de bine Și mă-
ncălzesc la mâni în blană de feline.

Păcat ar fi privirea să ți-o pierzi pe sus.

Enigme dă-mi spre dezlegare, sau măcar șarade.

SFINXUL Enigme vei avea, de te rostești pe tine, Încearc-o dată
să te vezi în adâncime:

„La fel de necesar evlaviosului și celui rău,

Întâiului o zea, când face scrimă,

Iar pentru celălalt ortac de nebunie,

În ambe chipuri tu amuzi pe-naltul zeu.“

ÎNTÂIUL GRIFON *sforăind*

Nu-mi place individul.

AL DOILEA GRIFON

Ce caută pe-aici?

AMÂNDOI Urâtul n-are loc sub astă zare.

MEFISTOFEL *brutal*

Crezi tu că unghiile oaspei nu scarpină La fel de
bine ca și propriile-ți gheare?
Încearc-o dat'!

SFINXUL *cu glas blând*

Poți

să rămâi, Că însuți te vei îndemna să
pleci.

1. *Old Iniquity* – „Răul“, în vechiul teatru englez.

În țara ta, tu știi, oricum, să și petreci. Aici
însă nu-ți face haz să măi.

MEFISTOFEL Prin partea ta de sus îmi faci aproape poftă, Dar
bestia de jos m-a îngrozit.

SFINXUL Fățarnic ești, îți vei lua însă răsplata, Că
labele mi-s sănătoase.

Tu cu copita ta chircită

Nu poți vedea în noi făpturi frumoase.

Sirene¹ *cântă sus*.

MEFISTOFEL Ce păsări sunt de cântă-n ramuri,

Prin crângul plopilor, de-o apă parcă legănată?

SFINXUL Păziți-vă. Atâți aleși destoinici Au

fost învinși de vrăji cântate.

SIRENELE

Ah, de ce priviți prin gene Urâtenii
minunate?

Noi venim pe rând în cete,

Ascultați-ne cu sete Cântecele
de sirene.

SFINCȘII *batjocorindu-le pe aceeași melodie*

Spuneți-le să coboare! Ce-
ascund ele, ai zări:
Gheare aspre de ulii, Să
v-atace, să v-omoare,
Dac-ar fi să le-ascuțați.

SIRENELE Nici o pizmă, nici o ură!
Noi doar clare bucurii
Semănăm fără măsură.
Pe pământuri și pe mare
Cu senină-nfățișare
Pe oricine-l vom primi.

1. *Sirene* – nimfe ale mării, jumătate femei, jumătate păsări (mai târziu, cu coadă de pește), care îi atrăgeau pe navigatori cu cântecul lor, ducându-i la pierzanie.

MEFISTOFEL Acestea-s veștile ce mă așteaptă,
Unde din glasuri, de pe coarde, Se
împletește ton cu ton.
De lălăit nu îmi mai arde. Pe la
urechi mă mai străpunge, Dar
pân' la inimă n-ajunge.

SFINCȘII De inimă să nu vorbești, că e-n deșert,
O pungă rea de piele creață
S-ar potrivi mai bine cu-a ta față.

FAUST *sosind* Ce minunat! Privirea mă îmbată.
În urâtenie văd trăsături mărețe.
Presimt acum noroc prielnic.
Cu ce tărâm vrea ochiul să mă-nvețe?
Referindu-se la sfincși.
Oedip¹ în fața unora ca ăștia-a stat.
Referindu-se la sirene.
Ulise²-n fața unora ca astea s-a legat.

Referindu-se la furnici.

De unele ca astea-a fost comoara adunată.

Referindu-se la grifoni.

De-aceștia-apoi păzită bogăția toată. De
prospețimi pătrunsă inima îmi e: Mari
sunt figurile, mari amintirile.

MEFISTOFEL Atari făpturi tu altădată le-ai fi blestemat.

Acum însă se pare că ți-ar fi pe plac.

1. *Oedip* – erou vestit al mitologiei grecești; a izbutit în viața sa plină de peripeții să dezlege ghicitorile Sfînxului, care ținea sub teroarea sa împrejurimile cetății Teba.
2. *Ulise* – numele latin al lui Odiseu, una din figurile cele mai de seamă ale le gen delor în legătură cu războiul troian. Apropiindu-se de insula sirenelor, Ulise po runcește tovarășilor săi să-l lege de catarg pentru ca, auzind cântecul sirenelor, să nu poată da urmare ispitei de a se duce la ele.

Căci unde o iubită căutați grăbiți, Chiar
monștri sunt bine-veniți.

FAUST *către sfîncși* Răspundeți-mi, făpturi de mare soi,
Văzut-a pe Elena unul dintre voi?

SFÎNCȘII Noi nu ajungem până-n timpul ei, Ucis-a
Ercule¹ pe cei din urmă.

Poți întreba însă pe Chiron² și să-l iscodești.

El zburdă-n noapte ca o umbră.

Dacă-ți răspunde, multe ai să dobândești.

SIRENELE Îți dorim să afli multe...
Când pe-aici trecuse-Ulise,
Zăbovind puțin s-asculte, A-nvățat
să povestească.

Ți-am încredința atâtea,
Dacă pasul ți l-ai pierde
Către noi la marea verde.

SFÎNXUL Nu te lăsa să te înșele,

Cum se lăsă legat Ulis',
Te lege sfaturile mele, De vei
găsi pe-naltul Chiron, Vei auzi
ce ți-am promis.

Faust se depărtează.

MEFISTOFEL *mohorât* Ce cârâie din aripi dând?

Și iute că nu poți vedea,
Și una după alta. Săgetând, Chiar
vânătorii-ar obosi.

SFINXUL De neatins săgeții lui Alcide³, Unei
furtuni de iarn-asemenea:

1. *Hercule (Heracles)* – cel mai vestit erou al legendelor grecești. Una din nume- roasele sale fapte vitejești este uciderea celor din urmă sfincși.
2. *Chiron* – cel mai înțelept dintre centauri; a fost, după legendele grecești, edu- catorul multor eroi, printre alții al lui Castor și Pollux, frații Elenei.
3. *Alcide* – un alt nume al lui Hercule.

Sunt repezile stymfalide¹. Cu plisc
de vultur, labele de găscă, E cârâitul
lor un bun salut. În cercul nostru ar
intra Ca rude demne de știut.

MEFISTOFEL *aproape înfricat*

Mai șuieră și alte cele...

SFINXUL De-acestea nu vă fie teamă, Sunt
capetele hidrei de la Lerna².

Așa cum sunt, de trup tăiate, S-ar
vrea puțin luate-n seamă.

Dar ce e, vă întreb, ce-nseamnă Că
pasul vi-l întoarceți, spate Îmi
arătați? Ce vrea să fie?

Un cor v-atrage într-acolo, văd, Sunt
fete-ademenind cu nuri-prăpăd.
Sunt lamii³, fete de plăceri,

Cu zâmbitoare guri, nerușinate frunți,
Pe pofta unor fauni și satiri. Acolo
Cu un picior de țap poți totul să înfrunți.

MEFISTOFEL Cred că mai stai pe-aici – te-oi regăsi?

SFINXUL Amestecă-te numai printre fete în văzduh.

Noi încă din Egipt ne-am obișnuit Ca
mii de ani, tronând, să dăinuim.

Și dacă starea voi ne-o respectați în duh, Noi,
după soare, după lună, anul îl orânduim.

Judecată peste neamuri Ca în zi de-apoi rostim:

1. *Stymfalide* – de la orașul Stymphalos, în Grecia antică; păsări ucigătoare de oameni, în mitologie. Răpunerea acestor păsări de către Hercule a fost una dintre cele mai vestite isprăvi ale sale.
2. Uciderea hidrei de la Lerna este o altă faptă vitejească a lui Hercule.
3. *Lamii* – în mitologia greacă, vampiri feminini.

Pace fie sau războaie Și potop, nu ne
clintim.

PE RÂUL PENEIOS, ÎN PARTEA DE JOS

Peneios, înconjurat de ape și nimfe.

PENEIOS Foi de papură, dați șopot,
Sălci, fremățați din flamuri,
Trestii, respirați voi mulcom,
Și șoptiți în plop, voi ramuri,
Unor visuri întrerupte!...
M-a trezit adulmecarea
Din odihnă, pat de ape,
Și-un obștesc cutremur mare.

FAUST *pășind spre râu*

Dac-aud destul de bine,
Dintre ramuri și frunzare

Glas răsună, ce aproape Sunet omenesc îmi pare.
Valul dă un murmur gureș Aerul – ce vesel
iureș!

NIMFELE către *Faust*

Ce bine, ah, ție
Ți-ar fi, spre odihnă
Să stai, și în tihnă
Întins la răcoare
Să prinzi întremare, Tu care n-ai pace.
Noi susur și murmur,
Noi cântec ți-om face.

FAUST Sunt treaz și văd. O, miște-se
Făpturile, ce n-au asemănare,
Cum ochiul le surprinde-acolo.

Pătruns sunt de simțire mare.
E vis, ce văd? Sau amintire?
Ai mai avut asemeni fericire. Trec ape în șuvițe, rânduri,
Acolo prin umbroase crânguri.
Și vuiet nu-i, doar moale susur. Din părți curg sute de izvoare.
S-adună-n albie, între răzoare, Spre locul adâncit de scaldă.
June femei cu albe mădule,
De două ori văzute cu-ncântare, O dată-n aer și o dată-n apă.
Pe urmă-n ceată veselă fac baie,
Și-noată cu-ndrăzneală și cu teamă, Și țipete apoi, în valuri e
bătaie. Când iau la toate astea seamă
Ar trebui să am destulă desfătare. Dar sufletu-i mereu în depărtare.
Privirea cată la liman să iasă,
Unde frunzișul, verdele belșug, Ascunde, minunată, o crăiasă.
Și iată, că și lebede neașteptate vin, Din golfuri înotând, curate,
maiestuoase, Tăind oglinda lin.
Plutind în liniște, pline de grație,
Sunt mândre și-ncrezute-aproape De capul și de pliscul ce se-
nalță.

Și una-ndeosebi, grăbind pe ape,
Mai îndrăzneată-apare, mai bărbată, Făcându-și cale printre toate.
Se umflu penele și aripa-nălțată.
Pe unde unduind, ea însăși undă,
Încearcă-n locul sacru să pătrundă...
Înoată celelalte-ncolo și încioace,
Nepăsătoare unele pe la răstoace,
Iar altele, cu cioc întins a ceartă,
S-abată fetele încearcă,
La slujba lor să nu gândească, Cuprinse
doar de grija lor fetească.

NIMFELE Puneți voi, surori, urechea
Pe țarm, treaptă înverzită,
Dacă bine-aud, se pare Că e
sunet de copită.
O, de-aș ști cine aduce
Vestea-n noapte de răscruce.

FAUST Dудuie parcă pământul Sub un
cal gonind ca vântul.
Mă uit într-acolo
Pe câmp. Norocoasă M-
ajunge din urmă Ursită
frumoasă?
Un călăreț sosește-n grabnic trap,
Pare cu duh, cu îndrăzneală înzestrat, De-un
cal bălan pe drum purtat.
Nu mă înșel, și cred că-l știu.
E al Philyrei¹ plin de faimă fiu.
Stai, Chiron, stai! Să-ți spun ceva...

CHIRON Ce vrei? Ce este?

FAUST Oprește al tău pas!

CHIRON Îmi pare rău, nu fac popas.

FAUST Ia-mă cu tine-atunci, te rog.

CHIRON De sui pe mine, 'ți spun noroc!
Și încotro, te-ntreb. Tu stai aici pe mal.
Te trec, de vrei, prin apă, ca un cal.

FAUST *încălecând*

Du-mă unde dorești... Îți sunt pe veci mulțumitor.
Marele om și pedagogul strălucit,

1. *Philyra* – fiica lui Okeanos și iubita lui Cronos. Ea ar fi dat naștere unui hipo centaur, faimosului Chiron.

Care, spre cinstea sa, eroi atâția, un popor
Întreg a educat, pe nobilii argonauți¹, Pe
toți câți lumea poeziei au clădit.

CHIRON Aceasta s-o lăsăm, căci nu îmi simt vreo vină.
Ca Mentor² nici chiar Pallas³ nu se puse în lumină.
Se poartă oamenii în felul lor, la minte sluți, Și ca și
cum n-ar fi de nimenea crescuți.

FAUST Îmbrățișez aici aieva și trupește-n veac Pe
medicul ce știe toate plantele pe nume, Și
rădăcinile cunoaște în adânc de lume, Și
alinarea rănii și al boalei leac!

CHIRON Când lângă mine vreun erou a fost rănit,
Știam un ajutor s-aduc, să dau un sfat, Dar
mai târziu eu arta mea
La vrăjitoare și la popi o am lăsat.

FAUST Tu ești adevăratul mare om, Ce
nu-i în stare laude-a asculta.
El cată să se-ascundă-n modestie,
Și ca și cum atâți i-ar fi asemenea.

CHIRON Fățarnic pari a fi, cu măiestrie,
Și lingusești popor și demnitari.

FAUST Mărturisire totuși îmi vei face:
Tu ai văzut prin vremi pe cei mai mari. Celui
mai nobil tu, cu seriozitate,

Te-ai străduit să-i fii asemenea prin fapte.
Dar care-a fost, tu zeu pe jumătate, vajnic,
Printre eroi cel mai destoinic și mai strașnic?

CHIRON În vechiul neam argonaut, sublim, Erau
cu toții bravi, pe câte știm.

1. *Argonauții* – eroi ai legendelor grecești, numiți astfel după corabia lor „Argo”; ei au pornit, sub conducerea lui Iason, să aducă Lâna de Aur, păzită de-un balaur, în Colchida. Cei mai mari eroi ai timpului au luat parte la această expediție.
2. *Mentor* – în legende eroice grecești, prietenul lui Ulise și dascălul lui Telemac.
Pallas-Athena îl însoțește sub chipul lui Mentor pe Telemac la Pylos.
3. *Pallas* – alt nume al zeiței Athena.

Și fiecare cu puterea ce-l însuflețea, La
locul său ca nimeni alt față făcea.
Au triumfat întruna Dioscurii¹, Unde junețea și
frumsețea copleșesc. Prin faptă repede, când
izbăvirea altor o cerea, Prin hotărâre, Boreadul²
s-a distins.

Isteț, puternic, cumpănit la sfat,
Domnit-a Iason, de femei privit cu drag.
Apoi Orfeu, cel gingaș și cu rostul așezat,
Care cânta din liră mai puternic decât alții...
Lynceu³, cu ochiul ager, zi și noapte, Călăuzea
corabia sacră de departe.

Cu alții numai împreună
Poți înfrunta primejdiile toate.

FAUST De Ercule nu vrei să amintești deloc?

CHIRON O, vai! N-aprinde-n mine dorul ca un foc!...

Pe Phoebus nu-l văzui vreodată
Și nici pe Ares⁴, Herms⁵, sau cum numele le este,
Și-atunci în fața ochilor mi-a stat
Acel pe care oamenii-l slăvesc dumnezeiește:

Un crai era el din născare,
Ca tânăr o minune mare,
Supus era frățânelui mai în etate,
Dar și femeilor mult scumpe peste toate.
Nu naște Gea un al doilea la fel.

1. *Dioscurii* – cei doi frați Castor și Pollux, fiii Ledei și ai lui Tyndareu, rege în Sparta. Sora lor a fost Elena.
2. *Boreadul* (*Boreas*) – în mitologia greacă, reprezenta vântul de nord-est; locuința sa se spunea că s-ar afla într-o peșteră din munții Haemus. În această peșteră Boreas a dus-o pe Oreitia, fiica regelui Erehteios, pe care a răpit-o din Athena.
3. Vezi nota 1 de la p. 368.
4. *Ares* – în mitologia greacă, zeu al războiului sau, mai precis, al mâniei și-al luptei sălbatice. Era fiul lui Zeus și al Herei și iubitul Afroditei.
5. *Hermes* – crainicul zeilor, fiul lui Zeus și al Maiei, socotit foarte șiret și plin de inventivitate.

Faust călare pe Chiron. „Te trec, de vrei, prin apă, ca un cal.”

Nici Hebe¹ nu va duce o pereche-a lui la cer.
Zadarnic cântecele-ncearcă să-l descrie,
Zadarnic cearcă să-l cuprindă marmura cea străvezie.

FAUST Oricât se străduiră cioplitorii, El nu
ieși din piatră cum e gândul.
Vorbiși despre bărbatul cel mai mândru,
Despre frumoase să-mi vorbești, e rândul.

CHIRON Nimic frumsețea femeiască nu înseamnă,
Deoarece e chip rigid din fire;
Numai acea ființă merită slăvire,
Din care veselia se desprinde și viața izvorăște.
Frumsețea-i fericită de ea însăși, Dar
vraja grației te ia, te cutropește,
Întocmai ca Elena pe care o purtai.

FAUST Tu ai purtat-o?

CHIRON Da, pe-același spate, unde stai.

FAUST Nu sunt destul de încurcat și-aiurea, Mai
trebuie să știu că stau pe-același loc?

CHIRON Ea își băgase degetele-n coama mea Ca
tine-acum.

FAUST Mă pierd de tot.
Dar spune-mi, când, cum se făcu?
Ea-i singura dorinț-a mea. Într-adevăr
ai dus-o tu?

CHIRON Îngădui întrebarea. Nu e fără rost.
Tocmai atunci scăpară Dioscurii Pe
surioara lor din mână de tâlhari.
Aceștia, neobișnuiți de-a fi învinși,
Pe urma lor ca o furtună apucară.
Dar goana fraților oprit-a fost să fie
De bălțile cu stuf la Eleusis. Vai, aproape prinși,

1. *Hebe* – zeița tinereții, fiica lui Zeus și a Herei și soția lui Hercule. Era paharnica zeilor.

Se aruncară-n apă frații; m-azvârlii
Și eu, și înotând trecui. Atuncea de pe spate ea-mi sări
Și coama umedă mi-o netezi, și linguşindu-se Isteață,
dulce-mi mulțumi. Fermecătoare, tânără Era! Și pentru
ochi bătrâni – ce bucurie!

FAUST Avea doar zece ani...

CHIRON Văd de departe

Cum filologii te-nșelără.
Femeia mitologică-i un lucru-aparte.
Poetul, după poftă, o arată.
Ea nu îmbătrânește niciodată.
Mereu dorită prin făptură,
Încă fetiță e răpită, vârstnică mereu pețită. Pe-un
poet nu-l leagă nici-un timp.

FAUST Să fie ca și cum n-ar fi răstimp!

Achile¹ însuși o găsi într-un ostrov, Și
dincolo de orice timp. Ce rar noroc:
Să cucerești iubire, când trecu orice soroc. Și eu
să nu încerc, cu dorul meu peste măsură, Să
readuc în viață unica figură? Ființa-asemeni
zeilor, eterna schimă, Măreață, gingașă, iubită
și sublimă!
Tu o văzuși cândva, eu astăzi am văzut-o.
Frumoasă, mândră e, dorită pe cât de frumoasă.
Simțirea mi-e de-un singur chip atrasă. Nu
mai trăiesc, de nu ajung la ea.

CHIRON Entuziast ca om îmi ești, străinule răpit, Dar
printre spirite pari un scrântit.

Se potrivește însă, spre norocul tău,
Ca-n fiecare an, pentru o clipă,
Să mă abat și-acuma pe la Manto,

1. În mitologia greacă există o legendă potrivit căreia Achile, după moarte, a eva dat din împărăția umbrelor și s-a căsătorit cu Elena pe insula Leuke din Marea Neagră.

Fiica lui Esculap¹; cu rugăciune liniștită
Se-ndreaptă ea spre tatăl ei, rugându-l nu arar Să
lumineze mintea medicilor în sfârșit, S-o lase mai
domol cu-omorul temerar.

Cea mai iubită mi-e din breasla sibilină, Nu-i
încruntată, binefăcătoare e, și lină.

Ea te va vindeca, de-adaști puțin,
Cu tainice puteri din suc de rădăcină.

FAUST Dar nu doresc cu vindecare să mă ia. Puternică e
mintea și simțirea mea.

CHIRON Nu ocoli izvorul sănătos.

Ajunserăm. Și repede acum, în jos!

FAUST Spune-mi pe care țărm, din apă,
M-ai scos în noaptea asta-nfricoșată?

CHIRON Pe-aicea Roma, Grecia s-au înfruntat.
Peneios e în dreapta, dincolo Olimpul.
Se risipește-mpărăția ca nisipul.
Și craiul fuge, cetățeanul triumfează.
Deschide-ți doar privirea trează: Eternul templu
stă în lună.

MANTO *visând* Copită de cal răsună,
Pe sfânta treaptă Semizei s-adună.

CHIRON Deschide tu ochii,
Privește-mă dreaptă!

MANTO *trezindu-se*

Bine-ai venit! Te văd. Ești nelipsit.

CHIRON De vreme ce și templul tău mai stăruie pe-aci!

MANTO O ții la goană, niciodată obosit?

CHIRON În timp ce tu în pace locuiești,

Mă bucur de-alergarea prin povești.

1. *Esculap* (grecește, *Asklepios*) – zeu al medicinei, fiul lui Apollo.

MANTO Eu stau, în juru-mi timpul face roată. Și-acesta
cine-i?

CHIRON Noaptea blestemată
Mi-l scoase cu vârtej în cale.
Nebun el vrea doar pe Elena.
Vârtej sunt toate gândurile sale.
De-un tratament asclepic¹ se învrednicește.

MANTO Iubesc pe cel ce imposibilul dorește.

Chiron s-a și depărtat în fugă.

MANTO Ești temerar, dar bucură-te de răscruce,
Întunecatul gang la Persephona² duce. Pe
sub Olimp, în gol de munte-ascultă ea
Dacă s-aude tainic vreun oprit salut.
Pe-aici l-am furișat și pe Orfeu cândva.
Cutează, poate că dobândă – alta vei avea!
Coboară împreună.

ÎN PARTEA DE SUS A RÂULUI PENEIOS

ca mai înainte.

SIRENELE Azvârliți-vă-n Peneios
Ca să înotați în ape,
Cântecele să v-asculte
Cei ce umblă pe aproape.
Fără apă nu-i salvare.
De-am purcede luminoase, Am
cunoaște-n marea greacă
Bucuriile frumoase.

Cutremur de pământ.

1. Tratament recomandat de Esculap.

2. *Persephona* – fiica lui Zeus și a Demetrei; a fost răpită de Pluto, zeul Infernului. Ca soție a acestuia, ea stătea a treia parte din an în lumea întinericului, iar restul timpului, la mama sa.

SIRENELE Înspumat se-ntoarce valul, Nu
mai curge-n matcă joasă. Se
cutremură prundișuri, Țărnu
crapă pe sub coastă. Să fugim!
Veniți voi toate, Scape, scape
cine poate.

Să ne ducem oaspeți veseli
La petrecere senină,
Unde pe nisip de mare
Năvălește unda plină,
Unde luna luminoasă Își
îneacă fața-n apă. Viața-i
liberă acolo, Dar aici
cutremur, groază. Fugă-n
grabă cine poate Din
ținuturi blestimate.

SEISMOS¹ *mormăind și duduind în adâncime*

Înc-o dată să împingem
Și din umeri să izbim,
Ca s-ajungem sus, deasupra, Unde
totul copleșim!

SFINCȘII Ce cutremure hidoase,
Ce urâtă vremeire!
Cum se clatină încolo Și
încoace toate-n fire.
Vai, să urlu de urât! Dar noi
locului ne ținem, Iadul
chiar de-a izbucnit.

Se ridic-acum o boltă
Minunat. Este bătrânul
Care a clădit din sânul

1. În mitologia greacă, alt nume dat zeului mării, Poseidon. La Goethe, demon al cutremurelor de pământ.

Mării insula pe nume Delos,
un ostrov de dragul Unei
născătoare-anume¹.
Apăsând, icnind, zorind,
Îndoindu-se din spete,
Ca un Atlas arătând,
El ridică piatră și pământ, Glie
și nisip, argilă, Țărmuri, albie
fragilă.
Sfășie de-a lat-o vale,
Chiar în două sfarmă cale,
Uriasă cariatidă
Niciodată obosită, În pământ
până la șale Poartă-n cap zidiri
de piatră. Dar se curm-acuma
jocul, Sfîncșii își ocupă locul.

SEISMOS La urmă se va recunoaște cu știință
Că singur le-am prilejuit să iasă. De
n-aș fi scuturat cu sârguință, Cum ar
fi lumea-așa frumoasă?
Și cum ar sta-n azurul pur,
Măreții munți jur-împrejur,
De nu i-aș fi-nălțat eu oare În
pitoreasca lor desfășurare?
În fața-naintașilor străbuni,
Ai nopții și ai haosului, mă purtai
Puternic, când alături de titani
Cu Pelion și Ossa² mă jucai

Ca-n vânt cu mingea. Ne-ntrecurăm,
Ca-n urmă, pângărind loc sfânt,
Parnasului căciuli să-i punem

1. Aluzie la zeul Poseidon, care a clădit insula Delos pentru Leto, mama lui Apollo și a zeiței Artemis.

2. *Pelion și Ossa* – munți în Tesalia.

Doi munți, cum îi vedeți că sunt... C-un cor de
muze fericite-acolo Adastă-acum senin Apollo.
Chiar și lui Jupiter și fulgerelor sale Le-am ridicat
un tron din vale.
Și-acum la fel, cu opintire de nespus
Am străbătut abisurile-n sus,
Și cu putere chem la nouă viață
Locuitori, ce veseli vin din ceață.

SFÎNCȘII Străvechi, nu-ncape îndoială, Sunt toate cele
scoase la iveală.

Căci le văzurăm înșine cum ieșiră, Și cum, aproape
sugrumate, împietriră.

Păduri iau înălțimile cu-avânt, Par răzvrătite stâncile.
Le contemplăm.

După acestea sfîncșii nu se-ndrumă:

Pe locul nostru stingheriți nu ne lăsăm.

GRIFONII Aur în foițe, aur-firicele Tremură prin goluri
mici.

Nu-l lăsați să vi se fure,
Adunați-l, roiuri de furnici!

CORUL FURNICILOR Pe unde-urîșii

În sus l-au împins, Cu mii piciorușe
Căutați într-adins. Ieșiți și intrați! Prin
crăpături Sunt multe fărâmituri.

Chiar cea mai mică
Să mi-o găsiți,
Prin toate ungherele

Să iscodiți, Și harnice-mi fiți.
Degrabă, degrabă,
Cum tot se făcu,
Cărați-mi aurul, Dar
muntele nu!

GRIFONII Să ne-adunați aur grămadă.
Întindem ghearele pe el. Pentru
comori e gheara lacăt, Cum
altele nu sunt la fel.

PIGMEII¹ Noi luarăm tocmai loc, Nu
știm cum se nimeri. Cum, de
unde, noi venirăm, Nu-
ntrebați, suntem aci.
Pentru-a fi sălaș vieții
Orice țară-i potrivită,
Unde aur este-n stâncă Și
piticu-i la-ndemână.
Un pitic și o pitică Fac o
harnică pereche. Oare-a
fost și-n paradis Vreo
pereche mititică?
Dar sunt bune toate-aicea,
Steaua ne-o blagoslovim,
Căci pământul, muma noastră, Pretutindeni dă
din plin.

DACTILII² Muma noastră i-a născut
Într-o noapte pe pitici.
Într-o noapte ea va naște
Grabnic și pe cei mai mici.

PIGMEII CEI MAI VÂRSTNICI

În stăpânire luați
Locul ce vă așteaptă.

1. *Pigmei* – popor de pitici pomenit în legendele antice, despre care se credea că trăiește în diferite țări și cu precădere în Egipt, la izvoarele Nilului.
2. *Dactili* – pitici dintre cei mai mici, socotiți în mitologia antică printre cei mai iscusiți făurari.

Lucrul vă cheamă, Nu
așteptați!
E încă pace:
Făurărie clădiți,
Pentru a face Arme și
zale.
Toate furnicile,
Harnice faceți Rost
de metale.

Voi însă, micile,
Cum sunt poruncile Fie-vă
muncile:

Lemne s-aduceți!
Lemnul se pune
În tainice flăcări, Faceți
cărbune!

GENERALISIMUL

Cu arc și săgeată
Purcedeți la baltă.
Ochiți-mi bătlanii,
În cuiburi de ape
Nici unul nu scape.
Ochiți-mi semeții,
Pe toți dintr-odată.
Purcedeți degrabă,
Luați-le pene,
Ca noi s-apărem
La coif cu podoabă!

1

FURNICI ȘI DACTILI

Vai, cine ne scapă?
Din fierul călit

Vor lanțuri să
facă!

Dar nu-i încă timpul

1. Lupta dintre pigmei și bătlani este un motiv legendar antic. Se spunea că pigmeilor le plac penele bătlanilor.

Să ne dezrobim.

Cu grijă să fim!

COCORII LUI IBYCUS¹

Strigăte de moarte, jale,
Zbatere de aripi, groază! Ce
suspine și ce geamăt Ne
ajung din valea joasă! Toți
au fost uciși, bătlanii, S-a-
nroșit de sânge apa. Pofta
rea pe toți îi pierde, Le ia
pene și podoaba: Flutură pe
coiful unui Crăcănel și
burtăverde.

Voi însoțitorii noștri,
Călători bătlani ai mării,
Pentr-o faptă ca aceasta Luați
drumul răzbunării.
Dușmănie-n veci prăsilei Ce
ucide-n faptul zilei.

Se risipesc în văzduh.

MEFISTOFEL *în vale*

Știam să domin nordicele vrăjitoare, Cu-
aceste spirite străine nu mă dumiresc. La
miazănoapte Muntele Nebun² e un plăcut
Ținut: oricum, acolo nu mă rătăcesc.
Veghează-acolo pentru noi „Bătrâna”³,
„Ciobanul”⁴ cată de pe piatra lui în zare, Și
Măgurile fluieră pe plaiuri,
Dar totu-i pentru mii de ani, se pare. Aici
nu știi nici unde stai, nici unde mergi, În

orice clipă vrea pământul să se-ncrunte.
Prin vale netedă cutreier vesel,

1. Aluzie la cunoscuta baladă a lui Schiller, *Cocorii lui Ibycus*.

2. *Brocken* (Muntele Nebun), în munții Harz, de care se leagă legendele val-purgice.

3-4. „*Bătrâna*“, „*Ciobanul*“ – piscuri pe muntele Brocken.

Și înapoia mea deodată se ridică-un munte,
Un munte care poate că nu-i tocmai munte,
Destul însă de-nalt să mă despartă
De sfincșii mei. Tot mai zvâcnește-aici, din loc
În loc, câte-o văpaie luminând vreo aventură...
Mă cheamă încă-ademenindu-mă cu joc Și cu ispite
ștrengărești galantul cor.
Merg înainte! Prea obișnuit să gust ceva, Încerc să prind
ce-n cale mi-a cădea.

LAMIILE *trăgând pe Mefistofel după ele*

Dă-i zor, mai repede,
Și tot mai departe,
În sus, în jos, Când șovăind,
Când gureș grăind.
E foarte hazliu
Pe-un vechi păcătos,
Năstrușnic din fire, Să-l tragem cu
noi Spre grea ispășire.
Cu țepăn picior
El vine în urmă Șontâc,
șchiopătând.
Își trage copita
Spre noi căutând.

MEFISTOFEL *oprindu-se*

E un blestem cu toți bărbații înșelați.
De la Adam s-a început povestea.

Îmbătrânim, dar oare ne și cumișim? Prostit am fost, de
mi se duce vestea.

Cumplită stricăciune e poporul muieresc, Cu fețe
rumene, sulemenite obrăzare.

Nesănătoase sunt: oriunde le apuci,

Sunt găunos de putrede la mădulare.

O știm și-o prea vedem, când mâna le frământă, Și
totuși noi dansăm când târfele ne cântă.

LAMIILE *oprindu-se* El pare-a șovăi, se-oprește. Stați!

Să nu ne scape! Nu-l lăsați!

MEFISTOFEL *mergând înainte*

Întinde mâna și apucă! Nu mi te lăsa De
îndoială prins ca într-un sac. Căci dacă
vrăjitoarele n-ar exista, Ce diavol ar mai
vrea să fie drac?

LAMIILE *cu grație* Să ne-ncercuim eroul!

Dragoste de aprig soi

S-a trezit în el desigur Pentru una
dintre noi.

MEFISTOFEL Femeiuști drăguțe-aș zice.

Nu vă ocărăsc prea tare.

EMPUZA¹ *cu insistență*

Nici pe mine! Dați-mi voie

Să m-alătur pe cărare;

LAMIILE Asta nu-i de cercul nostru, Ea ne

strică jocul, rostul.

EMPUZA *către Mefistofel*

Picior de măgăriță am, Mândra ta

Empuză sunt. Tu ai doar picior de

cal, Totuși, vere, te salut.

MEFISTOFEL Necunoscuți credeam că voi găsi, Dar
rude aflu mulțișoare: Din nordul meu
până-n Elada, Vai, numai veri și
verișoare.

EMPUZA Eu m-aș putea preface-n multe, După
dorință și cum vrei.
Pe umeri, capul de măgar, Spre
cinstea ta însă-mi pusei.

1. *Empuza* – o lamie cu un picior de măgar.

MEFISTOFEL Pe-aici se pare că-nrudirea E prețuită ca un
mare har. Cu orice preț țin să mă lepăd De-o
rubedenie măgar.

LAMIILE Urâta-alungă, sus și jos, Tot ce-i frumos și
grațios. Ce grațios, frumos ar fi, În fața ei s-
ar risipi.

MEFISTOFEL Dar și acestea prin făptură Suspecte-mi sunt peste
măsură. Obrajii lor ca niște roze
Mă tem c-ascund metamorfoze.

LAMIILE Încearcă totuși! Suntem multe.

Întinde mâna, ca norocul

Să-ți vezi și cum te-ajută jocul.

Ce-nseamnă cântece de dor?

Ești doar un jalnic pețitor. Mândru te plimbi, faci pe
mărețul... Acum se dă la ceata noastră.

Să cadă măștile sub cari v-ascundeți! Și arătați-vă cum
sunteți!

MEFISTOFEL Îmi alegeai cea mai frumoasă... *Cuprinzând-o.*

Vai! Doar o mătură uscată!

Prinzând pe alta.

Și asta!... Față monstruoasă.

LAMIILE Nu ești de altceva mai vrednic.

MEFISTOFEL Micuța-aș vrea să mi-o răpesc... Lacerta¹ printre mâni
îmi scapă.

Și ca un șarpe e cosița.
De ciudă prind pe cea înaltă.

1. *Lacerta* – o șopârlă.

Un băț de Tirsus¹ am cuprins, Cu un
cocean de pin în loc de cap. Ce mai
apuc?... Da, una foarte grasă, Cu care
să mă desfățez pe plac.
O ultimă-ncercare! Fie!
Molășă și dospită. Mare preț
Orientalii dau pe-asemenea nutreț. Dar a
crăpat gogoșa, fumurie.

LAMIILE Împrăștiindu-vă, plutiți.
Fulgerător, un negru zbor,
Împrejmuiți pe-al vrăjitoarei Fiu
îndrăzneț. Și-n cercuri reci Bateți
din aripi, voi lilieci!
Ne scapă ieftin, prea ușor.

MEFISTOFEL *scuturându-se*

Cuminte nu mă prea făcui.
Absurd e sudul ca și nordul.
Strigoi scrântiți aici și-acolo, Dezgustători
poetii și norodul.
Ca pretutindenii mascarada
E pentru simțuri numai joc. Spre
cele dulci m-am dat cu foc,
Făpturi de spaimă doar ajung.
Ce bucuros m-aș amăgi, Dac-ar
dura mai îndelung. *Rătăcind
printre pietre.*
Unde-am ajuns, nu e oază, O
cale-a fost, și-acum e groază.

Venii așa pe neted drum,
Și pietre-mi stau în cale-acum.
Zadarnic urc și iar cobor.
Găsi-voi sfîncșii, locul lor?

1. *Băț de Tirsus* (grecește, *Tyrsos*) – bățul menadelor sau al bacantelor, înfășurat în foi de iederă și în frunze de viță, având la vîrf un con de pin.

Mirarea stă să mă înfrunte:
Să crească un asemeni munte!
În noapte parcă vrăjitoare
Zburînd pe mături de nuiele Adus-au muntele cu
ele.

OREAS¹ *de pe o stîncă*

Privește-n sus! E muntele Bătrîn cu vechea-
i față.
Cinstește-abruptele cărări, Ce Pindul le
întinde-n ceață. În neclintire-așa am stat
Pe când Pompei s-a refugiat. Nebune
pietrele de-alături În zori de zi se dau în
lături. Asemeni basme văd pe rînd
'Nălțându-se și iar picînd.

MEFISTOFEL Cinstire-ți dau, slăvită față!

Stejari măreți te-mpresurără. Acolo-n
beznă nu pătrunde Lucirea lunii cea mai
clară. Dar lâng-o tufă văd trecînd O
luminiță-ncet arzînd.

Ah, câte sunt și câte nu-s!

Acesta e Homunculus!

Micuțule, tu vii – de unde?

HOMUNCULUS Plutesc așa prin spațiu mare Și-aș vrea să iau ființă-ntr-
adevăr, Fiola să mi-o sparg cu nerăbdare. Dar după
cele ce-am văzut, de când veghez, În lume nu mă prea
încumetez.

Îți spun așa cu jumătate gura: Eu urmăresc doi
filozofi cu stăruință, Pe amândoi i-aud spunând:
Natura! De ei nu vreau să mă despart,

1. *Oreas* – o nimfă de munte.

Căci ei cunosc desigur a pământului ființă.
Descoperi-voi astfel mai pe urmă În care
parte să mă-ndrum cu iscusință.

MEFISTOFEL Întâmplător e bine cum s-a potrivit,
Căci unde duhuri și strigoi își fac sălaș Un
filozof este de-asemenea bine-venit. Ca să
te bucuri de priceperea și arta sa, El o
duzină de-alți strigoi va inventa.
De nu greșești, e clar că nu te cumițești:
Ființă dacă vrei să iei, s-o faci pe socoteala ta.

HOMUNCULUS Un sfat când nu e rău, nu-l voi disprețui. MEFISTOFEL

Pornește-atunci! Și-om mai vedea ce-a fi.

Se despart.

ANAXAGORAS¹ *către Thales*²

Mă lupt cu mintea ta. N-ai cum s-o-nvingi. Mai
e nevoie de ceva, să te convingi?

THALES S-apleacă valul bucuros de orice vânt,
Dar dă-ndărăt, față de stâncă și pământ.

ANAXAGORAS Prin foc această stâncă s-a făcut.

THALES Ce-i viu din umezeală s-a născut.

HOMUNCULUS *între amândoi*

Îngăduiți la pas alătura să vin.
Eu însumi am dorință Să iau
ființă, să devin.

ANAXAGORAS O, Thales, ai făcut cândva-ntr-o noapte, Într-
una singură, din ape și nămol Asemeni
munte pe câmp gol?

THALES N-are nevoie doar de nopți, de ceasuri, Natura-n
curgerea ei vie.

1. *Anaxagoras* – filozof grec (secolul al V-lea î.Hr.). Goethe îi atribuia o concepție potrivit căreia vulcanii ar juca rolul cel mai important în transformarea scoarței terestre.
2. *Thales* – filozof ionian (secolul al VI-lea î.Hr.), după concepția căruia totul s-a născut din apă.

Încet alcătuiește orice formă,
Nici chiar în mare nu e silnicie.

ANAXAGORAS Aici însă a fost. Un foc plutonic,
Detunături de aburi, colosale, Au spart
străvechea scoarță pământeană, Și munte
nou s-a înălțat din vale.

THALES Ce se urmează-n felu-acesta?
E muntele, și el, aci ca alții. Cu-asemeni
ceartă pierdem timpul, Noroade amăgim
– noi învățații.

ANAXAGORAS Se umple muntele de myrmidoni¹;
Prin crăpături, prin stânci, prin stive,
Pigmeii vin, furnici și gnomi Și alte
mici făpturi active.

Către Homunculus.

N-ai năzuit vreodată spre măreție, Și ca
un eremit trăit-ai după lege. Dacă
obișnuința ai lua pentru domnie, În țara
asta eu te-aș face rege.

HOMUNCULUS Ce spune Thales?

THALES Sfături nu aș da.
Cu mici – la fapte mici doar te-ai deda.
Cu mari – chiar cel micuț devine mare. Privește
norul de cocori acolo-ntunecat, Amenințând
norodul tulburat.
La fel pe-un rege l-ar amenința.

Cu pliscuri aprige, cu ascuțite gheare, Peste
pitici, de sus, cocorii dau năvală, Năpasta
fulgeră, județ se face.
Căci fărdelegea a ucis bătlanii Stând
liniștiți pe lâng-un lac de pace.
Dar ploaia de săgeți, ucigătoare,

1. *Myrmidoni* – popor legendar de furnici, din care s-ar fi tras o veche
populație a Greciei.

Prilejuiește sângeroasă răzbunare,
Stârnindurgia înruditei seminții;
Nelegiuți, pigmeii vor pieri,
Și scut, și coif, și lance sunt în van.
Pigmeilor ce le ajută pana de bătlan?
Cum se ascund pitici, furnici!
Se risipește-n goană oastea celor mici.

ANAXAGORAS *după o pauză, solemn*

De-am lăudat pe cei de sub pământ,
Spre înălțimi îndrept acum cuvânt...
Tu, cea de sus, fără de vârstă, neîntunecata
Cu nume trei și cu-ntreită față,
Diana, Luna și Hecata¹,
Tu care pieptul mi-l lărgești, gând peste-abis,
Tu care-n liniște lucești, puternic vis, Deschide-ți hăul
tău de umbre și-ți arată Străvechea ta putere, fără
vrajă, înc-o dată!

Pauză.

Dorință grabnic împlinită!
Rugăciunea mea, un gând
De-abia rostit spre înălțimi, A scos
natura din orând?

Și mare, tot mai mare se apropie
Tronul zeiței, auriu și scris rotund,

Grozav vederii este focul, unde umblu,
Crescând se înroșește tot mai sumbru...
Oprește-te! Disc plin de amenințare, Să nu ne
prăpădești cu țară și cu mare!

E-adevărat, deci, că tesalice femei
Te-au descântat cu vrăji cândva Ca să cobori
din calea ta,

1. *Diana, Luna și Hecata* – trei nume ale lunii.

Năpastă aducând. Se-ntunecă acuma discul.
Se rupe-apoi și fulgeră și dă scânteii.
Cum pâraie! Ce șuier și cum pâlpâie!
Și durduie cu tunet de vântoase.
Supus, mă-ntind pe treptele zeiței. Iertați!
Sunt însumi, numai, pricina Acestor
întâmplări primejdioase.
Se prosternă la pământ.

THALES Câte n-a văzut și nu aude omu-acesta!

Prea bine, ce se petrecu, n-aș ști a spune.
Și n-am simțit la fel nimic din toate.
Mărturisesc că-s ceasurile cam nebune.
Și luna, iat-o-n lină legănare La locul ei,
acolo-n zare!

HOMUNCULUS Priviți la muntele unde-s pigmeii!

A fost rotund, acum e ascuțit. Ciocnire
uriașă am simțit.
O stâncă¹ a căzut din Lună
Și a zdrobit, fără s-aleagă Vrăjmași
și prieteni dimpreună.
Voi lăuda asemenea puteri nespuse,
Ce, creatoare, într-o noapte, doar în una, Deodat',
atât de jos, cât și de sus,
Clădirea-acestui munte o făcură-ntreagă.

THALES Pe pace fii, căci totu-a fost închipuire.
Dispară deci prăsila cea urâtă și nedreaptă. Că
rege nu i-ai fost, e-un bine.
Să mergem către mările senine, Unde
primire minunată ne așteaptă.
Se depărtează.

MEFISTOFEL *urcând din cealaltă parte*
Prin stâncăria asta trebuie să urc,
Făcându-mi pârtie prin ram și rădăcină.

1. După părerea unor naturaliști din timpul lui Goethe, meteorii ar fi pietre ce
cad din Lună.

Pe muntele din nord miresme de rășină
Îmi amintesc cumva de smoală,
Și-aceasta-mi place. Și pucioasa de asemeni.
La grecii-aceștia urmă nu-i de suc de brad.
Sunt curios să știu cu ce anume
Încing ei chinul, flacăra, din iad.

DRIADA¹ În țara ta desigur ești un iscusit.
Printre străini ești prea puțin umblat.
Dar nu-ți întoarce către patrie simțirea, Cînstește
mai curând stejarul sfânt și-nalt.

MEFISTOFEL Ce-ai părăsit, îți umblă-n gânduri și prin vis.
Obişnuință ce ți-a fost, rămâne-un paradis.
Dar spune-mi: ce se vede-n peșteră acolo,
Șezând în slab reflex cu întreită-nfățișare?

DRIADA Sunt Phorkiadele²! Te du spre ele,
Vorbește-le, de nu te-apucă-nfiorare!

MEFISTOFEL Voi îndrăzni. Zăresc ceva și mult mă mir.
Oricât n-aș vrea, mă ia mărturisirea gurii:
Asemenea fapteuri nicicând nu mai văzui,
Mai slute sunt decât Muma Pădurii...

Păcatele ce-n obârșii osândă-au suferit Le
 mai găsești urâte, oare, câtuși de puțin,
 Când vezi ăst monstru întreit?
 Noi nu le-am suferi – ce zic? –
 Nici chiar pe treptele celui Mai
 groaznic dintre iadurile noastre! Aici
 le vezi în patria frumșetii.
 Și-aceasta zice-se că e antic... Se
 mișcă-acum, lăpădături de ale firii, Și
 sunet dau ca liliecii și vampirii.

1. *Driadă* – nimfă de copaci.

2. *Phorkiadele* – cele trei fiice de o urâtenie fără seamăn ale lui Phorkis, zeu al mării în furtună. Tustrele aveau un singur ochi și-un singur dinte, pe care și-l împrumutau când voiau să vadă sau să mănânce.

O PHORKIADĂ Dați-mi voi ochiul, surioare, spre a iscodi Cine
 la templul nostru îndrăznește a veni.

MEFISTOFEL Slăvitelor, îngăduiți-mi să m-apropii Și să
 primesc a voastră întreită binecuvântare. Eu
 vin, necunoscut, ce-i drept, în fața voastră, Dar
 înrudit cu voi de nu mă-nșel prea tare. Pe Ops¹
 și Rhea², vechile zeițe, le-am văzut, M-am
 închinat și-n fața altor vrednici zei.
 Și parcele chiar, ale Haosului, și-ale voastre
 Surori, eu le-am zărit mai ieri, alaltăieri,
 Dar n-am văzut ființe-asemeni vouă niciodat'. Și-
 acumă tac și tare sunt vrăjit și încântat.

PHORKIADELE Un spirit pare-a fi, inteligent.

MEFISTOFEL Mă miră doar că nu vă preamărește Nici
 un poet. Cum fu aceasta cu puțință?
 Un pictor nu v-a luat vreodată ca model?
 Să-ncerce dalta să vă-ntruchipeze în ființă
 Pe voi, iar nu pe Iuno³, Venus⁴ și-altele la fel.

PHORKIADELE Ascunse-n noapte și-n singurătate, Nu
ne-am visat vreodată' întruchipate.

MEFISTOFEL Nici nu puteți, căci voi, străine lumii, N-ați
fost nicicând de cineva zărite.
Ar trebui, pentru aceasta, să sălășluiți
Prin locuri unde arta, bogăția se răsfață, Și
unde-n fiecare zi, la pas cu clipele grăbite, Un
bloc de piatră ca erou pornește-n viață.

PHORKIADELE Mai bine ai tăcea, să nu ne dai dorințe! La
ce ne-ar folosi, de nimenea știute,

1. *Ops* – zeitate romană a rodului îmbelșugat, soția lui Saturn. A fost identificată cu zeița Rhea.
2. *Rhea* – în mitologia greacă, fiica lui Uranos și a Geei, sora și soția lui Cronos și mama lui Zeus.
3. *Iuno* – zeiță în mitologia latină (Hera în cea greacă), soția lui Iupiter.
4. *Venus* – zeița frumuseții în mitologia latină.

Născute-n noapte, nopții înrudite, Aproape
nouă înșine necunoscute?

MEFISTOFEL Aceasta n-are totdeauna-nsemnătate!
Poți altora să dăruie însușiri și calitate.
Voi sunteți trei, și totuși un ochi, un dintre, vă ajunge;
Ar merge, poate, ca-n mitologie,
În două s-adunăm ființa celor trei, Iar
ochiul celei de-a treia-al meu să fie,
Pentru un timp.

UNA

Crezi că se poate?

CELELALTE DOUĂ S-o încercăm, dar fără ochi și dintre.

MEFISTOFEL Ați scos din joc ce e mai bun!

Cum să obții, astfel, desăvârșită față?

UNA Închide tu un ochi, și-apoi îngăduiește Să
ți se vadă dintele unic din față. Atuncea

din profil vei reuși Fratern asemeni să ne
fii.

MEFISTOFEL E-o mare cinste. Fie-așa!

PHORKIADELE Să fie!

MEFISTOFEL *ca Phorkias, în profil*

Iată-mă că m-am ivit,
Al Haosului fiu iubit și prea iubit.

PHORKIADELE Noi ale Haosului fiice suntem ne-ndoios.

MEFISTOFEL Rușine, vai! Mă crede lumea un hermafrodit.

PHORKIADELE Treimea nouă a surorilor, cât de frumoasă e! Doi
ochi, doi dinți avem, noi Phorkiadele!

MEFISTOFEL Va trebui spre alte locuri să-mi fac vad.
Să sperii dracii-n fund de iad!

Pleacă.

GOLF STÂNCOS LA MAREA EGEE

Luna stăruie în zenit.

SIRENE *întinse pe țancuri, cu fluiere, cântând*

Dacă-n vremi, în nopți de groază,
Cu tesalicul descânt
Vrăjitoare coborâra
Discul tău pân' la pământ,
Tu acuma din înalturi
Cătă-n unda tremurată,
Luminează-nvălmășeala Ce
din valuri se arată. Fii-ne,
strălucitoare,
Lună tu, îndurătoare.

NEREIDE ȘI TRITONI¹

Sunet dați, să se audă,
Să străbată marea largă.
Un norod din adâncime
Strigă, și prin val – aleargă.

SIRENE

Am fugit de grea furtună
Spre un prund mai liniștit.
Cântecul suav ne-adună.
Iată ne-am împodobit
Cu coroane, nestemate,
Cu brățări și cingătoare!
Toate sunt un rod al vostru,
Căci comorile-necate
Ni le-ați fost adus pe toate
Voi, sirene-vrăjitoare.
Știm prea bine cum le place
Peștilor în apa mării,
Plutitori fără durere.
De-am afla sub largul zării
Că mai mult ca peștii
sunteți, Noi am da ce voi ați
cere.

1. *Tritoni* – ființe mitologice marine, pe jumătate oameni, pe jumătate delfini.

Sirene în lumina lunii.

„Sunet dați, să se audă,
Să străbată marea largă.“

NEREIDE ȘI TRITONI Să ne ducem mai departe!
De-o călătorie foarte
Scurtă, e nevoie astăzi,
Ca să facem o dovadă Că mai
mult ca peștii suntem.
Frați, surori, acum degrabă!

Se depărtează.

SIRENE Plecară-ntr-o clipă
De-a drept spre Samothrace¹ Cu
vântul prielnic.
Ce speră a face În
țara Cabirilor²?
Sunt zei cu totul aparte
Care mereu se-nnoiesc pe pământ, Dar
înșiși nu știu ce sunt.
Rămâi deasupra-ne, lună, Să stăruie
noaptea aproape, departe, Și ziua să
nu ne alunge.

THALES *pe țărm, către Homunculus*

Te-aș duce bucuros pe la Nereu anume.
De peștera-i nu suntem prea departe.
Dar e-ncăpățânat bătrânul, Și înăcrit,
să fugi în lume.
Ursuzului nu-i este nimenea pe plac Din
neamul omenesc pe tot tărâmul.
El știe însă viitorul, De-aceea-
atâția temenele-i fac Și cinste-i
dau în slujba sa.
Și-apoi făcu și bine câteodată’.

1. *Samothrace* – localitate ce adăpostea cultul și misterele Cabirilor.

2. *Cabiri* – zeități bune, de origine feniciană, care ocroteau navigația și al căror cult s-a răspândit îndeosebi în timpul elenismului. Se crede că însuși Alexandru cel Mare a fost un adept al acestui cult. În timpul lui Goethe s-a iscat o mare dispută între filozofii germani cu privire la semnificația și numărul Cabirilor.

HOMUNCULUS Să facem încercare, poate că nu m-ar costa Numaidecât fiola, sticla, flacăra!

NEREUS Aude oare glasuri omenești urechea mea? Mânie-adâncă îmi cuprinde inima.
Sunt oamenii alcătuiți ce zei ar vrea să fie, Dar osândiți în veci asemeni loru-și să rămâie. De-a lungul anilor m-am odihnit zădărnice, dar am căutat Celor mai buni un bine să le fac. Când însă fapta lor vedeam, mi se părea Că n-aș fi dat nicicând vreun sfat.

THALES Și totuși noi avem încredere în tine, Ești înțeleptul mării, nu ne alunga.
Privește flacăra aceasta, pare om.
De sfatul tău în totul ea ar asculta.

NEREUS Nu are preț la oameni sfatul, nici un sfat.
Vorba cuminte moare în urechea tare.
Atâtea fapte singure s-au judecat, Norodul însă stăruie a fi încăpățânat.
Pe Paris părintește eu l-am prevenit, Când farmecul femeii încă nu-l cuprinse.
Pe țărmul grec sta el, acolo, îndrăzneț, Când i-am vestit vedenia ce mă învinse:
În aer fum-vârtej, năvală de roșată,
Jos grinzi arzând, sfârșituri de viață – A
Troiei zi de judecată, cunoscutele vedenii, Ce au rămas o groază prin milenii.
Cuvântul meu lui Paris joc i se păru.
El își urmă îndemnul, Ilios¹ căzu,
Cadavru uriaș, înțepenit în chin, Prânz negru pentru vulturii din Pind.

Și lui Ulise nu i-am prevestit în taină A
Circei² cursă, a ciclopilor grea spaimă,

1. *Ilios* – alt nume dat Troiei.

2. *Circe* – vrăjitoarea în mrejele căreia a căzut Odiseu în cursul rătăcirilor sale.

Și șovăirea sa, a prietenilor ușurință?
Și câte altele! I-am fost spre folosință? Mult
legănat fusese, până ce târziu nespus, Un val
pe țarmul prietenos l-a dus.

THALES Pe-un înțelept îl doare-asemenea purtare, Dar
bunătatea va mai face o-ncercare.
Grăuntele de mulțumire ce-i primi
Va copleși nemulțumirile de pân-aci.
Căci nu-i puțin, nici lucru mic, ce te-am ruga: Acest
băiat ființă-ar vrea să ia!

NEREUS Umoarea cea mai rară nu-mi stricați.
O bucurie-aștept din largul zării, Căci pentru
astăzi fiicele mi le-am chemat, Doridele¹ și
grațiile mării.
Olimpul nu, și nici ținuturile voastre Nu
poart-alcătuiți atâta de măiestre.
S-aruncă-n valuri când le-adun
De pe-un bălaur hăt pe calul lui Neptun².
Unite gingaș apei, vor sălta Că
însăși spuma pare-a le-nălța.
În carul-scoică, ce purtase pe Venera,
S-arată Galatea³, preafrumoasa, legănată, Care
de când zeița Kypris⁴ de la noi se duse În
Paphos⁵ însăși ca zeiță-i venerată.
Moștenitoarea mândră și suavă Un
templu are-acolo, și pe ape slavă.

Plecați! În ceas de bucurie părintească, Dojana-n
gură nu se mai ivească.

1. *Doridele* – nimfe marine, fiicele lui Nereus și Doris.
2. *Neptun* – zeul mării la romani, identificat cu Poseidon din mitologia greacă.
3. *Galateea* – fiica cea mai frumoasă a lui Nereus.
4. *Kypris* – alt nume al Afroditei (Venera).
5. *Paphos* – port în insula Cipru; ruine ale anticului Paphos se mai găsesc lângă râul Bokaros, în satul Kuklia.

Plecați și întrebați-l pe Proteu¹
 Cum poți să iei ființă, prefăcându-te mereu.
Se depărtează către mare.

THALES Pe-asemeni drum nimic n-am dobândit.
 Proteu, de-l întâlnești, dispare ca topit.
 Iar de răspunde, îți va spune, Ca să te-
 ncurce, vreo minune.
 Cum însă ai nevoie de-un atare sfat, Hai s-
 o-ncercăm, mult luminosule băiat.
Se depărtează amândoi.

SIRENE *sus pe stânci* Departe ce se vede
 Tăindu-și drum prin
 valuri? E ca și cum
 vântrele S-ar încerca spre
 maluri. Ce albe vin din
 zare Femeile de mare!
 Veniți în jos, la ape,
 Minuni să nu ne scape.

NEREIDE ȘI TRITONI Ce-n mâni acum aducem,
 V-aducă numai bine.
 Pe țesturi uriașe
 Alcătuiți senine:
 Sunt zei! Inimi tresalte!
 Cântați cântări înalte!

- SIRENE Mici de statură,
Tari peste măsură,
Zei ce salvează
Pierduții pe apă.
- NEREIDE ȘI TRITONI Cabirii vi-i aducem Pe-
un drum nefurtunos. Pe
unde ei domină,
Neptun e prietenos.
1. *Proteus* – un zeu marin în mitologia greacă, înzestrat cu darul profeției. El se ferea însă de iscoditori, luând mereu altă înfățișare.
- SIRENE Mereu după ei ne ținem,
Când vase, catarge, se
sparg. Pe călători îi
ocrotesc
Cabirii în larg.
- NEREIDE ȘI TRITONI Trei zei luarăm, Al
patrulea îl aștept.
Spunea că-i întâiul,
Că-i cel mai deștept.
- SIRENE Un zeu cu altul E-
adesea nedrept.
Dacă-i cinstiți la fel,
V-așteaptă prăpădul.
- NEREIDE ȘI TRITONI Sunt șapte-acei zei.
- SIRENE Unde rămaseră trei?
- NEREIDE ȘI TRITONI Necunoscuți prin
timp, Sunt poate în
Olimp. Al optulea
desigur Acolo e cu
soții.
Puternici sunt, dar încă
Neîmpliniți cu toții.
Acești fără-de-seamăn
Tind veșnic înainte.

Ei sunt înfometații
 Unor eterne ținte.¹
 SIRENE Dac-ar trona oriunde,
 În soare sau în lună,
 Noi de-nchinare facem
 Supuse o cunună.
 NEREIDE ȘI TRITONI Călăuzind serbarea
 Ne slăvește marea.
 SIRENE Au slavă mai puțină
 Eroii din vechime.
 1. Filozoful Friedrich Wilhelm Schelling interpreta figurile Cabirilor ca
 simbol al „dorului arzător“, al „foamei și dorinței“.
 Vă preamărim nespul!
 Argonauții lâna De aur au
 adus,
 Voi însă pe Cabiri!
 Se repetă ca un cântec de pretutindenii.
 Vă preamărim nespul!
 Argonauții lâna De aur au
 adus,
 Voi însă pe Cabiri!
 Nereide și tritoni trec prin față.
 HOMUNCULUS Au zeii-nfățișare De lut și de
 urcioare¹. De ele înțelepții
 Își sparg azi capul tare.
 THALES Să nu vorbești de zei-urcioare cu dispreț, Căci
 banului rugina-i dă un preț.
 PROTEUS *de undeva, ascuns*
 Găsesc ce văd cu totul admirabil,
 Cu cât e mai ciudat, cu-atât mai respectabil.
 THALES Dar unde ești, Proteu?

PROTEUS *ventriloc, pare a vorbi când de aproape, când de departe*
Aici și pretutindeni.

THALES Străvechea glumă eu ți-o iert, tot hâtru ai rămas.
Dar, prietene, să nu mă porți de nas.
Știu că vorbești din falsul loc.

PROTEUS *ca și cum ar fi departe* Rămâi cu
bine.

THALES *încet, lui Homunculus*

E pe-aproape. Luminează tu, cu foc! Ca
peștele e curios, nevoie mare. Oricum,
oriunde-ar sta ascuns, Atras se simte de
văpaie.

1. Fenicienii îi întruchipau pe Cabiri și sub formă de urcioare.

HOMUNCULUS Voi lumina acum după dorință,
Dar, ca să nu sparg sticla, nu prea tare.

PROTEUS *sub forma unei uriașe broaște-țeptoase* Cine
luminează-atât de dulce, ce ființă?

THALES *acoperind pe Homunculus*

Plăcere dacă ai, poți să privești mai de aproape, O mică
osteneală însă ți se cere.
Va trebui mai omeneste, pe picioare, să te-arăți.
Atârnă-acum de-a noastră vrere
Să vezi ce ai dori, ce noi ascundem.

PROTEUS *luând formă nobilă*

Trucuri de filozof tot mai deprinzi!

THALES Forma să-ți schimbi, iată a ta plăcere.

L-a descoperit pe Homunculus.

PROTEUS *mirat* Pitic ce dă lumină încă n-am văzut!

THALES Un sfat îi trebuie, ar vrea să ia ființă. El a venit
pe lume, cum mi-e cunoscut, În chip ciudat și
doar pe jumătate.

De însușiri spirituale nu-i lipsit, Doar sticla-i
dă acum o greutate,
S-ar vrea numaidecât mai întrupat.

PROTEUS Adevărat fiu de fecioară-mi ești. Încă n-ar
trebui să fii, dar ești...

THALES *încet* Și altfel e-n critică stare:
Hermafrodit, cum mi se pare.

PROTEUS Va izbuti atunci cu-atât mai lesne.
Oricum ar face-o, iese bine. De socotit
nu-s multe, s-o încerci În largă mare,
cum te ține.
Începi aci cu lucruri de nimic,
Înghiți întâi ce e mai mic,
Și crești, apoi ca rând pe rând
Să te formezi spre-nfăptuiri mai 'nalte.

HOMUNCULUS Adie-aici un aer moale, blând, Mă
bucur că verdeța-o simt încalte.

PROTEUS Te cred, iubite băiețuș. În larg Pe-această
limbă de pământ
Înaintând, devine totul mai plăcut.
Miresme dulci aicea sunt.
Și-acolo vezi făpturile de ape
Venind în șir tot mai aproape. Să
mergem și noi.

THALES Toți laolalt'!

HOMUNCULUS Pas întreit de duhuri, minunat.

*Telchinii din Rhodos¹ pe hipocampi² și pe balauri de
mare, mânuind tridentul lui Neptun.*

COR Noi făurirăm lui Neptun tridentul,
Cu care valul domolește. Când stridentul,
Când tunătorul desfășoară pe deasupra norii,
Neptun răspunde înălțimilor, splendorii. Și

când de sus trăsnește în zigzag, Val după val
 țâșnește jos, în larg.
 Ce s-a luptat cu groaza, între-adânc și-nalt, E
 înghițit de hăul rotitor.
 Dar astăzi sceptrul el ne-a-mprumutat. Plutim
 acum lin, sărbătorește și ușor.

SIRENE Vouă, celor închinați
 Lui Helios³, în ceasul lunii
 Un salut din parte-ne, Vedenii,
 voi, din lumea spumii!

TELCHINII Zeiță tu, în crângul tău, suavă, Asculți
 cum fratele ți-e ridicat în slavă.
 Ți-aplecă urechea băștinașilor din Rhodos,

1. *Telchini* – ființe fabuloase, locuitori străvechi ai insulei Rhodos; foarte iscusiți lucrători manuali, artiști.
2. *Hipocampi* – cai de mare.
3. *Helios* – în mitologia greacă, zeul soarelui.

De-acolo i se-nalță un etern pean¹. Cutreierând
 ținuturi până-n asfințit târziu Cu ochi de raze ne
 privește, înfocat și viu. Și munți, orașe, țărm și
 unde Sunt zeului pe plac, unde pătrunde.
 Iar negură, de-ar fi s-apară, O rază e de-ajuns și
 insula e clară. Se vede Soarele, el însuși, în zenitu-i
 stând, Ca tânăr, ca gigant, măreț și blând.
 Întâii noi am fost, cari zeitatea
 O-ntruchipărăm omenește-n toată demnitatea.

PROTEUS Lasă-i să cânte, și să se mândrească.
 Vezi, pentru Soarele prea sfânt și viu
 Întruchiparea moartă glumă e și rod
 pustiu. De-au izbutit să toarne-n bronz o
 slavă, Ei cred că-i nu știi ce ispravă.
 Semeții-aceștia până unde vor să salte?
 Statuile zeiești stăteau înalte –

Dar le distruse un cutremur de pământ Și-
acuma iar topite sunt.

Vezi, fapta pământeanului, oricum ar fi,
E totdeauna numai caznă.

Micuțule, vieții i s-ar potrivi Mai
bine valul. Iată veșnicile ape, Te-
oi duce-n ele, eu Proteu Delfin.

Se transformă.

Încă puțin

Și-i izbuti-n ispravă, de
minune. Pe spate eu te iau
acum, Cu Oceanul te cunun.

THALES Dorinței lui tu dă-i urmare,
Geneza iarăși de la cap s-o iei,
Și gata fii de-o proaspătă lucrare.

1. *Peon* – imn de preamărire la vechii greci.

Vei ființa mișcându-te după eterne norme,
Prin mii și alte mii de forme,
Și vreme o să ai cât vrei
Până la om să-ți pui temei.¹

Homunculus încalecă pe Proteus-Delfin.

PROTEUS Spiritual mă însoțește-n largul umed,
Unde trăiești în lung și-n lat,
În voie, și mai mult prin calde decât reci.
Nu năzui spre-un ordin, însă, mai înalt, Căci
dacă om ai devenit vreodat' Cu tine s-a sfârșit
pe veci.

THALES Găsesc că-nseamnă, totuși, și oricum, ceva Să fii un
om întreg la vremea ta.

PROTEUS *către Thales*

Ca unul, vrei să spui, de teapa ta!

Asemeni umbre se mai țin un timp și în prăpăd, Căci
printre cete palide de duhuri De multe veacuri te tot
văd.

SIRENE *pe stânci* E-un inel în jurul lunii?
Nourași? Fac cerc lăstunii?
Porumbei sunt, ai iubirii, Dau din
aripi de lumină.
Paphos și-a trimis încoace
Stol de păsări. Și deplină Sărbătoarea
noastră este – Voluptatea ni-i senină.

NEREUS *apropiindu-se de Thales*
Unui călător în noapte Curtea lunii –
arătare
De văzduh înalt îi pare.
Noi avem altă părere.
Adevărul spus se cere.
Porumbei sunt, ce-n cutreier

1. Goethe pune pe Thales să rostească ideea evoluției biologice în natură.
Fiica¹ mi-o-nsoțesc pe mare, Ea
pe scoică, ei în zare.

THALES Mie-mi place să-mi închipui, Ce-ndeobște
cade bine,
Că în cuibul cald și pașnic Ceva
sacru viu se ține.

PSILI ȘI MARSI² *pe tauri, viței și berbeci de mare*
În Cipru prin caverne
De mare ne-necate,
Neatinse de cutremur,
În vânt de-eternitate,
Ca în străbune zile,
Cu pașnică plăcere,
Păzim cu grijă scoica, Un
car ca o părere.

Călăuzim în noapte,
Prin împletiri de unde,
Pe fiica cea mai dulce,
Pe apele profunde,
De nimeni n-avem teamă,
De vulturi nu, de lună,
De leu – întraripatul,
De crucea ce-și răzbună,
De nimeni n-avem teamă,
De tronuri mari, trufașe,
De cei ce se alungă, De cei
ce ard orașe.
Domnița ne-o aducem
Pe mări, de vreme lungă.

SIRENE Cu zăbavă și ușoare,
Făcând carului ocoale, Împletindu-vă
pe ape

1. Aluzia se referă la Galateea.

2. *Psili și Marsi* – vrăjitori de șerpi, care, după Herodot, luptau împotriva
vântului de sud, pentru păstrarea apei.

În lung șir, șerpuitoare,
Voi, voinice nereide,
Haideți numai mai aproape,
Și aduceți, voi doride,
Chipul mumei¹, pe aceea Care este Galateea:
Demnă de eternitate,
Doar cu zeii s-o asameni, Dar cu nuri,
ispititoare, Ca femeile de oameni.

DORIDE *trecând pe lângă Nereus, toate plutind pe delfini*
Dă-ne tu lumină, lună, Tinerețea când s-adună.
Tatălui la rând pe toți Ne-arătăm iubiții soți.

Către Nereus.

Sunt băieți ce-i mântuirăm Din vârtejul apelor.

Ei, ce-au fost întinși pe iarbă,
Și-ncălziți dogorător,
Să ne mulțumească-acuma Cu aprins sărutul
lor!

Vezi-i, tată, cu-ndurare!

NEREUS Dobânda-i dublă, prețioasă minunat: Milă s-arăți,
plăceri să ai, totodat'!

DORIDE Dacă lauzi purtarea noastră
Și plăceri mult meritate, Tinerețea-mbrățișării
Vrem să țin-eternitate.

NEREUS Îngădui să vă bucure frumsețea, Ca bărbăție să se-
arate-odat' junețea! Dar eu să dau nu aş putea, Ce
singur Zeus poate da.

1. Galatea semăna aidoma cu Doris, mama ei.

Căci valul, care legănând vă poartă, Nu-
ngăduie nici dragostei durată. Când
înclinarea amăgirea și-a curmat, Voi
frumușel să-i puneți pe uscat.

DORIDE Voi, dulci băieți, ne sunteți dragi.
Dar trebuie-n tristețe să ne despărțim.
Fidelitate veșnică dorim,
Dar zeii spun că nu-i îngăduit.

TINERII De ne-ngrijiți și mai departe
Numai așa ca pân-acum,
Noi junii n-am dori, vă spunem, Mai
mare bine nicidecum.

Galatea s-apropie pe carul-scoică.

NEREUS Tu ești, o, draga mea?

GALATEEA Ce fericire, tată!

Delfini opriți! Priveliștea mă ține!

NEREUS Au și trecut, tot mai departe, în avântul

Rotirei veșnice. Și ce le pasă De
inima ce-aici strigând rămase? De
m-ar lua cu ei, ar fi mai bine.
O singură privire însă-i bucurie,
Menită pentr-un an întreg să fie.

THALES Din nou acuma, slavă, slavă!
Și cum mă bucur! Bucurat, cum înfloresc
Pătruns de adevăr și de frumsețe... Toate
din apă s-au făcut și se ivesc.
Pe toate apa le hrănește bine.
Tu, Ocean¹, puterea ta e veșnică și mare.
Nori dacă n-ai trimite după zilele senine,
Râuri bogate dacă n-ai încuviința sub zare,
Fluvii de nu le-ai cârmui încolo și înapoi,
Desăvârșindu-le – ce s-ar alege-atunci, ce-ar fi?

1. *Ocean, Okeanos* – zeitate marină, părintele tuturor fluviilor, râurilor și izvoarelor.

Ce-ar fi toți munții, văile și lumea?
Tu ești acel ce viața proaspătă-ntreții!

ECHO – *cor al tuturor cercurilor*

Tu ești acel ce viața proaspătă-ntreții!

NEREUS Ei se întorc șovăitori la locul lor, departe, Privire de
privire se desparte. În cercuri largi, în șiruri
prelungite, Se depărtează ceata spre vechime.
Dar scoica Galateei, acel tron
Tot îl mai văd lucind,
Stea strălucind Prin marea
mulțime.
Ce-i drag, luminează pe ape,
Oricât ar fi departe,
Lucește și-i aproape, Mereu apropiat
Și-adevărat.

HOMUNCULUS Frumos e dat să fie

Orice aş lumina În umeda
stihie.

PROTEUS Numai aci luceşte,
În umedul vieţii,
Lumina ta mai tare
În largul suprafeţii.

NEREUS Ce neştiută nouă taină printre cete Vrea ochilor să
ni se reveleze?
În jurul scoicii, la piciorul Galateei, Ce pâlpâiri de
flacăra molatică începe?
De-un puls al dragostei vrea parcă să vibreze.

THALES Homunculus e, de Proteu ispititul... Sub semnele
dorului său, neîmplinitul.
Detunet presimt peste apele large; De scoică, de
tronul frumseţii, s-a sparge, Văpăi se revarsă în
valuri! O, risipitul!

SIRENE Ce flăcări, minune de jar, dau prin valuri, Cari unul de
altul se sparg, în lucire? Astfel luminează pe unde şi-n
fire,
Şi trupuri se văd în văpaie, în noapte – Pe ape e totul în
foc, şi pe maluri; Domnească deci Eros¹ ce totul
începe!

Slavă mării, slavă zării, Ce-s cuprinse-n
focul mare!
Slavă apei în văpaie! Slavă aventurii
rare!

TOȚI ȘI TOATE Slavă adierilor eterne,
Slavă tainicei caverne! Fiți sărbătorite, voi
prezente, Câteșipatru elemente!

1. *Eros* – în mitologia greacă, zeul iubirii.

ACTUL III

ÎN FAȚA PALATULUI LUI MENELAS¹, LA SPARTA

Elena se ivește împreună cu Corul prizonierelor troiane.

Panthalis, conducătoarea corului.

ELENA Mult admirată și bârfită îndestul
Viu de pe țărmul unde puserăm picior
Beți încă de talazul vajnic legănat,
Ce ne-a adus din frigianele câmpii, Prin
grația lui Poseidon și-a vântului, Pe
spatele-nspumat în porturi părintești.
Acolo jos se bucură Menelas-crai De-
ntoarcere, cu toți războinicii viteji.
Primește-mă cu bine, tu, înalt palat,
Pe care tata Tyndareu² și l-a clădit,
De pe colina-Athenei-Pallas când s-a-ntors,
Și când aici cu Clytemnestra³-alătura,
Cu Castor și cu Pollux⁴ mă jucam, crescând În
jurul caselor din Sparta, minunat.
Aripi de-aramă ale porții, vă salut!
Voi deschizându-vă, cândva s-a întâmplat
Să mi se-arate-aici Menelas, luminos, Sub
chip de mire, el ce mândru m-a ales.
Deschideți-vă iar, porunca să îndeplinesc,
Fidelă regelui, precum unei soții
I se cuvine. Să rămâie-n urma mea

1. *Menelas (Menelaos)* – rege în Lacedaemon, soțul Elenei și personaj important din *Iliada* lui Homer.
2. *Tyndareu* – rege legendar al Spartei, soțul Ledei.
3. *Clytemnestra* – personaj din *Iliada*, sora Elenei și soția lui Agamemnon.
4. Vezi nota 1 de la p. 302.

Ursita și năpastele ce m-au pândit.
 De când ăst prag îl părăsii, spre-a cerceta,
 Cum sfântă-i datoria, templul cytheran¹,
 Și-acolo mă cuprinse hoțul frigian,
 Se întâmplară multe. Despre toate zvon
 Mai umblă bucuros, pe care bucuros
 Numai acela nu-l ascultă-a căruia Legendă spornică
 s-a prefăcut în basm.

CORUL O, femeie minunată, nu disprețui Cinstea de-a
 avea supremul bun!
 Căci ție, numai, ți s-a merit
 Slava frumșetii, mai presus de orice.
 Eroul își are numele,
 Cu care mândru pe căi va umbla.
 Dar își apleacă și cel mai dârz bărbat
 Simțirea în fața frumșetii De care e cutropit.

ELENA Cu soțul meu pe o corabie venii, Și înainte
 mă trimise în oraș.
 Ce gânduri el nutrește-ascuns, nu pot ghici.
 Viu ca soție oare? Ca regină viu? Sau poate ca o
 jertfă pentru-amarul mult Ce craiul, grecii-l
 îndurară îndelung?
 Sunt cucerită. Prizonieră dacă sunt,
 Nu știu. Căci faima și ursita doar de zei
 Mi-s hotărâte, ele-nsoțitoarele Suspecte-ale
 frumșetii, cari și-n prag aci Îmi stau alături sumbre
 ca primejdia.
 Căci încă-n navă soțul meu privea doar rar
 La mine și nu-mi spuse un cuvânt senin,

Parcă năpastă, numai, plănuia, cum sta
În fața mea. Când însă prora saluta
Limanul, el vorbi parcă mișcat de-un zeu:

1. Aluzie la celebrul templu închinat zeiței Afrodita, pe insula Cythera.

„Aici coboară, rând pe rând, ostașii mei, I-oi
cerceta pe malul mării-nșiruiți.
Tu mai departe urci pe țărmul sfântului
Eurotas, rodnicul, mai sus, tot mai în sus,
Călăuzindu-ți roibii-n roua câmpului,
Pân' ce vei fi sosit pe mândrul largul șes,
Unde Lacedaemon¹ desțeleni ogor
Fertil, de munți severi, înalți, împrejmuit, Și în
domneasca mare casă vei intra. Vei iscodi
servitorimea, ce-o lăsaî Acolo cu îngrijitoarea
vârstnică.
Acea să-ți arate multele comori
Pe care tatăl tău în urmă le-a lăsat;
Prin pace și război eu însumi le-am sporit.
Găsi-le-vei în vechea rânduială, căci
Un privilegiu e al domnului de a Găsi toate
la locul lor, în casa lui, Când se întoarce, tot
cum le-a lăsat.
Puterea slugii e de-a nu schimba nimic.“

CORUL

Privind acum comorile

Mereu sporite, ochi și piept desfătează-ți,
Colan și coroană
Ce bine îți vin! Și ele se cred ceva.
Dar intră numai, provoacă-le; Degrabă s-ar
pregăti înarmându-se. Mă bucur la luptă
frumsețea s-o văd Cu aur, cu perle, cu
pietrele scumpe.

ELENA Apoi din gura lui se auzi și alt

Domnesc cuvânt: „Iar după ce ai cercetat,

Tripede tu să iei, și vase câte crezi,
Că jertfitorului de trebuință-i sunt, Sărbătorească sacră
faptă-ndeplinind.
Căldări de-asemeni, cupe fie la-ndemân', Apă
curată fie de la sfânt izvor

1. *Lacedaemon* – numele antic al statului spartan.

În marile urcioare; lemn uscat, Ce prinde flacăra, tu ține-l
pregătit, Să nu lipsească nici cuțitul ascuțit. Rămâie toate
celelalte-n grija ta.“

Astfel vorbi la despărțire, dar nimic Din tot ce-i viu, nimica nu-mi
numise el Pentru tăiere-n cinstea celor din Olimp.

Dă de gândit aceasta, însă nu-mi fac griji,

Și totul fie după voia zeilor,

Care-mplinesc ce este după gândul lor; Ce omenește ni se pare bun
sau rău, Noi muritorii, noi aceasta îndurăm.

De-atâtea ori a avântat cel ce jertfea

Peste o ceață de-animat o bardă grea Și să lovească n-a putut,
zădărnicit Fiind de un vrăjmaș, de mâna unui zeu.

CORUL

Ce s-a-ntâmplat, tu nu vei iscodi.

Crăiasă, mergi înainte,

Cutezătoare!

Binele, răul, vin omului

Pe neașteptate.

Chiar prevestit, noi nu-l credem,

Troia a ars, și moarte văzurăm,

Jalnică moarte:

Dar nu suntem aici,

Însoțindu-te, cu bucurie slujindu-
te,

Nu vedem oare soarele, Și

ce-i mai frumos pe pământ,

Pe tine, noi fericirii?

ELENA Fie oricum. Orice m-ar aștepta acum,

Cuvine-se să urc în casa regelui,

Care de mult dorită 'n mine s-a pierdut,
Și-acum îmi stă în față, iarăși, nu știu
cum. Urc astăzi anevoie numai treptele,
Pe cari copilărește am sărit cândva.

Pleacă.

CORUL Aruncați, surioare, voi
 Trist închisele,
 Suferințele toate,
 Împărtășiți-vă
 Din fericirea stăpânei,
 Din fericirea Elenei,
 Care la vatra paternă,
Se-ntoarce cu-ntârziere, Dar bucuroasă,
în pas Cu atâta mai sigur.

Laudă aduceți zeilor, Cari îndrumă spre
vetre, Noroc refăcând.
 Plutește cel dezlegat
Ca pe aripi peste asprimi,
 În timp ce zadarnic
 Închisul, de doruri luat,
Peste ziduri privind S-amărăște brațe-ntinzând.

Dar pe ea, depărtata, în Ilios
 Un zeu o cuprinse,
Din scrumul cetății căzute
 Aici o aduse,
În vechea, cu nouă podoabă
 Casă paternă,
 După atâtea nespuse
 Dureri, bucurii
Împrospătându-se, să-și amintească Zilele tinere.

PANTHALIS *conducătoarea corului*

Lăsați acuma calea veselă, cântări, Și întorcându-vă,
spre ușă îmi priviți!
Ce văd, surori? Nu e regina ce la noi
Se-ntoarce tulburată, repede la pas? Ce e,
crăiasă, ce te-a zguduit prin săli În casa ta în
loc de bune întâmplări?
Ce s-a-ntâmpat, oricât ai vrea, tu nu ne-ascunzi,
Dezgust și neplăcere văd pe fruntea ta, Mânie-aleasă
cu surprinderea luptând.

ELENA *care a lăsat aripile ușii deschise, mișcată* Fiica lui
Zeus n-are temere de rând, Și mâni de spaimă,
trecătoare, n-o ating.
Dar groaza, ce din sânul vechii nopți ieșind
Din obârșii se-nalță, 'nfățișeri luând
Ca nori de jar din gura muntelui de foc, Mai poate
zgudui și piepturi de eroi.
Astfel cu spaimă astăzi stigice puteri¹
Intrarea-n casă mi-o-nsemnă, într-atât
Că de pe pragul cunoscut și mult dorit Precum un
oaspe alungat mă depărtez.
Dar pân-aicea în lumină m-alungați,
Iar mai departe nu, puteri, oricare ați fi!
La curățire sacră mă gândesc, curat
Să ne salute-al vetrei foc, ca domnitori.

CONDUCĂTOAREA CORULUI

Descopere-ne, nobilă femeie, ce
Anume s-a-ntâmpat, de ajutor să-ți fim!

ELENA Câte-am văzut, cu ochii voștri veți vedea, Dacă
bătrâna noapte nu și-a înghițit Numaidecât
alcătuirile-n adânc.
Dar ca să știți, îmbrac vestirea în cuvânt:
Când am pășit în spațiul sever, solemn

Gândindu-mă la datorie, în palat, Tăcerea
coridoarelor mult m-a mirat.
Urechea nu mi-a fost atinsă de sonor Cutreier și de
valvărtejul așteptat,

1. *Stigice puteri* – puteri din Hades.

Și nimeni, nici îngrijitoarea n-apăru Să-ntâmpine un pas străin,
binețe dând.

Dar când de vatră mă apropiai, încet,

La rămășițele de jar, ce mai ardeau,

Femeie mare, pe podea șezând, văzui, Cuprinsă nu de somn
părea, ci ca de-un gând.

La lucru o-ndemnai, cuvânt poruncitor

Rostind, crezând că poate-ngrijitoarea sta, Uitării dând vreo
prevedere-a soțului. Dar învălită, nemișcata tot mai sta.

Cum stăruiam, ea ridică apoi un braț Voind parcă din sală a
mă alunga.

Eu spatele-i întorc și cu mânie-alerg

Spre trepte, când deodată' văd ridicându-se

Împodobitul pat și scrinul cu comori;

Făptura însă, hâda urâtenie,

Mi-aține calea și s-arată cât clipești În macra-i măreție,

tulbure privind, Alcătuire ce încurcă spirit, ochi. Dar în
zadar vorbesc, nici un cuvânt rostit Nu va vădi vreodată'
asemenea figuri.

Ci iată c-o vedeți! Ea vine-n plină zi!

Aici suntem stăpâni și craiul va veni. Făpturile-ntunericului,
prietenul Frumșetii, Phoebus, le alungă înapoi. Phorkias
apare pe prag, în ușă.

CORUL

Multe văzui, cu toate că bucle

Tinere port pe la tâmpole.

Spaime-ncercai, multe văzui, Jale-n război și Troia
în noapte Atunci când căzu.

Zei auzii prin vajnicul vuiet,
Prin pulberea luptei, strigând,
Și glasul de-aramă al vrajbei
Pe câmp răsunând, Lângă ziduri.

Ah, dăinuia încă Ilios,
Dar flacăra, jarul,
Trecea de la casă la casă,
Loc cuprinzând tot mai larg, Cum vântul
furtunii bătea Cetatea în noapte.

Și goană văzui, prin dogoare
Și fum, prin flăcări și pară,
Zei în cumplită mânie,
Făpturi pășind ca minuni Uriășe prin sfară
sinistră De foc sfâșiată.

Oare acestea eu le văzui, Sau poate că duhul,
de spaimă Cuprins, își închipuie toate?
N-aș putea spune nicicum, Însă că ochii mei văd
grozăvia Din față, aceasta prea bine o știu.
Aș putea s-o ating chiar Cu mâinile,
temerea Dacă nu m-ar reține.

Care din fiicele Lui Phorkis ești
tu? Seminției acesteia Eu te
aseamăn.

Ești poate că una
Din Graiele¹ ce-și împrumută Singurul ochi,
singurul Dinte ce-l au?

1. *Graiele* – alt nume al Phorkiadelor.

Cutezi, stârpitură,
Lângă frumsețea însăși Sub ochii lui
Phoebus Să te arăți?

Vino, numai, arată-te,
Căci urâtenia el nu o vede, Cum ochiu-i
nu a zărit Umbre vreodat’.

Pe noi muritorii
O jalnică soartă
Ne face cumplit să-ndurăm
Nespusa durere a ochilor,
De urâtenii stârnită În cei ce
frumsețea iubesc.

Da, ascultă tu numai,
Când calea ne-așii, un blestem,
Ascultă dojana din gura
Preafericiților mândri, Că zei îi
făcură.

PHORKIAS Vechi e cuvântul, dar rămâne-un adevăr:
Rușinea și frumsețea niciodat’ nu merg Pe-același
drum și mână-n mână pe pământ. Adânc sălășluiește-n
ele ura, că
Oriunde-n lume pe vreun drum s-ar întâlni,
Fieștecare își întoarce spatele;
Și-n goană fug, rușinea întristându-se,
Frumsețea steagul ignoranței fâlfâind, Pân’ ce-
ntunericul lui Orcus¹ le-a-nghiți, Dacă-nainte vârsta
nu le-a domolit.
Pe voi, nerușinatele, vă întâlnesc
Aici. Asemeni sunteți răgușiților Și țițătorilor
cocori, cari ca un nor

1. *Orcus* – altă denumire a Hadesului.

Deasupra capetelor noastre își trimit
În jos prelungul scâncet, ce-i venit

Privirea călătorului s-atragă. Dar Se duc
pe drumul lor cocorii, și de-al său
Drumețu-și vede. Astfel fi-va și cu noi.

Dar cine sunteți că-ndrăzniți lângă palat
Să vă purtați sălbatic ca menadele¹,
Și-n prag îngrijitoarea s-o întâmpinați
Urlând ca-n fața lunii câinii adunați? Sau
poate credeți că nu știu din care neam Îmi
sunteți, voi, prăsilă jună de război? Tu
poftitoare de bărbați, ce ispitind
Războinici, cetățeni, la fel de vlagă-i storci!
Văzându-vă grămadă, parcă aș zări Lăcuste-
acoperind verdeța câmpului. Mistuitoare de-
osteneli străine, voi, Nimicitoare de belșug ce-a
răsărit!

Tu marfă cucerită, de vânzare-n târg!

ELENA Cel ce în față mustră servitoarele
Atinge-un drept ce-l are-aici stăpâna doar;
I se cuvine ei să laude binele,
Precum să pedepsească ce-i de osândit.
Prea mulțumită sunt de cele ce-au făcut
Când Troia-mpresurată sta și când căzu, Și-
apoi, nu mai puțin, când jalnic rătăcind Pe
mare-am îndurat vremelnice nevoi. Aștept și-
aici aceleași de la ceata lor.
Nu cine e, ci cum servește sluga-ntreb. De-aceea
taci, la ele nu te mai rânji!
De-ai îngrijit cu bine casa regelui
Un timp în locul doamnei, e spre slava ta. Acum
se-ntoarce însă ea, tu vei pleca, Răsplată ca să
ai, iar nu pedeapsă.

1. *Menadele* – personaje mitologice, femei mândre care-l însoțeau pe Dionysos, zeul beției.

Îngrijitoarea s-o ameninți, e un drept.
Înalta doamnă mi l-a binemeritat
Pentru-nțeleapta grijă ce-a purtat
De-a lungul anilor acestei case. Azi Regina-și
ia-n primire vechiul loc:
Cuprinde frânele slăbite, să domnești,
Ia-n stăpânire bogăția și pe noi
Cu ea; pe mine vârstnica mă apără
De ceata-aceasta, căci pe lângă lebăda Frumșetii
tale, ele numai găște sunt.

CONDUCĂTOAREA CORULUI

Ce hâd urâtul e, alături de frumos!

PHORKIAS Și-alătura de iscusință cât De
proastă-i nepriceperea!

Coretidele răspund, ieșind câte una din cor.

CORETIDA 1 Erebus¹ este tatăl, noaptea-i muma mea.

PHORKIAS Vorbește-atuncea despre Scylla², vara ta.

CORETIDA 2 Din seminția ta mulți monștri s-au născut.

PHORKIAS În Orcus du-te! Da, acolo-i neamul tău!

CORETIDA 3 Cei ce acolo stau, îți sunt prea tineri toți.

PHORKIAS Pe moș Tiresias³ du-l în ispită, tu!

CORETIDA 4 Doica lui Orion⁴ stră-strănepoată-ți fu!

PHORKIAS De Harpii⁵ tu nutrită-ai fost cu scârnăvii.

CORETIDA 5 Dar slăbiciunea tu cu ce ți-o mai hrănești?

PHORKIAS Cu sânge nu, pe care-n sete tu-l pofțești.

CORETIDA 6 Ți-e pofa doar la stârvuri, însuși ești un stârv.

1. *Erebus* – spațiul cel mai de jos al Hadesului.
2. *Scylla* – în legende grecești, un monstru feminin care mânca bărbați.

PHORKIAS

3. *Tiresias* – în mitologia greacă, un vizionar orb din Teba. După *Odissea*, el era singurul om care, în Hades, își mai păstrase conștiința și darul de vizionar.

4. *Orion* – puternic vânător din timpurile originare.

5. *Harpîi* – în mitologie, păsări cu chip de fete, care murdăresc totul.

PHORKIAS Dinți de vampir lucesc cumplit în gura ta.

CONDUCĂTOAREA CORULUI

De-aș spune cine ești, gura ți-o închid.

PHORKIAS De-ai vrea... De-ai vrea, numește-te pe tine-ntâi,

Enigma se dezvăluie de-ndat'.

ELENA Fără mânie, cu tristețe, printre voi Eu umblu,
vrajba încercând a vă curma! Că nu-i nimic
mai stricăcios pentru stăpâni Decât o tănuită
ceartă printre slugi. Ecoul așteptat al
dreptelor porunci Nu se întoarce-atunci ca
faptă înapoi. Stăpânul stă înconjurat de un
tumult, Și încurcat el dojenește în zădar.
Și nu-i destul! Cu vinovată furie,
Ați invocat nefericite, groaznice
Figuri, ce mă-mpresoară îndrumându-mă
Spre Orcus, în pofida faptului că sunt În
dulce patrie. Sunt amintiri – ce văd?
Sau nebunie m-a cuprins? Și fost-am eu
Acestea toate? Fi-voi eu în viitor Pustiitoarea
groaznică-a cetăților?
Se înfioară fetele, tu însă, cea
Mai vârstnică, aștepți. O, spune-mi un cuvânt!

PHORKIAS Celui ce-și amintește fericiri și ani, Favoarea
zeilor i-apare ca un vis.

Favorizată dincolo de orișice

Măsură, tu văzuși atâți îndrăgostiți, În
orice aventură gata a sări.

Încă din zori Theseus¹ te-a răpit, aprins, Ca
Ercule de tare, chipeș și măreț.

ELENA Închisă fui, o căprioară tânără, Într-o
cetate undeva prin văi în Attica.

1. *Theseus* – erou mitologic, care a înfrânt Minotaurul din Creta. Printre aventurile lui se pomenea și de încercarea de a o răpi pe tânăra Elena, care a fost însă eliberată de frații ei.

Castor și Pollux te-au eliberat, și-apoi Dorită
și pețită-ai fost de-atâți eroi.

ELENA Dar înclinarea mea Patroclu¹-ndeosebi Mi-o
cuceră, chip al Pelidului² părea.

PHORKIAS Voința părintească te-a căsătorit
Cu Menelas, viteazul mărilor numit.

ELENA Dar tatăl meu și grija țării îi dădu. Din
câsnicie Ermiona se născu.

PHORKIAS Când pentru moștenirea Cretei se lupta Menelas,
oaspete frumos îți apărea.

ELENA De vremea-aceea tu de ce îmi amintești Și
de năpastele ce au crescut din ea?

PHORKIAS E-un timp ce mie, o cretană liberă, Robie
lungă-lungă îmi aduse-aci.

ELENA Îngrijitoare-aici te puse, să veghezi, Cetatea-
ncredințându-ți, scumpele comori.

PHORKIAS Pe care tu le-ai părăsit, în Ilios Dedându-te
plăcerilor de dragoste.

ELENA Nu-mi aminti de bucurii! Că suferinți Amare
cutropiră inimă și piept.

PHORKIAS Se povestește însă că ai dublu chip,
Fiind văzută-n Ilios, dar și-n Egipt.³

ELENA Nu încurca neînțelesul și mai mult.
Nici azi nu știi care din cele două sunt.

PHORKIAS Pe urmă se mai spune că din iad venind
Achil⁴, cu-ardoare ți se alipi și el,

Ne-ngăduit iubindu-te de mai de mult.

1. *Patroclu* – erou din *Iliada*, prietenul lui Achile. A fost ucis în luptă de Hector.
2. Vezi nota 4.
3. O străveche legendă povestește că Paris, după ce a răpit-o pe Elena, a ajuns și în Egipt. Acolo, Proteus a reținut-o pe Elena, făcând după chipul ei un „idol” cu care Paris a plecat apoi spre Troia.
4. *Achile* – eroul cel mai de seamă în *Iliada*; fiul regelui Peleu, de aceea numit și Pelidul. Se spune că a fost ucis de săgeata lui Paris.

ELENA Eu, idol doar, de el, un idol, m-am legat. A fost un vis, cum înseși vorbele o spun.

Și-acum un idol¹ mie însămi îmi devin.

Cade în brațele semicorului.

CORUL Taci, în sfârșit, taci, Tu chiorâș-
bârfitoareo!
Vai, ce iese din gura Cu
singurul dinte, Din hăul
urâtului?

Răul binefăcător părând,
Fiere de lup sub lână de oaie, Mai
îngrozitor îmi e decât gâtlejul Cânelui cu
trei capete.

Stăm și cu teamă iscodim
Când și unde, cum izbucnește
Pânditoarea pornire A răutății.

În loc de a da mângâiere
Precum uitarea o dă, cu vorbă domoală,
Ce-i mai rău tu stârnești în trecut
Mai mult decât binele,
Lucirea stingând a clipei de față, Tu
negurezi și lumina speranței Pentru ziua de
mâne.

Taci, numai, taci,
Ca regina, cu sufletul ei,
Gata-n nimic să dispară,
Să se mai țină-ntre noi, Ea, făptura
făpturilor,
Ea, luminata de soare.

Elena își revine și stă iarăși în mijloc.

1. *Idol* – în sensul de imagine, apariție.

Ieși din nori tu, 'nalte soare al acestei zile mari, Tu, ce-
acoperit încânți, te-arată să domnești lucind.
Cum se desfășoară lumea, tu privești cu ochi suav. De mă-
njură că-s urât, frumsețea eu totuși o știu.

ELENA Dacă ies din șovăirea ce-n vârtejuri m-a cuprins, De
odihnă am nevoie, căci mi-e osul obosit: Dar reginei i
se cade bine a se stăpâni
Și cu bărbăție, orice-amenințare s-ar ivi.

PHORKIAS Stând aci în toată măreția și frumsețea ta, Ochiul tău
poruncă dă. Ce poruncești? Rostește-te!

ELENA Lăsați vrajba și grăbiți să facem neîntârziat Pregătirile de
jertfă, precum regele-a dorit.

PHORKIAS Totu-i pregătit în casă, vase, bardă și triped,
De stropit și de-afumat. Dar ce jertfim arată-ne!

ELENA Ce anume, regele n-a spus.

PHORKIAS N-a spus? Cumplit cuvânt!

ELENA Ce te tângui?

PHORKIAS Tu, regino, ești aleasă pentru jertfă!

ELENA Eu?

PHORKIAS Și acestea!

CORUL Vai! Vai, nouă! Vai!

PHORKIAS Sub bardă vei cădea!

PHORKIAS

ELENA Groaznic e, dar presimțisem!

PHORKIAS

Soarta n-o mai ocolești.

CORUL Ah, și nouă ce ni se va întâmpla?

PHORKIAS

De nobilă

Moarte moare ea, dar voi în pod de grindă toate-n rând Vă
veți zbate, ca și sturzii spânzurați de păsărar.

Elena și corul stau uluite și îngrozite.

PHORKIAS Voi umbre! Stane-ncremenite adăstați, Însăpăimântate să vă
despărțiți de zi.

La fel cu voi, nici oamenii, nici unul, nu
Renunță bucuros la soarele de-amiazi,
Dar nimenea de-acest sfârșit nu-i mântuie.
Și toți o știu, și la puțini le e pe plac.
Sunteți menite pierderii! La lucru deci!

*Bate din palme: apar în ușă pitici travestiți, care execută
în grabă poruncile rostite.*

Veniți, siniștrilor, voi monștri dolofani, Urniți-vă
că multe-s de stricat aici. Altarului, cu coarne
aurii, un loc
Îi faceți, barda va luci pe margine,
Umpleți urcioarele cu apă de spălat, Va fi un
negru sânge, murdărie rea.
Covorul mi-l întindeți frumușel în praf,
Ca jertfa să îngenuncheze jos, regal, Cu
capul despărțit, și învălătit alb
Să fie-nmormântată cuviincios și demn.

CONDUCĂTOAREA CORULUI

Regina stă îngândurată lângă noi, Ca
iarba ce-i tăiată fetele se sting.
Dar mie mi se pare că datoare sunt
Cu tine să vorbesc, stră-stră-strămoașă tu!
Cuminte ești și binevoitoare pari, Deși,
descreierate, nu te-am cunoscut.

De-i cu puțință vreo scăpare, să ne spui.

PHORKIAS Răspunsul nu e greu. Atârnă doar de ea;
Regina s-ar putea salva, și voi cu ea. De-o
hotărâre e nevoie, grabnică.

CORUL Venerată parcă, tu, înțeleaptă sibilă, Ține
foarfeca închisă, și-apoi Vesteste-ne ziua,
salvarea:
Că neplăcut picioarele ni le simțim șovăind, Noi, care
iubind,
Mai bucuros am dansa.

ELENA Fricoasele! Durere simt, dar teamă nu.
Mântuire însă dacă știi, ți-aș mulțumi.

Istețului adesea ce-i cu neputință
Posibil i se-arată. Vestea să ne-o spui.

CORUL Vestea să ne-o spui; cum vom scăpa de ochiul
Lațului, ce-n jurul gâtului se strânge,
Precum colanul cel mai prost? – Presimțim Noi sărmanele-
ncercarea, 'năbușirea, dacă tu, zeiță Rhea, muma noastră,
nu ne scapi.

PHORKIAS Aveți răbdare s-ascultați în liniște
Ce povestesc. Povești, atâtea, sunt de spus.

CORUL Răbdare-avem. Căci iată în răstimp trăim.

PHORKIAS Acel ce-acasă stând păzește nobile
Comori și drege zidul 'naltului sălaș, Asigurându-
și coperișele de ploi, Lungi zile bune va avea pe-
acest pământ.
Dar cel ce pragul cu călcâi și pas fugar
Nelegiuit și-l părăsește într-o zi, Găsi-va,
întorcându-se, același loc,
Schimbat e însă totul, dacă nu distrus.

ELENA La ce asemenea zicale – mă întreb.
Voiai să povestești, nu supărări s-ațâți.

PHORKIAS E fapt istoric, iar muștrare nicidecât.
Menelas, jefuind, plutea din golf în golf,
Limanuri, insule atinse-n trecere, Cu pradă rară
întorcându-se din plin. În fața Troiei el stătu vreo
zece ani; Nu știi cât pentru-ntoarcere îi trebui.
Dar care-i starea-aici în a lui Tyndareu Sublimă
casă? Starea-n țară care e?

ELENA Ocară ți-a intrat în fire într-atât Că fără a muștra
tu gura nu-ți deschizi?

PHORKIAS Au stat mulți ani în părăsire văile
Ce dincolo de Sparta suie către nord,
În spate-având munții Taygetos, unde-n jos
Eurotas cade, pentru ca prin papură

Curgând s-adape, să hrănească albe lebede.
Pe-un plai ascuns, acolo sus s-a așezat
O prea vitează seminție, pătrunzând
Din nopți cimerice¹, cetate și-a clădit,
Căznind mereu ținuturi, țară, oameni.

ELENA Au izbutit să facă-acestea? De crezut?

PHORKIAS Avură timp destul, vreo douăzeci de ani.

ELENA E vreunul domn? Și ceilalți mulți, sunt ei tâlhari?

PHORKIAS Nu-s hoți, dar unul este domn, stăpânul lor. De-ocară
n-am să-l fac, cu toate că m-a pus
La multe grele încercări. Ar fi putut Să ia
prea bine totul, dar se mulțumi Cu daruri
libere și nu ceru tribut.

ELENA Și cum arată?

PHORKIAS Mie-mi place, pot să spun.

E un bărbat semeț și sprinten, cultivat,
Precum puțini sunt printre greci. Unii bârfesc
C-ar fi un neam barbar, eu însă nu prea cred,
C-ar fi vreunul crud pe cât la Ilios
S-au dovedit atâți eroi de canibali.² Mărinimiei sale
eu mă-ncredințai.

Cetatea sa! Pe-aceea voi să mi-o vedeți!
Alt chip având decât greoaiele zidiri
Ce le clădeau ciclopici grosolan
Părinții voștri, pietre răsturnând grăbiți,
Așa de-a dreptul una peste alta. S-o
Priviți pe dinafară, să vedeți ce drept
E rânduită, fără știrbituri în ea, Și cum se-
naltă către cer cetatea lui, Strâns
încheiată, ca oglinda netedă.
Pe ea nici gândul nu se poate cățăra.
Iar înăuntru sunt curți mari, jur-împrejur

1. *Cimerice* – nordice.

2. Episodul este povestit în *Iliada*, Cântul 22.

Clădiri atâtea-având, spre scopuri fel de fel.
Se văd coloane-acolo, stâlpi, arc peste arc,
Balcoane, galerii lungind privirile, Se văd
blazoane.

CORUL

Ce-s blazoanele?

PHORKIAS

Aiax¹

Purta, cum știți, pe scutul său șerpi împlețiți,
Cei șapte-n fața Tebei² de asemeni
Aveau pe scuturi desenate cu mult tâlc
De toate: lună, stele-n noaptea cerului,
Zeită și erou, și spadă și făclii, Și alte
crunte-amenințări orașelor.
Astfel de semne ceata noastră de eroi A
moștenit și ea, din moși, în vii culori:
Vedeți acolo leul, vulturul și gheare chiar,
Un cap de bour, aripi, roze și păuni, Și
dungi albastre, roșii, negre, aurii. Asemeni
semne-atârnă-n săli, șir după șir, În săli la
rând, la rând, cât lumile de largi. Acolo ați
putea dansa.

CORUL

Sunt dansatori?

PHORKIAS Juni proaspeți, bucle blonde, ceată tânără, Miresme
adiind, cum numai Paris, când S-apropie prea tare
de regina.

ELENA

Cazi

Din rol cu totul. Spune ultimul cuvânt!

PHORKIAS Tu-l spui, tu-l spui, dacă rostești limpede: da. De-ndat'
cu-acea cetate te împrejmuiesc.

CORUL Spune cuvântul, și pe toate ne-ai salvat!

1. *Ajax* – în *Iliada*, cel mai de seamă erou al aheilor după Achile. El este acela care a răpit cadavrul lui Achile din mâinile troienilor.
2. Aluzie la legenda greacă despre cei șapte eroi care, la îndemnul lui Polynikes, au pornit împotriva Tebei, ca să-l detroneze pe fratele acestuia, Eteokles. Cei șapte eroi au fost înfrânți.

ELENA Cum? Să mă tem că regele atât de crud, De
crunt ar fi, ca să mă dea pierzaniei?

PHORKIAS Ai și uitat cum regele a mutilat
Pe Deiphobus¹, fratele lui Paris cel
Căzut, fiindcă văduvă fiind, noroc Avu
cu tine să trăiască. Nas, urechi, Și
altele-i tăie, atroce, regele.

ELENA I le făcu, dar pentru mine le făcu.

PHORKIAS Și pentru-atâtea, tu ai să pățești la fel.
Frumsețea nu se-mparte. Cel ce o avu
Întreagă va distruge-o mai curând decât S-o
vadă că în parte numai e a sa.
Trâmbițe în depărtare. Corul tresare cu teamă.
Cum țipătul trompetei sfășie urechi
Și inimă, așa-și împlântă ghearele Și
gelozia în bărbatul, care nici –
Odat'-nu uită ce-a avut și ce-a pierdut.

CORUL N-auzi trompete? Sulițele nu le vezi?

PHORKIAS Bine-venit fii, rege! Socoteală-ți dau!

CORUL Și noi?

PHORKIAS În față moartea ei vedeți, Și-a voastră.
Pentru voi nici o scăpare nu-i!

Pauză.

ELENA Cu grijă-am cumpănit ce-mi este-ngăduit.
Potrivnic demon ești, aceasta bine-o știi, Și
teamă mi-e că binele-l întorci spre rău.
Dar spre cetate voi oricum să te urmez,
Restul îl știi; ce-ascunde-adânc² în pieptul ei

Regina, să rămâie-o taină nimănui
De-atins. Mergi înainte-acum, bătrâno, mergi!

1. *Deiphobus* – fiul lui Priam și al Hecubei, soțul Elenei după moartea lui Paris. A fost omorât de Menelaos la căderea Troiei.
2. Unii comentatori cred că Elena se gândește la reîntoarcerea de bunăvoie în Hades.

CORUL Ce bucuros noi de-aicea
Plecăm cu repede pas.
Moartea-i în urmă,
Iar în față Muriu înalți Ai
marii cetăți.
Apărată va fi
Bine ca Ilios, Care la urmă doar
Prin viclenie căzu.

Neguri se-ntind învăluind fundalul, dar și apropierea.

Ce este? Ce se întâmplă? Priviți,
surioare, Nu a fost zi prea senină?
Neguri se-nalță acum

Din Eurotas, din undele sfinte,
Piere limanul cu papură-n susur,
De-asemena albele

Lebede, blând lunecând,
Mândre prin grație În voluptatea
plutirii, Pierit-au vederii.

Dar le aud,
Sunând le aud,
Departe sunând, Moarte vestind.

O, dacă în cele din urmă
În loc de promisă salvare
Pieire nu ne-ar vesti,
Nouă, celor asemenea
Frumoaselor lebede,

Și celei ce-a fost zămislită din lebedă!

Vai nouă, vai, vai!

Totul s-acoperă-n neguri Acuma jur-
împrejur.

Una pe alta nu ne vedem. Ce este? Ce
se petrece?

Umblăm sau plutim, Tărâmul de-abia
atingându-l?

Mai vezi? Nu merge-nainte

Chiar Hermes? Nu cumva

Toiaguri de aur ne-ndrumă-napoi

Spre Hades, golul cel veșnic,

Cel plin de umbre-făpturi,

Crepuscul având doar surul amurg?

Da, și-acum se-ntunecă, se-ngroașă ceața, Înclegându-se
ca zidul. Și pereți avem în față. Ochiului s-așază-n cale. E
o curte? E o groapă? Groaznic e oricum. O, surioare,
suntem prinse, Prinse cum n-am fost vreodată.

CURTE INTERIOARĂ DE BURG MEDIEVAL

împrejmuită de clădiri fantastice.

CONDUCĂTOAREA CORULUI

Grăbite și neroade, voi femeiești făpturi,

Vă-ntoarceți cum e vremea, de clipă atârând,

Cu cumpăt nici norocului, nici nenorocului

Nu știți să faceți față. Vă-ntăritați

Contrazicându-vă; în bucurie și-n durere doar Urlați și
râdeți toate în același fel. Acum tăceți și așteptați ca să
vedem Ce-a hotărât regina pentru ea și noi.

ELENA Prorocitoare, tu, pe unde-mi ești? Să ieși

De poți, de sub arcadele castelului,

Sau poate ai plecat stăpânitorului

Aceluia sosirea-mi să-i vestești? De-ar fi
Așa, îți mulțumesc. Degrabă duce-m-aș
Să-nchei un drum de rătăcirii. Odihnă vreau.

CONDUCĂTOAREA CORULUI

Zadarnic mai privești, regină, împrejur,
A dispărut făptura rea, sau poate că Rămase-n ceața grea,
din care noi aici Venirăm, nu știu cum, aproape fără pas.
Sau poate rătăcește îndoielnică Prin labirintul
minunatului castel, Și iscodește pe stăpân, cum te-a
primi.

Dar iată, mișună mulțimea peste tot,
În galerii, ferestre, sub portale; vezi
Servitorimea pretutindeni forfotind, Ca în vederea
unei nobile primiri.

CORUL Înaltă-se inima! O, vedeți
Cum ceata suavă, tânără-n pas
Coboară și pune-n mișcare un șir
Întreg de tineri băieți. Din a cui Poruncă norodul
magnific în rând
S-așază? Ce trebuie s-admir mai ales?
E mersul lor proaspăt, sau bucelele? E fruntea lor
strălucită, luminile? Perechi, obrajii lor roșii ca
piersica, Și puful pe față molatic crescut!
O, cum aș mușca, dar groază îmi e, Căci gura, prilej
folosind – să mai spun? – S-a umplut alte dăți de
cenușă.

Dar cei mai frumoși,
Mai mândri, ei vin,
S-aducă pe rând,
Covoare și jilț, Scumpe podoabe,
Și cortul prea scump.
Cunună de nori
Peste creștetul ei,

Al crăiesei, Boltește-se.
Căci ea a urcat Și
loc a luat
Pe-o pernă de fulgi. Veniți
mai aproape
În șiruri, pe trepte,
Salut, întreit,
Acestei primiri Fără
seamăn!

Cele rostite de cor se înfăptuiesc rând pe rând.

*Faust. După ce băieți și paji au coborât în șir prelung,
el apare sus, pe trepte, în costum de cavaler medieval;
coboară încet și demn.*

CONDUCĂTOAREA CORULUI *privindu-l cu atenție*

Dacă acestuia, precum se-ntâmplă-ades,
Vremelnic doar nu-i dăruiră zeii o
Atât de minunată-nfățișare, o
Ținută într-atâta de sublimă, el
Izbândă va avea de fiecare dat',
În bătălii, ca și-n războiul cu femei,
Cu cele mai frumoase. Sigur e, din câți
Bărbați văzură ochii mei, el e
Cel mai ales. Apropiindu-mă, eu văd
În el un principe. – Regină, 'ntoarce-te!

FAUST *venind în față, alături, un om înlănțuit*

În loc de-un cuvenit, solemn salut,
În loc de-a da binețe, eu ți-aduc
În lanțuri strâns legat un servitor, Care
greșind datornic mă lăsă.
Îngenunchează, nobilei femei
Mărturisiri să faci de vina ta!
Sublimă doamnă, acesta-i omul ce
Acolo pus a fost pe-naltul turn,

Pândind, cu fulgere în ochi să stea,

Faust vine în fața Elenei cu Lynceus în lanțuri. „Te apropiai, nimic el n-a vestit“.

Să iscodească spațiul ceresc,
Pământu-n lung și-n lat, cât s-a putea,
Vestind ce se arată undeva
Din deal în vale până la castel,
Și ce se mișcă, valul turmelor, Sau
vreo oștire; să le apărăm
Sau s-o-nfruntăm. Dar ce negrijă azi!
Te-apropiai, nimic el n-a vestit,
Încât pentru primirea oaspei
Înalt nu se făcură pregătiri
De cuviință. Vrednic e, ucis
Să fie pentru vina sa. Dar tu,
Tu singură vei pedepsi, sau vei ierta.

ELENA Mi-e-ngăduit să presupun că doar Ca
o-ncercare cinstea îmi acorzi
De-a judeca precum o doamnă-aci,
Și astfel datoria cea dintâi
Mi-o împlinesc, pe-nvinuit s-ascult.

LYNCEUS¹ – *paznicul turnului*

Să-ngenunchi, cum se cuvine, Adorare
simt în fața
Ta, femeie minunată.
Dă-mi tu moartea, dă-mi viața!

Așteptând lumina zilei Și
privind spre răsărit. Soarele
ca prin miracol Dinspre sud
a răsărit.

Îmi atrase într-acolo
Ochi, privire, pentru ca
Cer să nu mai văd, pământuri, Doar
lumina, doar pe ea.

1. *Lynceus* – personaj cunoscut din legenda argonauților, la a căror călătorie a luat parte. Lynceus avea ochi atât de ageri, că vedea și prin pământ. Lynceus, paznicul turnului din *Faust*, seamănă cu legendarul Lynceus prin puterea ochi lor săi.

Am privire dăruită
Cum în codri numai linxul,
Dar acum ce greutate
Să înlătur ceața, visul.

Dibuiesc la întâmplare Ziduri, turn și porți închise.
Neguri pier, pe când în față O zeiță îmi ieșise.

Întorcând spre ea privirea
Am băut lucirea blândă,
Frumusețea orbitoare M-a orbit mereu crescândă.

Am uitat de datorie;
Paznic, n-am suflat în corn,
Cu rugare de osândă
Spre frumusețea ta mă-ntorn.

ELENA Ce rău făcui! Eu însă n-am
Să-l pedepsesc. Vai mie! Nenoroc
Mă urmărește pretutindenea,
Bărbații-nebunesc de vraja mea, De la nimic ei înapoi nu dau.
Și fură, luptă și seduc. Din loc
În loc mutându-mă, m-au rătăcit Eroi și zei, și demoni,
semizei. Am încurcat al lumii fir, peste Năpaste altele
îngrămădind.
Dă libertate bietului nebun Lovit de zei, destul de încercat.

FAUST Mirat, regină, văd pe-aceea ce Țintise, și aici pe cel atins.
Văd arcul ce săgeată a trimis
Și văd rănitul. Și acum săgeți
După săgeți mă nimeresc. Zboară Săgeți înaripate prin
castel.

Puterea unde mi-i? Rebeli tu faci Din credincioșii mei
cei mai supuși. De-acuma s-ar putea ca oastea mea S-
asculte de femeia ce-a învins. Și mie ce-mi rămâne
alt, decât Să mă predau cu tot ce-a fost al meu?
Mă-nchin, dă-mi voie, liber și fidel, Să recunosc în
tine doamna ce,
Doar apărând, o țară-a câștigat.

LYNCEUS *cu o ladă, și bărbați care aduc altele* Mă vezi,
regină, înapoi!
Bogatul să cerșească vrea Privirea ta; sărac,
bogat, Eu stau acum în fața ta.

Ce-am fost cândva? Ce sunt acum?
Ce-i de dorit? Ce-i de făcut?
La ce ajută ageri ochi?
Prin tronul tău n-au străbătut.

Venirăm noi din răsărit, Apusu-ntreg era în
joc. Norod cumplit, înviforat, Înaintam din loc
în loc.

Căzuse unul, altul sta,
Cu lance-al treilea venea,
Simțea tăria însutit, În moarte mii s-au
risipit.

Cu iureș înainte-am dat,
Eram stăpâni sub cerul larg, Pe unde am
domnit o zi, Altul ca mâne jefui.

În grabă numai ne uitam.
Femei frumoase ne luam. Și prins-am tauri ce mugeau, Și caii toți
cu noi veneau.

Eu cu plăcere iscodeam, Și ce-i mai rar îmi dibuiam. Dar ceea ce se
întâmpla Să aibă și-altul, nu-mi plăcea.

Eram pe urme de comori
Cu ochii doar de-atâtea ori.
Vedeam în buzunări deplin, Vedeam adânc în orice scrin.

Grămezi de aur am cuprins, Și nestemate într-adins. Smaragdul doar
e vrednic ca Să înverzească-n lumea ta.

Își cată locul – să-l ascund? – Mărgăritarul din străfund. Se sting
sfios rubine dragi Lângă roșăta din obraji.

Magnifice comori eu pun
În fața ta cu zel nebun, Adusă e, acum aci Recolta-atâtor bătlîi.

Atâtea lăzi adun aci, Cu ferecate avuții.
Îngăduie să te-nsoțesc, Să-ți umplu bolți, nu mă feresc.

Abia că te-ai urcat pe tron,
Și slugi s-apleacă, om și om, Belșug și minte, și puteri În fața unicei
femei.

Și cele strânse pe pământ Acuma ale tale sunt.
Credeam că e belșug măreț, Acuma văd că n-are
preț.

Pierit-a ce al meu a fost Și n-are preț, și n-are
rost. Redă-i tu cu privirea ta
Valoarea-ntreagă, ce-o avea.

FAUST Acest balast cu vitejie câștigat Să-l duci de-aci, nici lăudat și
nici muștrat.

Că totul ce-n cetate e, e-al ei acum.
A-i oferi ceva din toate nu prea are înțeles.
Te du mai bine și comori peste comori

Îngrămădește, să ridici sublimul chip
Al strălucirii nevăzute. Bolțile Lucească precum cerul,
proaspăt paradis De viață fără viață-n grabă 'nalțe-se.
Pre-ntâmpinându-i pașii, înflorind, covor
Lângă covor să se desfacă; talpa ei
Să întâlnească blând tărâm, iar ochii ei Divini doar cele mai
înalte străluciri.

LYNCEUS E puțin ce-ați poruncit.
Pentru slugă e un joc,
Căci frumsețea va domni Peste bunuri și noroc.
Oastea toată s-a-mblânzit, Spadele ni s-au tocit.
Lângă-aceea ce ne-a-nvins Chiar și soarele s-a
stins. Față de obrazul ei
Totu-i gol, fără temei.

Pleacă.

ELENA către Faust

Nerăbdătoare sunt de a-ți vorbi, Dar
lângă mine vino. Locul gol Te
cheamă, și-mi asigură pe-al meu.

FAUST Mă-nchin fidel, dar numa-ngenunchind
Să-ți placă-aceasta, doamnă! Mâna ce
La tine mă ridică, voie dă-mi
Să ți-o sărut, și întărește-mă
Ca domn, pe lângă tine-n țara ta, Adorator
în mine câștigând,
Un servitor și paznic deodat'.

ELENA Minuni atâtea văd și-ascult, mă uit. Mirări
mă iau și multe-aș întreba.
Dar să mă-nveți de ce cuvântul spus
De omu-acesta într-atâta de ciudat
Și prietenos suna? Se potrivea un ton
Cu altul; vorba prinsă în auz
Urmată-a fost mângâitor de alta.¹

FAUST De-ți place la noroadele acestea graiul,
Cântarea lor te va-ncânta de-asemeni, Căci
mulțumește-adânc auzul, sufletul. Dar e mai
potrivit s-o încercăm numaidecât, În dialog
se-nființează de la sine.

ELENA Spune-mi cum voi vorbi și eu frumos?

FAUST De vine de la inimă,-i ușor.
Și dacă pieptul se topește-n dor,
Întrebi ce alții simt –

ELENA în pieptul lor.

FAUST Și nu mai căutăm alt timp, alt loc. Clipa
de față-i –

ELENA fericire și noroc.

1. Elena remarcă în vorbirea lui Lynceus „rimele”; aceasta era pentru ea o mare noutate. Elena ia astfel contact cu poezia nouă, menită a exprima stări sufletești de natură „romantică”.

FAUST Dobândă și belșug, comoară-i ea.
Și cheazășia este –

ELENA mâna mea.

CORUL Cine va lua de rău domniței
Că favoarea prietenească
Castelanului arată?
Căci, mărturisiți, noi toate
Suntem, cum ades, captive,
De când jalnic Ilios căzut-a,
De când suntem în cutreier
Labirintic fără capăt.

Căci femeile-ncercate
De iubirea bărbătească
Nu mai sunt alegătoare,
Dar oricum

cunoscătoare.
La ciobani cu păr de aur,
Și la fauni cu țepe-n
barbă Ele dau același
drept Peste coapsele ca
unda.

Mai aproape ei acuma
Stau lipiți unul de altul, umăr
Lângă umăr și genunchi lângă
genunchi,
Mână-n mână ei se
Leagăna pe tron,
Pe splendoarea pernelor.
Maiestatea își permite
Bucuria să-și arate Și
răsfățul chiar în fața
Multului popor.

ELENA Mă simt de parcă n-aș fi pe pământ,
Și totuși sunt aici, aicea sunt!

FAUST De-abia respir, se-oprește vorba-n piept, E-
un vis adânc, să nu mă mai deștept.

ELENA De mult trecută, totuși nouă-mi par, Întrețesuți, ne
suntem dar și dar.

FAUST O datorie-i să trăiești, noroc, Cum altul
nu-i, de-ar fi o clipă chiar.

PHORKIAS *intrând violent*

Descifreze-abecedare
De iubire, cu zăbavă, Cel ce
pentru gângureală Timp în
aste locuri are.

Nu simțiți o vremeire?
Trâmbiți răsunând departe? O
primejdie-i aproape.

Mênelas vine cu moarte, Cu
norod și vă desparte.
Pregătiți-vă de luptă!
Vin ostași cu pașii grei.
Mutilat ca Deiphobus
Fi-vei tu pentru femeii.
Risipește-le pe-aceste, Vine
craiul la altar,
Dă cu barda în neveste.

FAUST Ne tulburi insolent! O larmă fără sens Nu-mi
place însă nici în primejdie.
Pe-un sol frumos îl urăște-o veste rea.
Tu, hâda, e firesc solie rea s-aduci.
De astă dată însă zgudui aerul
Cu goala-ți răsuflare. Nu-i primejdie, Și
dac-ar fi, numai zgomot în deșert.

*Semnale, explozii de pe turnuri, trompete, muzică
războinică.*

Un marș zgomotos de oști.

FAUST Lângă femeii s-adună-ndată
În cerc nedespărțiți eroi: E
vrednic de a lor favoare, Cel ce
le apără ca noi.

*Către căpeteniile de oaste, care ies din coloane și vin în
față.*

Cu furie strâns stăpânită Triumf
vă este hărăzit. Voi, june flori din
miazănoapte, Și voi, puteri din
răsărit.

În zale strânși, bătuți de fulger,
Ostașii-mpărății zdrobind,
Ei trec, cutremurând pământul, S-aude-n
urmă, durduind.

La Pylos am atins uscatul,
Bătrânul Nestor¹ nu mai e, Dar
sfarmă oastea fără frâne Pe cei
conduși de regele.

Grăbit Mênelas de la ziduri
O ia spre mare înapoi, Pândeasc-acolo
cum îi place Jefuitorului de soi.

Crăiasa Spartei poruncește
Să vă salut în plin război,
Să-i puneți valea la picioare, Dobândă
veți avea și voi.

Germane, tu, aceste golfuri
Le apără cu zid și scut,
Achaia² cu prăpăstii multe În
cale ți s-a așternut.

O ia spre Elis oastea francă,
Saxonii la Messena vin,

1. *Nestor* a luat parte, foarte bătrân, la războiul troian. În *Iliada* el este sfătuitorul, devenind proverbial pentru înțelepciunea sa.
2. Goethe știa că o ceată de cruciați, aventurieri dornici de pradă, a întemeiat în anul 1207 în Pelopones, sub conducerea lui Gottfried de Villehardouin, un principat de tip feudal, numit Achaia.

În Argolis normanu-și face Măreț
așezământ deplin.

Sălășlui-va fiecare
Gospodărindu-se viteaz.
Din Sparta va domni regina Peste voi toți
cu gândul treaz.

Se va-ngriji ca bunăstare S-aveți în țară
orișicând. Cu-ncredere la ea vă duceți,
Lumini, dreptate, căutând.

*Faust coboară, căpeteniile se strâng în cerc în jurul lui pentru
a primi porunci și rânduieli amănunțite.*

CORUL Cea mai frumoasă, cine-o dorește,
Să cate destoinic
Arme s-adune, înțelepțește,
Că lingușind dobândi pe pământ Splendoarea cea mai
înaltă.
Dar stăpânire nu are în pace,
Violenții încearcă cutezători, De-asemeni tâlhari
să i-o răpească. Grijă el aibă să-mpiedice-aceasta!

Și laudă-i aduc,
Că viteaz și isteț se-nsoți
Cu cei mai puternici,
La orișice semn de el ascultând.
Poruncile sale, ei credincioși
Le-mplesc, foloase având,
Și dar – mulțumire domnească, Spre gloria
mare a tuturor.

Dar cine răpire va îndrăzni,
Când el e stăpânul puternic?

A lui este ea, să fie a lui,
Încuviințată îi este de noi,
Ea, ce-i cuprinsă-ntre ziduri de piatră, Și încă o
dată-ntre ziduri de oaste.

FAUST Sunt mari aceste multe daruri
Ce fiecare le primi.
C-o țară plece fiecare, În mijloc noi
vom sta aci.

La-ntrecere ei apăra-vor
Peloponesul înadins,
Ce-n ape ca un ram de munte Al Europei
s-a întins.

Această țară, ce atâtea
Noroade-a fericit pe rând,
Să fie a reginei mele,
Ce se trezi aci pe când,

În zvonul papurii din apă,
Ea din găoace a ieșit,
Și cu lumina ei vederea
Măreței mume a orbit.¹

Spre tine-ntoarsă, țara-aceasta
Îmbie floare azi ca ieri;
E-al tău pământul, tot rotundul, Dar patria să
ți-o preferi.

De-ndură creștetul de munte
Săgeata rece-a soarelui,
Ajunge să-nverzească stânca Și țapu-și
are hrana lui.

1. Aluzie la Leda, mama Elenei.
Izvoare sar și râuri cad, unite,
Prăpăstii și pripoare înverzesc,
În plaiul larg pe sute de colnice, Valuri de lână, turme se ivesc.

Cornute-n pâlcuri, cu luare-aminte
Înaintează pân' la margine de-abis; Un adăpost așteaptă
pretutindeni, Sute de peșteri gura și-au deschis.

Le poartă grijă Pan; și nimfele vieții
Prin locuri proaspete sălaș își fac; Cu doru-n crengi, spre regiuni
supreme, Se-nalță-nghesuindu-se copac peste copac.

Sunt codri vechi! Stejarul, în puternicie, Poartă în fiecare ram câte un
veac.

Arțarul, sarcina de seve
Și-o urcă-n foi, prin brațele ce se desfac.

Matern, în umbra plină, izvorăște Lapte domol pentru copii și miei. Și
poama nu-i departe, și nici pânea-n șesuri, Și mierea picură din
scorbura de tei.

Ereditar e-aici belșugul, Senin obrazul, rostul roditor. Și
fiecare-i mulțumit de sănătate, Și-n felul său: nemuritor.

În zi curată pruncul se dezvoltă, Ca tată să devină pe
pământ.

Mirați ne punem întrebarea:

Sunt zei? Sau numai oameni sunt?

Chip de cioban avu Apollo, Că unul
mai frumos îi semăna. Unde natura
stăpânește-n puritate Lume cu lume
s-ar îmbrățișa.

S-așază lângă ea.

Trecutu-ntindă-se în urmă,
Înfăptuirea izbuti;
Descinsă din suprema zeităte, Tu-ntâiei
lumi îi aparții.

În jurul veșnicei juneți a tale
Cetatea nu-și închidă poarta. Ne
mai așteaptă-n dăinuire Arcadia
pe lângă Sparta.

Să locuiești în fericire, Așa îți bate-
acum sorocul. Se schimbă-n chioșc
bolta și tronul, Arcadic fie-ne
norocul!

*Priveliștea se schimbă. În fața unui șir de peșteri se
văd chioșcuri închise, pădure umbroasă până la
peretele de stânci împrejmuitor. Faust și Elena nu se
văd. Corul doarme, risipit.*

PHORKIAS De când aceste fete dorm pe-aici, nu știu.
Dac-au visat, ce eu cu ochii mei văzui Atât
de clar, îmi e de-asemeni neștiut.
Le voi trezi. Mirat rămâie tânărul Norod,
și voi, bărboșii de așijderea¹, Voi, ce-
așteptați aci, minunea s-o vedeți. Nu mai
dormiți! Degrabă scuturați-vă
Cârliionții! Ce clipiți așa? Să m-ascultați!

CORUL Povestește, povestește, ce minune avu loc?
S-auzim cu bucurie ceea ce nu-i de crezut.
Plictiseala ne cuprinde, stâncile mereu privind.

1. Aici Phorkias (Mefistofel) se adresează publicului din teatru.

PHORKIAS Ochii-abia vi i-ați deschis și-mi spuneți că vă plictisește.
Veste-aveți: în aste peșteri și prin chioșcurile-aceste
Adăpost umbros fu hărăzit perechii, scut idilic Domnului și
doamnei noastre.

CORUL Unde? – Acolo înăuntru?

PHORKIAS Despărțiți de lume, m-au chemat în slujbă doar pe mine.
Mă simțiți prea onorată, dar cum cere cuviința Îmi făcui
de lucru, cum se poate-așa prin preajmă.
Rădăcini și mușchi, și scoarță, căutam, ierburi de leac.
Astfel au rămas ei singuri.

CORUL Povestești parcă-năuntru lumi întregi ar încăpea:
Codri, câmpuri, râuri, lacuri! Multe basme știi să țeși.

PHORKIAS Ce știți voi! Necercetate sunt acolo multe-adâncuri:

Dibuit-am săli în șiruri, curte lângă altă curte.

Dar deodat' un răs prin peșteri și prin spații dă ecou. Ce-mi văd ochii, când mă uit? Un băiețaș din poala doamnei

Sare către tatăl său, și de la acesta-apoi spre mamă.

Mângâieri de dragoste neroadă, țipete de glumă, Bucurii se întreceau să m-amețească.

Gol, un geniu fără aripi, ca un faun neanimalic,
Sare pe pământul sigur, dar pământul ca o coardă Îl
azvârle-n aer – la a treia săritură, iată-l El atinge bolta
sus.

Speriată mama strigă: „Sări în voie, dragul mamei.

Dar de zboruri te ferește; zborul liber ți-e oprit!“

Iară tatăl îi vestește: „În pământ zace puterea
Ce te-nalță; de atinge pământul doar c-un deget,
Și cu talpa, ca Anteu, feciorul humei, te-ntărești.“ Astfel
de pe-o stâncă pân' la alta peste gol adânc, Ca o minge
ce-i bătută cu putere, sare el.

Dar deodată în prăpastia căscată el dispare, Ni se pare-
acum pierdut. Se tânguie părinții, jalnic,

Dau din umeri, temători. Dar ce se vede-acuma iarăși?

E un luciul de comori? Veșmânt vărgat cu flori mărunte
A-mbrăcat și vine demn.

Ciucuri lui îi cad pe brațe, flutură panglici pe piept,
Ține-n mână lira de-aur, ca un Phoebus mititel, Și o
ia încet pe margini mai în față. Ne mirăm.

Fericiți părinții în extaz își cad în brațe.

Ce-i lucește-așa pe creștet? Greu rămâne de ghicit.

E podoabă aurie? Sau e flacăra de duh?

Astfel el în neastâmpăr mișcă încă de copil,

Anunțând pe viitorul mândru maistru al frumseții,

Căruia prin mădulare-i curg eterne melodii. Astfel îl
veți auzi, admirând și voi minunea!

CORUL

Numești o minune aceasta,

Tu născuta în Creta?
Cuvânt, ce poetic învață, Tu
n-ai ascultat niciodată?
N-ai auzit niciodată-n Ionia
Și niciodată-n Elada
Divina, eroica bogăție
A legendelor mari, strămoșești?

Tot ce astăzi
Se mai petrece
E numai jalnic ecou Al
mărețelor zile străbune.
Povestea ce-o spui
Nu se aseamănă
Cu ceea ce draga minciună,
Ce stă mai presus de-adevăr,
Despre fiul, ne cântă, al Maiei¹,

Cel gingaș, dar tare, Sugaci
abia născut,

1. Aici și în versurile următoare e vorba despre zeul Hermes.
În lână-nvălit, curată, de scutece,
Și-ncins în mândrele văluri
De ceata, ce bate din palme, A
paznicelor, ce veghează lipsite De
orișice bănuială.
Dar dârz micuțul viclean
Își scoate mâni și picioare
Mlădii. Învelișul de purpură,
Greu apăsând, și-l lasă Unde
dormea.
Unui fluture-asemena este, ce
Din silnicia păpușei

Iese, aripi desfăcând
Îndrăzneț, prin eter,
Prin solarul răsfăț, fluturând.

Ca astfel în viu neastâmpăr,
Demon prielnic și veșnic să fie
Tuturor hoților
Care folosul și-l caută,
Face de toate
Cu artă isteată,
Stăpânului mărilor
Șterpelindu-i tridentul, ba chiar și lui Ares
El spada i-o scoate din teacă,
Arc și săgeată furându-i lui Phoebus,
Iar lui Hefaistos¹ agere clește;
Chiar lui Joe², tatălui, lua-i-ar
Fulgerul, dacă de foc nu s-ar teme;
Pe Eros el îl învinge Cu
piedici la trântă,

1. *Hefaistos* – fiul lui Zeus și al Herei, zeu al focului pământesc, al vulcanilor și al faunilor.
2. *Joe* – în mitologia latină, alt nume al lui Iupiter; același cu Zeus din mitologia greacă.

Zeitei Kypris¹, care-l mângâie, El
cingătoarea i-o ia.

*Din peșteră se aude o melodie limpede de coarde,
fermecătoare. Toți ascultă și par viu mișcați. Până la
pauză, cu indicație în acest sens, totul e însoțit de
muzică vocală.*

PHORKIAS

Ascultați iubitul sunet,
Fabule, ce v-au vrăjit, Zeii
voștri, de-altădată, În
nimica au pierit.

Nimeni nu vă înțelege.
Vrem cântare mai profundă:
De la inimă porceadă
Ce în inimi vrea s-ajungă!

Se retrage după stânci.

CORUL Dacă la asemeni cântec
Te înclini mișcat de patimi,
Auzindu-l întremate,
Noi simțim plăceri de lacrimi.

Când se face zi în suflet,
Soarele poate pieri, Noi
găsim în pieptul nostru Ce în
lume n-am găsi.

Elena, Faust, Euphorion² *în costumul descris mai sus.*

EUPHORION Cântece, copilărie,
Bucurie dau ființii.
Când, în tact sărind, mă prindeți, Inimi
saltă-n voi, părinții.

1. Alt nume dat zeiței iubirii, Afrodita.
2. Fiul lui Faust și al Elenei (după numele fiului legendar al lui Achile și al Elenei). La Goethe, Euphorion simbolizează poezia, ca un omagiu adus lui Byron, mort în floarea vârstei, în războiul de eliberare a grecilor.

ELENA Dragostea e omenească,
Împreună când sunt doi;
Când sunt trei dumnezeiască
Ea devine, și de soi.

FAUST E-mplinit atuncea totul:
Ești a mea, eu sunt al tău.
Câteșitrei tot împreună,
O, de-ar fi așa mereu!

CORUL	Ani mai mulți cu bucurie Adunatu-și-au lumina În perechea cu copilul. O, unirea lor, deplina!
EUPHORION	Să salt, lăsați-mă! Să sar, lăsați-mă! Un dor m-a cuprins S- ajung în văzduhuri, Un foc m-a încins.
FAUST	Iubite băiat Nu prin înalt! Să nu se întâmple Oase și tâmpile Să-ți sfarmi, Înaltul te rumpe, Scumpe, preascumpe!
EUPHORION	Nu vreau mai mult Pe tărâm să rămân. Nu vreau să ascult. Lăsați-mi mâinile sprintene, Lăsați-mi bucelele, Lăsați-mi veșmintele!
ELENA	Ia aminte, gândește Al cui ești tu! Cum ne rănește De vreme ce sfarmi Ce frumos dobândirăm, Și ce unește.
CORUL	În curând se dezleagă, Mi-e teamă, ce-i leagă.
ELENA ȘI FAUST	De dragul părinților,

Pune tu frâne
La-ndemnuri
nebune, Pune-le,
pune! Podoabă în
pace Fii țării
bătrâne!

EUPHORION

Iată mă stăpânesc
La-ndemn părintesc.

Șerpuind prin cor, el îl trage după sine la dans.

Acestor fete – ușor
La voi da ocol.
Melodia-i pe plac?
Mișcarea – ce-o
fac?

ELENA

Da, soră cu soră,
Jucăuș, tu atrage
Frumoasele-n
horă.

FAUST

O, dac-ar trece!
Joaca nu-mi place,
Durere îmi face.

Euphorion și corul, dansând și cântând, în horă.

CORUL

Când brațele tale
Dulce le miști,
Când, lucind din bucle,
Focul ți-l iști,
Când gleznele tale
Saltă în vânt,
Când umbrele lor
Cad pe pământ,
Tu țința ți-ajungi.
Noi ne-nclinăm,
Și inima noastră Ți-o închinăm.

Pauză.

EUPHORION Atâtea uşoare
 Dragi căprioare!
 La joacă vă chem,
 Proaspăt vă-ndemn,
 Eu sunt vânătorul,
 Voi ȋnta şi dorul.

CORUL De vrei să ne prinzi,
 Nu te grăbi,
 Dorinȋa la urmă
 Şi-a noastră va fi
 Să ne cuprindem,
 Umbră cu umbră.

EUPHORION Din rarişti, dumbrăvi,
 Peste stânci, către slăvi!
 Izbândă uşoară
 Vrea să mă ceară,
 Izbândă mai grea
 Inima vrea.

ELENA ŞI FAUST Ce răsfăȋ! Şi vajnic iureş!
 De măsură nu-i speranȋă.
 Sunet ca de corn s-aude,
 Peste văi, păduri,
 pătrunde.
 Iureşul, cine să-l lege?

CORETIDELE *revin grăbite, una câte una*
 A fugit de noi şi prin hăȋiş
 Se uita la noi chiorăş,
 Una doar, sălbatică,
 El şi-a prins-o în desiş.

EUPHORION *aducând înăuntru o tânără fată*
 Îmi aduc micuȋa plină,

Spre plăcerea mea deplină,
Bucurii îmi fac nebune,
Strângând sânul ce se-opune, Sărutând gura
de fată, Îmi arăt voința toată.

FATA Lasă-mă! Este putere
Și-n asemeni înveliș! Vrerea noastră e mai
mare Decât pare; nu s-a stins! Mă crezi poate
la strâmtoare, Te încrezi în braț prea tare.
Ține-mă, cum m-ai cuprins, Te voi arde într-
adins.

Se preface în flăcări, care pâlpâie spre înălțimi.

Vino după mine-n aer,
Devenim în moarte caier! Prinde țința, ce s-a
stins!

EUPHORION *scuturându-se de ultimele flăcări* Vai, locul
închis, De frunzare încins!
Ce mi-e strâmtoarea? Slobodă-i boarea!
Vânturi în huiet,
Valuri în vuiet, Departe le-aud,
Mă duc să le-ascult.

Urcă sărind tot mai sus pe stânci.

ELENA, FAUST ȘI CORUL

Vrei să semeni caprei negre? Ne e groază de
cădere!

EUPHORION Tot mai sus pe detunate,
Vreau să văd tot mai departe.
Știu acuma unde sunt!
Pe o insulă-pământ,
Rudă mării, rudă zării.

CORUL

N-ai vrea mai bine
Prin văile line
S-adaști, unde struguri
Se coc, mere de aur,

Albastre smochine?

Ah, în țara cu laur
Printre noi rămâi,
Să aibi căpătâi.

ORION Voi pace visați peste toate?
Viseze cine mai poate.
Război e al nostru cuvânt.
Izbândă eu vreau pe pământ!

CORUL Cel ce în pace
Dor de bătaie își face,
Despărțit rămâne pe loc
De orice noroc.

ORION Celor ce țara-i născu,
Luptătorilor tuturor,
Din primejdie-n alta trecând,
Liberi, cutezători fără margini,
Propriul sânge vărsând pe
pământ,

Aducă-le lupta
dobândă Tâlcul cel
sfânt Și nepieritor!

CORUL Cât de sus el a urcat!

Totuși mic el nu ne pare,
În oțel și zale
Ca de luptă îmbrăcat.

ORION Șanțuri, nu, nici ziduri aspre!
Trez în sine fiecare,
Cetățuie de durată

Un bărbat în piept își are.
Cucerii să fiți de nimeni, Să ieșiți pe câmp de
luptă! Se fac fetele-amazoane,
Pruncul un erou ce luptă.

CORUL Sfânta poezie

'Nalțe-se în tărie,
 Departe, departe,
 Frumoasa stea
 Tot mai departe.
 Nimic de ea
 Nu ne desparte.
 EUPHORION Nu, nu ca un prunc apărui.
 În arenă vin, june!
 Cu oameni viteji, împreună,
 Port faptă ce nu mai apune.
 Departe de-aici!
 Acolo departe, acum,
 Deschide-se slavei un drum.
 ELENA ȘI FAUST De-abia ajuns în pragul
 vieții Și în prag de zi
 senină,
 Te dorești grăbit în altă
 sferă, De-ncercări, durere,
 plină. Nimic nu-ți este
 A noastră poveste?
 EUPHORION Legătura noastră-i doar vis?
 N-auziți tunând pe mare?
 Văi răspund și dealuri vaste,
 Față dă oaste cu oaste,
 Mușcă-n țărână chinul
 mare. Iară moartea E o
 lege.
 Orișicine o-nțelege.
 ELENA, FAUST ȘI CORUL Groază-n inimi se alege!
 Moartea-ți este ție lege?
 EUPHORION Să privesc doar de departe?
 Vreau să am la toate parte.
 ELENA, FAUST ȘI CORUL Răsfăț, primejdii, din plin,
 Mortal destin!

EUPHORION Dar o pereche de aripi
 În larg se desface:
 Departe-ntr-acolo
 E zborul ce-mi place!

*S-azvârle în văzduh, veșmintele îl poartă o clipă, capul
său strălucește, lăsând o dâră de lumină în urmă-i.*

CORUL Ikarus! Ikarus!¹
 Jale! Ce jale!

*Un tânăr frumos se prăbușește la picioarele părinților;
cel mort pare o figură cunoscută², dar trupescul
dispare numai decât, aureola³ se ridică la ceruri,
asemenea unei comete, veșmântul și lira rămân pe loc.*

ELENA ȘI FAUST Bucuriei-i urmează
 Tortura cea grea.

EUPHORION *glasul lui se aude din adânc*⁴
 Mamă, în sumbrul ținut Singur
 nu mă lăsa!

Pauză.

CORUL – *cântare de jale*⁵ Singur nu! Oriunde-ai fi! Te
 cunoaștem, ni se pare.
 Când te furișezi din zi,
 Te urmăm în depărtare –

1. *Ikarus* – personaj mitologic, fiu al lui Daedalus. El scapă din labirintul cretan cu ajutorul unor aripi lipite cu ceară. Apropiindu-se, în zborul său, prea tare de soare, aripile i se topesc, și el se prăbușește în mare.
2. Aluzie la poetul Byron.
3. Aureola reprezintă „geniul” lui Euphorion. Anticii făceau deosebire între „spirit” și „suflet”.
4. Din adânc vorbește „sufletul” (umbra) lui Euphorion.
5. În această cântare de jale, Euphorion este identificat cu poetul Byron.

Bocete noi nu rostim, Pizmuim destine rare:
Cântec și-ndrăzneală fost-au Mari prin zile
tulburi, clare.

Ah, născut pentru norocuri,
Cu putere din străbuni,
Te-ai pierdut încă de tânăr, Înflorind peste genuni.
Ochi aveai să vadă lumea,
Simț pentru orice îndemn,
A femeilor ardoare Te-a-nsoțit ca la un
semn.

Astfel te-a cuprins rețeaua
Unde nu mai poți alege,
Și te-ai învrăjbit sălbatic Cu moravuri și
cu lege. Doar la urmă cumpănirea A dat
faptei greutate.
Năzuiai spre măreție,
Ai căzut pe neașteptate!

Cine izbândește însă?
Ce-ntrebare-ntunecată,
Când în fața sorții crunte Sângerează
lumea toată! Dar cântări cântați voi, nouă
Nu mai stați cu suflet mut:
Căci pământul le mai naște,
Cum prin vremi le-a mai născut.
Pauză deplină. Muzica încetează.

ELENA către Faust

S-adeverește-un vechi cuvânt și-asupra mea:
Norocul și frumsețea nu se prea unesc.

Elena își ia adio de la Faust. „S-a rupt al dragostei, vieții legământ.“

S-a rupt al dragostei, vieții legământ. Cu jale-ți
spun, pe veci îți spun un bun-rămas, La pieptul
tău m-arunc, mai stau încă o dat'.

Primește, Persephona, mamă și băiat!

*Îl îmbrățișează pe Faust, trupul ei dispare, veșmântul
și vâlul ei rămân în brațele lui Faust.*

PHORKIAS către Faust

Păstrează strâns din toate ce ți-a mai rămas.

Veșmântul nu-l lăsa. De colțuri și de tiv

Au și început să tragă demoni, cari în jos Pe
celălalt tărâm l-ar duce. Ține-l strâns!

Zeița nu mai e ce-n brațe ai cuprins, Veșmântul
însă e divin. Slujește-te De-asemenea favoare, și
înalță-te:

Te va purta-n eter, și tot ce e vulgar Rămâne
jos, atâta timp cât vei dura.

Ne-om revedea, departe undeva de-aici.

*Veșmintele Elenei se schimbă în nori, îl împrejmuiesc
pe Faust, îl ridică și trec cu el pe sus.*

PHORKIAS ia de jos îmbrăcămintea lui Euphorion, mantaua și lira,
vine în față, înalță exuviile¹ și vorbește E noroc că le
găsii.

Văpaia-a dispărut, ce-i drept, Însă
nimic să nu regreti.

Poți consacra destui poeți Cu
ce-a rămas. Cuvântul O
meserie deveni.

Talente nu pot dăruî.

Le împrumut însă veșmântul.

S-așază lângă o columnă în avanscenă.

PANTHALIS Degrabă-acuma, fetelor! Scăparăm doar
De vraja vechii târfe din Tesalia, Și
de beția murmurată-a vorbelor,

1. *Exuviile* – îmbrăcămintea celui mort.

Ce tulbură auzul – mintea și mai rău.
În jos spre Hades! Căci regina se grăbi
Cu mers adânc să plece. Talpa ei, fie Urmată
de al slujnicelor pas. O vom Găsi la tronul
cel de jos, întunecat.

CORUL Bine primite-s, oriunde, reginele,
 Și-n Hades ele în loc de frunte stau
 Mândre-nsoțind pe cele asemenea, Cu
 Persephona vorbe schimbând.

 Dar noi la o parte
 Adânc risipite, pe câmp
De-asfodele¹, pe lângă plop, Și-
n pășuni fără rod, Timpul cum
ni-l petrecem?

 Ca liliecii scâncind,
 În șoaptă, și în tristețe de duhuri.

PANTHALIS Un nume cine nu și-a câștigat, cine
Spre fapte nobile nu tinde, este al
Stihiilor! Împrăștiți-vă! Eu la
Regina mea mă duc; persoana nu numai Un
merit ne-o păstrează, ci de-asemeni și
Fidelitatea.

Pleacă.

TOATE Redate suntem luminii,
 Persoane nu suntem.
Aceasta prea bine o știm, În Hades
dar nu ne întoarcem.
Natura cea vie În veci
ne cere,
 Cum noi pe ea.

O PARTE A CORULUI

Noi, în freamătul acestor tremurate mii de ramuri,

Lung chemăm și ispitim din rădăcini izvoarele vieții în
mlădițe; și ne-mpodobim cu foi, cu floare multă,

1. Flori din familia liliaceelor, care în Grecia antică simbolizau sterilitatea.

Liber părul să ne fluture-n văzduh prielnic verii. Rod
când cade, se adună un norod și turme, grabnic,
Împingându-se să strângă din belșug și să ciupească.
Și ca-n fața zeilor s-apeleacă toate-n jurul nostru.

ALTĂ PARTE A CORULUI

Noi, de-acești pereți de stâncă, netezi cum ar fi oglinda,
Ne atingem moale, lingușindu-ne sub chip de valuri;
Ascultăm cântec de păsări, ca și fluier de trestii,
Iar de-i strigătul lui Pan, răspunsul nostru e răsunet, Susur
dacă-i, susurăm și noi; de-i tunet, tunetele
Noastre le-nmulțim, de două, trei, de zeci de ori pe urmă.

A TREIA PARTE A CORULUI

Surioare, noi, mai vii lângă pâraie, după râuri
Mari ne ținem, că ne cheamă depărtarea și colina; Tot mai
jos, tot mai adânc în valuri noi udăm meandric Când
câmpia, când livada, când grădina-n dosul casei. Chiparoși
cu vârfuri zvelte prin priveriște înseamnă Cursul țărmlui
și apa oglindind de sus azurul.

A PATRA PARTE A CORULUI

Unduiți unde vă place, noi încunjurăm cu freamăt
Dealul unde cu cârcei pe pari se răsuțește vița;
Vezi acolo toată ziua, cum din patimi, osteneală,
Podgoreanul harnic scoate îndoielnică ispravă. Când cu
sapa, cu hârlețul, când tăind, legând mlădița, El se roagă
de toți zeii, mai ales de zeul-soare.
Bacchus, moaleș, nu prea are grija slugii credincioase, Se-
odihnește sub frunzare, făcând glume cu vreun faun.
Visu-i dă o jumătate de beție, ce-i lipsește El găsește prin
burdufe, prin urcioare sau vreo bute, Răcoros păstrate-n
pivniți ca în noapte de morminte.

Dar când zeii, Helios îndeosebi, cornul de struguri
Și-a umplut, cu boare adiind, udând și dând căldură, Viața
prinde, unde aprig-liniștit trudea vierul, Freamăt e prin
crame, și mișcare prin butuci de vie. Coșuri scârțâie și
sună vedre, cobilițele se

Leagănă spre marea cadă-n care dănțuiesc flăcări.
Astfel sfânta și curata strugurilor bogăție Îndrăzneț
este călcată și strivită cu negrije.

Și răsună în ureche surle-acuma și țimbale,
Căci deodată Dionysos¹ din mistere se ivește, Cu
picioarele de capră fauni vin și făunițe, Printre ei
tipând sughite urecheatul lui Silenus². Nu-i cruțat
nimic! Copitele crăpate zdrobesc totul, Simțurile
fac vârtej și groaznic țiuie urechea.

Beatul se ia după cupă, greu e capul, plină burta...
Grijă are câte unul, el sporește doar tumultul; Mustul
nou să mi-l cuprindă, se golește vechi burduful.

Cortina cade.

*Phorkias se ridică în față, uriașă, dar își leapădă
coturnul, își ia masca și vâlul și se arată sub chipul lui
Mefistofel, pentru ca, dacă va fi nevoie, să comenteze
în epilog spectacolul.*

1. *Dionysos (Bacchus)* – în mitologia greacă, zeul vinului și al viței-de-vie.
2. *Silenus* – zeu asemănător satirilor, despre care se spune că l-ar fi crescut pe Diony sos. Aluzia se referă la măgarul lui Silenus.

ACTUL IV

MUNȚI ÎNALȚI

creste rigide, dințate.

*Un nor se apropie, atinge stâncile, coboară pe podișul
din față, ramificându-se.*

FAUST *desprinzându-se din nor*

În jos, singurătăți adânci privind, sub pasul meu,
Descind cu grijă-acum pe marginea acestui pisc, Și
mă dezbrac de norul meu, ce m-a purtat domol Prin
zilele senine peste țări și peste mări.

Încet de mine se desprinde-n văluri norul alb. Spre
răsărit se-ndreaptă în cutreier, strâns format, Fără
clipiri se ține ochiul după el, mirat. Se schimbă
norul răsfirându-se, se-ncheagă iar, Și alte forme
ia. Vederea nu mă-nșală, nu.

Întins acum pe perne moi, în soare strălucind,
Cu-nfățișare de femeie, văd, aidoma
Unei zeițe. Seamănă cu Juno, Leda, cu
Elena, chipul dulce, maiestuosul, șovăind...

Dar se destramă, vai. Fără de formă, 'ngrămădit,

Se odihnește noru-n răsărit, pare de nea –

Răsfrânge viu al zilei trecătoare mare tâlc.

O ceață gingașă mă împresoară în fășii,

Îmi răcorește piept și frunte, 'nseninându-mă.

Se-nalță-acum încet șovăitoare, tot mai sus,

Mai strâns se-ncheagă. M-amăgește oare chip vrăjit
Uitat de mult, al tinereții prime dar înalt?¹ Comori
din zorii inimii, adânci, îmi izvorăsc,

1. Amintirea Margaretei.

Închipuind iubirea aurorei în avânt,
De-abia-nțeleasa grabnica privire cea dintâi, Ce-a
strălucit apoi mai mult decât orice comori.
Ca o frumsețe sufletească întetește-se
Suava-alcătuire, înălțându-se-n azur,
Cu sine duce tot ce-n mine-a fost și e mai bun.

*O cizmă năzdrăvană, cu care se fac pași de șapte poște, se
ivește. Alta urmează numaidecât. Mefistofel iese din ele.
Cizmele aleargă grăbite mai departe.*

MEFISTOFEL Un mers ca ăsta n-a fost glumă.

Dar spune-mi, ce-ți trecu prin minte, Să te
cobori în grozăvia-aceasta, Prin stâncărie,
dinte lângă dinte? Îmi știi ținutul, ce era
Străfundul iadului cândva.

FAUST La îndemână-ți stau legendele nebune.

Începi acuma iarăși a le spune.

MEFISTOFEL *serios*

Când Domnul-Dumnezeu – nu știi de ce – Ne-a
surghiunit în cele mai adânci abisuri,
Acolo unde-arzând lăuntric, vajnic,
Un foc dădea pârjol și-n visuri, Noi ne găseam
bătuți de groaznica văpaie Într-o poziție
amarnic neplăcută. Toți dracii începură ca-ntr-o baie
De fum, ca înecați, prin colțuri să tușească.
Și iadul se umfla de aburi de pucioasă
Și apăsarea a crescut peste măsură,
Că neteda întinsa scoarță pământească, Oricât de
groasă, trebui la urmă să plesnească.

Și-acuma ai un adevăr în plisc:
Ce-a fost străfund, e astăzi pisc. Învățătură iei,
din tot ce-am spus, Să-ntorci ce-i jos, s-ajungă
sus.

Noi cei ce slugi acolo jos am fost
În liberul văzduh găsirăm rost.
Vădita taină de păstrat
Numai târziu s-a revelat. (Efes., 6, 12)¹

FAUST Îmi este nobil muntele, și mut, Nu-ntreb
de ce-i așa făcut.
Natura, când și-a pus temei,
Pământul și l-a rotunjit curat,
Abisuri, piscuri a închipuit, Și
munte lângă munte a-nșirat.
Colinele c-o trăsătură blândă
Încet spre vale și le-a domolit.
Ca să se bucure de ceva bun,
Nevoie n-are de vârtej nebun.

MEFISTOFEL Aceasta clar ca ziua ți se pare.
Altă părere cel ce-a fost de față are.
Am fost de față când acolo jos, fierbând,
Abisul clocotea văpăi cărând,
Când Moloh², cu ciocanul stânci spărgând, Zvârlea
bucăți de munte-n depărtare.
E plină țara de străine pietre, grele.
Cine explică-asemena putere De
azvârlire ca din praștie în zare? La
astea filozoful nu se prea pricepe, Și
nici o minte nu găsește cale.
Norodul simplu, singur, înțelege.
Și nu se lasă tulburat într-ale sale.
Înțelepciunea sa de mult o spune:
Satan e pricina. Și-i o minune!

Și călători pornesc pe cârjile credinței Spre
piatra dracului, spre-a diavolului punte.³ Nu
izbutește nimeni să-i înfrunte.

1. Trimitere la Epistola către Efeseni a apostolului Pavel.
2. *Moloh* – zeu străvechi din Canaan, căruia i se jertfeau copii. În Noul Testament, Moloh simbolizează iadul.
3. Aluzie la numeroasele legende germane care atribuiau diavolului cutare stâncă sau cutare pod peste prăpăstii.

FAUST E plin de interes s-asculț ce-ți spune gura, Să
văd cum diavolii privesc natura.

MEFISTOFEL Natura fie, cum a fi! Ce-mi pasă!
Destul că-n ea și diavolul era acasă.
Suntem făcuți pentru izbândă – iată-ndemnul!
Tumultul, silnicia, și nonsensul, ne dau semnul!
Dar să-ți vorbesc mai pe-nțeleș, pe cât se poate:
Pe suprafața noastră nu-ți plăcu nimic din toate?
Tu ai cuprins, în larguri nesfârșite văzător,
Împărățiile acestei lumi și strălucirea lor. (Matei, 4)¹
Dar neîndestulat cum ești mereu,
Ispita nu te-a încercat, sau vreo plăcere?

FAUST Ba da! Căci ceva mare mă atrase, cu putere. Ghicește!

MEFISTOFEL Dai din palme, și-am facut-o.
Mi-aș dibui o capitală, pe ales,
C-un centru-n care cetățenii își dau ghes.
Și cu străduțe-nguste, coperișe-nalte,
Cu târg de varză, sfeclă, ceapă,
Măcelării cu mese, roi de muște să încapă, Ospăț
făcând de carne grasă.
Pe-aci te-ntâmpină oricând desigur
Putoare multă și febrilă-activitate,
Apoi piețe largi să fie, străzi mai late, Să
poți lua înfățișare mai aleasă. La urmă,

unde nu mai este poartă, Suburbii să se-
ntindă, prelungite.
M-aș bucura să umblu în caleașcă,
M-aș bucura de zgomotosul vino-du-te, De-
ntoarcerea prin vâlmășeala de furnici, Printre priviri
necunoscute.
Mânând trăsura sau încălecând Mereu în
mijlocul mulțimilor aș fi Cinstit de sutele
de mii.

1. Aluzie la ispitirea lui Isus, așa cum este relatată în Evanghelia după Matei.

FAUST Acestea toate nu m-ar mulțumi.

Te bucuri că poporul se-nmulțește,
Că-n felul său în tihnă se hrănește,
Că se cultivă chiar și-nvață carte –
Deși îți crești numai rebeli, deși...

MEFISTOFEL Și mi-aș clădi apoi, precum se cere, Un
grandios palat prin locuri de plăcere.
Livadă, câmp, întinsuri și colină Să se
prefacă într-o splendidă grădină.
În fața verzilor pereți o glie-catifea,
Poteci ca șnurul, umbre potrivite,
Căderi de apă printre stânci, să dea
Havuzele sărind, parc-ar voi să stea,
Să se înalțe raze, nori să-nfrunte, Șuvoaie
mici țâșnească-n amănunte.
La urmă aș clădi pentru frumoasele cucoane
Comode și intime pavilioane,
Și singur aș petrece-acolo-o veșnicie Cu
dulci femei în sindrofie.
Femei, zic, căci o dată pentru totdeauna Frumoasele
le-nchipui la plural.

FAUST Rău și modern! Sardanapal¹!

MEFISTOFEL Pot ținta năzuinței să-ți ghicesc, deplină? A
fost desigur îndrăzneță și sublimă.
Tu care-n preajma lunii îmi pluteai,
Doar nu-ntr-acolo dorul ți-aprindeai?

FAUST O, câtuși de puțin! Rotundul pământesc Îmbie
încă spațiu mare pentru fapte.
Voi izbuti uluitoare-nfăptuiri,
Putere simt spre-o hărnicie peste toate.

MEFISTOFEL Și astfel glorie ai vrea să dobândești?
Observ, că de la eroine îmi sosești.

1. *Sardanapal* – ultimul rege asirian, devenit proverbial pentru viața sa desfrânată.

FAUST Domnie dobândesc și-n stăpânire mă ridic. Căci fapta-i
totul, gloria nimic.

MEFISTOFEL Se vor găsi însă poeți să te slăvească,
Splendoarea ta în vorbă s-o cuprindă, Prin
nebie, nebunia să aprindă.

FAUST La toate astea tu n-ai parte.
Poți tu să știi pe om ce își dorește?
Ființa ta respingător amară
Nu poate ști ce omului priește.

MEFISTOFEL După voința ta atunci să fie!
Dar gărgăunii spuneți-i, de-ar fi o mie.

FAUST Călătoria vederea mea pe marea-naltă:
Și apa se umflă, clădindu-se ca turnul, strâns, Dar
mai slăbi, născând talazurile, rânduri, Să ia cu iureș
țărmlul, jos și lat, întins.
Aceasta-mi dete-amărăciune; cum răsfățul,
Tumultul, ațâțând cu patimi sângele înnebunit, Ne ia-n
răspăr spiritul liber, care prețuiește Tot ce aieve
drepturi poate fi numit.

Credeam că-i întâmplare, dar priviri mi-am ascuțit.
Talazul sta, apoi se-ntoarse de pe locul Ce cucerise,
părăsindu-și țința.
Dar vine ceasul și talazul își repetă jocul.

MEFISTOFEL *ad spectatores*

Deloc nu-i nouă pentru mine vestea,
De zeci de mii de ani cunosc acestea.

FAUST *continuând cu pasiune*

Tălăzuită, apa dă năvală unde poate,
Sterilă, zămisbind sterilitate,
Se umflă, crește, curge-acoperind Ținutul sterp,
miasme-mprăștiind.
Și valul stăpânește-nsuflețit ca de-o putere, Dar se
retrage. Și ispravă nu-i, că valul iară pierе.
Mă dezoleaz-aceasta – aproape mă-nspăimântă.
Stihii ce, fără scop, dezlănțuite se avântă.
Cutează duh aici pe sine să se-ntreacă.
Aici aș vrea să lupt, să văd stihia cum s-apleacă.

Și-i cu putință! – Curgătoare, precum este,
Orice colină ea mi-o ocolește,
Oricât de trufașă ea s-ar mișca, O mică
înălțime-n cale-i poate sta, O mică
adâncime o atrage însă-n ea.
Aici mi-aș face-n gând degrabă planul! Prilejuiește-ți tu
plăcerea rară,
Domnia mării s-o alungi de pe limanul
Luat în stăpânire, îngustează-i udele hotare, Silind-o-n
sine să se tragă tot mai tare.
Aș ști ce noimă are orice pas.
Aceasta mi-e dorința. – Îndeplinește-o!

*În depărtare, din partea dreaptă, în spatele spectatorilor
s-aud tobe și muzică războinică.*

MEFISTOFEL Mi-ar fi ușor. – Auzi tu tobele departe?

FAUST Iarăși război! Iarăși năpastă! Cumintelui nu-i place asta.

MEFISTOFEL Război sau pace! E cuminte osteneala De a porni. Ce-ți mai aștepți sorocul?
La pândă stai, să prinzi prielnică o clipă.
Prilejul ți se dă; încearcă-ți tu, acum, norocul.

FAUST Să mă scutești de ghicitori cum sunt acestea. Pe scurt explică-te, ce-i fi voind?

MEFISTOFEL Nimic nu îmi rămase ascuns, călătorind. De grele griji e împăratul frământat.
Când noi, glumind, l-am desfătat,
Și bogăție falsă i-am trecut în mână, O lume-ntreagă-avea la îndemână.
De tânăr hărăzit îi fuse tronul.
Dar îi plăcu să judece greșit, ca omul:
Credea că pot să facă treabă bună Domnia și cu desfătarea împreună. Credea că-i de dorit să fie-așa!

FAUST Mare greșală. Cel ce poruncește va căta O fericire în poruncă să găsească.
Pieptul îi este plin de-naltă vrere.
Dar ceea ce el vrea, se cere
Să fie ascultat fără-ntrebare.
Ce el fidelului supus șoptește, se va face.
Și lumea toată cade-n admirare.
Așa rămâne el înalt, prin har.
Plăcerile oricum te fac vulgar.

MEFISTOFEL Nu este el așa. Din plin a tot gustat Și-mpărăția s-a cam destrămat.

Răspunde tu, de nu e anarhie într-o țară,
Unde cel mare cu cel mic se luptă,
Unde se-alungă frații și s-omoară,

Unde război își fac orașele, cetate cu cetate,
Și breslele cu nobilimea țin gâlceavă, Vlădicul cu
capitul¹ și cu a sa comunitate, Și unde doi, de se-
ntălnesc, și-ar da otravă. Chiar și-n biserici a
pătruns omorul, În fața porților pierdut e călătorul.
Cutează fiecare azi mai mult ca altădată. Căci a trăi
înseamnă să te aperi. – Iată!

FAUST Și trebile mergeau, și șchiopătau să cadă, Apoi se
răsturnară peste cap, grămadă.

MEFISTOFEL Și voie-a face stările de-ocară, Nimeni n-avea.
Și fiecare mare se visa.

Chiar cel mai mic – deplin din cale-afară.

La urmă cei mai buni se săturară,

Cei vrednici cu puteri se ridicară,

Spunând: „Să fie domn cel ce va face rânduială,

1. *Capitlu* – unitate administrativă bisericească, la catolici.

Că împăratul nici nu poate, nici nu vrea;

Nou împărat s-alegem, să însuflătească

Împărăția iar, s-asigure-ntr-o lume

Creată proaspăt bunăstarea-anume,

Și pacea cu dreptatea s-o căsătorească.“ FAUST

Ideea sună cam popește.

MEFISTOFEL Erau popi într-adevăr. Ei burta plină și-o
chiverniseau, Mai mult ca alții la isprăvi
participau.

Răscoala se-ntețea, și ei o binecuvântau. Și-acuma

împăratul, căruia-i făcurăm bucurie, Se trage-aici cu
oastea, pentru bătlie.

FAUST Îmi pare rău de el, era deschis și bun.

MEFISTOFEL Vino să dăm speranțe celui încă viu,
Să-l liberăm din trecătoarea-ngustă, rea.
Scăpat o dată, fi-va pentru mii de ori.

Desigur zarurile vor cădea, dar cum, nu știu.
De va avea noroc, avea-va și vasali de-așijderea.
*Trec amândoi peste clina din mijloc, iscodind așezarea
oastei în vale. De jos răsună tobe și muzică războinică.*

MEFISTOFEL Poziția, oricum, e bine-aleasă. Vezi?
Ne-alăturărăm noi, izbânda lui va fi deplină.

FAUST Dar ce-ar mai fi de așteptat aici?
Înșelăciune! Amăgire goală! Aiurezi?

MEFISTOFEL O cursă de război, spre-a birui în bătălie!
Gândește-te la urmărita țintă, și așa să fie!
Dacă-mpăratului noi îi păstrăm
După dorință tron și țară,
Tu-ngenunchezi, primind spre stăpânire Feudul unui
țarm fără' de hotare.

FAUST Multe isprăvi îți numeri cu mândrie. Câștigă tu
acum și-o bătălie!

MEFISTOFEL Chiar dimpotrivă, tu ai s-o câștigi acu, De astă
dat' generalisim ești chiar tu.

FAUST Înaltă cinste îmi urezi, să-ncep A
porunci, unde nimica nu pricep.

MEFISTOFEL Statul major purta-va toată grija, Într-astfel
mareșalul fi-va-acoperit.
Neajunsuri de război am presimțit,
De-aceea eu consiliul de război
Mai dinainte l-am alcătuit
Din vechi, străvechi puteri de munte, Ca
Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne; Bine de
cel ce poate să-i îndemne.

FAUST Ce văd acolo-atât de strașnic înarmat? Norod
muntean ai ațâțat?

MEFISTOFEL O, nu! Din toate acele zdrențe Eu
am ales doar chintesențe.

*Apar Cei Trei Puternici. (Sam.
II, 23, 8)¹*

Iată-i că vin vlăjganii mei!
Îi vezi de vârste foarte felurite,
Și-n felurite haine și armuri,
Și drumuri veți avea-mpreună potrivite.

Ad spectatores.

Azi gulerul de cavaler și zaua
Oricărui băiețuș îi place. Și,
alegorici cum îmi sunt calicii,
Tovărășie bună între ei vor face.

*RĂZBOILĂ tânăr, ușor înarmat, pestriț
îmbrăcat* Când unul mi se uită-n
ochi, Cu pumnul am să-i umplu
gura.

Iar pe-un fricos, de-o ia la goană,
De păr îl prind și-l trag de-a dura.

*STRÂNGE-TOT cu înfățișare bărbătească, bine înarmat, bogat
îmbrăcat* Așa isprăvi sunt toate numai pozne, Și-ți
pierzi doar zilele cu ele.

1. Aluzie la cele trei căpetenii războinice pomenite în Cartea a doua a lui Samuel, 23, 8–13.

Prădarea, jaful, sunt o bucurie.
Neînsemnat e restul, toate cele.

ȚINE-STRÂNS vârstnic, bine înarmat, fără uniformă Cu
asta însă mult n-ai câștigat, ia seamă, Un
mare bun ce grabnic se destramă!
În freământul vieții el se face tot mai mic.
Bine-i să iei, dar mult mai bine să păstrezi;
Fă loc să stăpânească vârstnicul voinic Și
nimeni n-o să-ți ia nimic.
Coboară toți mai adânc.

REGIUNE MUNTOASĂ

*De jos s-aud tobe și muzică de război. Se-nalță cortul
împăratului. Împăratul, generalisimul, trabanți¹.*

GENERALISIMUL Ideea-mi pare încă bine cumpănită, Că ne-
am retras în valea mai ferită, joasă,
Oștirea-ntreagă chibzuit îngrămădită.
Nădăjduiesc c-alegerea să fie norocoasă.

ÎMPĂRATUL Ne cam mâhnește, pe stăpân și slugă, Retragerea
ce seamănă c-o fugă.

GENERALISIMUL Privește-aici, stăpâne, către flancul drept:
Teren, cum și-ar dori, războinic, orice gând.
Nu-i prea piezișă clina, dar ușor nu-i de luat, Nouă
prielnică, dar nu pentru-un dușman înaintând, Pe
jumătate noi suntem ascunși pe-un plan unduitor.
Desigur cavaleria nu se încumetă pe-asemenea pripor.

ÎMPĂRATUL Nu îmi rămâne alta decât să laud tare.
Aicea brațul, pieptul pot fi puse la-ncercare.

GENERALISIMUL Aici pe câmpul din mijluc, întins,
Falanga are-ncedere să lupte, Și
lăncile lucesc, sclipind în aer,

1. *Trabanți* – soldați din garda unui principe.

La soare prin fâșii de neguri, rupte,
Se zbate-n sine-ntunecat pătratul¹, Cu miile s-
aprend spre faptă mare.
Imagine îți faci despre puterea masei. Ea va răzbi-
n dușman oricât de tare.

ÎMPĂRATUL Privire de ansamblu am întâia oară.
Asemeni oaste face singură cât două.

GENERALISIMUL Din stânga nu am nici o veste.
Va fi înverșunată apărarea.
Pietrosul țanc, lucind acum de arme,

Păzește trecătoarea și strâmtoarea, Prevăd, aici
dușmanii își vor frânge Neașteptat puterile în sânge.

ÎMPĂRATUL Acolo-i văd venind, viclene rubedenii,
Cei ce-mi ziceau unchiaș, sau văr și frate,
Cei ce puterile-mi răpeau pe furișate,
Ca, învrăjbiți, să jăfuiască-mpărăția,
Cu toții înțelegeți să se răscoale împotriva mea.
Mulțimea șovăie, nehotărâtă parcă, Și curge-n urmă,
iureș ca să dea.

GENERALISIMUL Iscoadă credincioasă ne sosește, Coboară-n grabă
de pe stânci c-o veste.

ÎNTÂIA ISCOADĂ Ne-a izbândit, isteată, arta
Și meșteșugul ca pe strună,
De-a iscodi în dreapta, stânga, Dar nu
aducem veste bună. Mai sunt cinstiți, ce ți
se-nchină, O ceată mică credincioasă.
Dar toți își scuză șovăirea
Cu fierberea primejdioasă.

ÎMPĂRATUL Să te păstrezi pe tine, iată sfatul Ce egoismu-l dă,
onoarea nu, nici datoria.

1. Prin pătrat se înțelege falanga romană.
Nu vă gândiți că un incendiu vecin Vă
mistuie și vouă bogăția.

GENERALISIMUL Altă iscoadă vine-aproape cu sfială, Și
pare-a tremura de oboseală.

A DOUA ISCOADĂ La-nceput ni se păruse
Că domnește zăpăceală, Dar
deodată se ivește Noul
împărat cu fală.
Și pe drumuri hotărâte

Merg acum ostașii noi, Desfăcând
steagul minciunii, Ca și turmele
de oi.

ÎMPĂRATUL Un împărat potrivit se ridică.

Într-astfel, simt că *eu* sunt împărat.
Doar ca ostaș mă îmbrăcam în zale, Astăzi
cu har mai 'nalt le-am îmbrăcat.
Pe la serbări, oricât de strălucite,
Simțeam primejdia că îmi lipsește.
Îndemn dădeai la simplă joacă, Dar
inima visa turnire, vitejește.
Și dacă nu mă sfătuiți să las războiul, De
mult prin fapte-aș străluci ca un erou.
Pecetluit eu mă simții de libertate În
foc când m-am văzut om nou.
Cumplit mă atacase elementul¹, Iluzie
era, dar mare; mă cutremurai.
Triumfuri, glorie visând, și măreție,
Voi împlini acum, ce păcătos lăsa.

*Crainiciisunt pregătiți pentru provocarea
contraîmpăratului. Faust, în zale, coiful pe jumătate
închis. Cei Trei Puternici, înarmați și îmbrăcați ca mai
înainte.*

FAUST Venim și noi, nădăduim neocărâți.

Prevăzători ne-am dovedit și nelipsiți.

1. Focul (vezi actul I).

Tu știi că sunt iscoditori munteni, Cei
ce citesc scripturile naturii.
Căci duhuri, ce de mult au părăsit câmpia, Au
îndrăgit înaltul munte, stâncăria.
Ele lucrează-adânc, sub temeliile pădurii,
În suflul nobil al miresemelor bogate,
Amestecând stihii prin labirinte aparente,

Unică grijă au de-a născoci vreo noutate;
Cu diafane degete, ce în materie se-implântă,
Ele clădesc figuri vârtoase, transparente,
Pe urmă în cristal¹ și-n veșnica-i tăcere Ele
zăresc ce-n lume sus se-ntâmplă.

ÎMPĂRATUL Am auzit și pe cuvânt te cred.
Dar fă-mă, ce se-ntâmplă, să pricep.

FAUST Cel necromant² din Nursia, sabinul, Ți-e
slugă credincioasă și cinstită.
Cumplit îi fâlăia, în jur, destinul.
Surcelele s-aprinsesă, se-ncinse focul. Și
lemnurile de rug erau în juru-i așezate, Cu
smoală, cu pucioasă-amestecate: Nici om,
nici Dumnezeu, nici drac nu mai Puteau s-
ajute; dar a putut o maiestate. Era la Roma.
Îți rămâne-ndatorat, Mereu el poartă grijă
drumurilor tale.
Din ora-aceea el pe sine s-a uitat,
Și iscodește steaua și-adâncimile cu zel
Doar pentru tine. Iar pe noi ne-a-nsărcinat Să-ți
stăm într-ajutor. Sunt mari puterile Sălășluite-n
munte, libera natură.
Prostia popilor neîncetat o-njură.

1. Modelarea cristalelor este atribuită aici unor duhuri care ar lucra în munte. Credința că în cristale se pot vedea întâmplări, depărtate sau viitoare, era obișnuită printre magicieni.
2. Faust îi aduce aminte împăratului de vrăjitorul pe care suveranul l-a scăpat la Roma de la moartea pe rug.

ÎMPĂRATUL La sărbători, când oaspeții ni-i salutăm,
Ce vin senini, alături să se desfăteze, Ne
bucură-a vedea cum toți se îmbulzesc
Cuprinsul, spațiul sălilor să-l îngusteze.
Bine-venit ne este însă omul brav

Ce vine-ntr-ajutor și larg deschide poarta, Când
ceasul dimineții stăpânește îndoielnic, În cumpănă
având deasupra soarta.

În clipa mare însă-aici, această mână
Se trage hotărâtă de pe spada la-ndemână, Cinstește
clipa, când atâtea mii de oameni Purced să lupte pentru
mine sau potrivea mea. Bărbatul e bărbat! Cel ce
dorește sus pe tron să stea Să fie însuși vrednic de-o
asemenea onoare.

Fantoma, ce-mpotrivă mi s-a ridicat,
Ce însăși se numește domn și împărat,
Conducător al oastei, mare ca nici unul, În
țara morții fie-mpins cu pumnul.

FAUST Oricum, spre-a-ndeplini mărețe fapte, Să-ți pui
în joc chiar capul nu e bine.

Nu-i coifu-mpodobit cu creastă și cu pene?

El fruntea apără, ce vitejia întreține.

Ce-ar face fără cap aceste mădulare?

Când ațipește-acela, cine le mai pune în mișcare?

Se-ntramă grabnic ele, dacă el se-ntramă.

Și brațul știe dreptul să și-l folosească, Căci
el ridică scutul, capului o apărare. Și spada

își cunoaște datoria vitejească, Abate

lovitura, lovitură dă la creștet. Piciorul

vrednic parte la izbândă ia,

Și sprinten sare-n ceafa celui ce-a cădea.

ÎMPĂRATUL Așa-i mânia mea. Așa mi l-aș trata.

Și capu-n scaun pentru talpă l-aș schimba!

CRAINICII *se-ntorc*

Nici o cinste, prețuire, Ceia nu
ne-au arătat.

Nobila noastră solie Numai râs a provocat:

„Ca ecoul într-o vale V-a pierit scump
împărat.

Când de el se pomenește,

Basmul spune: – A fost odat’!“

FAUST Fideli, cei buni îi stau alături, După dorința lor cea dreaptă Dă ordin de atac. Momentul e prielnic.
S-apropie dușmanul, oastea ta așteaptă.

ÎMPĂRATUL Renunță împăratul la comandă.

Către generalisim.

În mâna ta eu pun îndatorirea toată.

GENERALISIMUL Aripa dreaptă să se pună în mișcare! Stânga vrăjmașului, ce tocmai suie, În fața vajnicei juneți va da-napoi Un pas, și-apoi pe fugă o să-i puie.

FAUST Îngăduie ăstui erou mai sprinten, Printre ai tăi să dea din pinten, Să se înlănțuie cu alții-n rând, S-arate ce puteri o fi având.

Arată spre dreapta.

RĂZBOILĂ *vine în față*

Obrazul cine mi-l arată, și-l mai vede Numai cu fălcile zdrobite, sus și jos. Iar spatele de mi-l întoarce cineva Numaidecât i-atârnă capu-n jos.

Și dac-ostașii tăi atunci lovesc

Cu ghioaga, ca și mine de turbați, Dușmanii cad, claie-grămadă, În propriul sânge înecați.

Pleacă.

GENERALISIMUL Falanga să pornească-acum după acesta, Să-ntâmpine dușmanul cu tărie,
Colo spre dreapta rândul lor se clatină, De-ai noștri scuturat în prăfărie.

FAUST *arătând spre cel din mijloc*

Urmeze-atunci și-acesta, cum îi spui. Vijelios, răpește toate-n calea lui.

STRÂNGE-TOT *vine în față*

Viteze, cetele vor ’nainta,

De setea prăzii fi-vor însoțite. Și toate-o țință
vor avea:

Pe potrivnic să-l înfrunte,
Și bogățiile din cort să-i ia.
Falanga mișcă, eu în frunte!

PRINDE-PRADĂ – *vivandieră; i se alătură cu lingușire* Nevăstică
nu-i prea sunt, Însă el ibovnic mi-este, Și rod
culegem ca-n poveste. Mândra-i cruntă, când
cuprinde, Și nu cruță, când răpește.
Îngăduit e totul, de se prinde!

Amândoi pleacă.

GENERALISIMUL La flancul stâng era de prevăzut Că dreapta lor
încearcă marele asalt. Ne vom împotrivi avântului
turbat,
De-a cuceri îngusta trecătoare spre înalt.

FAUST *face un semn spre stânga*

Mai bagă, rogu-te, în seamă Și pe acesta, căci nu
strică-ntru nimic, Cei tari să se-ntărească înc-un pic.

ȚINE-STRÂNS *vine în față*

Să n-aveți grijă pentru aripa din stânga.
E asigurată stăpânirea pe deplin, Unde eu sunt. Și nu
despică Nici trăsnetul tărâmul ce în mână țin.

Pleacă.

MEFISTOFEL *coborând de pe înălțime* Priviți
acum acolo-n fund.

De după stânci, figuri robuste,
Ostași apar de pretutindeni
Să-nchidă căile înguste;
Cu coifuri, zale, spadă, scuturi, Un zid
făcând, cuprinși de-ndemn, Pentru atac
așteaptă semn.

Încet, către știutori.

De unde vin, să nu-ntrebați.

Desigur, timpul nu-l pierdui.
Și am golit atâtea săli, unde armuri Stăteau în
rânduri, de-a-n picioare sau călare, Parcă stăpâni
încă pământului.
Fuseseră-mpărați, și cavaleri, și regi, Acum
armurile sunt goale căsului de melci.
Cu ele câte duhuri s-au gătit,
Medievale-n față ne-au ieșit, De
spiriduși popor select; De astă
dată fac efect.

Tare.

Și auziți cum furia îi ia,
Cum se ciocnesc cu sunete de tinichea. Mai
flutură câte-o fâșie pe cotor de steag, Un aer
proaspăt așteptând din larg. Un vechi popor
e-aicea gata, S-amestecă în cearta nouă ceata.

*Răsunet grozav de trâmbițe, de sus; în oastea dușmană,
vădită șovăire.*

FAUST S-a-ntunecat în față orizontul, Ici-colo
doar clipește tainic Câte-o răsfrângere;
însângerate Arme lucesc pe-ntinsul
plainic. Pădure, stânci și atmosferă,
Întregul cer s-amestecă în toate.

MEFISTOFEL Se ține flancul drept puternic; Văd înălțându-
se-n grămadă
Pe Războilă, uriașul sprinten, În felul său
lucrând în grabă.

ÎMPĂRATUL Întâi văzui un braț izbind, Acum s-agită o
duzină.

Nu e firesc ce se petrece.

FAUST N-ai auzit de dâre de lumină, Ce prin Sicilia
s-arată?¹

Acolo în amiază plină,

La înălțimi de aer mijlocii,
Ca în oglinzi din cele clare Răsfrânte-apar vedenii
rare:
Orașe se ivesc pe-o clipă în eter, Grădini se-nalță și
coboară,
Răsfrânte chipuri în oglinzi de cer.

ÎMPĂRATUL Ciudat e totul! Lănci departe Se văd în zare
fulgerând,

Pe lucii sulii în falanga noastră
Mărunte flăcări scânteie jucând.² Năluca-i stranie din
cale-afară.

FAUST Să ierți, stăpâne, astea-s urma
Unor naturi și spirite pierdute,
Reflex al Dioscurilor³ de altădată, Pe cari
corăbieri jurară mii și sute;
Ele-și adună-aici puterea înc-o dată.

ÎMPĂRATUL Dar spune-mi: cui vom fi îndatorați, C-asupra noastră
s-a-ndreptat natura, Și-n grija ei și-a întrecut măsura?

MEFISTOFEL Începe vorbă? Meșterului mare, Care ursita ta în
grija sa o are.

1. E vorba de fenomenul optic numit fata morgana.
2. Descărcări electrice, cărora superstițioșii le dădeau diverse nume.
3. Vezi nota 1 de la p. 302.

Amenințarea ce te paște
Îngrijorări în el și-acum mai naște. Recunoștința lui
vrea să te scape, Chiar dacă el ar fi să piară.

ÎMPĂRATUL Poporul jubila, purtându-mă în mare pompă,
Eram cine eram, ocazie atât de rară,
Și am găsit că nimerit ar fi să dăruim O adiere, aer
proaspăt, bărbii albe. N-am dobândit la popi
favoare, Dar o plăcere le-am stricat încalte. Și
după ani, acuma să mă bucur oare De urmarea
unei bune fapte?

FAUST O inimoasă binefacere din plin rodește; Întoarce-ți
doar în sus privirea: Maistrul pare să trimită-un
semn, Și tâlcul i-l vădește firea.

ÎMPĂRATUL Un vultur prin tării plutește.
Și un grifon amenințându-l pășărește.

FAUST Din semne tâlc aleg și scutur:
Grifonul e o fabuloasă fiară, Cum poate el de sine
într-atât să uite, Să se măsoare c-un autentic
vultur?

ÎMPĂRATUL În cercuri largi își dau
Acum ocol; dar iată cum în pripă Unul asupra
celuilalt s-azvârle, Gâtlej și piept să-și sfășie-ntr-o
clipă.

FAUST Și iată cum zbârlit grifonul, Cu smocuri smulse,
paguba și-o are. Cu leonina-i coadă, steag căzut,
Peste pădure, prăbușit, dispăre.

ÎMPĂRATUL Precum ai tâlcuit, așa să fie!
Accept, ce sus văzurăm, cu mirare.

MEFISTOFEL *spre dreapta*
Lovituri des repetate,
Când în față, când în spate,
Pe dușmanul nost' l-așteaptă.
Se înghesuie spre dreapta, Încurcându-se în luptă,
Aripa în două ruptă.
Iată cum falanga noastră
Vârful ager își îndreaptă,
Ca un trăsnet dă spre dreapta Și în locul slab pătrunde.
Ca-n furtună val și unde Scapără spadă de spadă În
sălbatica grămadă. Cu dușmani luați din coastă,
Biruința-a fi a noastră!

ÎMPĂRATUL *spre stânga, către Faust* Vezi, acolo nu e bine,
Rândul nostru nu se ține,
Nu văd pietre aruncate,

Stânci, mai jos, sunt ocupate, Iar mai sus sunt părăsite.
Vin dușmanii cu duiumul
Apucând acum spre drumul Ce pătrunde-n trecătoare.
O, sfârșit! Înșelătoare Fost-a arta voastră mare!

Pauză.

MEFISTOFEL Îmi vin și corbii mei, pereche, Mi-aduc solie la ureche?
Mă tem că veștile sunt rele.

ÎMPĂRATUL Culoare au ca a soliei.
Vin cu cernitele vântrele
Spre noi din focul bătăliei.

MEFISTOFEL *către corbi*
Mai croncăniți ca altădat'? Nu pier cei ocrotiți de voi,
Căci sfatul vostru-i bun de-urmat.

FAUST *către împărat*
Știu porumbei, ce duși cu sila Se-ntorc din țări
îndepărtate La cuibul unde li-i prăsila.
Mai altfel sunt aceștia doi: Poșta porumbeilor
slujește pacea, A corbilor cerută-i de război.

MEFISTOFEL S-anunță, cum vedeți, nefastă O încolțire de
năpastă În preajma stâncii cu eroi.
Pierdută e și ultima colină. Dac-ar lua acum și
pasul, Beleaua-ar fi deplină.

ÎMPĂRATUL La urmă, iată-mă tot înșelat.
Voi m-ați atras în cursă, în rețea. Cu groază văd,
sunt strâns în ea.

MEFISTOFEL Curaj! Mai este poate o ieșire.
Răbdare! Are-ntorsături norocul. De obicei
nevoia-i mare la sfârșit.

Soli siguri am pentru tot locul.
Poruncă dați, și-am poruncit.

GENERALISIMUL *care a sosit între timp*
Cu aceștia te-ai unit, datornic;

Mi-ai pricinuit tot timpul doar măhnire.
Nu face vraja un noroc statornic.
Și bătăliei nu-i pot da vreo-ntorsătură.
Au început-o ei, ei s-o sfârșească amândoi. Îți dau toiagul
înapoi.

ÎMPĂRATUL Păstrează-l până-n ceasuri bune, de-or veni, Căci am intrat
în joc ca orbii. Mă înfior de mușteriu scârnav Și de
intimitatea lui cu corbii.

Către Mefistofel.

Toiagul să-ți confer, nu-i nimerit,
Nu-mi pari bărbatul potrivit,
Însă dă ordine, și cată-a ne scăpa!
Întâmplă-se orice s-a întâmpla!

Intră în cort cu generalisimul.

MEFISTOFEL Oh, ocrotească-mi-l toiagul, tâmpul.
Nouă folos nu ne-ar aduce.
Avea pe el un semn, o cruce.

FAUST Ce-i de făcut?

MEFISTOFEL

Ce s-a făcut!

Voi, negri veri, acuma veți zbura La
iezerul cel mare. Salutați undinele.
Rugați-le din apa de nălucă să ne dea.
Prin meșteșuguri femeiești, știu ele
De existență să despartă aparența, Și
orișicine jură că aceasta-i existența.¹
Pauză.

FAUST Neapărat că negrii noștri corbi

S-au lingușit stăruitori pe lângă zânele de apă,
C-a și 'nceput să picure pe ici, pe colo. Prin
multe locuri, care niciodat' n-adapă, Țâșnește-
nfiripându-se câte un izvor. Se-nmoaie-acum
triumful lor.

MEFISTOFEL Întâmpinat astfel, e încurcat Chiar
cel mai îndrăzneț cățărător.

FAUST Un râu deplin puternic se revarsă,
Mai multe-apoi, prin stâncăria arsă,
În arc un fluviu face o cascadă,
Pe un podiș întins să cadă, Și-nspumegat
dă vuiete în cale, Treptat s-azvârle-apoi
în vale.
Ce-ajută-mpotriviri eroice, viteze?
Puternic valul năvălește să rețeze.
Mi-e groază mie însumi de sălbaticul noian.

1. Aluzie ironică la numeroasele discuții filozofice din timpul lui Goethe, în le
gătură cu problema „existenței” și a „aparenței”.

MEFISTOFEL Nimic nu-ntrezăresc din nălucirile de apă.
Numai vederea omului se lasă înșelată.
Pe mine, vezi, mă desfătează cazul năzdrăvan.
Ei cad luați de pe picioare, să se-ntreacă,
Și cred nerozii că se-neacă, În timp ce
sforăie pe loc uscat de tot, Și fug
caraghioși cu gesturi de înot.
Acum e pretutindenii zăpăceală.

Corbii s-au întors.

Domnului¹ meu am să vă laud, Însă
aduce-ți-mi ce caut.
De zor veți merge la făurărie, Unde
piticii fără oboseală Metalul-l bat pe
nicovală.
Și cereți, flecărind de toate,
Un foc cum gândul îl socoate
Arzând, plesnind, cum doar se poate.
Bătaia vâvelor² în depărtare,
Căderea stelelor sub zare, Le
vezi în orice nopți de vară.

Dar fulgerare prin frunzare,
Și stele ce țâșnesc prin rouă,
De-acestea nu se văd cu una, două.
Să vă rugați întâi, va trebui.
De n-or voi, veți porunci.

Corbii pleacă, se-ntâmplă întocmai.

MEFISTOFEL Desfășurați vrăjmașilor întunecimi vârtoase,
Ca pas și drum să-și dibuiască! Rătăcitoare
flăcări pretutindeni, Lumini apoi, ca să-i
orbească!
Cum toate vin, e minunat.
Mai trebuie doar sunete de speriat.

1.E vorba de Lucifer.

2.„Se bat vâlvele“ – fulgere mute (expresie populară românească, folosită în uneleregiumi ale țării).

FAUST Armurile din săli, din cripte,
Se simt la aer întărite; De sus vin
zvonuri seci încoace Din
găunoasa lor găoace.

MEFISTOFEL Nu-i nimeni să-i mai poată înfrâna.
Răsună a război de zale, dac-ascult, Ca
în suave timpuri de demult.
Și platoșe și viziere, ce nu iartă,
În chip de guelfi și gibelini,
Reînnoiesc de zor eterna ceartă Și
tari ca moștenitul lor păcat
Se dovedesc mereu de ne-mpăcat. Străbate
vuietul în lung și-n lat.
La toate marile serbări drăcești
Efectul cel mai bun, mai strașnic, Îl
are ura între frați, cum bănuiești.
Răsună a mânie, panic,

Și uneori tăios, satanic, Și
colcăie în vale vajnic.

*Tumult războinic în orchestră, care se preface treptat
în cântece militare mai senine.*

CORTUL CONTRAÎMPĂRATULUI

*Tron, bogăție strânsă la un loc. Strânge-Tot,
Prinde-Pradă.*

PRINDE-PRADĂ Noi suntem totuși cei dintâi aici.

STRÂNGE-TOT Nu zboară corb mai repede ca noi.

PRINDE-PRADĂ O, ce comori-minuni grămadă zac! Prea
multe sunt chiar pentru doi.

STRÂNGE-TOT E locul doldora-ncotro apuc. Și
cele strânse cum le duc?

PRINDE-PRADĂ Covorul mi-ar plăcea, pernița de aprod.
Că așternutul mi-e cam incomod.

STRÂNGE-TOT Atârnă-aici luceafăr de oțel,
De mult îl caut cu fierbinte zel.

PRINDE-PRADĂ Manta de purpură, cu tiv de aur. Visez cu poftă de
balaur.

STRÂNGE-TOT *luând arma*

Cu-aceasta faci prăpăd de zor, Și omorând mergi
înainte.

Ai desfăcut lăzi ferecate, Dar ai cules cam fără
minte. Las' vechiturile la locul lor Și ia mai
bine-această ladă. E solda, ce-i merită oastei,
În burta ei – aur grămadă.

PRINDE-PRADĂ Cumplit de grea, oricum apuc. Eu n-o ridic, și nu o
duc.

STRÂNGE-TOT Apleacă-te, și țin-te tare.
Ți-o pun eu bine de-a-n spinare.

PRINDE-PRADĂ O, vai! O, vai! Povara
Îmi rupe oasele din șale.
Lada cade și se deschide.

STRÂNGE-TOT Ei, aur roșu se prăvale.
Apleacă-te și strânge moșuroiul.

PRINDE-PRADĂ *se ghemuiește jos*
L-adun în poală, că-i de-ajuns. Sunt galbeni roșii, de
tot soiul.

STRÂNGE-TOT Destul, destul! Și fugi acum!
Ea se ridică.
O, vai, ți-e șorțul ca un ciur. Și unde mergi, și
unde stai, Comori tu sameni împrejur.

TRABANȚI *de-ai împăratului*
Prin vistieria-mpărătească, loc oprit, Ce dregeți voi, ce-
ați iscodit?

Strânge-Tot și Prinde-Pradă dau iama la comorile împărătești.

„E locul doldora-ncotro apuc.

Și cele strânse cum le duc?“

STRÂNGE-TOT Ne-am pus viața la mezat,
Din pradă partea ne-am
luat. Prin cort dușman ne-
am înfruptat, Așa-i viața
de soldat.

TRABANȚII În ceata noastră nu se
potrivește Să fii soldat

și hoț deodat'! Cel ce s-
apropie de împărat Să
fie un cinstit soldat!

STRÂNGE-TOT Știm noi ce-i cinstea îndeobște,
Făcută-n veci la fel să iasă.
Toți suntem de aceeași teapă:
Dă mâna-ncoa! Salut de breaslă!

Către Prinde-Pradă.

Nu mai lăsa ce-odat'
ridici. Și să plecăm
de zor de-aici.

Pleacă.

ÎNTÂIUL TRABANT De ce nu i-ai lipit o sfântă palmă
Obraznicului, dreasă c-o sudalmă?

AL DOILEA Nu știu, cum mă uitam la
amândoi, Aveau un aer de strigoi.

AL TREILEA Vârtej simții, puterea îmi pieri.
Vederea îmi juca și se-mpăienjeni.

AL PATRULEA S-a petrecut cum n-aș ști spune:
A fost o fierbințeală ziua-ntreagă,
O teamă grea, apăsătoare zăpușeală.
Unul mai sta, altul cădea cu fața bleagă.
În băjbâială se lovea,
Vrăjmașul sub loviri cădea,
Și ca o ceață-n fața ochilor plutea.
Și zumzuia și fremăta-n urechi
neîncetat. La fel mereu, și-acum
aicea stăm, Și înșine nu duminim
ce s-a-ntâmplat.

*Vine împăratul, însoțit de patru principii.
Trabanții se depărtează.*

ÎMPĂRATUL Să-i fie cum i-a fi! Noi câștigărăm lupta.

Goana dușmanului pe câmp s-a destrămat. Aici
stă tronul gol, comoara trădătoare, Scumpe
covoare, cu odoare laolalt’.

Noi, apărați cu cinste de trabanții noștri,
Împărătește așteptăm trimiși ce vin, Pe la
noroadă aducând solie bună:

Împăciuită e împărăția pe deplin,
Și dacă-n luptă și magia s-a-mpletit, La
urmă noi tot singuri am răzbit.

Din cer de cade-o piatră, sânge dacă plouă,
Din peșteri de s-aude sunet de minune, Pentru
triumful nostru toate sunt anume.

Căzu vrăjmașul spre batjocură-nnoită,
Învingătorul strălucește, laudă întreită
Aduce Domnului. S-alătură la glasuri
Mulțime de-alte glasuri, glasuri milioane, Cu-
nalte mulțumiri: te laudăm, o, Doamne!

Dar mulțumind evlavios spre ’nalturi, ochii
Eu mi-i îndrept supus și spre micimea mea.
Ziua un tânăr prinț și-o poate risipi, Dar anii
prețul clipei îl vor învăța.

De-aceea mă unesc fără’ de zăbavă
Spre binele împărăției, casei mele, Cu voi,
cei patru demnitari ca patru stele.

Către întâiul.

Tu grijă ai avut de-orânduirea oastei,
De îndrumarea în momentul crucial, În pace
să lucrezi, cum timpul îți va cere, O spadă îți
confer de arhimareșal.

MARELE MAREȘAL

Fidelă ți-a fost oastea, înăuntru-n țară, Fidelă îți
va fi de-acuma și-n afară.

Să-mi fie-ngăduit în sala de serbare,

În burg să-ți pregătesc ospăț, solemnitate,
Alătura să-ți stau cu spada lucitoare, Însoțitor
al maiestății tale-nalte.

ÎMPĂRATUL *către al doilea*

Bărbat viteaz, ce și blândețe-arată,
Tu mare cămăraș să fii! Nu e ușor.
Ești cel mai mare peste servitorii casei, Vei
ține-orând și pace-n tagma slugilor.
Purtarea ta să fie o cinstită pildă
Pe placul domnului, pe placul tuturor.

MARELE CĂMĂRAȘ

A sprijini un gând al domnului, te-nalță: S-ajută
pe cei mai buni, pe răi să-i lași în pace, Și
neviclean să fii, și fără-nșelăciune.
De vezi prin mine, Doamne, bine mi se face.
Cu-nchipuirea la serbare pot să fiu?
Când mergi la masă, apă îți întind și-ți țin
Inelele în palma mea, ca-n ceas senin
Să ți se-mprospăteze mâna-n vasul auriu.

ÎMPĂRATUL Festivități acum nu mă atrag, dar fie!

Căci întărește și a faptei bucurie.

Către al treilea.

Tu mare stolnic ai să fii! Supuse-ți fie De-acum
vânatul, galițe, bucătărie.
Alegerea mâncărilor mie-mi rămână.
Tu le comanzi pe zile și pe săptămână.

MARELE STOLNIC

E-o datorie să postesc până în clipa Când
pusă-n fața ta te bucur-o mâncare.
Cu mine bucătarii au să ostenească, S-aducă
ce-i departe, timpul să-l grăbească. Și
depărtarea, timpul, grijă să nu-ți dea, Că
simplă fi-va masa, după pofta ta.

ÎMPĂRATUL *către al patrulea*

Vorbind fără ocoluri doar despre oște, Pe
tine, tinere erou, te-aleg paharnic.
Mare paharnic, grijă aibi să fie-n pivniți
Belșug măreț de vinuri bune, însă darnic
Să nu prea fii cu tine însuți. Cumpănit, Nu
te lăsa de ispitire cucerit.

MARELE PAHARNIC

Stăpâne, tinerii, încredere de le arăți, Devin
cât bați din palme, repede, bărbați.
Mă-nchipui și eu la ospătu-acela mare;
Voi rândui împărătesc bufet cu rare
Podoabe, tot cu văsărie de argint și aur,
Iar pentru tine-aleg din toate un pocal,
Cel mai frumos pahar, venețian cristal.
În el se întărește vinul, dar nu-mbată. Unii
se-ncred în harul lui, cum faima-l ține, Dar
cumpătarea ta ne apără mai bine.

ÎMPĂRATUL Ce-acum vă dăruii în clipa asta gravă,
Ați auzit încrezători din cele zise,
Cuvântul împăratului nu se dezmințe,
Pentru-ntărire însă e nevoie și De grele,
nobile dovezi, de acte scrise. Dar pentru
a săvârși formal ce se cuvine, Bărbatul
cel mai potrivit, iată-l că vine.

*Apare arhiepiscopul, care este și mare
cancelar.*

ÎMPĂRATUL O boltă când se-ncheie-n piatră sub tărie,
Clădită e desigur pentru veșnicie. Vezi
patru prinți aci. Ce-asigură durata, A
casei și a curții, noi am lămurit. Acum ce-
asigură împărăția-ntreagă Să fie de cei
cinci aparte rânduit.

Prin țări eu țin mai mult ca toți să strălucească,
De-aceea le voi da acum hotare noi,
Din moștenirea celor ce s-au depărtat de noi.
Celor fideli de față, vouă țări vă-mpart,
Și dreptul vă confer să vă lărgiți
ținutul; Prin moșteniri și schimb
sporiți-vă avutul. Doresc de privilegii
să uzați din plin, Ce după pravilă ca
domni vă aparțin.
Ca juzi veți judeca în ultima instanță,
Apelul nu-i valabil peste capul vostru.
Dobânzi, și cens, și dijme, vămi, licențe,
dăjdii, Regalul minelor să vă sporească
rostu'.
Spre-a dovedi deplină mulțumirea mea,
Aproape pân' la treapta-mi vă voi ridica.

ARHIEPISCOPUL Adâncă mulțumire toți îți spun prin mine.
Făcându-ne puternici, te-ntărești pe tine.

ÎMPĂRATUL Dar vouă, celor cinci, și altă demnitate
Aș vrea să vă mai dau. Nu sunt pe scăpătate,
Și țin să mai trăiesc o zi pentru imperiu,
Dar o privire înapoi prin veac mă-
ndeamnă Orândul marilor strămoși să-l
țin în seamă. De-ar fi să plec la ei,
alegeți voi urmașul: Să-l ridicați cinstit
pe-altarul hieratic,
Ca să sfârșească lin cel încă furtunatic¹.

MARELE CANCELAR

Principi cu mândru piept și cu smerită față
Îți stau supuși în preajmă – adânc să ți se-
nchine. Cât timp fidelul sânge mai
zvâcnește-n vine, Noi suntem trupul viu, ce
vrerea ta îl mișcă.

ÎMPĂRATUL Ce-am hotărât e bine, dar acum, la urmă, Să fie întărit în scris, cu semnătură.
Avutul îl aveți, ce-i drept cu totul liber,
Dar cu condiția nicicum să nu se-mpartă. Oricât ați înmulți, averea ce primirăți, De-ntâiul vârstnic fiu să nu se mai despartă.

1. Ca să moară împăcat el însuși, împăratul.

MARELE CANCELAR

Încredințez acestui pergament statutul
Spre fericirea-mpărăției și a voastră.
Din cancelarie vin scrisul și pecetea,
Dar sacra semnătură, Doamne, e a voastră.

ÎMPĂRATUL Acum vă las, pentru ca ziua-atât de mare S-o cântărească-n sine-acasă fiecare.

Principii lumești se-ndepărtează.

PREOTUL *rămâne și vorbește patetic*

Da, cancelarul a plecat, dar nu vlădica.
El a rămas împins de-un duh prevenitor.
Îți poartă grele griji, stăpâne-domnitor!

ÎMPĂRATUL Ce griji mai poți avea în astă zi preafericită?

ARHIEPISCOPUL Cu câtă-amărăciune aflu-n ora-aceasta
Că, sfânt prin har, asociat ești cu Satana.
Pe tron șederea ta apare întărită.
Sfidezi pe Dumnezeu și chiar pe sfântul papă. De află papa, grabnic te va osândi,
Cu raza lui imperiul ți-l va nimici.
Căci încă n-a uitat cum tu în ceas suprem,
În ziua-ncoronării stins-ai un blestem,
Scăpând pe vrăjitor. Creștinătatea tu
Ai păgubit cu grația, ce îi dădu

'Napoi viața. Bate-ți piept și un obol
Dă sanctității sale chiar acum pe loc
Din negrul, multul tău nelegiuit noroc.
Colina ceea, unde cortul tău a stat
Și rele duhuri împreună scut ți-au dat,
Unde de al minciunii Domn ai ascultat,
Smerit închin-o pentru sfântă osteneală,
Cu muntele și cu dumbrava lungă-largă,
Cu înălțimile-mbrăcate-n verzi pășuni,
Cu heleșteie și pâraie fără număr,
Ce se grăbesc șerpuitoare înspre vale,
Și valea însăși plină de grădini și-aluni:
Învederând căința, vei găsi-ndurare.

ÎMPĂRATUL De greaua mea greșală sunt adânc speriat;
Cum vrei, așa hotarul fie-ți măsurat.

ARHIEPISCOPUL Da, locul pângărit, unde-ai încins păcat, Să
fie pus în slujba Celui prea Înalt.
O zidărie văd puternic cum se-nalță,
Privirea soarelui îi luminează corul,
Clădirea se lărgeste chip luând de cruce, Și
nava se lungește bucurând poporul.
Mulțimea intră pe sub demnele portale,
Întâiul clopot a sunat prin munți și vale,
Vuind din turlele ce năzuiesc spre ceruri,
Și penitentul vine să bea viață nouă. De
față vrea să fie-n ziua târnosirii.
Prezența ta va fi o cinste și podoabă.

ÎMPĂRATUL Măreața operă, ea să-mi vestească gândul
De-a lăuda pe Domnul, ispășind păcatul.
Slăvit să fie el, acum și prin tot leatul.

ARHIEPISCOPUL În calitatea mea de cancelar, cealaltă, Fac
formele cu încheierea-laolaltă.

ÎMPĂRATUL Un document de danie bisericii, Să mi-l
înaintezi curând, spre a-l iscăli.

ARHIEPISCOPUL *s-a înclinat să plece, dar se-ntoarce de la
ușă*

Așezământului tu îi mai dăruie și
Toate veniturile: dijmă și dobânzi
Și dăjdii pe vecie, căci de multe e Nevoie
pentru demnul trai de zi la zi.
Și greaua-administrație de-asemeni costă.
Pentru clădit de zor pe-un loc așa pustiu, Din
prada ta de aur dai și-aici puțin.
Mai trebuie din cele ce în minte-mi vin

Și lemn și piatră, var și câte se mai știu.
Căraușiile, norodul răbduriu Le face,
și biserica-l binecuvântă.

Pleacă.

ÎMPĂRATUL Plin de păcate sunt, vederea mi-a fost strâmtă. Și
paguba ce vrăjitorii mi-o aduc E grea și mare, și-o
descopăr prea târziu.

ARHIEPISCOPUL *se-ntoarce iar, cu cea mai adâncă înclinare*
Mă ierți! S-a dat... s-a dat infamului bărbat
Tot țarmu-mpărăției, dar anătema-l Zdrobește,
dacă preoților nu le-i da Și-acolo dijmă și
dobânzi și dajdia.

ÎMPĂRATUL *cu amărăciune*

Dar țara încă nu există, e în mare.

ARHIEPISCOPUL Dacă ne-asiguri dreptul prin cuvântul tău, Vine și
timpul celui cu răbdare.

Pleacă.

ÎMPĂRATUL *singur*

Așa pot hărăzi întreg imperiul meu.

ACTUL V

PEISAJ DESCHIS

UN CĂLĂTOR Iată-i în puterea vârstei,
Vechii tei de altădat'.
Dup-atâta pribegie
Îi revăd adânc mișcat.
Iat-aci e și căsuța!

Scut îmi dete, când pe dună
Cu talaz înfuriat M-
aruncase o furtună. Ce-o
mai fi făcând perechea Ce-
mi întinse ajutor? Prea
bătrâni erau și-atuncea,
Aplecați pe pragul lor.
Ah, evlavioșii oameni!
Aș striga, să mi-i salut,
Dacă ei mai fac și astăzi
Fapte bune ca-n trecut.

BAUCIS¹ *măicuță foarte bătrână* Vorba
fie-ți mai înceată,
Călătorule pribeag! Somnul
lung să-mprospăteze Pentru
lucru pe moșneag.

CĂLĂTORUL Spune-mi, maică, ești aceea
Ce cu soțul tău cândva
Readus-ai la viață

1. Baucis și Philemon nu trebuie identificați cu figurile purtând aceleași nume din literatura antică (Ovid). După chiar lămuririle date de Goethe lui Eckermann, aceste nume au fost atribuite personajelor din *Faust* pentru a circumscrie niște „caractere“.

Tânărul din fața ta? Tu ești Baucis, care-mi dete
Vatră caldă după ceață?

Soțul ei apare.

Tu, Philémon, tu ești oare,
Cel ce mi-a salvat comoară Din noiane, cu tot zelul?
Focul vostru, clopoțelul, Mi-au fost singura scăpare.
Ce-ntâmplare, 'ngrozitoare!

Dar lăsați-mă acuma
Să văd, nesfârșită, marea, Să îngenunchez pe dune,
Mă îngrijorează zarea.

Face câțiva pași pe dună.

PHILEMON *către Baucis*

Du-te grabnic, pune masa,
Printre flori, colo-n grădină. Lasă-l, căci el tot nu crede
Tot ce vede în lumină.

Ducându-se lângă călător.

Unde te-a-ncercat sălbatic
Valvârtejul, unde stai, Totul s-a schimbat deodată În
imagine de rai.

Mai târziu la îndemână N-am mai fost, îmbătrânind.

Când puterile-mi pieriră, Valul s-a retras pe rând.

Domni isteți, slugi îndrăznețe

Au pus diguri cu temei,

Îngustară dreptul mării, Ajunși domni în locul ei.

Vezi în larg livezi, fânețe,

Sat, grădină și dumbravă. Vino dar, ca să te bucuri

Înainte de-asfințit.

Trec vântrele, câte-o navă,

Căutând port ocrotit,

Ca și păsările cuibul, Unde nu a fost nimic.

Vezi acum în depărtare

Tivul mării, albăstriu,

Iar la stânga și la dreapta Locuitul spațiu viu.

În grădiniță. Cei trei s-așază la masă.

BAUCIS Mut, tu nici o bucătură

Nu mai duci până la gură?

PHILEMON Se făcu astă minune.

Povestește – cum anume.

BAUCIS Fu minune-ntr-adevăr!

Nu-mi dă pace ce-am aflat;

Cum veniră toate, rând,

N-a fost, cred, lucru curat.

PHILEMON Împăratul i-a dat țărmlul. A fost bine sau păcat?
Crainicul aduse vestea, Trâmbițând-o-n lung și lat.
A descins un venetic
Sus pe dune, din nimic Corturi, case a-nălțat,
Iar la urmă un palat.

BAUCIS Slugile cu târnăcopul,
Parcă azi le-aș auzi,
Unde flăcări ardeau noaptea, Sta un dig a doua zi.
Noaptea oameni sângerară,
Răsuna chin infernal,
Dar spre ape, dimineața, Sta isprava, un canal.
Fără Dumnezeu, vecinul
Jinduiește la ce vezi,
La căsuța ce-i a noastră, La grădină, la livezi.

PHILEMON Pentru schimb o moșioară Ne-a-mbiat, în noua țară.

BAUCIS Nu te-ncrede-n prund de ape, Stai pe dâmb, pe cât se
poate.

PHILEMON Hai să mergem la capelă. Pe când soarele apune,
Înc-o dată în urechi
Dangăt, clopot să ne sune,
Închinare să aducem Dumnezeului străvechi.

PALAT

*Grădină vastă, canal lung și drept. Faust, foarte
bătrân, gânditor.*

LYNCEUS, PAZNICUL TURNULUI *prin tubul de vorbit*
Apune soarele, corăbii Pătrund în port, trăgând la
mal.

O mare barcă e pe cale
De-a ne ajunge pe canal;
Un fâlfâit de stegulețe, Catargul drept, urmat de
plută.

Acum în ora ta supremă O fericire te salută!

Clopotul sună pe dună.

FAUST *tresărind, enervat*

Ce dangăt blestemat! Auzul Iar mi-l rănește. E-o rușine.

Împărăția mea e nesfârșită, Dar

neplăcerea-i lângă mine. Prin

dangăt mi se amintește

Că stăpânirea mea cea largă

Nu-i fără pată, nu-i întreagă,

Că dâmbul teilor, căsuța, Grădina

și biseriçuța

Nu-s ale mele, sunt străine.

Un spin în ochi, în tălpi un spine.

O, dacă n-aș mai fi pe-aici!

Ce silă-mi fac umbre vecine!

PAZNICUL TURNULUI *ca mai sus*

Cum vine cu vântrele barca Prin

proaspăt vânt tot mai aproape! De

saci, de lăzi doldora, plină, În

lunecare, turn pe ape.

O barcă strălucitoare, încărcată, claie peste grămadă

și din belșug, cu produse din ținuturi depărtate ale lumii.

Mefistofel și Cei Trei Puternici.

COR Aici coboară

Om cu om. Noroc,

stăpâne Și patron!

Ei coboară, produsele sunt descărcate pe uscat.

MEFISTOFEL Destoinici ne-ncercarăm, om și om, Și

veseli suntem, de ne laudă un patron.

Umblarăm mult, facem raport:
Plecarăm cu corăbii două, Cu
douăzeci suntem în port. Isprava
a-ntrecut orice măsură, Se vede
după-ncărcătură.

Pe mare spiritul o ia haihui, Și-n
libertate frâne nu-ți mai pui.

Și rod aduce lovitura, ca de sabie,

Când pescuind mai prinzi și o corabie. De ai în stăpânire trei, Agăți
și-a patra, oricând vrei.

Celei de-a cincea-i merge prost:

Fără vreun drept, de ea-ți faci rost. De prinzi ceva-n puterea ta,

De căi, mijloace, nu-ntreba. Război, negoț, piraterie,

Treime sunt, precum se știe.

CEI TREI PUTERNICI

Nici mulțumire, nici
salut! Și nici o laudă,
bucurie! E ca și cum
stăpânului I-am fi adus o
scârnăvie. Ce față lată Și-
ngrețoșată!
Regescul bun
Nu-i place nicidecum.

MEFISTOFEL

Nu așteptați
Altă răsplată,
Când voi vă luați
Partea toată.

CEI TREI PUTERNICI

Ce am luat
Ajunse doar pentr-o
măsea.
Din bogăție
Parte egală toți am vrea.

MEFISTOFEL

Prin săli pe sus
Dintâi așezați
Scumpeturile toate,

Sălaș sub teii lor aş vrea anume; Puţinii
pomi ce nu-s ai mei Îmi strică tot, moşia-
lume.

Acolo sus voiam, din ram în ram,
Schele să fac, privelişte să am, Şi ochiului
o zare să-i deschid,

1. *Cârdul* – corăbiile.

C-o singură privire să cuprind
Tot ce făcui, această operă măiastră,
Să-nsfuleţesc cu îndrumarea mea isteţă Loc câştigat,
unde noroade se răsfaţă.

Lovit mă văd de mare chin,
Lipsa simţind în bogăţie,
Iar clopotul sunând, a teilor mireasmă, Biserică şi
criptă îmi sunt mie.
Voinţa mea cu largu-i câmp
Se frânge-aici-n nisip, pe dâmb.
Din toate astea cum mai ies?
Un clopot sună, furia-mi dă ghes.

MEFISTOFEL Era de aşteptat, ca un necaz Esenţial să-ţi faci
fiere.

Nu mă mai mir. Oricărei nobile urechi Ăst dangăt îi
repugnă cu putere.
Şi blestematul bing-bing-bang,
Seninul cer înnegurând, S-amestecă în orice
întâmplare, De la botez şi până la înmormântare. S-
ar zice că-ntre bang şi bing Viaţa-ar fi un vis
nătâng.

FAUST Împotrivirea şi-ncăpăţânarea
Scad şi câştigul cel mai strălucit,
Încât fără de voie trebuie să oboseşti De-a mai urma
dreptatea nesfârşit.

MEFISTOFEL Dar cum te lași întruna stingherit? Colonizezi – și-ai isprăvit.

FAUST Vă duceți, faceți-i să iasă –
Cunoști moșia frumușică
Pentru bătrâni de mine-aleasă.

MEFISTOFEL Îi iau, și îi așez în altă parte.
Ce vorbă e, dacă le place.
Și după silnicia îndurată
Frumsețea locului o să-i împace.

Fluieră strident. Cei Trei Puternici vin.

MEFISTOFEL Veniți, cum domnul porunci,
Și mâine un banchet va fi.

CEI TREI Bătrânul domn rău ne primi.
Banchetul însă ne-a prii.

Pleacă.

MEFISTOFEL Se-ntâmpl' aici, ce altădat'
Și lui Nabot în vie i s-a întâmplat. (Regum I, 21)¹

NOAPTE ADÂNCĂ

LYNCEUS, PAZNICUL TURNULUI *pe terasa palatului, cântând*

Născut în lumină,
Privirii menit, Pe
turnuri de pază
Iubesc ce-am iubit.
Și lumea îmi place.
Văd totul în zare,
Văd lună și stele,
Păduri, câprioare.
Și-n toate zăresc
Eterna podoabă.
Mă bucur, n-am grabă.

Voi, ochi fericiți
Și limpezi nespus,
Voi multe
văzurăți!
Și tot ce e sus
Și tot ce e jos,
Oricum ar fi fost,
Rămâne frumos.

Pauză.

1. Aluzie la o întâmplare povestită în Cartea întâi a Împăraților, 21, potrivit căreia regele Ahab și-a însușit via lui Nabot, săvârșind o crimă.

Nu numai spre desfătare Sunt aici pus, sus, de pază.

Dar din lumea-ntunecată Ce m-amenință cu groază? Văd
țâșnind scânteii-scânteii, Prin coroanele de tei. Jărgaiul se
încinge, Vânt l-ațâță, nu se stinge. În căsuță e văpaie, Se
prelinge din odaie.

Grabnic ajutor se cere, Nu-i salvare, totul piere.

Ah, bătrânii, bieții oameni, Grijiulii altcum la foc,

Jertfe-acum, ce nenoroc! Ce cumplită întâmplare!

Arde casa pân' la zgură.

Mai rămân doar negre schele. O, de s-ar salva bătrânii Din
văpăile acele! Limbi de foc pătrund ca flămuri Printre frunze,
printre ramuri.

Crengi, pe rând, dau vuiet, larmă.

Și se mistuie, se sfarmă.

Ochi, vai, ce li-i dat să vadă! Sub copaci ce ard grămadă
Paraclisul stă să cadă. Flăcări au cuprins și creasta, Dă în
toate-acum năpasta. Găunoase, purpurii,
Trunchiuri se aprind, făclii.

Pauză lungă, cântec.

Ce se arăta privirii, Ce de veacuri sta aci,

A luat drumul pieirii.

FAUST *pe balcon, către dune*

Ce tânguiri vin de la paznic? Orice cuvânt e-
ntârziat. Mă amărește-adânc în cuget
Porunca, ce grăbit am dat.

Dar bine e că teii ard,

Că trunchi nu mai opresc privirea. Priveliștea mi se
deschide, Și voi cuprinde nesfârșirea. În gând văd și
sălașul nou Unde vor sta cei doi bătrâni. Simțindu-
mi generosul scut, Ei fericiți se țin de mâni.

MEFISTOFEL ȘI CEI TREI *jos*

Venim în trap grăbit tuspatriu – Scuzați! Cu binele
n-a mers deloc. Cu zgomot am bătut la ușă.

Zadarnic! Să le facem de noroc, Am mai bătut și-
am scuturat, Până ce ușa s-a dărâmat.

Amenințai apoi cu gură mare. Dar nu găsirăm
ascultare. Și cum se-ntâmplă de-obicei, „Nu
vrea“, „N-aude“ erau ei. Noi însă n-am mai
amânat, De zor ți i-am înlăturat.

Perechea mult n-a suferit, Luați de spaimă, s-au
sfârșit. Un călător, acolo-ascuns, Voind să lupte,
fu străpuns.

Încăierându-ne sălbatic,

S-a risipit puțin jeratic, Și paie s-au aprins.

Sub tei, Rug arzător pentru tustrei.

FAUST Nu tâlhărie, schimb voiam.

Ce surzi ați fost la vorba mea!

Blestem pe capul vostru pentru Nechibzuita faptă rea!

CORUL Un vechi, străvechi cuvânt ne spune: Cedează
forței, te supune! Cutezător de ești de-a bine,
În joc pui totul și pe tine.

Pleacă.

FAUST *pe balcon*

Și-ascund privirea stele, sus,

Și focul scade, pâlând de-abia; Un vânt l-
ațâță-nfiorându-l, Aduce fum în fața mea.
Grăbit am fost, poruncă dând,
Grăbiți și ei la faptă, ascultând. Ce umbre
vin plutind, pe rând?

MIEZUL NOPTII

Vin patru femei cărunte.

ÎNTÂIA Sunt Lipsa, așa mă numesc.

A DOUA

Eu sunt Vina.

A TREIA Eu Grija.

A PATRA

Nevoia sunt eu.

CÂTEȘITRELE Închisă e ușa, nu putem intra.

Stă-n casă aci un bogat. N-am intra.

LIPSA În umbră atunci mă prefac.

VINA

Mă prefac în nimic.

NEVOIA Nu vrea să mă vadă-un obraz răsfățat.

GRIJA Surori, surioare, intra nu puteți nicidecum.

Dar Grija prin gaura cheii își face un drum.

Grija dispare.

LIPSA Surori, depărtați-vă, surelor, mergeți de-aci.

VINA Eu sunt lângă tine, mereu cea dintâi.

NEVOIA Nevoia e-alături, după călcâi.

CÂTEȘITRELE Trec norii, pier stelele – toate.

Din urmă, din urmă, de foarte departe, O soră
ne vine cu pasul de – Moarte.

Pleacă.

FAUST *în palat*

Patru văzui venind, doar trei plecând.

Al vorbei tâlc nu l-am mai prins.
Parcă Nevoia se numea cărunta umbră, Și
Moarte-a fost ecoul, rima sumbră, Și găunos
suna, duhovnicește stins.
Spre libertate încă pârție nu mi-am făcut.
Dac-aș putea magia fără de sfială
S-o-nlătur, vrăjile cu totul să le uit, Dac-aș putea
să stau, Natură, om în fața ta, Viața omenească ar
fi vrednică de osteneală.

Un om eram, când încă sumbrei căi
Nu m-am datat, când încă nu m-am blestemat.
Acum văzduhul de atari năluci
E-așa de plin, că nu știi încotro s-apuci.
O zi, de este, clar să ne surâdă,
Cu visul ei ne-ncurcă noaptea hâdă.
Ne-ntoarcem veseli din pripoare.
Dar croncăne un corb. A ce? A nenoroc.
Deșartele credinți ne țin mereu pe loc.
Strigoi și semne, apariții dibuim,
Și înfricoșați stăm singuri, prinși în laț.
Scârțâie poarta, nimenea nu intră.

Cutremurat.

E cineva aici?

GRIJA

Da!

FAUST Cine ești?

GRIJA

Nu-i îndeajuns că sunt aici?

FAUST Să pleci!

GRIJA

Sunt bine unde sunt, și unde ești.

FAUST *întâi înfuriat, apoi domol*

Bagă de seamă! Nu-ncerca să mă vrăjești.

GRIJA Surdă-urechea dac-ar fi, Inima tot m-ar auzi.
Când aceeași, când schimbată, Mi-e puterea-
nfricoșată.
 Pe cărare și pe unde
Chipul meu mereu pătrunde.
Nedorită, dar găsită, Blestemată, dezmiardată.
N-ai cunoscut tu Grija niciodată?

FAUST Prin lume am ținut-o, goană, Și apucați orice
plăcere.
Ce nu-mi plăcea, lăsați să plece. Ce îmi scăpa,
lăsam să treacă. Și am dorit din nou și cu
putere, Și am dorit mereu, cât zece.
Un iureș fostu-mi-a viața,
A fost puternic, fost-a mare, Acum cuminte-n
așezare. Mi-e cunoscut întreg pământul, Spre
„dincolo“ nu este zare.
Nerod cine-ntr-acolo cată, Închipuindu-și că-
n tărie Ființe-asemeni lui să fie. Rămâi în
cercul tău, căci lumea Pentru cel vrednic nu e
mută.
Nevoie nu-i de-a hoinări prin veșnicie.
Ce-apropiat cunoști, ușor cuprinzi.
Cutreieri astfel ziua pământeană.
Din fire nu-ți ieși, dacă strigoi zărești. Să-ți afli chinul,
fericirea-n-naintare, Nemulțumit de clipă, de oricare.

GRIJA Cel ce este-n a mea mână,
Nu-i ajută lumea toată. Soarele – lui nu-i răsare,
Nu-i apune niciodată.
Având simțuri luminoase,
Poartă înăuntru bezne, Și comori, oricâte are,
Liniște nu află lesne.
Fericirea, nenorocul Îl frământă prin tot locul.
Lângă pâine, mână vie, Flămânzește-n bogăție.
 Bucuriile și cazna

Le amână pentru mâne.

Grija lui e viitorul, Ne-implinit mereu rămâne.

FAUST Cu astea-ți spun că nu mă-ndupleci.

Nonsensuri nu mai pot s-ascul.

Te du de-aci! Litania-i stupidă. Mi s-a scârbit de ea de mult.

GRIJA Să se ducă, sau să vină – Hotărâre nu mai are.
Șovăie cu pași nesiguri Pe-nceputa lui cărare.
Și se pierde tot mai tare,
Mai pieziș el vede totul;
Pentru alții, pentru sine
Rămânând împovărare, Când respiră, când se-
neacă.

Este viu încă oleacă.

Nu mai speră, nu se-mpacă.

O asemenea-nvârtire

Și atare-ntrelăsare,

Datorii plinite-n silă,

Ațipire cu coșmare,

Întremare neîntreagă,

Libertate fără vaduri

De locșorul lui îl leagă,

Pregătindu-l pentru iaduri.

FAUST Nefericiți strigoi, așa întâmpinați De mii de ori
umanele ființe. Chiar zilele indiferente le
prefaceți În hâd vârtej de suferințe. Știu bine
c-anevoie scapi de demoni, Greu de tăiat sunt
legăturile severe. Dar Grija tu, mărim
furișată, Nu recunosc a ta putere.

GRIJA S-o afli dar, când blestemând Întorc spre ușă
a mea umbră. Viața-ntreagă oamenii sunt
orbi, Tu, Faust, să fii acum la urmă!

Suflă peste el și pleacă.

FAUST *orbește* Tot mai adâncă noapte-aici pătrunde, Lumina doar
lăuntric mai lucește.
Ce am gândit, de zor voi duce la izbândă.
Cuvântul Domnului, el singur mă-nsoțește.
Sculați, voi slugi și salahori cu toții!
Faceți să văd, ce îndrăzneț am conceput! Luați
unealta, târnăcopul și lopata!
Să izbutească planul chiar de la-nceput. Orânduiri
severe, sfânta hărnicie Își vor găsi din plin
răsplata.
Să se-mplinească opera cea mai măreață,
Ajunge-un singur spirit pentru mii de brațe.
O CURTE INTERIOARĂ, MARE,
A PALATULUI

Făclii.

MEFISTOFEL *ca supraveghetor, în frunte*

Veniți, intrați! Intrați, veniți!
Veniți, șovăitori lemuri¹,
Din oase și tendoane, voi Ciudatele
seminaturi.

LEMURI *în cor*

Alături, la-ndemână-ți stăm. Și vagă umblă
vestea
Despre ținuturi mari în larg, Că ni se dau
acestea.

Țăruși și sapă sunt pe-aci, Mai e și-un lanț de
măsurat. De ce chemarea ne-a ajuns, Până în
curte am uitat.

MEFISTOFEL Nu-i vorba-aci de mare meșteșug.

Doar pe măsura voastră să lucrați. Unul întindă-
se cât e de lung, Iar glia sape-o-n jur ceilalți.
Cum pentru moși s-a mai săpat, Să se-adânceasc-
un lung pătrat.

În casa-ngustă – din palat:
Acesta-i drumul de urmat.

LEMURI *săpând cu gesturi glumețe*

Tânăr eram, trăiam, iubeam, Mi-aduc
aminte, dulce-a fost. Și unde vesel se dansa,
Găsea și talpa mea un rost.

Vicleana vârstă m-a lovit Cu cârja ei,
cruciș, pieziș.

1. *Lemuri* – schelete de strigoi.

Mă-mpiedicai de un mormânt.
De ce era tocmai deschis?

FAUST *ieșind din palat, pipăie ușciorii și ascultă*

Sunt târnăcoapele. Le-aud. De bucurie strig!
Aud mulțimea robotind, pământul
Cu sine însuși împăcându-l,
Talazurilor ea hotar le pune Și marea-
ncinge cu un dig.

MEFISTOFEL *aparte*

Tot numai pentru noi te ostenești Cu-aceste diguri în
ținutul tău de dune. Căci pregătești pentru Neptun,
parcă anume Mare ospăț. Și el al apei diavol e.
Oricum sunteți pierduți. Stihiile Cu noi alături
uneltesc complotul, Spre nimicire merge totul.

FAUST Hai, veghetor!

MEFISTOFEL

Aici!

FAUST Fă tot ce poți,
Adună lucrători, grămadă, cu duiumul,
Îmbărbătează-i cu îndestulări, severitate,
Momește-i, dă-le zor! În fiecare zi
O veste vreau să am sau un semnal, Cum se
lungește spornicul canal.

MEFISTOFEL *cu glas mai încet*

E vorba, dacă sensul nu îmi scapă, Nu de-un canal, ci despre-o groapă.

FAUST O mlaștină se-ntinde lângă munte, nesfârșit, Și infectează tot ce-am cucerit. Băltoaca să se scurgă, putredă, în mare, Aceasta-ar fi izbânda cea mai mare.

Un spațiu voi deschide multor milioane,
Să locuiasc-aici, nu sigur, dar în libertate:

Sunt verzi câmpiile, și om și turmă

Pe nou pământ, de tihnă, se îndrumă

Spre așezările pe cari pe dâmbul falnic Viteaz
norod le-a ridicat strădalnic.

Întrezăresc aici o țară-paradis – Înverșunat
talazul bată în limanuri,

Unde spărtură face, ca să cutropească, Aleargă
obștea. Știrbitura s-a închis.

Acestui rost îi sunt cu totul închinat,

Mijește încheierea-nalt-a-nțelepciunii: Își
merită viața, libertatea-acela numai Ce
zilnic și le cucerește ne-ncetat.

Și astfel își petrec aicea pe limanul

Primejdiei copii și tineri,

Bărbați, moșnegi, cu vrednicie anul.

Aș vrea să văd asemenea devălmășie, Să
locuiesc cu liberul popor pe liberă câmpie.

Acelei clipe aș putea să-i spun, întâia oară:

Rămâi, că ești atâta de frumoasă! Căci urma
zilei mele pământene Nici în eoni nu poate
să dispară.

Și presimțind o fericire ce înaltă se-nfiripă, Eu
gust acum suprema clipă.

*Faust cade pe spate, lemurii îl cuprind și-l întind la
pământ.*

MEFISTOFEL Nici o plăcere nu-l îndestulează, nici o fericire.

El vrea de amăgiri, ce-s schimbătoare, să se țină. Dar
cea din urmă, de nimic, și goală clipă Numaidecât
dorește bietul s-o rețină.

Cel ce atât de tare mi-se-mpotrivea!

Stăpân devine timpul, zace-n pulbere moșneagul, Iar
ceasul s-a oprit. —

CORUL

Ca miezul nopții tace.

Arătătorul cade.

MEFISTOFEL

Săvârșitu-s-a.

CORUL Și a trecut.

MEFISTOFEL Trecut! Ce prost cuvânt!

De ce trecut?

Trecut, nimic, îmi sunt perfect la fel.

La ce mereu creația eternă?

Se pierde în nimic creatul, rostogol.

„Trecut“. Din asta descifrezi vreun rost?

E ca și cum nici n-ar fi fost.

Dar ca și cum ar fi, se-nvârte în ocol. Acestora eu le
prefer eternul gol.

PUNEREA ÎN MORMÂNT

LEMUR *solo*

Cine-a clădit așa de rău Căsuța cu lopata?

LEMURI *în cor*

Pentru un oaspe negătit,

Când casa fuse gata,

Destul de bine a ieșit.

LEMUR *solo*

Cine odaia a-ngrijit?

Nu-s scaune, nici masă.

LEMURI *în cor*

Pe termen scurt, pentru puțin Îți fuse-
mprumutată.

Mulți creditori așteaptă.

MEFISTOFEL Întins e trupul. Sufletul, de-ar vrea să iasă, I-arăt un document semnat cu sânge.

Dar din păcate azi mijloace-atâtea sunt
De a sustrage diavolului încă pe pământ Chiar
sufletele cari pe drept le strânge. Pe vechiul drum
de stavili te lovești, Pe noul drum recomandat nu
ești.

Că altfel ieșeam singur din strâmtoare.
Sunt nevoit de a recurge-acum la ajutoare.

În toate trebile ne merge prost!
În obiceiul moștenit, în vechiul drept,

Să te încrezi nu-i înțelept.

Ieșea-n răsuflău din urmă sufletul, De-ndată ce căldura
trupului s-a stins. Eu stam la pândă; ca pe-un șoarece
grăbit Îl înșfăcam, în gheare, strâns.

Acuma șovăie; scârboasa cas-a hoitului Nu vrea s-o
părăsească. S-ar zice că e laș. Târziu doar, elementele ce se
urăsc L-alungă jalnic din sălaș.

Și dacă zile, ceasuri, stau cu nerăbdare – Când? Cum? Și unde?
asta-i trista întrebare.

Bătrâna Moarte și-a pierdut puterile fulgerătoare. E îndoielnic
uneori chiar și ce sigur pare. Adesea mă uitam la țepenele membre,
Era părere. Se puneau iar în mișcare.

Cu gesturi de vrajă fantastic poruncitoare.

Veniți cu pas grăbit, și-n bune toane,
Voi domni cu drepte, domni cu strâmbe coarne, Din vechea
seminție-a dracilor, de vajnic soi, Aduceți și gâtlejul iadului cu
voi. Gâtlejuri are multe iadul, multe, multe, Înghite după ierarhii
și demnitate. Dar și această joacă se va face
De-acum cu mai puțină scrupulozitate.

În stânga, gâtlejul iadului se deschide îngrozitor.

Prin colți rânjiți, sub bolta hăului, de scrum, Izvor de furie –
un fluviu de foc! În fundul fierberii, prin clocotul de fum,
Zăresc a flăcărilor veșnică cetate.
Mareea focului până la dinți răzbate.
Și osândiți, nădăjduind scăpare, vin, vin înotând, Dar uriașă-i sfâșie
hiena; rînd Pe rînd apucă iar pe drum arzând.
Multe rămân ascunse prin unghere,
Pe unde spaimile și-arat-a lor putere.

Pe păcătoși e bine să-i înspăimîntați deschis, Să nu-
și închipuie că-i amăgire doar și vis.

Către dracii grași, cu coarne scurte și drepte.

Ei, ticăloși burtoși cu buci de foc,
Văpaie-mi dați, grași de pucioasă,
Cu nemișcată ceafă, scurtă, groasă, La
pîndă-mi stați, priviți spre-un loc Mai jos,
dacă lucește ca fosforul:

E suflețelul, Psyche¹-ntraripata; De-o
jumuliți, rămâne-un vierme; Îi pun pecetea
mea, odorul!

Și-apoi în foc cu ea, și în vârtej prin vreme!

Spre regiuni mai joase iscodiți,
Burtoșilor, e-a voastră datorie;
De i-a plăcut să locuiasc-acolo, Tocmai
așa de sigur nu se știe. Ea în buric e
bucuros acasă,
Păziți, pe-acolo scapă, de-o să iasă.

Către dracii slabi, cu coarne lungi și strâmbe.

Voi țări subțiri, precum Lungilă uriașul, Cătați
prin aer, dibuiți mai tare, Întindeți brațe,
scoateți gheare.

Să-mi prindeți mica zburătoare. Ea rău se
simte-n vechea casă, Și geniul, oricum, pe sus
el vrea să iasă.

Se vede o aureolă, pe sus, la dreapta.

CEATĂ CEREASCĂ Veniți, voi trimișii,
Voi rude cerești,
Zburând peste cele
Adânc pământești,
Aduceți sub stele Viață
sfârșiților,

1. *Psyche* – personificare mitologică a sufletului.

În lină plutire
Un semn de iubire.

MEFISTOFEL Glas fals aud, urâte dezacorduri,
Pe sus, cum nedorită zi se face.
E-un sunet băiețos-fetesc, stricat amestec,
Cum gustului-evlavios îi place.
Voi știți că-n ore-adânc procleste
Am plănuit desființarea omenirii.
Rușinea cea mai mare ce o
născocirăm¹, Amestecul de genuri
împotriva firii, Ei adorării îl găsesc
destul de demn.

Ăști gură-cască vin smeriți, Pe-
atâția ni i-au smuls fățarnici. Cu
arme de-ale noastre ne înfruntă,
Sunt și ei draci, dar travestiți.
Să pierdem azi, ar fi o veșnică rușine.
Lângă mormânt stați pază, bine!

CORUL ÎNGERILOR *risipind roze* Roze,
în vânt Balsam
risipind!
Fluture
creanga,
Pământ înviind.

Pecete spărgând,
Voi muguri, grăbiți,
Grăbiți să-nfloriți!

Dea primăvara,
Duceți voi purpura,
Și-un paradis
Celui ce doarme
Fără de vis!

1. Traducătorul a acceptat interpretarea pe care a dat-o acestui vers (în original cam ermetic) Robert Petsch în ediția comentată și adnotată, apărută sub titlul *Goethes Faust* (ed. a II-a, Bibliographisches Institut, Leipzig, 1925).

MEFISTOFEL *către diavoli*

Ce tresăriți? E-un obicei de iad?
Să-mi țineți piept petalelor ce cad!
La locul său orice ortac! Flori risipind,
Ei speră, ca ieșiți din minți,
Să-nzăpezească diavolii fierbinți.
Dar sub suflarea voastră totul se topește.
Suflați acum din plinele bucuțe!
Pălesc în aburi flori, crenguțe.
Dar nu așa vijelios! Închideți gura!
Într-adevăr prea aprig îmi suflați, Că
nicio dată voi nu-mi știți măsura.
Se uscă florile, și ard acum.
Se-apropie cu veninoase flăcări clare.
Împotriviți-vă, în rânduri strânși mai tare! Puterea
vi se stinge, vitejia s-a pierdut La via flacăra și-n
strania ardoare.

CORUL ÎNGERILOR Flori, fericitele,
Flăcări și pară
Iubire aduc,

Bucurie prepară, Cum inima
vrea.

Cuvântul iubirii
Lumină va fi
Eternelor cete
În aer și-n cer,
Lumină și zi
În clarul eter.

MEFISTOFEL Blestem! Rușine prostului răsad! Satane cu
picioare-n sus, în cap,
Fac roata-n mâni, și grosolani
Se prăbușesc pe dos de-a drept în iad.
De bine vie-vă fierbintea baie!
Eu stau însă la locu-mi sub văpaie.

Ceata îngerilor coboară din văzduh, împrăștiind roze.

„Cuvântul iubirii Lumină va fi“.

Se luptă cu rozele plutitoare.

Rătăcitoare flăcări, la o parte! – Oricâtă lumină Ați da,
cu mâna prinse – sunteți gelatină.

Pleacă de-aici, tu flacăra scârboasă!

Mi se lipesc în ceafă, smoală și pucioasă.

CORUL ÎNGERILOR

Mult se cuvine,
Ce nu v-apartine Să ocoliți.
Ce starea vă tulbură Nu
suferiți!
Puterile silnice Vrednic
înfruntă-le!

Pe căile zilnice
În cercul ceresc
Dragostea cheamă Pe cei ce
iubesc.

MEFISTOFEL Îmi arde capul, inima, ficatul – E-un element
supradăcesc, ce s-a ivit, Mai aprig decât
flacăra din iad.

De-aceea gemeți într-atâta de cumplit, Nenorociți
îndrăgostiți, care respinși După iubită vă uitați cu
ochi prelinși.

Și eu? De ce mă uit în partea ceea,
Când sunt mereu cu ea-n gâlceavă?
Mi-a fost privirea într-acolo dușmănoasă.
Pătrunsu-m-a ceva străin din slavă? Îmi place să
mă uit la ei, drăguții tineri, Să blăstem nu mai
pot; ce mă reține? Iar de mă las vrăjit de
vreunul, Pe viitor cine-i nebunul? Băieții naibii,
ce-i urăsc de-a bine, Îmi par drăguți din cale-
afară.

Frumoși copii, să-mi spuneți dară:

N-ești fi și voi din neamul luciferic?
Aveți pe vino-ncoa, v-aș săruta, Voi inima
mi-o îndulciți în întuneric.
Mă simt ca pus pe tihnă, și nespus de bine,
Parcă de mii de ani v-aș fi văzut,
De mângâiat ca micile feline,
Din ce în ce, tot mai frumoși voi vă iviți, Aproiați-vă, o
dată doar să mă priviți.

ÎNGERI Venim, de ce-napoi tot mâi?
Ne-apropiem și, dacă poți, rămâi!
Îngerii ocupă, mișcându-se, întregul spațiu.

MEFISTOFEL *împins în avanscenă*
Spuneți că suntem duhuri blestемate, Voi sunteți
îns-adevărații vrăjitori.
Bărbați, femei, la fel, de-atâtea ori Voi în
ispită-i duceți. Ce-ntâmplare!
Acesta-i al iubirii element?
Întregul trup de foc s-aprinde, Și-n ceafă
doar îl simt prezent.
Descindeți numai, ochiul meu vă pretuiește,
Mișcați-vă suavi, dacă se poate mai lumește,
O față serioasă minunat vă prinde,
Aș vrea însă o dată să vă văd zâmbind.
O veșnică-ncântare m-ar cuprinde.
Priviți, aș zice, cum îndrăgostiții fac:
C-un mic surâs pe gură pus, umbratic.
Tu, lung vlăjgan, îmi ești cel mai simpatic,
Popeasca mutră doar nu-ți vine bine, Mai
pofcios, mai galeș uită-te la mine!
În cuviință ați putea mai goi să vă purtați – Mult prea
morală e cămașa-n falduri lungi și late. – Ei fața și-o
întorc – și-i văd din spate!
Ce apetit stârnesc! Juni blestemați!

CORUL ÎNGERILOR Să vă întoarceți
Spre limpezime,
Voi, iubitoarele, Flăcări-mulțime.
Cei ce dobândă
Au doar osândă, Adevăr din
vecie Salvare le fie!
De rău mântuiască-se Spre
claritate Și unitate.

MEFISTOFEL *venindu-și în fire*

Asemenea mă simt lui Iov, năpăstuitul,
Buboi lângă buboi e trupul – chinuitul,
De sine îngrozit, triumfător în clipa
Când singur, ca-n oglindă el se vede,
Și când în sine și în neamul său se-ncrede.
Salvată e a noastră nobilă proprietate!
Nălucile iubirii sunt pe căile pieirii.
S-au mistuit infame flăcările destrămate. Și-acum le
blăstem crunt pe toate!

CORUL ÎNGERILOR Sfintele flăcări!
Cel ce de ele-i cuprins
Se simte-n viață
Cu bunii ne-nvins, Cu
preafericiții.
Lumini se răsfiră.
Uniți, voi cu toții,
Suiți ne-ncetat,
Văzduhu-i curat Și duhul
respiră.

Ei se ridică, răpind partea nemuritoare a lui Faust.

MEFISTOFEL *privind împrejur*

Dar cum? – Unde plecară?
Norod nevârstnic, m-ai surprins!
Cu prada către cer zburară.

De-aceea-au dat târcoale groapei!
Mi s-a furat o mare, unică comoară.
Înaltul suflet, mie zălogit,
Cu şiretenie l-au şterpelit.

La cine, unde să mă plâng?
Cine reface dreptul meu ştirbit?
Ai fost la bătrâneţe păcălit,
Şi-ai meritat, căci eşti nătâng.
Lucrai greşit. Am rătăcit, că mi-e ruşine!
Ce jalnic s-a sfârşit o mare opintire! Absurdă dragoste,
vulgară poftă a-ncercat Pe diavolul viclean-smolit.
Dacă isteţul, mult păţit, s-a ocupat
Cu-asemenea copilăroase nerozii,
Într-adevăr nu-i mică nebunia Ce la sfârşit îl
birui.

PRĂPĂSTII DE MUNTE

Pădure, stânci, pustnicie.
Sfinţi anahoreţi, risipiţi printre abisuri.

COR ŞI ECHO Crângul în sus o ia,
 Stânca stăruie grea.
Se-nalţă mănunchi Trunchi lângă trunchi.
Valul stropeşte, Peştera dăruie scut.
 Leul ne ocoleşte
 Prieteneşte şi mut,
Cinsteşte lăcaş, Sfânta iubire, Sacru
 sălaş.

PATER ECSTATICUS¹ *plutind în sus şi în jos*
 Veşnică ardere,
 Dragoste-jar,
 Dumnezeiescul, Aprigul har!

Arc, săgetează-mă,
Suliță, spintecă,
Spadă, scurtează-mă, Fulgere, vindecă!
Deșertăciunea Toată să piară, Ardă
iubirea, Veșnica pară.

PATER PROFUNDUS² *în regiune adâncă*

Cum la picioare-abis de stânci
Odihnește peste alt abis,
Cum râuri luminoase curg
Spre mari căderi ce s-au deschis,
Cum vajnice ca niște duhuri
Se-nalță trunchiuri în văzduhuri,
Așa atotputernica iubire, Ea totul plămădește și-
ntreține.

În juru-mi e sălbatic vuiet,
Dumbrăvi cu șuier mă pătrund,
Și cade totuși dulce-n murmur Pârăul plin – până-n
străfund, Menit cumva să-nvie valea.
Iar trăsnetul căzu pe creasta rea,
Să-mprospăteze atmosfera Ce neguri și venin purta
în ea;

1. Sfânt cuprins de ardoarea extazului (lat.).

2. Sfânt adânc simțitor (lat.).

Sunt crainici ai iubirii – ei vestesc Ce
ne împrejmuie etern creând.
O, de-ar isca și-n mine focul,
Unde-ncurcat și rece, spiritul nătâng Se
zbate-n marginile simțurilor tâmpe, Ca în
dureri de lanțuri care strâng.
O, Doamne, mulcomește-mi mintea zbuciumată, Și
luminează-mi inima-nsetată!

PATER SERAPHICUS¹ – *regiune de mijloc*

Nourăș de dimineață Trece
prin belșug de cetini. Înăuntru
viu palpită Duhuri tinere, mici
prietini.

CORUL PRUNCILOR FERICIȚI

Spune-ne, părinte, cine
Suntem, spune, bune!
Fericirea noastră mare Este
lină, de minune.

PATER SERAPHICUS Voi născuți la miezul nopții,

Treji în duh pe jumătate,
Voi pentru părinți pierduții,
Dar dobândă-n sfere-nalte Pentru
îngeri! Dragi îmi sunteți, Să-mi
veniți deci mai aproape! Pe
pământ voi aspre drumuri Nu
cuprindeți sub pleoape. Coborâți
degrabă-n mine,
Vă-mprumut eu ochii mei²,
Folositi-i ca pe-ai voștri, Și
priviți în preajmă ce-i.

1. Sfânt asemenea îngerilor (lat.).
2. Spiritele foarte curate ca ale pruncilor fericiți, morți devreme, nu mai au organele necesare spre a vedea lumea materială. Pater seraphicus le cheamă „în el“, ca să le împrumute ochii săi, cu care ele ar putea vedea. Concepția este luată de la misticul Emanuel Swedenborg, dar Goethe o dezvoltă pur poetic.

El îi primește în sine.

Sunt copaci și stânci acestea,
Fluviu ce-n adâncuri cade, Și-cu-nvălurare
drumul
Și-l scurtează prin cascade.

PRUNCII FERICIȚI *dinăuntru*

Ce măreață e vederea,
Însă locul e prea sumbru, Și ne
scutură cu groază.
Dă-ne, bunule, iar drumu'.

PATER SERAPHICUS Înălțați-vă spre cercul Unde
creșteți nevăzuți,
Unde-a Domnului prezență
Întărește oaspeți mulți. Au și
duhurile hrană Ce în eter pur
plutește: Revelația iubirii,
Ce în larg se dăruiește.

CORUL PRUNCILOR FERICIȚI – *horă în jurul celor mai înalte piscuri*
Mânile dați-vă, Horă încingeți, Dorul vi-l
stingeți. Cânta privirile, Sfinte simțirile!
Învățămintele
Cele divine
Să vă pătrundă,
Ca în senine
Ceruri, înalt Să
vedeți pe Cel Lăudat.

ÎNGERI *plutind prin văzduh mai înalt, ducând partea nemuritoare a lui*
Faust Salvat de rău e duhul Ce-a străbătut văzduhul. Cine
cu zel s-a străduit, Poate să fie mântuit.
Și dacă dragostea de sus
Ea însăși i s-a-mpărtășit,
L-așteaptă cete îngerești Cu
bucurii nepământești.

ÎNGERII MAI TINERI Rozele¹, ce le primirăm
Din curate mâni, albite,
De la sfinte pocăite,
La izbândă ne-ajutară, Să
desăvârșim lucrarea, Răpind
sufletul-comoară.

Risipirăm, răi fugiră,
Dracii chiar, când nimerirăm. Și
în loc de iad, pedepse, Chinul
dragostei simțiră. Chiar Satan,
bătrânul meșter, Fost-a-n inimă
muncit. Jubilați, c-am izbândit!

ÎNGERII MAI DESĂVÂRȘIȚI Rămâne pământesc un rest Greu de
purtat.

Chiar dac-ar fi de-azbest², Nu e
curat.

Când un puternic duh
Stihiile din necuprins
La sine și le-a strâns,
Nu-i înger mare, mic,
Să poată despărți Ce s-a
unit.

Iubirea numai, veșnica, Îi
poate despica.

ÎNGERII MAI TINERI Lângă piscuri, ca neguri,
Simt în văzduhuri

1. Rozele iubirii, cu care îngerii au izbutit să-i contamineze pe diavoli.
Iubirea aceasta s-a transformat însă la Mefistofel în dragoste perversă.
2. *Azbest* – material rezistent la foc, din care, în vechime, se făcea pânză
pentru morți.

Mișcând pe aproape Viață
de duhuri.

Destramă-se cețuri,
Văd ceată mișcată,
Băieți fericiți,
În cerc, izbăviți

De greul nespus –
Ușori se desfată Privind
primăvara Lumii de sus.

Acum cu aceștia,
Pe treapta lor pus,
Pornească-mpreună Pe
trepte în sus.

PRUNCII FERICIȚI

Cu bucurie
Va să-l primim, E-n
crisalidă¹. Dovezi
dobândim Că și noi
suim. Despoiați-l de
scame Ce-l mai
îmbracă.
De sfântă viață
Mai mare
Și tot mai frumos Să se
facă.

DOCTOR MARIANUS² în *celula cea mai înaltă și mai
curată* Priveliștea-i deschisă Și
duhul înălțat. Femei îmi trec prin
față, Se-nalță ne-ncetat.

1. Pruncii fericiți, care conduc sufletul lui Faust, socot sufletul acestuia, încăunit cu resturi de materie, ca pe un fluture care iese din crisalidă spre a zbura tot mai sus.
2. *Doctor Marianus* – sfânt închinat Mariei; era socotit a fi pe o înaltă treaptă a desăvârșirii.

La mijloc, stăpână,
Cu stelele se-ngână
A cerului regină
De strălucire plină.

Extaziat.

Doamna lumii, Doamna noastră, Lasă-mă sub cort de cer Să
văd taina ta albastră. Doar atâta eu îți cer.
Și îngăduie ce-n piept

Gingaș mă frământă, Să te-ntâmpin ca un drept Cu iubire
sfântă.

Nimenea nu ne înfrânge Când sublimă poruncești.
Scade repede văpaia Când cu har ne potolești.
Tu Fecioară, preacurată,
Maică, tu aleasa mea,
Peste toate tu regină, Zeilor asemenea!

Ușori mărunții nori S-adună-n jurul ei.
E gingașul popor
De palide femei,
Căință căutând,
Sorbind eterul Și-n har tot cerul.

Ție, ce ești neatinsă,
Ți-e dat, neluat,
La tine să vie acei ce Ispitelor cad.
Cei ce-n slăbiciuni se zbat
Anevoie-s de salvat. Singur-
cin' și-a sfărâmat Lanț de pofte
și păcat?
Cât de lesne-aluneci, Pe
pământ te-ntuneci.
Cine nu a-nnebunit
De-o privire ce-a vrăjit?

Mater Gloriosa¹ *vine plutind*.

CORUL POCĂITELOR Plutești spre înalături,
Spre veșnicie.
Ascultă tu ruga,
Primită să fie, Tu fără-
seamă, tu dar, Tu plina-
de-har!

MAGNA PECCATRIX² (Luca, VII, 36)

Pentru dragostea ce lacrimi
Fiului tău la picioare
Ca balsamul picurase
Ca să-i fie-mprospătare,
Pentru vasul, ce din plinu-i
Mirodenii a vărsat,
Pentru părul care moale Sfinte
glezne a uscat –

MULIER SAMARITANA³ (Ioan, IV)

Pentru piatra de fântână
Unde-Avram și-aduse turma,

1. *Mater Gloriosa* – Maica Domnului ca regină a cerului. În această ultimă scenă, Goethe recurge la iconografia catolică, spre a-și expune o concepție poetică per so nală despre salvarea sufletelor, sau mai bine zis a „entelehiilor“ (partea activă a sufletelor).
2. *Magna peccatrix* – Maria Magdalena. Aluzie la cele arătate în Evanghelia după Luca, 7, 36–50.
3. *Mulier Samaritana* – femeia din Samaria cu care Isus a stat de vorbă la fântâna lui Iacov. Aluzie la cele arătate în Evanghelia după Ioan, 4, 4–42.

Pentru ciutura pe care
Și-a lăsat și Domnul urma
Bând din ea cu sete mare,
Pentru apă cea bogată
Ce de-atuncea, veșnic vie,
Lin adapă lumea toată –

MARIA AEGYPTIACA¹ (*Acta Sanctorum*)

Pentru locul sfânt în care
Domnul fost-a coborât,
Pentru brațul ce din poartă
Cu-nfruntare m-a gonit,
Pentru lunga pocăință
Prin zeci ani de pustnicie,

Pentru gândul ce-n nisipuri
Eu l-am scris cu bucurie –

CÂTEȘITRELE Tu stăpână-ndurătoare, Care și
de păcătoase
Mari te îngrijești, și care
Tot câștigul pocăinței
Îl sporești prin veșnicie –
Dă iertare și acestui
Suflet bun, ce doar o dată, S-a
uitat pe sine, iată,
Și-a greșit fără să știe.

UNA POENITENTIUM *altfel numită și* Margareta, *alăturându-se*
Cea fără seamăn
Și peste fire,
Tu plina-de-raze,
Apleacă-te,
Îndură-te – apleacă-te Spre-a
mea fericire,

1. *Maria Aegyptiaca* – Maria Egipteanca, a cărei viață e descrisă în *Faptele Sfinților (Acta Sanctorum)*. Versurile cuprind o aluzie la mâna nevăzută care a oprit-o, fiind păcătoasă, să intre în lăcașul Sfântului Mormânt. După această întâmplare, ea s-a retras pentru zeci de ani în deșert, unde a trăit ca o sfântă.

Iubitul din zori
Se-ntoarce prin nori.

PRUNCII FERICIȚI *apropiindu-se cu mișcări*
încercuitoare Ne-ntrece, ne-ntrece,
Crescând puternic.
El grijii fidele
Răspunde-i cucernic.
Noi grabnic am fost
Luați din viață,
Dar el a-nvățat –

Acum ne învață.¹

UNA DIN POCĂITE *altfel numită și Margareta*

Încunjurat de cor de duhuri
Cel nou nu știe ce-i cu el. Nu
bănuiește sfânta ceată, Așa de
mult el e la fel.
De pământești el se desprinde,
Din învelișul vechi îmi iese,
Și în veșmântul său eteric S-
arată-n chip de tinerețe. Dă-
mi voie a-l povățui, Îl mai
orbește noua zi.

MATER GLORIOSA Ridică-te spre sfere mai înalte.
De te presimte, te urmează.

DOCTOR MARIANUS *se roagă aplecat*

Spre privirea salvatoare
Ridicați-vă privirea,
Voi cei gingași prin căință,
Spre un chip preafericit
Schimbe-vi-se blândă firea. Tu
Fecioară, Maică, tu regină, Tu
zeiță, dă-ne grație deplină.

1. Sufletul lui Faust, purificându-se, a întrecut pe acela al pruncilor fericiți, care pot „învăța” de la el.

CHORUS MYSTICUS

Tot ce-i vremelnic E numai simbol. Ce-i chip
îndoielnic Aici s-a-mplini. Nespusul, deplinul
Izbândă-i aci. Etern-femininul Ne-nalță-n țării.

FINIS

*FAUST ȘI PROBLEMA
TRADUCERILOR
(Lucian Blaga)*

Despre un traducător prin sufletul căruia a trecut pârjolul lui Faust se poate presupune că are într-adevăr ceva de spus despre problema traducerii poeziei dintr-un grai într-altul – și, în general, despre problema traducerilor în condițiile concrete ale literaturii noastre. Să mi se îngăduie mai întâi puține cuvinte despre problema de ansamblu a traducerilor. Cine nu a încercat, el însuși, niciodată suferința transpușerii unei poezii dintr-o literatură străină în limba noastră anevoie își va da seama cât de spinoasă și de complexă este această problemă a traducerilor. Să recunoaștem că, până în clipa de față, literatura noastră nu posedă decât prea puține traduceri de înalt nivel din literatura poetică universală. Un entuziasm, o pasiune arzătoare pentru traducere, a existat cândva la noi în duhul unor poeți însetați de largi orizonturi în perioada de formare a limbii literare moderne, dinaintea lui Eminescu. Din motive lesne de înțeles, acel cuvânt de început n-a putut să dea roade care să rămână, graiul literar poetic fiind atunci însuși în faza tatonărilor de prin cîmp. Când limba literară română modernă prindea chip datorită ostenețelor lui Alecsandri și Eminescu, poeții de seamă și-au închinat zelul aproape exclusiv creației originale; traducerile erau lăsate pe la periferia interesului sau, și mai rău, în grija diletanților, care totdeauna și-au făcut loc cu coatele în această muncă ce atât de ușor îmbată cu iluzia creației. Adevărat e că, în cele câteva decenii posteminesciene, poeți precum Coșbuc și Iosif au făcut multe traduceri, fragmentar, fragmentar, de mîntuială, grăbite adesea. Coșbuc s-a întrecut uneori pe sine

traducând pe Dante, dar fără largă respi rație. Ștefan O[ctavian] Iosif a tradus mult și onest, dar s-a încercat cu o poezie uneori prea gravă pentru puterile sale. El a tradus chiar „Prologul în cer“ din *Faust*: frumos, nu încapă îndoială, dar scăzut ca tonalitate – închipuiți-vă o frescă de Michelangelo reproducută în pastel. [...]

Să nu uităm însă că o literatură ce are deplină conștiință a misiunii sale nu aspiră să devină numai un ansamblu de creații originale, oricât de impresionant ar fi prin proporțiile sale un atare ansamblu. Orice literatură trebuie să devină și o oglindă a literaturii universale. În limba rusă există un asemenea univers, în limba germană, de asemenea. În literatura germană, uriașii ai poeziei, precum Goethe, Schiller sau Rilke, și-au închinat o mare parte a activității lor la traducerea unor capodopere poetice din literatura universală. Nu se spune că în limba engleză ar exista vreodată sute de traduceri după *Faust* al lui Goethe. De altfel, simpla împrejurare că cele mai multe literaturi europene moderne încep printr-o „traducere“, prin traducerea Bibliei, ar trebui să fie, credem, un suficient motiv de apreciere mai justă a „traducerii“ ca preocupare spirituală. [...]

Mărturisesc cu regret că traducerile anterioare ale lui *Faust*, făcute în românește, nu mi-au fost de nici un folos pentru lucrarea mea. Soriciu a tradus cinstit, dar el nu era poet. Soriciu nu nimerește niciodată nici una din semnificațiile adânci ale operei și banalizează totul cu versul său, când găunos, când dulceag. De altfel, Soriciu e lipsit de cele mai elementare cunoștințe de limbă germană. E suficient să amintesc că un cuvânt ca *Siebenmeilenstiefel*, care este cizma năzdrăvană cu care se fac pași de șapte poște, a fost transpus de Soriciu prin cuvântul „drăcușor“. Astfel, traducerile anterioare ale lui *Faust* nu puteau fi socotite în nici un fel ca etape pregătitoare ale traducerii la care mă angajam.

Problemele ce mi s-au pus în legătură cu această traducere erau de o diversitate copleșitoare. Dificultățile ce mă întâmpinau mi se păreau de multe ori de netrecut. Însăși multitudinea formelor poetice ce-și dădeau întâlnire în această operă ca în arhitectura unei

catedrale la care s-ar fi lucrat sute de ani, cu schimburi de generații și cu suprapunere de stiluri, era descurajantă de multe ori, dar și un aprig, biciuitor stimulent în ve- derea lucrării ce do ream s-o duc la capăt.

De la început mi-am dat seama că în transpu ne rea lui *Faust* trebuie să utilizez toate resursele limbii noastre literare curente. Două mari izvoare îmi stăteau la îndemână: graiul popular sublimat în grai literar și neologismul. Mi-am propus să fac uz în traducerea mea, după cerințe, atât de expresia neaoșă, plastică, plină de iz și de atmosferă, de origine popul ară, cât și de neologismul ce urcă treptele tuturor abstracțiunilor.

Condiția ce, la rândul meu, o puneam acestor două izvoare de limbă era ca vocabulele ce mi le ofereau să fie de uz obștesc, cel puțin în vor bi rea intelectuală de toate zilele. Călăuzit de unele criterii și norme ce aveau să mă pună la adăpost de varii neajunsuri și excese, am pornit la drum. Cât privește întrebuițarea cuvântului neaoș, plas tic sau de atmo sferă, mi-am combătut singur o am biție, trebuia să-mi înving ispita, ce face încă atâtea victime printre scriitori, de a recurge la cât mai multe cuvinte locale sau regionale. Se știe că scrii torii mai nutresc, în general, și astăzi ambiția de a îmbogăți limba literară cu cuvinte locale, regionale. Am găsit că o asemenea aspirație trebuie retezată în fața lui *Faust*. Străduințele mele nu mergeau atât spre voca bu larul îmbelșugat, cât spre întrebuițarea nu an țată, neobișnuită uneori, a unui vocabular de circ ulație generală printre români. Ceea ce urmăre am nu era cuvântul pitoresc, rar, a cărui semnifi cație trebuie căutată în dicționarul limbii, ci în bi na rea nouă de cuvinte care umblă în toată obștea ro mânească. Foarte rar m-am abătut de la acest cri teriu în traducerea lui *Faust*. Sunt nespuse de puține cuvintele regionale sau locale pe care m-am văzut ne- voit să le întrebuițez. Astfel, de exem plu, într-o scenă de mare umor*, ilariantă prin unele fețe ale ei, îmi trebuia un cuvânt pentru a exprima starea de student-novice din anul I; atmosfera scenei mă ispitesa să fac uz de expresia „balic“, curentă pe străzile Clujului. În cele 12 500 de

versuri ale lui *Faust*** am făcut însă foarte puțină monedă din cuvinte de circulație restrânsă. Cred că degetele de la o singură mână sunt suficiente pentru numărarea excepțiilor de la norma ce mi-am impus.

Cât privește întrebuintarea poetică a neologismului, experiența ce mi-a fost prilejuită de traducerea lui *Faust* mi-a verificat pe deplin o părere mai veche a mea. *Faust* este, fără îndoială, cea mai genială „cos-mopee“ a literaturii universale. Opera este de-o bogăție fără seamăn de idei, probleme și semnificații. Am crezut că o asemenea operă nu poate fi tradusă fără a beneficia de virtuțile luminoase ale neologismului. Încercările anterioare de traducere a lui *Faust* au eșuat, printre altele, și fiindcă traducătorii au încercat să ocolească neologismul, introdu când un grai sămănătorist în tălmăcirea unei opere de înaltă, supremă

* Vezi pp. 276 *sqq.* (n.ed.).

** Tragedia lui Goethe numără, de fapt, 12 111 versuri (n.ed.).

în telectualitate. Un atare conținut nu poate fi transpus în grai exclusiv țărănesc sau pastoral, căci riscă să se întunece și să se banalizeze. Între bu în țarea neologismului în poezie deschide totuși o seamă de probleme. Rămâne un adevăr: pentru urechea noastră, neologismul face, în general, o impresie „prozaică“. Iată deci dilema. Pe de o parte, în traducerea lui *Faust*, întrebuintarea neologismului se impunea din motive ce țin de intelectualitatea superioară a acestei opere poetice; pe de altă parte, neologismul mai impresionează încă „prozaic“ urechea noastră. Experiența câștigată cu traducerea lui *Faust* venea să-mi confirme părerea ce-o aveam dintotdeauna că se poate ieși triumfător din dilema neologistică. Formulez rezultatul experiențelor astfel: orice neologism de circulație curentă, oricât de „prozaic“ ar părea, poate fi salvat pentru poezie dacă i se adaugă un epitet compensator din graiul neoaș românesc sau dacă e combinat, în general, cu o expresie autohtonă, plastică, plină de sevă. Există desigur în orice limbă cuvinte poetice ca atare, poetice prin chiar corpul lor sonor și prin sarcinile de semnificație ce le poartă. Dar poezia ia naștere nu

numai din și prin cuvinte izolate; poezia ia ființă și prin cuvântul combinat cu alt cuvânt. Și aici se deschide o poartă largă neologismului. Firește că întrebuintarea neo logismului salvator, îmbinat cu un cuvânt neoaș românesc, atâră în cele din urmă de puterea creatoare de limbă a traducătorului sau a poetului. Dar numai din citirea versiunii românești a lui *Faust* se va vedea cum am înțeles să rezolv această problemă în situația dilematică de a încerca o traducere ce nu evită neologismul și care aspiră să rămână totuși poetică.

Câteva cuvinte despre o altă față a traducerii și despre alte câteva probleme ce ni s-au pus în legătură cu tălmăcirea lui *Faust*. O traducere poetică ia ființă într-o zonă de interferență între structurile stilistice ale operei originale și structurile stilistice proprii poetului-traducător. Oricât ar încerca traducătorul să se depersonalizeze, interferența de structuri se produce în chip inevitabil. În critica literară europeană s-au făcut în deceniile din urmă studii din cele mai concludente ce arată că trăsăturile, înclinațiile, ticurile stilistice cele mai caracteristice ale unui poet pot fi studiate cu deosebire asupra traducerilor ce el le face după opere scrise în alte limbi. E firesc să fie așa, căci traducerile le poți compara cu originalele care, sub atâtea aspecte, au un alt tipar stilistic.

Un poet, traducând din altul, nu are în nici un fel posibilitatea de a se transforma în oglinda pură a obiectului său. Asemenea posibilități sunt date doar în lumea mecanică și fizică, dar nu în lumea complexă a fenomenelor spirituale. O traducere poetică, valabilă în sine și prin sine, este prin toate condițiile ei, obiective și subiective, o „re-creare“, iar nu o transpunere literară dintr-o limbă într-altă limbă. Marile traduceri care contează în diversele literaturi sunt „echivalente poetice“, nu simple „traduceri“. Nemții au pentru acest fel de traduceri termenul de *Nachdichtung* sau chiar de *Umdichtung*. Traducerea mea este o *Nachdichtung*.

Grele nedumeriri și frământări mi-a pricinuit și problema stilului în care să fie tălmăcit *Faust*. Opera goetheană prezintă fețe

stilistice de-o varietate deconcertantă. Fragmentul definitivat pe temeiul lui *Urfaust* este scris în stil preromantic și trădează influențe shakespeareiene. Actul Elenei din *Faust II* este în mare parte clasicizant, dar cu îmbelșugate enclave romantice. În *Faust II* este prezent și clasi cismul, prin multe elemente de formă și conținut, de mitologie antică și de pondere proprie maturi tății spirituale, dar același *Faust II* are importante părți scrise într-un fel de stil neobaroc care depășește atât romantismul, cât și cla sicismul. Goethe a lucrat la *Faust*, cu mari întreruperi, timp de vreo șaizeci de ani. Stilurile diferitelor vârste goetheene se pot vedea în structura operei ca straturile geologice în scoarța pământului. Ce putea să întreprindă un trad ucător pus în fața unui asemenea spectaculos peisaj artistic? Spuneam că o traducere care este *Nachdicht ung* se rea lizează într-o zonă stilistică în care struc tura originalului interferează cu a tălmăcit orului. În cazul special al lui *Faust*, varietatea de stiluri a originalului se va estompa deci în avantajul unității. Din parte-mi, am lucrat la traducere numai trei ani. S-ar putea deci ca traducerea să aibă un caracter sti listic mai unitar decât originalul.

Dar să intrăm și în unele chestiuni de tehnică literară. Distingem în *Faust* părți ce se detașează prin substanța lor poetică și părți ce se realizează evident prin cuvânt, prin ton, prin melodie. Deo sebirea între unele părți și altele nu este niciodată tranșantă; deosebirea este tot deauna de accent și de dozaj. De câte ori m-am găsit în fața unor frag- mente caracterizate în primul rând prin substanța lor poetică, am căutat să redau cât mai fidel însăși această substanță, permițându-mi mărunte libertăți de cuvânt; când m-am găsit în fața unor fragmente de ton, mi-am permis mai mari libertăți de cuvânt, ca să redau tonul.

Nenumărate probleme de tehnică poetică mi s-au pus în legătură cu traducerea lui *Faust*. Cosmop eea lui Goethe este o sinteză de genuri poetice și de forme poetice, unică în felul său în literatura uni versală. Cât privește „ritmurile“, m-am ținut, în ge ne ral, de cele ale originalului. Părțile de ver sificație liberă le-am tradus în

ritmuri libere. Cele desfă șurate într-o versifi cație strânsă în chingi clasice le-am resp ectat întoc- mai. Iar traducerea n-a avut ne voie de un mai mare număr de versuri decât origin alul. Cele vreo treizeci de versuri în plus ale trad uc erii, față de 12 500 ale originalului, cred că nu înseamnă o diluare.

Rima are o eflorescență abundentă în *Faust*. Cu excepția unor părți din actul III din *Faust II*, care sunt în metru antic, tot textul este bogat rimat. În privința rimei, m-am călăuzit îndeobște după ori ginal. Am crezut însă că, pentru a reda cât mai fidel substanța textului, îmi pot permite o rarefiere a rimei. Respectarea abundenței de rime, proprie originalului, mi-ar fi creat dificultăți tehnice grave ce ar fi avut repercu- siuni nefavorabile asupra redării substanței poetice. Astfel, unde Goethe rimează versurile încrucișat, după modelul *a* cu *c* și *b* cu *d*, eu m-am mulțumit să rimez simplu, *b* cu *d*. Tra ducerea se desfășoară, în orice caz, în cadența unor rime strict necesare pentru a păstra cât mai mult din melodia și armonia textului original.

Mă simt îndemnat să mai adaug unele lucruri cu privire la limba de care am ținut să fac uz în trad ucerea mea. Textul original mi-a pus uneori în față termeni local-germani care mergeau anevoie într-o tra ducere, mai ales într-o traducere care intenționa să nu facă deloc imp re- sia de traducere. (Fie spus în paranteză, o condiție esențială a unei bune traduceri este să nu pară traducere.) E vorba despre unele denum iri geografice sau despre termeni ținând de mitol ogia populară germană. Am ocolit în chip inten ționat denumiri și termeni de câte ori textul a îngăduit aceasta. Astfel, bunăoară, unde se vorbește despre anume lo curi din munții Harz, despre Brocken sau Blocksberg, despre peisajul în care are loc Noaptea valpurgică, am recurs la termeni mai generali care circulă în geo grafia noastră păstorească, întrebuițând denumiri ca „plai“, „măgură“, „Bătrâna“, „Ciobanul“ etc.* Însuși Blocksbergul devine în tradu cerea mea, simplu, „Munt ele Nebun“, denumire ce mi-a sugerat-o un epitet ce se dă Blocksbergului chiar în textul original. Pen tru termeni de mitologie populară germană, cu to tul nelaloc

într-o traducere română nească, am căutat de numiri corespunzătoare în mitologia noastră folclorică. Astfel, am introdus în textul meu denumirile de „crasnic“, care înseamnă corcitură de drac și femeie.

Spuneam, privitor la limba în care am făcut traducerea, că ea poate, desigur, pecetea limbii poetice a traducătorului. N-am urmărit într-adevăr acest lucru. Din contră, ceea ce s-a făcut s-a făcut împotriva trivității oricărei intenții. N-am căutat, adică, să impun limbii tiparul meu. Intenția mea era să mă depersonalizez pe cât cu putință și să asimilez pe *Faust* limbii literare românești în general. Există în traducerea mea versuri a căror cadență și melodie interioară amintesc uneori versul popular românesc. Uneori apar versuri izolate – sau chiar texte de lungimea unor poezii – care amintesc cadența, melodia și armonia eminesciană. Când un asemenea mod se impunea de la sine, nu m-am ferit deloc să dau urmare sfatului ce se desprindea din condițiile de lucru. Asimilarea acestui univers poetic care este *Faust* se cerea făcută cu toate mijloacele și uneltele ce ni le pune la dispoziție limba noastră literară și în alcătuirea unor noi expresii sau forme de limbă. Un personaj mitologic care joacă rol în actul IV din *Faust II* se numește Raufeldt – i-am zis Războiul. Creangă al nostru, cu ai săi Flămânzili, Gerilă, Setilă, a fost nașul acestui botez.

În timpul când traduceam Partea I din *Faust*, un bătrân prieten, un intelectual român din Transilvania, care știa pe dinafară, chiar în limba germană, multe fragmente din opera germană, m-a rugat să-i trimit în traducerea mea unele părți ce-l interesau deosebi. I-am trimis, printre altele, și scena în care Mefisto, travestit în Faust, stă de vorbă cu un „balic“, bătându-și joc de toate facultățile universitare.** Mefisto spune novicelui, printre altele, și memorabilele cuvinte:

*Grau, teurer Freund, ist alle
Theorie, und grün des Lebens
goldner Baum.*

* Vezi p. 313 (n.ed.).

** Vezi pp. 86–92 (n.ed.).

În traducerea mea, aceste două versuri sunau așa:

Ce seacă e, amice, orice teorie,
Dar cât de verde viața, cât de
aurie!

Bătrânul, simpaticul intelectual, mi-a răspuns că este mulțumit de traducerea fragmentelor, dar că, pentru cele două versuri citate, el ar propune o altă traducere, mai fidelă originalului. Traducerea sa suna așa:

Cenușie, scumpe prietene, e orice teorie,
Dar verde pomul vieții cu frunza-i aurie.

I-am răspuns prietenului, cu care aveam, de altfel, un schimb de scrisori glumețe, că traducerea sa este într-adevăr mai fidelă, atât de fidelă, încât poate fi „legalizată“ la un notar public, dar că, din păcate, nu pot accepta modificarea, deoarece traducerea mea rămâne, după umila-mi părere, mai poetică. Mi-am lămurit apoi pe larg prietenul că în activitatea mea de tălmăcitor al lui *Faust* m-am străduit să dau un echivalent poetic, iar nu o traducere notarială.

Poezia a fost definită ca artă a cuvântului. Nicio dată o traducere notarială a poeziei nu este poezie. Traducerea poeziei este o artă în sine și pentru sine – și aceasta mai mult decât orice altă artă interactivă. Traducerea poeziei este o artă care se situează la drumul jumătate între artele interpretative și artele creatoare. Traducerea unei poezii sau este în sine și prin sine poezie, sau nu este nimic. Nu-mi pot imagina un traducător de poezie care să nu-și iubească opera întocmai ca o creație originală. Astfel, traducătorul trebuie să se ia la întrecere cu originalul. Poezia este o artă a cuvântului și, printre altele, deci și o funcție a corpului sonor care este cuvântul – de aceea opune poezia rezistențe atât de incredibile traducerii. Cel mai adesea, traducerea, oricât de bună, rămâne inferioară originalului. Și nu e de mirare, căci poezia este prin definiție legată de „cuvânt“. De vreo zece ori, la diferite vârste, am

în cercat să traduc celebra poezioară a lui Goethe *Wan derers
Nachtlied*:

*Über allen
Gipfeln ist Ruh,
Über [In] allen
Wipfeln spürest du
kaum einen Hauch.*

*Die Vögelein schweigen im
Walde. Warte nur, balde
ruhest du auch.*

Dar nu mi-a reușit. Cum s-ar putea traduce o asemenea adiere de liniște? Experiența ce am făcut cu poeme mai mari și cu *Faust* mă în drumă să cred că încercarea de a traduce opere poetice de proporții are, desigur, alte șanse. În efortul de traducere a unor opere poetice de dimensiuni mai mari, se dă tradu cătorului o reală posibilitate de a se lua la întrecere cu originalul. Într-un poem mai amplu, traducă torul poate găsi locuri unde, tocmai datorită limbii în care se traduce, insuc- cesele dintr-o parte se pot *compensa* cu reușite în altă parte. Pentru a realiza o bună trad ucere, traducătorul trebuie să fie în perm an ență că- lăuzit de această aspirație spre compensație. Poemele de oarecare am ploare oferă traducătorului destule prilejuri de a-și răzbuna înfrângerile. Și, pent ru a salva o poezie în traducere, e de multe ori sufî cientă o sin- gură biruință a traducătorului asupra autorului.

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	5
<i>Goethe despre Faust</i>	7
FAUST. TRAGEDIE	17
<i>Închinare</i>	19
<i>Prolog în teatru</i>	21
<i>Prolog în cer</i>	28
PARTEA ÎNTÂI A TRAGEDIEI	33
<i>Noapte 35 În fața porții orașului 51 Odaie de studiu 63 Odaie de studiu 75 Pivnița lui Auerbach, la Lipsca 93 Bucătărie vrăjito rească 104 O stradă 115 Seară 118 Plimbare 123 Casa vecinei 125 Stradă 131 Grădină 133 O căsuță în grădină 139 Pădure și peșt eră 140 Odaia Margaretei 145 Grădina Martei 147 La fân tână 152 Loc de refugiu între zidurile cetății 154 Noapte 156 În Dom 163 Noapte valpurgică 165 Visul unei nopți de Valpurgie sau Nunta de aur a lui Oberon și a Titaniei 180 Zi încețoșată. Câmp 186 Noapte. Câmp deschis 188 Închisoare 188</i>	
PARTEA A DOUA A TRAGEDIEI	
ÎN CINCI ACTE	199
Actul I	201
<i>Peisaj dulce 201 Palatul imperial. Sala tronului 205 Sală spațioasă cu încăperi laterale 216 Parc 248 Galerie</i>	

*întunecată 256 Săli puternic luminate 261 Sala Cavalerilor
263*

Actul II 272

*Odaie îngustă, înalt boltită 272 Un laborator medieval 280
Noapte valpurgică clasică: Câmpiile pharsalice 288 Pe râul
Peneios, în partea*

483

*de sus 291 Pe râul Peneios, în partea de jos 298 În partea de sus a
râului Peneios 307 Golf stâncos la Marea Egee 326*

Actul III 343

*În fața palatului lui Menelas, la Sparta 343 Curte interioară de
burg medieval 364 Priveliștea se schimbă 380*

Actul IV 398

*Munți înalți 398 Regiune muntoasă 408 Cortul contraîmpărațului
422*

Actul V 433

*Peisaj deschis 433 Palat 436 Noapte adâncă 441 Miezul
nopții 444 O curte interioară, mare, a palatului 449 Punerea
în mormânt 452 Prăpăstii de munte 461*

Faust și problema traducerilor (Lucian Blaga) 473